

Lähde maaltasi, mene lähetyskouluun
-
Nuorten miesten motiivit pyrkiä
Suomen lähetykseuran mieslähetyskouluun
vuosina 1901–1926

Johanna Salminen
Yleisen kirkkohistorian pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2015

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Teologinen tiedekunta		Laitos – Institution Kirkkohistorian laitos	
Tekijä – Författare Salminen Johanna Mirjami			
Työn nimi – Arbetets titel Lähde maaltasi, mene lähetyskouluun – Nuorten miesten motiivit pyrkiä Suomen lähetysseuran mieslähetyskouluun vuosina 1901–1926			
Oppiaine – Läroämne Yleinen kirkkohistoria			
Työn laji – Arbetets art Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum huhtikuu 2015	Sivumäärä – Sidoantal 111
Tiivistelmä – Referat Tutkimustehtävänä oli selvittää SLS:n mieslähetyskouluun pyrkineiden motiiveja vuosien 1901–1926 välillä. Työssä analysoitiin kolmena otosvuonna 1901, 1913 ja 1926 aloittaneiden hakijoiden omaelämäkertoja sekä muita hakupapereita. Tavoitteena oli laatia laadullinen, mirkohistoriallinen katsaus tietyn aikakauden nuorten, lähetystyöhön orientoituneiden miesten motiiveista ja hengellisestä maailmankuvasta, selvittää mitkä motiivit säilyivät otoksesta toiseen ja millaiset ilmiöt rajoittuivat vain tietyille vuosikymmenelle. Aineisto kattoi lähes sata elämäkertaa, joista jokainen oli toisistaan riippumaton yksilöhistoria. Elämäkertojen sisällöt ja pituudet vaihtelivat kirjoittajan mukaan, eikä aivan jokainen edes vastannut tehtävänannon kysymykseen ”milloin hakija oli alkanut huolehtimaan oman sielunsa tilasta ja syyhyn, mikä sai hakijan pyrkimään lähetysalalle”. Aineiston analyysissä käytettiin induktiivista sisällönanalyysiä ja motiivit kategorisoitiin kussakin otoksessa kolmeen pääryhmään: ympäristöstä saatuihin vaikutteisiin, tietoihin ja strategisiin motiiveihin sekä tunne- ja arvopohjaisiin syihin. Neljäntenä näkökulmana oli vertailla hakijoiden minäkuvaa, käsitystä Jumalasta sekä yleensä selvittää heidän hengellistä maailmankuvaansa. Otosten viimeisessä luvussa hakijat jaettiin kolmeen ryhmään sen mukaan, olivatko he osanneet esittää lähetysalalle kohdistuneet motiivinsa selkeästi, melko selkeästi vai olivatko motiivit epäselviä tai hukassa. Jokaisesta hakijan motiivit on koottuna yhteen syy–seuraus-suhteinen ja luvussa on paljastettu, ketkä heistä lopulta tulivat valituiksi kouluun ja ketkä myös suorittivat lopulta lähetysaarnaanajan tutkinnon. Otoksissa ilmenneissä motiiveissa oli paljon yhteistä: useimmilla hakijoilla lähetysmotiiveina tai motiiveja tukeneina syinä toistuivat huoli ei-kristityistä, oma armokokemus ja rakkaus, jotka velvoittivat julistamaan evankeliumia sitä tuntemattomille. Motiivit olivat lähetysteologi G. Warneekin lähetysteologian mukaisia, joihin oli SLS:ssa tutustuttu jo 1870-luvulta lähtien. Lukeminen oli merkittävä keino saada tietoa ja kiinnostua lähetystyöstä, mutta esimerkiksi lähetyskäskyyn viitattiin harvoin. Innostusta saatiin vuosisadan alussa selkeästi lähetysaarnaanajien kuulemisesta, kun 1920-luvulla virikkeitä alkoi tulla enenevässä määrin kristillisistä kansanopistoista. Perhe säilytti marginaalisen roolinsa jokaisessa otoksessa lähetystyöhön kannustavana yksikkönä. Merkittävimmät muutokset otosten välillä on havaittavissa kokemuspäiirin laajentumisessa kotoa kansanopistoihin ja ulkomaille saakka. Hengellinen mentaliteetti muuttui 25 vuodessa, mihin vaikutti todennäköisesti ympäröivän yhteiskunnan maallistuminen. Rippikoulun merkitys väheni rajusti. Jumalaa ei koettu enää pelkästään aktiivisena, vaan osalle Hänestä oli tullut taustalla vaikuttava voima. Myös paholaisen rooli väheni kääntymystarinoissa ja nimitys muuttui maailman hengeksi. Kodin kristillisyyden korostaminen elämäkerroissa sen sijaan runsastui huomattavasti. Mahdollisesti tahdottiin osoittaa taustojen olevan kunnossa yhä maallistuvammassa yhteiskunnassa. Minäkuva eheytyi, ja aktiivinen oman elämän hallinta ja itsensä kehittäminen yleistyivät tutkimusajanjakson aikana.			
Avainsanat – Nyckelord kutsumus, lähetysseurat, maailmankuva, maallistuminen, mentaliteettihistoria, mikrohistoria, motivaatio, psykohistoria, uskonnollinen identiteetti			
Säilytyspaikka – Förvaringställe Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia			
Muita tietoja			

Sisällysluettelo

I Johdanto.....	1
1. Tutkimustehtävä	1
2. Lähetyskoulun perustaminen ja kehitys 1862–1900 sekä mentaliteetti Suomessa 1800-luvun lopussa.....	6
II Työvoiman tarve avaa lähetyskoulun vuonna 1901.....	12
1. Lähetysaarnajien aika	12
2. Huoli pakanoista: pohdintoja ja päätelmiä	16
3. Armo, rakkaus ja kutsumus	23
4. Syntinen kurja, paholaisen kiusaama.....	29
5. Motiivien selkeys vuosisadan alussa	34
III Sortavalasta Helsinkiin	38
1. Muutokset 1901–1913 lähetyskoulussa, SLS:ssa ja yhteiskunnassa.....	38
2. Ulkomaankokemusten kasvu ja kodin korostus	40
3. Lähetyskäskyn ohjaamat.....	44
4. Suurin niistä on kutsumus.....	50
5. Realistiset hakijat ja aktiivinen Jumala.....	57
6. Fokus lähetystyöhön selkeimmillään.....	62
IV Jumalan valtakunnan työhön	70
1. Mieslähetyskoulun viimeinen kurssi käynnistyy.....	70
2. Kristilliset kansanopistot ja lähetystyö paikkakunnilla	73
3. Lukemalla tietoa lähetyksestä, odotusajaksi opistoon.....	78
4. Kutsumus ja kaukokaipuu.....	82
5. Minäkuva vahvistuu ja Jumala varjelee.....	88
6. Lähetysorientaation selkeys hämärtyvässä.....	91
V Tutkimustulokset	100
Liitteet.....	108
Lyhenteet	108
Lähde- ja kirjallisuusluettelo	109
Lähteet	109
Kirjallisuus.....	109

I Johdanto

1. Tutkimustehtävä

Tutkin työssäni Suomen lähetysseuran (SLS) mieslähetyskouluun pyrkineitä nuoria miehiä vuosina 1901–1926 ja tehtävänäni on selvittää heidän motiivejaan haakeutua lähetystyöhön. Tutkielman tavoitteena on kuvata laadullisesti kolmea otosryhmää, joita yhdistää sama päämäärä ja sukupuoli. Kyse on joukosta yksilöhistorioita, jotka eivät ole toisistaan riippuvaisia tai tietoisia. Tarkoitukseni on tehdä mikrohistoriallinen ruohonjuuritason tutkimus pienestä joukosta rajattuna historiallisena ajanjaksona. Näkökulmani lähestyy mentaliteetti- ja psykohistoriaa, mutta ei edusta niitä puhtaasti.

Keskeisin tutkimuskysymykseni on miksi hakija on päättänyt pyrkiä lähetyskouluun ja mistä motivaatio lähetystyöhön on saanut alkunsa. Etsin syitä hakijan elinympäristöstä, ajatuksista, tunteista ja kokemuksista. Selvitän myös millainen on hakijan minäkuva ja käsitys Jumalasta ja maailmasta. Tutkielman tavoitteena on selvittää muuttuvatko motiivit ja hengellinen maailmankuva neljännesvuosisadan aikana vai säilyvätkö ne samankaltaisina vuosikymmenestä toiseen.

Aineistonani olivat Suomen lähetysseuran arkistoon kootut mieslähetyskouluun pyrkineiden hakemukset. Tärkeimmät lähteeni motiivien kartoittamiseen ovat olleet hakijoiden kirjoittamat omaelämäkerrat ja kahdessa jälkimmäisessä otoksessa perustietolomakkeet lähes kaikilta hakijoilta. Lomakkeen kysymykset löytyvät liitteestä.¹ Olen lukenut myös hakemuksiin liitettyjä kirjeitä niissä tapauksissa, kun elämäkerta ja lomake ovat hakupapereista puuttuneet tai elämäkerta on ollut niin lyhyt, että tulkintojen tekeminen hakijan motiiveista on ollut lähes mahdotonta. Kaikissa tapauksissa se ei ole ollut mahdollista: esimerkiksi vuoden 1913 otoksessa yhdellä hakijalla on säästynyt ainoastaan kaksi suositusta, kahdelta puuttuu elämäkerta ja neljännen elämäkerta on lähetetty jo edellisessä hakuerässä. Samaisen otosvuoden erityisapuna olivat johtokunnan lähes jokaisesta hakijasta tekemät yhteenvedot, jotka täydensivät hakupapereiden puuttumista. Vastaavia yhteenvetoja ei muissa otoksissa ollut käytettävissä tai niitä ei löytynyt hakemusten yhteydestä. Hakijoiden lukumääristä on hieman eriäviä lukumääriä: arkistosta löysin vuodelta 1901 32 hakijan hakemukset, 1913 hakemuksia oli lähetetty 27 hakijalta, joista yhdestä ei ollut jäänyt jäljelle kahta suositusta enempää dokumentteja. Vuonna 1926 hakijoita oli myös 27, mutta kahdelta elämäkerta

¹ Liite 1.

puuttuu ja käytettävissä on ollut vain heidän lähettämänsä kirjeet. Esimerkiksi Saarilahti ja Tuppurainen viittaavat otosvuosina toisenlaisiin lukumääriin, enkä ole aivan varma mihin he lukemansa perustavat.² Ovatko he laskeneet mukaan hakijoiksi sellaisia, jotka ovat toimittaneet seuraan vain satunnaisen kirjeen, joka on myöhemmin arkistoitu muualle? Onko joukossa ollut hakijoita, jotka ovat vetäneet hakemuksensa pois ja vaatineet papereidensa palauttamista? Tuppurainen väittää gradussaan hakemuksia kadonneen tai palautetun.³

Olen lukenut aineistoni induktiivisen sisällönanalyysin periaatteella: poimin elämäkertoista, lomakkeista ja kirjeistä yksittäisiä sanoja, lausekkeita tai virkkeitä, jotka ovat viittaneet hakijan syyhyn pyrkiä lähetyskouluun tai hänen hengelliseen maailmankuvaansa. Joissain tapauksissa viittaukset ovat olleet pitkiä päättelyketjuja, ja joissain tapauksissa ajatus on ilmaistu epäsuorasti rivien välissä. Poiminnat olen kategorisoinut ympäristöstä saaduiksi vaikutteiksi, tietoisiksi motiiveiksi tai päättelyketjuiksi, sekä tunne- ja arvopohjaisiksi motiiveiksi. Näiden alle olen edelleen ryhmitellyt motiiveja ja ilmaisuja tarkemmiksi alakategorioiksi ja pyrkinyt siten löytämään mitkä motiivit tai näkökulmat toistuvat tiheimmin elämäkertoista toiseen, ja mitkä piirteet jäävät marginaalisemmiksi ilmiöiksi. Yläkategorioiden taustalla on vaikuttanut Robert Diltsin loogisten tasojen malli, mutta se ei ole ollut sovellettavissa sellaisenaan omaan aineistooni.⁴ Siitä lainattu perusnäkökulma osoittautui kuitenkin käytännölliseksi keinoksi ryhmitellä heterogeenistä aineistoa. Jotta aineiston käsittely ei olisi ollut pelkkiä lukuja otosten sisällä ja niiden välillä, olen koostanut jokaisen otoksen päätteeksi tiivistelmän kunkin hakijan tärkeimmistä motiiveista ja motiiviketjuista. Lähetyskouluun pyrkineitä ja valittuja on tutkittu aiemminkin, mutta yleensä he ovat jääneet luvuiksi ja siten harmaaksi massaksi SLS:n historiassa.⁵ Tutkimustulosluvussa olen vertaillut muutoksia otosten välillä, mutta pidättäytynyt ilmaisemasta lukuja prosentteina, koska otokset ovat olleet määrällisesti niin pieniä, että yhdenkin hakemuksen tulkitseminen toisin olisi vaikuttanut merkittävältä prosentuaaliselta muutokselta.

Näkökulmani tutkimuskohteeseeni on yhdistelmä mentaliteetti-, mikro- ja psykohistorian näkökulmia. Mentaliteettihistoriassa on kyse kulttuurin ja sen kantamien merkitysten hahmottamisesta. Näkökulman tarkoituksena on selvittää henkinen kartta ymmärryksen todellisuudesta; mentaliteetti on henkinen työkalupak-

² Saarilahti 1989, 80; Tuppurainen 1990, 1.

³ Tuppurainen 1990, 1.

⁴ Diltsin loogisista tasoista tarkemmin Katan 2004, 53–56.

⁵ Saarilahti 1989; Remes 1993; Tuppurainen 1990.

ki, jolla maailmaa hahmotetaan, ja jonka tekniikat ovat tiedollisia, yhteisiä ja tiettyyn aikakauteen sidottuja. Historia on enemmän kuin yhden ihmisen kokemus tai tunne. Mentaliteetit eivät ole universaaleja, vaan ne ovat riippuvaisia muun muassa sukupuolesta, sosiaalisesta taustasta ja koulutuksesta, ja siten niitä on olemassa useampia rinnakkain samana historiallisena ajanjaksona. Lähteitä luetaan tarkkaan mentaliteettihistoriallista tutkimusta tehtäessä, ja ”löydetty” mentaliteetti on tutkijan tulkinta, joka perustuu lähteisiin ja analyysiin. Mentaliteetti on näkökulmana hyvä, mutta itse tutkimuskohteena se ei ole kovin helppo; ei ole mielekästä hakea ”aikakauden mentaliteettia”, vaan representaatioita siitä rajatun aiheen avulla. Mentaliteetit ovat pitkän ajan historiaa, hitaasti muuttuvia tapoja mieltää maailmaa. Pitkällä ajanjaksolla saattaa olla havaittavissa hitaita muutoksia, mutta muutosten etsiminen ei ole tutkimuksen itsetarkoitus. Toisaalta nopeat muutokset ovat mahdollisia.⁶ Omassa aineistossani erityisesti hengellinen maailmankuva ja siinä tulkittavissa olevat muutokset liittyvät aikakauden uskonnolliseen mentaliteettiin ja maailmankäsitykseen, jota Anne Ollila on sivunnut 1800-luvun lopun tutkielmassaan suomalaisten aikakäsityksestä.⁷

Mikrohistoriassa oli alkujaan kyse näkökulmanmuutoksesta: valtioiden ja suurmiesten rinnalle etsittiin normaali arki ja ihmiset, marginaalit ja vähemmistöt. Tutkimuskohde on ajallisesti, alueellisesti ja määrällisesti suppea, ja mentaliteettihistorian tapaan aineistoa lähiluetaan ja analysoidaan intensiivisesti, ja tulkintaa tehdään rivien välistä. Lähteiden ominaisuus hyväksytään: jos lähde ei vastaa kysymykseen, on kysyttävä uudelleen parempia kysymyksiä. Teoreettisia taustaoletuksia tai valmista hypoteesia ei tarvita, vaan aineistoa tutkitaan ilman ennako-oletuksia ja lähteistä luetaan vihjeitä, joista voi luoda hypoteeseja. Lähteen ei myöskään tarvitse olla objektiivinen antaakseen tietoa menneisyydestä, vaan subjektiivisuus on hyväksyttävää. Vanhoja, aiemmin tutkittuja lähteitäkin voi käyttää uudella tavalla. Yksi mikrohistorian käytetyistä metodeista on johtolankametsodi: johtolankoja haetaan lähteistä ja tulkintaa tehdään vähäpätöisten yksityiskohtien takana olevista todellisuuksista. Yksityiskohtien kautta kulttuuria pääsee tulkitsemaan laajemmin: menneisyydessä eläneen ihmisen kulttuuri ja todellisuus voi olla yhtä outo kuin vieraan kansan kulttuuri. Huomioon on otettava todellisuuden monimutkaisuus ja ristiriitaisuus: ei pidä tyytyä tulkintoihin, jotka esittävät todellisuuden liiankin kitkattomasti. Mikrohistorian ongelmana on sen edustavuus: tun-

⁶ Korhonen 2002, 40–58.

⁷ Ollila 2000.

nistaa mistä laajemmasta kokonaisuudesta kokonaisuudesta tutkimuksen kohde on osa. Riskinä on, että tutkimus jää yksittäistapaukseksi ja sirpaleeksi historiaan. Yksittäistapaukset voivat kertoa jotain yleisestä, osoittaa ehkä poikkeaman normaalista ja siten normaalin rajan, mutta mikrohistorian tavoitteena ei ole tuottaa makrohistorian palasia.⁸ Lähetyskouluun pyrkivät ovat edustaneet pientä sirpaletta suomalaisesta uskonnollisesta ilmiöstä rajattuna historiallisena hetkenä, mutta heidän motiiveistaan voi etsiä heijasteita ajan arvomaailmasta ja toisaalta hakea vertailukohtaa nykypäivän arvoihin. Myös heidän hengellinen maailmakuvansa paljastanee jotain siitä, miten he kokivat todellisuuden.

Kolmas uuden historian näkökulmani oli psykohistoria, joka palveli vain muutamilta osin työtäni. Henry Lawton toteaa psykohistoriassa motiivien luonteesta seuraavaa: motiivien taustalla ovat tunteet, jotka voivat olla yksilöllisiä tai ryhmän, esimerkiksi perheen tai kansan jakamia. Tunteet ovat kausatiivinen tekijä, ja ne pyrkivät vastaamaan kysymykseen *miksi* jotain tapahtui. Lawtonin mukaan motiivi ilman tunteita on virheellinen oletus. Motiiveja saattaa löytää mitä erikoisimmista materiaaleista, kuten päiväkirjoista, kirjeistä tai folkloresta, mutta tällaiset materiaalit eivät aina ole helposti saatavissa. Tutkijan oma subjektiivisuus on tulkinnan työkalu, tarkoituksena on ymmärtää toista lähteiden välityksellä.⁹ Lähteiden ongelmat ja tulkinnat nousevat siitä, että ne on saatettu luoda tietystä näkökulmasta, ja todellisia tunteita ja motiiveja siten saatettu yrittää tietoisesti häivyttää. Psykohistoriassa fokus on henkilössä: miksi hän toimi tietyssä hetkessä tietyllä tavalla. Aineistosta ja kysymyksistä voi muodostua useita tulkintoja, ei vain yhtä totuutta. Tulkinnalle on kuitenkin löydyttävä todisteet aineistosta ja tutkijan on tehtävä itselleen selväksi mihin hänen tulkintansa perustuvat. Lawton kehottaa antaa aineiston kuljettaa tutkijaa. Lähteiden on tarkoitus tukea teoriaa, eikä päinvastoin antaa teorian ajaa lähteiden yli.¹⁰ En ole omassa aineistossani kovin järjestelmällisesti etsinyt jokaisen motiivin taustalla vaikuttanutta tunnetta, mutta olen tiedostanut oletuksen tunteen olemassaolosta. Huomasin lukiessani aineistoa läpi kymmeniä kertoja, että oma tulkintani ei pysynyt aivan vakiona kerasta toiseen. Siksi on mahdollista, että toinen samaa aineistoa tutkiva saattaisi päätyä hieman toisenlaiseen jakoon kuin mihin itse päädyin, mutta päälinjoissaan uskoisin tulkintani olleen perusteltuja. Toisaalta moneen kertaan lukemalla samaa

⁸ Elomaa 2002, 59–74. Myös Peltonen 1999; Kalela 2002, 168–169, 183.

⁹ Lawton 1988, 85–86.

¹⁰ Lawton 1988, 163–167.

aineistoa sain itseni myös kiinni aiemmista virheistä. Myös Lawtonin huomio käytettävissä olevasta lähdemateriaalista on huomionarvoinen: hakijoiden elämäkertoihin on varmasti vaikuttanut tavoite vakuuttaa johtokunta omasta sopivuudesta lähetyškouluun eri strategioin ja siksi on mahdollista, että omia luonteenpiirteitä tai motiiveja on saatettu esittää suotuisammassa valossa tai vaihtoehtoisesti on saatettu olla niin rehellisiä, että hakija on hylätty suoralta kädeltä.

Aineistoni rajauksessa käytin seuraavia ratkaisuja: toteutin 25 vuoden ajanjakson tutkimisen kolmena otoksena, josta muodostui yhteensä lähes sadan hake muksen aineisto. Otokset on poimittu lähes tasaisesti 12 vuoden välein alkaneista lähetyškursseista. Ensimmäisen otoksen erityispiirteenä oli kurssin alkaminen päällekkäin jo olemassa olevan mieskurssin kanssa, mikä oli poikkeus koulun historiassa. Edellisen kerran kaksi kurssia oli opiskellut päällekkäin lähetyškoulun perustamisen aikoihin 1860-luvulla. Koulun johtajaksi oli tullut vuonna 1898 Joo seppi Mustakallio, joka kehitti muun muassa koulun opetusmenetelmiä ja - sisältöjä.¹¹ Neljännesvuosisadan pituiseen tutkimusajanjaksoon mahtuu suuria mullistuksia lähetyssenteissa, henkisessä mentaliteetissa ja politiikassa niin Suomen kuin maailman mittakaavassa. Viimeinen otos vuodelta 1926 on siten merkittävä, että se jäi viimeiseksi mieslähetyškoulun kurssiksi. Sisäoppilaitosmainen lähetyškoulu oli tullut tiensä päähän ja koulutus muuttui opistomuotoiseksi.

Noudatin myös sukupuolirajauksista tutkimuskohteessani: SLS alkoi kouluttaa naisia naislähetyškoulussa vuodesta 1906 alkaen, mutta tutkimuskohde pysyi yhtenäisempänä sen rajautuessa ainoastaan yhteen sukupuoleen. Lisäksi otoksista kertyi runsaasti aineistoa tarkkaa lähilukua varten, että naisnäkökulma olisi laajentanut työtä liiaksi. Motiivien vertailu sukupuolten välillä ei siten ole tässä työssä mahdollista. Toisaalta Kirsti Kena on jo käsitellyt naisten motiiveja lyhyesti tutkimuksessaan ensimmäisistä suomalaisista naisläheteistä.¹² Mies- ja naislähetyškouluun pyrkineiden motiiveja on tarkastellut aiemmin gradussaan myös Jukka Tuppurainen, mutta hän vertaa motiiveja lähetysteologi Gustav Warneckin motiivimalliin ja lisäksi keskittyy enemmän hakijoiden konversioihin.¹³ Pyrin omassa työssäni tekemään motiiveista syvällisemmän ja perusteellisemmän analyysin, Olen käyttänyt samaa, mutta rajatumpaa lähdeaineistoa, ja etsinyt aineistosta vastausta samaan pääkysymykseen, mutta kategorisoinut vastauksia eri näkökulmasta

¹¹ Saarilahti 1989, 81.

¹² Kena 2000, 138–141.

¹³ Tuppurainen 1990, 61–78.

kuin Tuppurainen. Lähetyskouluun pyrkineitä on aiemmin tarkasteltu heidän sosiaalisesta ja perhetaustastaan käsin, joten olen jättänyt kyseiset seikat aiheeni ulkopuolelle ja viitannut niihin ainoastaan, mikäli perhe, koulutus tai sosiaalinen tausta on vaikuttanut hakijan motiiveihin tai hengelliseen maailmankuvaan.¹⁴

2. Lähetyskoulun perustaminen ja kehitys 1862–1900 sekä mentaliteetti Suomessa 1800-luvun lopussa

Lähetysseuran perustamisesta lähtien (1859) seurassa pohdittiin omien lähetysaarnajien kouluttamista. Seuran säännöt edellyttivät oman maan nuorista miehistä koulutettavan lähetysaarnajia, mutta mikäli kahteen vuoteen ei sopivia ehdokkaita löytynyt, seuralle kertyneillä varoilla tuli tukea ulkomaisia lähetysseuroja.¹⁵ Lähettien kouluttamisesta ja oman koulun perustamisesta oltiin kahta mieltä. Seuran ensimmäisen johtokunnan puheenjohtaja F. L. Schauman ei pitänyt ajankohtaisena kouluttaa lähettejä Suomessa. Nuoria miehiä tulisi toimittaa johonkin saksalaiseen lähetyskouluun, ja aivan alkuun riittäisi ulkomaalaisen lähetysseuran tukeminen. Johtokunnan sihteeri K. J. G. Sirelius puolestaan kannatti alusta alkaen oman lähetyskoulun perustamista. Hän oli halukas lähtemään opintomatkalle Saksaan ottaakseen selvää miten saksalaiset olivat lähetyskoulutuksensa järjestäneet. Schauman vastusti matkaa tarpeettomana ja piti kirjeenvaihtoa riittävänä keinona saada tietoa ulkomaisista tavoista järjestää koulutus. Ensimmäinen vuosikokous (1860) valtuutti johtokunnan myöntämään matka-apurahaa sopivalle henkilölle, joka ottaisi selvää lähetyslaitoksista muissa luterilaisissa maissa. Seuraavassa vuosikokouksessa asia nostettiin uudelleen pöydälle ja Sirelius esitteli matkan tarpeellisuuden perinpohjaisesti korostaen, että olisi selvitettävä mihin lähetyslaitokseen omia nuorukaisia kannattaisi lähettää ja olisiko oman koulun perustaminen tarpeen. Suunniteltuina matkakohteina olivat Saksa, Sveitsi ja Ruotsi. Vuosikokous hyväksyi matkan Schaumanin vastusteluista huolimatta, ja seurauksena puheenjohtaja erosi tehtävästään ja johtokunnasta, mikä helpotti koulutushankkeen edistämistä.¹⁶ Nuoria tarjokkaita oli ja todettiin, että koulutus olisi saatava käyntiin ulkomaisella apuvoimalla. Koulutusta haluttiin saada periluterilaisesta laitoksesta ja suomalaisten lähettämistä kaavailtiin aluksi Leipzigiin tai Hermannsburgiin. Johtokunta ehdotti jo vuonna 1860 valmentavaa koulutusta antavan koulun perustamista Suomeen tarpeen vaatiessa. Kaksi kelpollista ehdo-

¹⁴ Esimerkiksi Saarilahti 1989; Remes 1993; Tuppurainen 1990; Saarilahti 1999.

¹⁵ Paunu 1909, 20.

¹⁶ Paunu 1909, 21–25; Remes 1993, 91, 95–99.

kasta löytyi ja heitä ohjeistettiin opiskelemaan saksaa, jotta heidät olisi voitu lähettää ulkomaille saamaan lähetysooppia, kunhan Sirelius ensin oli selvittänyt mihin kouluun heidät kannattaisi lähettää.¹⁷

Sirelius teki opintomatkinsa kesällä 1861 ja tutustui Berliinissä Gossnerin lähetykseen, jossa ei lähetettävälle annettu koulutusta lainkaan. Hermannsburgista hän vakuuttui eniten, ja sinne ensimmäiset suomalaiset lähetysooppilaat lähetettiin. Leipzigissa koulutuksen lähtötaso oli liian korkea: seura koulutti vain yliopistossa teologiaa opiskelevia. Barmenissa ja Baselissa puolestaan koulussa oli oppilaina ja opettajina luterilaisten lisäksi myös reformoituja. Ruotsin lähetysseuraa lukuunottamatta muut skandinaaviset lähetysjärjestöt perustivat omat lähetysooppilunsa vuosien 1859–1862 aikana. Matkan jälkeen Sirelius oli entistä vankemmin sillä kannalla, että oma lähetysooppikoulu tulisi perustaa Suomeen. Ulkomaalaisen koulutuksen ongelma oli, että koulutuksen kustansi koulun omistava järjestö, joka otti oppilaat omaan palvelukseensa ja lähetti kentälle omina työntekijöinä. SLS ei olisi siten saanut omia työntekijöitä luomaan suomalaista lähetysooppialaa ulkomaille. Seuran johtokunta ei kuitenkaan vielä vakuuttunut samana vuonna omien lähettien kouluttamisen tarpeellisuudesta.¹⁸

Seuran perustamisvaiheessa yhteistyötä oli kaavailtu Leipzigin lähetysooppin kanssa, mutta lähetysooppijohtaja Graulin väistyttyä tehtävästään suhteet hyytyivät, eikä laadittuja sopimuksia noudatettu. Myös suhde berliiniläisen Gossnerin lähetysooppiyhdistyksen kanssa kuivui kokoon. Tiivis yhteistyö muodostui lopulta Rheinin lähetysooppiseuran kanssa. Yhteistyötä seuran kanssa alettiin tehdä sittemmin Amboomaalla, mutta sen alaisuudessa ei koulutettu suomalaisia.¹⁹

Oman lähetysooppikoulun perustamiseen vaikutti osaltaan vieraantumisen saksalaisista lähetysooppiseuroista ja Sireliuksen sinnikäs asianajaminen muun muassa *Lähetysooppissanomissa*. Hän kirjoitti ja kysyi saksalaisilta kollegoilta neuvoa koulutuksen järjestämiseen. Innokkaita nuoria miehiä löytyi jo 1860-luvun alussa satoja, mutta halukkaiden kotipaikkakuntien papit harvoin antoivat suosittellevaa lausuntoa ehdokkaasta: etenkin oikeaa mielenlaatua puuttui monilta.²⁰ Koulun tarpeellisuus hyväksyttiin vuonna 1862 ja se aloitti toimintansa marraskuun 17. päivä. Opetuskielenä oli suomi, sillä se oli ainoa kieli, mitä oppilaat ymmärsivät. Ensimmäisenä vuotena aloitti viisi nuorta, mutta halukkaita ilmoittautui lisää yhteensä 30. Heistä

¹⁷ Paunu 1909, 25–28; Remes 1993, 91–92.

¹⁸ Paunu 1909, 32–34; Remes 1993, 99–101.

¹⁹ Paunu 1909, 37–48, 78–85; Remes 1993, 356.

²⁰ Paunu 1909, 50–51; Remes 1993, 92–95, 102–105.

oli lopulta 14 hyväksytty oppilaiksi, mutta kesään mennessä koulussa oli jäljellä enää yhdeksän oppilasta. Ensimmäisen kuusivuotisen lähetyskurssin suoritti loppuun lopulta vain viisi henkilöä. Vuonna 1864 alkanut toinen kurssi oli ensimmäisen kurssin oppilaiden etsinnän jatke: uusia tiedusteluja tuli jatkuvasti lisää, hyväksytyjä erosi ja luokka kasvoi lopulta siinä määrin, että oppilaat oli jaettava kahtia. Pääsyvaatimukset alkoivat myös selvitä kiinnostuneille, joten toiselle kursseille oli lopulta hakijoita 11.²¹

Vuonna 1864 seuralle oli kertynyt varoja hyvin ja koulun laajentamista harkittiin valmentavasta laitoksesta lähetysaarnaajia valmistavaksi. Schauman vastusti laajennusta, koska ei uskonut Suomessa vielä kyettävän varsinaisia lähetystyöntekijöitä kasvattamaan; jatkokoulutus oli syytä hankkia Saksasta. Sirelius kannatti laajennushanketta ja totesi ulkomaalaisten seurojen olleen aikanaan yhtä lapsenkengissä koulutuksensa järjestämisessä. Suomeen oli aika luoda oma lähetyskoulu ja lakata ottamasta mallia muilta. Koulun laajentaminen sai vuosikokoukselta äänienemmistön ja samalla otettiin toinen opettaja, mihin toimeen Sirelius haki ja tuli valituksi. Koulun ensimmäinen opettaja A. W. Lucander kuoli vuonna 1865, jolloin Sireliuksesta tuli pääopettaja ja avuksi pyydettiin Kaarle Kustaa Tötterman, josta tuli myöhemmin lähetysjohtaja.²²

Koulussa oli kova kuri, kirjesalaisuutta ei ollut käytännössä lainkaan ja rahaa ei saanut olla yhdenkään oppilaan hallussa. Sääntöjen tiukkuudesta oli haittansa: niitä pyrittiin kiertämään ja toisten toimista kanneltiin opettajan suosion saavuttamiseksi. Oppilaiden myöhemmät arvostelut koulun kovuudesta saattoi toisaalta johtua siitä, että lukuun ottamatta yhtä oppilasta koulu oli muille ensimmäinen ikinä, ja siten esimerkiksi yhteiseen aikatauluun tottuminen otti voimille. Käsityöläiset selvisivät koulusta paremmin, koska heidän ammatinsa oli liikkuvampi ja he olivat jo joutuneet tottumaan toisten huomioonottamiseen eri tavoin kuin talonpojat.²³ Kun ensimmäisen vuosikurssin valmistumiseen oli vuosi jäljellä, haettiin hallitsijalta lupa vihkiä valmistuvat papinvirkaan siten, että heillä olisi pappisoikeudet lähetyskentällä, muttei Suomessa. Hallitus myöntyi niukasti puoltavalle kannalle, johon myös kenraalikuvernööri ja hallitsija yhtyivät. Ensimmäiset viisi oppilasta vihittiin lähetysaarnajiksi vuonna 1868.²⁴ Vuonna 1870 oli jälleen valmistumassa vuosikurssi ylimmältä luokalta ja erivapautta lähetiksi vih-

²¹ Paunu 1909, 56–59; Remes 1993, 106–107.

²² Paunu 1909, 60–64; Remes 1993, 108–111.

²³ Paunu 1909, 67; Remes 1993, 113.

²⁴ Paunu 1909, 68–70; Remes 1993, 119–120.

kimiseen haettiin jälleen Porvoon tuomiokapitulin kautta. Tällä kertaa lupaa haettiin myös tulevaisuudessa valmistuvia varten. Hallitus hyväksyi aikeen, koska piti vihkimystä tarpeellisena ulkomailla ja parempana toimittaa se Suomessa oman kirkon mukaisesti. Vihkimistä vastustanut joukko sai kuitenkin tsaarin puolelleen, eikä lupaa myönnetty, koska haluttiin tietää tuloksia nykyisen ulkolähetysten hyödyistä. Tästä syystä seura sopi saksalaisten kanssa, että kaksi kurssilta valmistunutta vihittäisiin Afrikassa vuonna 1871. Kolme muuta valmistunutta saivat kotimaan saarnaluvan piispalta.²⁵

Koska koulusta eroavia ja erotettuja oli paljon, alettiin pääsyvaatimuksia kiristää. Seuralle selvisi myös, että lähettien lähettäminen ja elättäminen ulkomailla kävi kalliiksi, joten uusien oppilaiden ottamista lykättiin ja valmistuneita työllistettiin kotimaahan seurakuntiin pappien apulaisiksi. Vuonna 1870 ei oltu varmoja pystyttäisiinkö uusia oppilaita ottamaan kouluun, mutta varmuudenvuoksi pääsyehdoista tehtiin entistä tiukemmat. Oli huomattu, että liian moni pyrki kouluun tuntematta sisäistä kutsumusta, eikä aina hakija edes tiennyt mitä lähetystyö koski. Ensimmäistä kertaa ehdoissa oli mainittu omaelämäkerran laatiminen. Seuran tulojen heikkeneminen johti koulun sulkemiseen toistaiseksi vuonna 1872 ensimmäisen kymmenen toimintavuotensa päätteeksi.²⁶

Vuoteen 1901 mennessä SLS:n lähetyskoulussa ehdittiin kouluttaa kuusi vuosikurssia. Ensimmäinen kurssi aloitti vuonna 1862, toinen kaksi vuotta myöhemmin ja kolmas vuonna 1868. Tämän jälkeen seurasi 12 vuoden tauko lähetysseuran talouden vuoksi. Kolmatta kurssia ei edes saatu koulutetuksi loppuun, vaan oppilaat sijoitettiin kotimaahan.²⁷ Neljäs kurssi aloitti vuonna 1880 ja viides vasta kymmenen vuotta myöhemmin 1890. Kurssin valmistuttua vuonna 1895 koulu päätettiin jälleen sulkea toistaiseksi, mutta tilanne muuttui jo parissa vuodessa.²⁸ Kuudes kurssi jouduttiin aloittamaan poikkeuksellisesti jo 1897 kentällä tapahtuneiden työntekijöiden kuolemien ja sairastumisten vuoksi. Tällä kertaa johtokunta pyrki ottamaan aiempaa suuremman joukon koulutettavaksi. Myös Virosta saapuneet tiedustelut ottaa kouluun virolaisia oppilaita olivat aloituspaikkojen korottamisen taustalla. Virolaiset olivat aiemmin lähettäneet halukkaansa saksalaisiin lähetyskouluihin, mutta oppilaat olivat jääneet saksalaisten seurojen palvelukseen, eivätkä edistäneet lähetys-harrastuksen juurtumista Vieroon. Kuudennelle lähetys-

²⁵ Paunu 1909, 74–77 Remes 1993, 204–205.

²⁶ Paunu 1909, 70–74; Remes 1993, 201–203.

²⁷ Remes 1993, 203–206.

²⁸ Remes 1993, 275–278, 334–339.

kurssille riitti hakijoita lähes sata ja poikkeuksellisesti kouluun hyväksyttiin 21. Näihin aikoihin alettiin suunnitella työkenttää Kaukoitään ja myös Ambomaalla työtä riitti. Siksi lähetyskouluun päätettiin ottaa heti vuosisadan taitteessa uusi joukko nuoria, vaikka edellisten koulutus oli vielä kesken.²⁹

Aluksi lähetystyön tekeminen tutuksi suomalaisille tapahtui lähetytlehtien ja -kirjojen välityksellä. 1870-luvulta alkaen Tötterman aloitti matkasaarnaamisen seurakunnissa, mistä tuli kahdessa vuosikymmenessä merkittävä seuran työmuoto. Ensimmäisten lähetysaarnaajien tullessa kotimaanlomille alkoivat he kiertää seurakunnissa kertomassa kokemuksistaan. Vaiva kannatti, sillä lähetystietous alkoi levitä kansan keskuuteen.³⁰ 1800-luvun lopussa yhtenäinen lähetysrintama hajosi ja evankelinen liike perusti oman lähetysjärjestön SLEY:n. Tästä oli osittain hyötyä SLS:lle, koska nyt se sai kaipaamaansa kirkollista hyväksyntää. Seura oli yrittänyt saada lähetystoiminnan kirkkolain piiriin onnistumatta siinä.³¹ Mallia omalle lähetysteologialle saatiin saksalaiselta Gustav Warneckilta, jonka missiologinen tieteenteoria muotoutui 1870–1880-lukujen aikana.³² Warneck ajatteli lähetystyön perustuvan Jumalan rakkauteen koko maailmaa kohtaan, ja perisyntin aiheuttavan ei-kristityille uskonnollista, sivistyksellistä ja yhteiskunnallista hätää. Hän luetteli lähetystyön motiiveiksi kuuliaisuuden lähetyskäskylle sekä rakkauden Jumalaan ja lähimmäisiin. Yksityisen kristityn motiiveja olivat lisäksi kiitollisuus omasta sielunpelastuksesta, sääli ”pakanoihin”, rakkaus ja velvollisuus Jumalan valtakunnan työhön ja oman hengellisen elämän hoitaminen.³³

Lähetyskoulu sijoittui suomalaisen koulutuhistorian uomaan siten, että Cygnaeus oli samanaikaisesti perustamassa kansakoululaitosta. Sirelius oli hänen kanssaan tiiviissä väleissä, ja keräsi vuoden 1861 opintomatallaan myös aineistoa kansanopetuksesta Cygnaeukselle.³⁴ Koska kansakoululaitos alkoi vasta kehittyä 1860-luvulta alkaen, ei voinut odottaa, että ensimmäiset lähetysoppilaat olisivat saaneet keskimäärin kovin kummoista koulusivistystä. Vuosisadan loppuun mennessä hakijoiden koulusivistys oli jo kohentunut ja siten myös pärjääminen lähetyskoulussa parani. Yleistä oppivelvollisuutta yritettiin ajaa laiksi jo 1898 siinä onnistumatta.³⁵ 1890-luvulla alettiin perustaa tanskalaisen mallin mukaan

²⁹ Saarilahti 1989, 79–80; Remes 1993, 341.

³⁰ Remes 1993, 193–196, 265–269, 356.

³¹ Saarilahti 1989, 43–47.

³² Teinonen 1959, 154.

³³ Teinonen 1959, 171–172, 174–176.

³⁴ Remes 1993, 99, 112.

³⁵ Tamminen 1967, 17.

ensimmäisiä suomenkielisiä kansanopistoja, joissa oli kansakoulujen tapaan kristillinen pohjavire.³⁶ Kansakouluista alettiin vaatia uskonnon poistamista 1880-luvulla tai vähintään sen muuttamista yleiseksi siveysopiksi. Seuraavalla vuosikymmenellä kritiikki hieman laantui. Uskonto oli ollut kansakoululaitoksen perustamisesta alkaen itsestään selvä oppiaine ja esimerkiksi oppikirjakomitean mietinnössä todettiin 1899 uskonnonopetuksen olevan kansakoulun päätehtävä.³⁷

Uskonto oli tärkeä tekijä 1800-luvun elämässä, mutta hengellinen mentaliteetti oli muuttumassa vuosisadan lopulle tultaessa kristillisestä yhtenäiskulttuurista henkilökohtaiseksi vakaumukseksi. Suurin osa uskoi ihmisellä olevan sielun, joka täytyi pelastaa. Rippikoulu oli olennainen osa tätä persoonallista hengellistä kasvua. Luottamus ja usko Jumalan kaitselmukseen olivat aikakaudelle tyypillisiä asenteita.³⁸ Snellmann ja Topelius henkivät kirjoituksissaan luottamusta Jumalan suunnitelmaan johdattaa tapahtumat kärsimysten kautta parhainpäin.³⁹ Yksityisen ihmisen elämässä tämä ilmeni esimerkiksi tulkitsemalla sairaudet ja kuolema Jumalan johdatuksena.⁴⁰ Hengellisen mentaliteetin vastapoolina oli vuosisadan loppua kohden kasvava maallistuminen ja Jumalan kieltäminen. Etenkin sivistyneistön miehet olivat taipuvaisia luopumaan uskostaan.⁴¹ Kun Jumalan johdatuksen ja varjelun varaan ei enää luotettu, alkoi korostua oma aktiivinen vaikuttaminen elämään. Oma menestys katsottiin olevan kiinni yksin omista ansioista, ja ihanteeksi muodostui ajatus, että elämän aikana piti yrittää ehtiä saavuttaa mahdollisimman paljon.⁴² Lähetystyöstä kiinnostuneet nuoret miehet olivat siten marginaalinen, kristillisesti orientoitunut vastavoima kasvavaa maallistumista vasten. Lisäahdistusta vuosisadan taitteeseen toi maan poliittisen tilanteen kiristyminen, kun routavuodet ajoivat suomalaisen kansallisidentiteetin ahtaalle ja vuosisadalle ominainen kansallisidentiteetin rakentaminen uhkasi joutua vaakalaudalle. Aatteellinen kirkon ja kristinuskon vastainen kritiikki nosti päätään: kaiken pahan perussyiksi nähtiin kristinuskon moraalin vanhanaikaisuus ja uskonto leimattiin edistyksen esteeksi.⁴³

³⁶ Karttunen 1974, 14–28.

³⁷ Tamminen 1967, 1–2, 21, 26.

³⁸ Ollila 2000, 99–103.

³⁹ Ollila 2000, 105.

⁴⁰ Ollila 2000, 91, 96–98.

⁴¹ Ollila 2000, 116–118.

⁴² Ollila 2000, 128–129.

⁴³ Saarihahti 1989, 41–42.

II Työvoiman tarve avaa lähetyskoulun vuonna 1901

1. Lähetysaarnajien aika

Lähetyskouluun pyrkivät ovat kertoneet omaelämäkertoissaan lähetysarrastuksensa syntyneen osittain ulkoapäin tulleista virikkeistä. Ympäristössä eletyt ja koetut tapahtumat on ilmaistu elämäkertoissa selkeimmin, joten niistä on helpointa aloittaa motiivien analysointi. Elinympäristöstä saadut, lähetysmotivaatioon johtaneet vaikutteet voi jakaa karkeasti henkilöihin ja tapahtumiin. Merkityksellisiä henkilöitä olivat lähetysaarnajat, oma perhe ja muut, esimerkiksi kansakouluopettajat. Tapahtumapaikat ovat jaettavissa alakategorioiksi koti, koulu, työ tai lähetystilaisuus. Ajallisesti kokemukset ovat voineet olla pitkä- tai lyhytkestoisia: yksittäinen kohtaaminen lähetystyöntekijän kanssa tai oman perheen vuosien mittainen lähetysarrastus, yksittäinen lähetysaarna tai paikkakunnalla pitkään jatkunut toiminta lähetysten hyväksi.

Otosryhmässä neljä hakijaa kertoi kuulleensa lähetysaarnajan saarnan. Försti ei muista lähetysaarnajan nimeä, joka oli tullut hänen paikkakunnalleen Nivalaan kertomaan lähetystyöstä. Innostus pyrkiä samaan tehtävään oli syttynyt heti. Hän harmitteli, ettei ollut tilaisuudessa kuulla lähetysaarnajaa Reijosta Korttesjärven kirkossa, mutta oli ilmeisesti tavannut hänet myöhemmin paikkakunnan pappilassa.⁴⁴ Paavo Huttunen oli kuullut lähetysaarnajan kertovan työstään ”pienien lasten koulussa” noin 7-vuotiaana. Tämä vaikuttaisi tapahtuneen Vesannolla, sillä papinkirjan perusteella Huttunen asui paikkakunnalla lapsena. Hänessä kohtaaminen oli herättänyt ihmetystä ja kunnioitusta, mutta varsinaisen alkusysäyksen lähetystyöhön hän kirjoitti saaneensa kotoaan.⁴⁵ Lehto viittasi elämäkerrassaan ympäröivästi kuulleensa lähetysaarnajien saarnaavan, muttei ilmoittanut erikseen lähettien nimiä, paikkaa tai aikaa.⁴⁶ Ainoastaan kaksi mainitsi lähetysaarnajan nimeltä. Pääkkönen oli kuullut August Pettisen (1857–1914) puhuvan lähetysjuhliilla ”rippikoulua seuraavana kesänä”.⁴⁷ Jos olettaa hänen käyneen rippikoulun noin 15-vuotiaana eli vuonna 1896, rippikoulua seuraava kesä olisi ollut vuonna 1896 tai 1897. Pettinen oli kotimaanlomalla Ambomaalta vuosien 1896–1899 välillä, joten ajankohdat sopivat yhteen.⁴⁸ Elämäkerrasta ei myöskään selviä, olivatko kyseessä SLS:n vuosijuhlat vai paikkakuntakohtaiset

⁴⁴ KA SLA Eba 2 Försti oek 25.5.1901.

⁴⁵ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a.; Huttunen P. papinkirja 25.5.1901.

⁴⁶ KA SLA Eba 2 Lehto oek 4.6.1901.

⁴⁷ KA SLA Eba 2 Pääkkönen oek s.a..

⁴⁸ Peltola 1958, 261.

lähetysjuhlat. Pääkkösen lähetysrakkaus vahvistui entisestään Pettisen kerrottua ”pakanoiden kauhuista”, sillä into oli syttynyt jo kansakouluaikana Sulkavan kirkossa lähetysaarnan kautta.⁴⁹ Johansson kirjoitti Ouluun suuntautuneesta työmatkastaan seuraavasti:

Oulussa ollessani asuin erään Lähetysaarnaaja Kontio vainaan sukulaisen luona. Lähetysaarnaaja Kontio oli juuri tänä vuonna kuollut ja hänen vaimonsa oli nyt saapunut tältä kaukaiselta ja monivaiheiselta matkaltaan taasen synnyinmaahan ja kävi nyt miehensä sukulaisia sielläkin tervehtimässä. Tämä herätti minussa vähän ajatusta näistä erityisistä ihmisistä jotka voivat näin antautua Kristuksen tähden altiiksi [sic] kaikille vaaroille ja vaikeuksille joihin nämä ihmiset usein joutuvat. Kuitenkaan vähääkään silloin vielä aavistamatta, että minussakin Kristukseen [sic] rakkaus vielä kerran minussakin [sic] herättää halun ja antaa voimaa antautumaan samanlaiseen tehtävään ja kalliiseen työhön.⁵⁰

Kyseessä oli Kaarle Kontion (1866–1897) leski Rosa Aurora Kontio (o.s. Torén), joka palasi Suomeen poikansa kanssa miehensä ja keskosvauvansa kuoltua Ambomaalla.⁵¹ Johanssonissa kohtaaminen ei herättänyt niin voimakkaita tunteita lähetystyötä kohtaan kuin esimerkiksi Förstissä, joka oli heti lähetysaarnaajaa kuultuaan halunnut päästä samalle alalle.

Neljä hakijaa kertoi tavanneensa lähetysjohtajan ja olleen tämän puheilla.⁵² Vain kaksi mainitsi tarkemmin, kenet lähetysjohtajista he olivat tavanneet. Häkkinen kävi Töttermanin (1836–1895) puheilla eli tapaamisesta oli pitänyt kuluu vähintään kuusi vuotta, ehkä enemmänkin.⁵³ Försti oli puolestaan käynyt kahdesti seuran nykyisen lähetysjohtajan Jooseppi Mustakallion luona.⁵⁴ Lähetysjohtajan tapaaminen oli sikäli erilainen kohtaaminen kuin lähetysaarnaajan, koska Tötterman ja Mustakallio eivät olleet kumpikaan toimineet Ambomaalla lähetysaarnaajina, vaan johtivat seuraa kotimaasta käsin. Mustakallio tosin oli ensimmäinen lähetysjohtaja, joka vieraili Afrikan työkentällä. Lähetysjohtaja oli tuolloin samaan aikaan myös koulun johtaja, joten tapaaminen oli todennäköisesti tukenut aikomusta pyrkiä lähetyskouluun. Johtajan tapaaminen oli myös luonteeltaan erilainen kohtaaminen, koska hänen luokseen oli nimenomaan menty keskustelemaan. Lähetysaarnaajan puhetta oli päässyt kuulemaan ilman sovittua tapaamista ja saarnatilanne oli ollut todennäköisesti yksisuuntainen: hakija oli ollut kuulijana, saarnan vastaanottajan asemassa, eikä aktiivisena keskustelijana.

⁴⁹ KA SLA Eba 2 Pääkkönen oek s.a..

⁵⁰ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a..

⁵¹ Peltola 1958, 103–104, 261.

⁵² KA SLA Eba 2 Försti oek 25.5.1901; Huttunen A. oek s.a.; Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901; Puutula oek s.a..

⁵³ KA SLA Eba 2 Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901.

⁵⁴ KA SLA Eba 2 Försti oek 25.5.1901.

Lähetystyöntekijöiden kertomukset Afrikasta saattoivat herättää seikkailu- ja kaukokaipuuta nuorissa suomalaisissa. Riippumatta siitä, oliko lähetystyöntekijän tai lähetysjohtajan tapaaminen herättänyt mielenkiintoa ei-kristittyihin vai ei, on ainakin selvää, että kokemus oli ollut vaikuttava ja herättänyt ihailua hakijassa. Osalle lähetystyöntekijä oli suorastaan roolimalli. Hakijoista Lehto ja Pääkkönen olivat hakuhetkellä nuoria, alle 20-vuotiaita, ja kuulleet lähetysaarnajan kertovan työstään. Heillä saattoi nuoruudeninto yhdistyä lähetysaarnajan ihailuun.⁵⁵

Kaksi kertoi kuulleensa lähetysaarnan, joka oli herättänyt mielenkiinnon ei-kristittyihin. Pääkkönen oli motivoitunut vahvasti Sulkavan kirkossa kuulemastaan saarnasta, mutta sen tarkemmasta sisällöstä tai pitäjästä hän ei kirjoittanut tarkemmin.⁵⁶ Puutulan kuulema saarna oli koskenut Paavalin ohjeita seurakunnalle, mutta hakemuksesta ei selviä tarkemmin raamatunkohta tai saarnan sisältö, mutta se oli kuitenkin johdattanut hänen ajatuksensa lähetystyöhön. Tämän johdosta hän oli käynyt tapaamassa Mustakalliotakin. Saarna ei ollut Puutulan ensimmäinen lähetystyöhön ohjannut virike, vaan se oli osasy muiden joukossa.⁵⁷

Lähetysalalla työskentelevien lisäksi hakijan lähetysmotiiviin oli saattanut vaikuttaa muitakin henkilöitä. Hakijoiden lähimmän vaikutuspiirin muodostivat koti ja perheenjäsenet. Seuraavan, etäisemmän vaikutuspiirin muodostivat hakijan asuinympäristö, koulu- ja työympäristö. Etäisimpään vaikutuspiiriin sijoittaisiin yhteiskunnan ja siinä vallinneet arvot, kriisit ja mentaliteetin, jotka eivät liity hakijan kokemuspäiriin välittömästi, mutta vaikuttivat taustalla tämän ajatusmaailmaan ja kokemuksiin. Kolme mainitsi saaneensa kotoa perheenjäseniltään sysäyksiä lähetysalalle. Aaro Huttusen sisar oli ehdottanut lähetyskouluun pyrkimistä.⁵⁸ Paavo Huttusen äiti oli toivonut yhden lapsistaan päätyvän lähetysalalle ja kertonut lapsilleen ”pakanoiden tilasta”.⁵⁹ Setä auttoi Häggströmiä toiveessaan päästä lähetyskouluun ja seuran palvelukseen.⁶⁰ Koti saattoi olla myös konfliktin paikka: Paavo Huttusen isä ja veli vastustivat hänen aikomustaan pyrkiä lähetyskouluun. Isä kielsi häntä hakemasta ja vanhempi veli yritti saada hänet luopumaan aikeesta. Tämä aiheutti Huttuselle vaikean ristiriidan: totellako isää vai toteuttaako äidin toive?⁶¹ Myös Jokimiehen perhe pikemminkin esteli kuin rohkaisi häntä toivees-

⁵⁵ KA SLA Eba 2 Pääkkönen oek s.a.; Lehto oek 4.6.1901.

⁵⁶ KA SLA Eba 2 Pääkkönen oek s.a..

⁵⁷ KA SLA Eba 2 Puutula oek s.a..

⁵⁸ KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a..

⁵⁹ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a..

⁶⁰ KA SLA Eba 2 Häggström oek s.a..

⁶¹ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a..

saan pyrkiä lähetysalalle. Vanhemmat yrittivät saada hänet jättämään lapsuuden toiveensa pelottelemalla ”pakanoiden” tavoista.⁶² 1900-luvulle tultaessa valtaosa valituista hakijoista oli käsityöläistaustaisia, koska monella kotona asuvalle talonpoikaistaustaiselle hakuaie oli kaatunut vanhempien kieltoon. Käsityöläisilmiö lähetysalalle hakeutuviissa oli tyypillinen maailmallakin.⁶³ On mahdollista, että lähetystyöstä kiinnostuneita nuoria olisi ollut enemmänkin 1900-luvun alussa, mutta he eivät koskaan lähettäneet hakupapereita perheen vastustuksen vuoksi. Huttunen ja Jokimies kokivat kutsumuksensa vanhempien tahtoa tärkeämmäksi, ja Huttusen tapauksessa äidin toive merkitsi enemmän kuin isän ja veljen kanta.

Äidin roolia hengellisenä kasvattajana korosti kolme hakijaa.⁶⁴ Rämäkän äiti oli kokenut herätyksen ennen hänen syntymäänsä, mutta ei ehtinyt kasvattaa Jumalan sanalla, koska 11 lapsen äitinä hänellä oli jatkuvasti kädet täynnä työtä.⁶⁵ Lisäksi viisi hakijaa kirjoitti molempien vanhempiensa vaikutuksesta hengelliseen elämäänsä.⁶⁶ On mahdollista, että osa ei ole pitänyt tarpeellisena kertoa mitään kotinsa tai vanhempiensa kristillisestä hengestä.

Myös perheen ulkopuolisilta henkilöiltä oli saattanut tulla virikkeitä ryhtyä miettimään lähetystyötä, joko välittömästi tai pitkän ajan kuluessa. Viidellä hakijalla oli tällainen kokemus. Aaro Huttunen oli ollut matkalla Helsinkiin, kun satunnainen vanhus oli kertonut nuoruuden aikeestaan pyrkiä lähetyskouluun, mutta jättänyt aikeen sikseen.⁶⁷ Petäjää oli ”henkilö Helsingistä” kehottanut pyrkimään lähetyskouluun, mikä oli sytyttänyt hänessä palavan halun päästä ilmoittamaan evankeliumia.⁶⁸ Rämäkän kansakouluopettaja oli ollut aktiivinen lähetysharrastuksen levittäjä.⁶⁹ Vaakanaista oli kehottanut pitäjän pastori pyrkimään, ja Wäänästä olivat hänen ystävänsä kannustaneet pyrkimään lähetyskouluun.⁷⁰ Ystävien ja opettajan vaikutus hakijaan on todennäköisesti ollut säännöllistä ja pitkäaikaista, satunnaiset keskustelukumppanit ovat puolestaan vaikuttaneet hakijaan kertaluontoisesti. Huttusen kertomus oli viehättävin: satunnainen matkakumppani kertoi toteutumattomasta nuoruudenaikeestaan tietämättä, että hakijalla olivat samat aiheet mielessään. Vanhus oli yksi ”aiemman sukupolven” lähetyksestä haa-

⁶² KA SLA Eba 2 Jokimies oek s.a..

⁶³ Remes 1993, 335–337.

⁶⁴ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a.; Johansson oek s.a.; Niemelä oek s.a..

⁶⁵ KA SLA Eba 2 Rämäkkä oek 13.6.1901.

⁶⁶ KA SLA Eba 2 Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901; Penttinen oek s.a.; Pääkkönen oek s.a.; Sivén oek s.a.; Vaakanainen oek s.a..

⁶⁷ KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a..

⁶⁸ KA SLA Eba 2 Petäjä oek 13.6.1901.

⁶⁹ KA SLA Eba 2 Rämäkkä oek 13.6.1901.

⁷⁰ KA SLA Eba 2 Vaakanainen oek s.a.; Wäänänen oek toukokuu 1901.

veilleista, joita oli varmasti ollut monia neljän vuosikymmenen aikana. Kohtaaminen oli vaivannut, mutta samalla vahvistanut Huttusen omaa motivaatiota.⁷¹

Lähetysmotivaation syttymiseen vaikuttaneita paikkoja ei mainittu elämäkerroissa kuin viisi. Aaro ja Paavo Huttusen lähetysinto oli syttynyt kotoa, sillä siihen olivat vaikuttaneet juuri perheenjäsenet.⁷² Förstin ja Pääkkösen motivaatio oli syttynyt kotipaikkakunnalla: Försti oli kotonaan Nivalassa kuullut lähetysaarnajaa, ja Pääkkönen kertoi koskettavasta saarnasta Sulkavan kirkossa. Lisäksi Pääkkönen mainitsi lähetysjuhlista, joilla lähetysaarnaja Pettinen saarnasi, muttei tarkenna missä kyseiset juhlats pidettiin.⁷³ Puutulalle lähetysasia nousi merkittävästi uudelleen mieleen kirkossa kuulemansa saarnan kautta. Hän ei mainitse paikkakuntaa, mutta se olisi voinut olla Porvoo, missä hän oli käynyt rippikoulunsa, asunut pitkään ja myös työskennellyt. Hakupaperinsa hän lähetti myös Porvoosta.⁷⁴ Kolmella hakijalla ilmeni elämäkerrasta paikka, missä he olivat saaneet taustavaikutusta lähetysinnolleen, mutta missä motivaatio ei ollut varsinaisesti syttynyt.⁷⁵ Saarilahden mukaan paikkakuntakohtainen lähetysarrastus alkoi vasta vuosisadan vaihteessa yleistyä. Lähetysjuhlia oli järjestetty aktiivisimmilla paikkakunnilla jo 1800-luvun lopulla, ompeluseurat yleistyivät 1880-luvulta alkaen, ja paikalliset lähetysjuhlats 1900-luvun taitteesta lähtien.⁷⁶

2. Huoli pakanoista: pohdintoja ja päätelmiä

Tiedolliset vaikutteet ovat ulkoisen ja mielensisäisen maailman rajapintaa. Tietoisuus ja taidot ovat osa mielensisäistä, kognitiivista toimintaa, ja samalla ne organisoivat konkreettista, ulkoisesti näkyvää toimintaamme.⁷⁷ Käsittelen tässä sellaisia motiiveja, jotka ovat syntyneet tiedollisella toiminnalla, kuten lukemalla, päätelemällä syy–seuraus-suhteita ja kehittämällä niistä toimintastrategioita. Yhden kokonaisuuden muodostavat lähetyskäsky ja ei-kristittyihin liittyvät motiivit. Toisen kokonaisuuden muodostavat hakijoiden elämäkerroista ilmenneet keinot pyrkiä vaikuttamaan suotuisasti valintaansa esimerkiksi kertomalla motivaationsa kestosta tai nykyisestä lähetystyötä edistävästä toiminnasta.

Tiedollisista lähetysmotiiveista selkein oli lähetyskäsky (Matt. 28:18–20), jonka olisi odottanut olevan lähetystyöhön pyrkimisen peruspilari ja tärkein syy.

⁷¹ KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a..

⁷² KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a.; Huttunen P. oek s.a..

⁷³ KA SLA Eba 2 Pääkkönen oek s.a.; Försti oek 25.5.1901.

⁷⁴ KA SLA Eba 2 Puutula oek s.a..

⁷⁵ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a.; Petäjä oek 13.6.1901.; Rämäkkä oek 13.6.1901.

⁷⁶ Saarilahti 1989, 132–133, 138, 146.

⁷⁷ Katan 2004, 54.

Olen luokitellut lähetyskäskyn tiedolliseksi motiiviksi, koska sen on voinut lukea itse Raamatusta ja järkeillä sen perusteella lähetystyön velvoittavan jokaista kristittyä. Lähetyskäskyn on voinut myös kuulla saarnassa tai puheessa ja saada perustelut lähetystyölle valmiina ilman omaa päättelytyötä. Oli yllättävää, että otoksesta vain viisi hakijaa viittasi lähetyskäskyyn omaelämäkerrassaan. Heistäkin vain Korpelainen korosti lähetyskäskyn tärkeyttä, jotta evankeliumin valo saataisiin kurjuuden keskelle. Hän kantoi huolta maallistuneiden ja erityisesti ei-kristittyjen kurjuuden puolesta, ja näki ratkaisun siihen olevan evankeliumi.⁷⁸ Johannes Huttusella lähetyskäsky yhdistyi julistushaluun:

--[J]a jos Jumala näkee minut mahdolliseksi tekee, niin ilolla tahdon mennä täyttämään Jeesuksen käskyä kuin Hän sanoi: menkää [sic] ja tehkää [sic] kaikki kansat minun opetuslapsikseni. Mikä suuri armo se olis [sic] Jumalalta, jos Hän minun mahdolliseksi tekisi täyttämään tätä Jeesuksen [sic] käskyä ja julistamaan Hänen pyhää sanaansa!⁷⁹

Paavo Huttusta lähetyskäsky puhutteli seuraavasti:

Rippikoulussa ollessani lähetyskäskyä käsiteltäessä, tuntui kuin Jesus [sic] olisi minuakin käsenyt menemään kaikkeen maailmaan, saarnaamaan evankeliumia.⁸⁰

Minkkinen kirjoitti elämäkertansa saatteena lähetetyssä kirjeessään lähetysmotiivinsa perustuvan lähetyskäskyyn ja Kristuksen rakkauteen mustia veljiä kohtaan. Hän ilmoitti Herran viimeisen käskyn olevan erityisen rakas.⁸¹ Elämäkerrasta ei ilmene viitteitä ympäristöstä juontaneista lähetysvaikutteista, lähetyskouluunkin hän haki lehti-ilmoituksen perusteella; motivaatio näyttäisi hänellä syntyneen puhtaasti uskoontulon ja lähetyskäskyn kautta.⁸² Lauri ei viitannut elämäkerrassaan sanatarkasti lähetyskäskyyn, mutta hän toivoi ”päästä julistamaan tietämättömille pakanoille totuutta Jumalasta, jonka Jeesus *heille* ilmoitti”. Tulkitsen Laurin tarkoittavan ”heillä” ei-kristittyjä ja siten Jeesuksen käskyyn julistaa ”Jumalan totuutta” kaikille kansoille. Minkkisen tapaan hänkään ei maininnut ulkoapäin saaduista vaikutteista pyrkiä lähetyskouluun.⁸³

Lukeminen on luonteeltaan ulkoisen ja sisäisen kokemusmaailman rajapintaa: kirjat ja lehdet ovat konkreettisia välineitä, joihin tarttuminen on tietoinen valinta. Lukeminen ja siitä seuranneet pohdinnat ovat mielensisäisiä, kognitiivisia prosesseja, jotka puolestaan kuuluvat mielensisäiseen maailmaan. Vaikutus voi ulottua tietoista mielenkerrosta syvemmälle, tunteisiin. Otosryhmälle lukeminen oli kohtalaisen keskeinen lähetysmotivaation herättänyt kognitiivinen ilmiö, ja se

⁷⁸ KA SLA Eba 2 Korpelainen oek 9.5.1901.

⁷⁹ KA SLA Eba 2 Huttunen J. oek s.a..

⁸⁰ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a..

⁸¹ KA SLA Eba 2 Minkkinen SLS:n johtokunnalle 20.6.1901.

⁸² KA SLA Eba 2 Minkkinen oek s.a..

⁸³ KA SLA Eba 2 Lauri oek 22.6.1901.

oli yleinen keino saada tietoa lähetystyöstä. Seitsemän hakijaa kertoi lukemisen vaikuttaneen heissä vahvasti lähetystyöstä kiinnostumiseen. He olivat lukeneet *Lähetysanomiamia*, lähetysaarnajan elämäkerran tai muuta lähetys- tai hengellistä kirjallisuutta.⁸⁴ Esimerkiksi Aaro Huttunen ja Petäjä lukivat *Lähetysanomiamia* jo lapsena ja vaikuttivat syvästi lähetysaarnajien työstä:

Kirjalisuus [sic] ei myöskään kodistani puuttunut ja sen joukossa oli myöskin tua [sic] Suomen lähetyslehti. Josta jo lapsuudesta opin tuntemaan lähetysalaa, ja samalla kunnioittamaan lähetysaarnajan suurta välittäjä asemaa Kristuksen käskyn noudattajana.⁸⁵

Tämä halu on yhä lisääntynyt kun olen Lähetysanomiamista ja kirjoista lukenut kertomuksia, joita tosin olen lapsuudestani asti saanut lukea sillä Isäni on tilanut [sic] niitä joka vuosi.⁸⁶

Petäjä ei tarkentanut millaisia ajatuksia tai toiveita lukeminen hänessä oli herättänyt. Vaakanainen oli lukenut *Lähetysanomiamia* vuodesta 1897 alkaen ja sitä kautta herännyt huolehtimaan ei-kristittyjen kurjuudesta ja ihailemaan lähetysaarnajien työtä.⁸⁷ Johansson ihaili kovin *Lähetysanomien* kertomuksia lähetysaarnajien työstä ei-kristittyjen parissa, ja pohtineensa omaa paikkaansa lähetysten saralla. Siksi ilmoitus lähetyskoulun alkamisesta oli kiinnittänyt hänen huomionsa ja käynnistänyt hänessä pyrkimyksen toteuttaa toiveensa.⁸⁸ Penttisen herätykseen ja sitä kautta syttyneeseen lähetysmotivaatioon vaikutti syvästi Hilja Hahnsonin kirja *Helmi*.⁸⁹ Lukemalla hakijat saivat tietoa lähetystyöstä ja sysäyksen omalle pyrkimiselleen. Lehtien ja kirjojen välityksellä heräsi kunnioitus lähetysaarnajien työtä kohtaan ja halu ottaa heistä mallia. Myös ei-kristittyjen kurjuudesta lukeminen herätti hakijoissa huolta ja halun auttaa omalta osalta.

Suhtautuminen kastamattomiin kansoihin liittyy keskeisesti lähetysmotivaatioon. Esitän hypoteesin, että mikäli hakijalla oli selkeä tavoite päästä ulkolähetykseen, hänellä oli myös jonkinlainen kiinnostus ei-kristittyihin, mikä olisi ilmennyt hakupapereissa. Mikäli hakija ei maininnut ei-kristittyjä millään tavoin papereissaan, hänellä saattoi olla jokin muu syy pyrkiä lähetyskouluun kuin lähetystyö, tai hänen käsityksensä lähetystyöstä oli vähintäänkin epäselvä. Käsittelen hakijoiden kiinnostusta ei-kristittyihin tiedollisten syiden yhteydessä, sillä hakijat esittivät usein päätelmiä heidän tilastaan ja siitä, miten kurjuutta pitäisi tai voisi korjata. Otoksen hakijoista 16 eli puolet ilmaisikin omaelämäkerrassaan huolekseen ”pakanoiden kurjan tilan”, minkä he olettivat johtuvan kastamattomien hen-

⁸⁴ KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a.; Häggstöm oek s.a.; Johansson oek s.a.; Penttinen oek s.a.; Puutula oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5); Petäjä oek 13.6.1901.

⁸⁵ KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a..

⁸⁶ KA SLA Eba 2 Petäjä oek 13.6.1901.

⁸⁷ KA SLA Eba 2 Vaakanainen oek s.a. (A5).

⁸⁸ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a..

⁸⁹ KA SLA Eba 2 Penttinen oek s.a..

gellisestä pimeydestä ja siitä, etteivät he olleet kuulleet evankeliumia ainoasta elävästä Jumalasta. Kurjuuden rinnalla tai tilalla saatettiin käyttää sanoja *tietämättömyys* tai *pimeys*.⁹⁰ Myös ilmaisut ”harva uskoo” Airaksiselta ja ”köyhäin pakanain seassa” Pääkköseltä voi mielestäni tulkita tietämättömyydeksi tai kurjuudeksi.⁹¹ Nämä ilmaisut nostavat lukumäärän 18 hakijaan. Ratkaisuksi kurjuuteen ja tietämättömyyteen yhdeksän hakijaa tarjosi sanan julistamista, josta käytettiin myös synonyymeina *rauhaa* tai *rauhan evankeliumia*.⁹² Viisi puolestaan jätti ilmaisemasta suoraan halunsa päästä julistustyöhön ei-kristittyjen keskelelle.⁹³ Voi olla, etteivät he pitäneet tarpeellisena ilmoittaa erikseen tai korostaa haluaan päästä julistamaan tai mahdollisesti heitä kiinnosti enemmän konkreettinen auttaminen kuin evankelioiminen.

Hakijat liittivät halunsa julistaa evankeliumia ei-kristittyihin eri tavoin. Ylämainituista hakijoista neljällä ei-kristittyjen kurjuus ja halu julistaa korostuivat elämäkertoissa yhtä paljon.⁹⁴ Viisi hakijaa halusi päästä julistamaan sanaa ei-kristityille, mutta jättivät viittaamatta suoraan ”pakanoiden kurjuuteen”.⁹⁵ Heidän mahdollinen huolensa on upotettu rivien väliin siten, että sitä oli vaikea osoittaa suoraan mistään tekstin kohdasta. Thomasson halusi ”käännättää pakanat kurjuudesta”, mihin vaikutti hänen kokemuksensa omasta kurjasta tilastaan ennen kääntymystä. Hänen elämäkerrastaan välittyi käsitys, että ei-kristityt olivat pahuuden vallassa, mistä heidät oli vapautettava.⁹⁶ Muutama hakija ilmaisi halunsa lähetykselle käyttämällä toisentyypistä sanastoa: ”sielujen pelastamisesta” tai ”voittamisesta Jumalalle” kirjoitti neljä. Heistä Aaro Huttunen, Penttinen ja Wäänänen ajattelivat voivansa pelastaa sieluja parhaiten lähetyksessä ja halusivat tehdä sen ”Jumalan kunniaksi”.⁹⁷ Yleensä halustaan palvella Jumalaa mainitsi kolme. Kokosin nämä kommentit erilleen siksi, että heidän elämäkertoissaan ei korostu kiin-

⁹⁰ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a.; Häggström oek s.a.; Jaakkola oek s.a.; Korvola oek s.a.; Penttinen oek s.a.; Puutula oek s.a.; Sivén oek s.a.; Thomasson oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5); Lindgren oek 24.4.1901; Korpelainen oek 9.5.1901; Försti oek 25.5.1901; Lehto oek 4.6.1901; Petäjä oek 13.6.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901; Lauri oek 22.6.1901.

⁹¹ KA SLA Eba 2 Airaksinen oek s.a.; Pääkkönen oek s.a..

⁹² KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a.; Penttinen oek s.a.; Puutula oek s.a.; Sivén oek s.a.; Lindgren oek 24.4.1901; Lehto oek 4.6.1901; Petäjä oek 13.6.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901; Lauri oek 22.6.1901.

⁹³ KA SLA Eba 2 Häggström oek s.a.; Jaakkola oek s.a.; Korvola oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5); Försti oek 25.5.1901.

⁹⁴ KA SLA Eba 2 Lehto oek 4.6.1901; Petäjä oek 13.6.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901; Lauri oek 22.6.1901.

⁹⁵ KA SLA Eba 2 Airaksinen oek s.a.; Huttunen J. oek s.a.; Pääkkönen oek s.a.; Laine oek 3.5.1901; Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901.

⁹⁶ KA SLA Eba 2 Thomasson oek s.a..

⁹⁷ KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a.; Penttinen oek s.a.; Wäänänen oek toukokuu 1901.

nostus kastamattomiin ja heidän tilansa kohentamiseen. Hakijoiden fokus on Jumalassa ja hyvien töiden tekemisessä.⁹⁸ Palvelumotiivia esiintyi myös muilla, mutta näiden kolmen hakijan osalta mietin, oliko lähetystyö heille oikea väylä palvella Jumalaa, mikäli he eivät osoittaneet kiinnostusta ei-kristittyihin.

Otan tässä yhteydessä esille erään hakijan, jonka lähetysmotiivi oli hieman epäselvä, mutta perustui päättelyprosessiin. Karhinen selosti elämäkerrassaan teoreettisen päätelmän lähimmäisen rakkaudesta ja sen velvoittavuudesta auttaa naapuria hädässä, muttei maininnut kertaakaan ei-kristittyjä tai kirjoittanut mistä kiinnostus juuri lähetysalalle oli saanut alkunsa. Naapurirakkauden voi tietysti tulkita tarkoittavan kansojen välistä rakkautta ja vähäosaisten auttamista, mutta hakemuksesta ei pysty osoittamaan varmuudella selkeää syytä, miksi hakija tahtoi päästä toteuttamaan auttamishaluaan nimenomaan ulkolähetyksessä.⁹⁹

Osa hakuprosessia oli perustella omaa sopivuutta lähetystyöhön. Yksi otosryhmän käyttämistä keinoista oli lähetysinnon pitkäkestoisuus. Motiivit saattoivat olla lyhyt- tai pitkäkestoisia, ne saattoivat viritä ja myös unohtua nopeasti tai ohjata toimintaa vuosien ajan.¹⁰⁰ Pitkään säilyneen motivaation olisi voinut olettaa olevan hakijalle eduksi valituksi tulemisessaan ja ehkäpä siksi seitsemän hakijaa mainitsi selkeästi lähetystyön olleen heille jo lapsuudentoive.¹⁰¹ Laurin elämäkerrasta ei ilmene, mikä oli herättänyt hänessä kiinnostuksen pyrkiä lähetysalalle, mutta hän kirjoitti jo lapsena luvanneensa rukouksessaan ryhtyä lähetysaarnajaksi.¹⁰² Muut viisi olivat sinnikkäästi pyrkineet lähetyskouluun jopa useamman kerran: Paavo Huttunen, Jokimies ja Wäänänen lähettivät hakemuksensa jo toistamiseen, koska olivat pyrkineet jo aiemmin alaikäisinä lähetyskouluun.¹⁰³ Myös Häkkinen oli lähettänyt 16-vuotiaasta lähtien tiedusteluja mahdollisuudestaan päästä lähetysoppilaaksi, ja hän oli tuntenut lapsesta asti kutsua lähetystyöhön.¹⁰⁴ Jokimies ilmoitti lapsuuden kutsumuksensa säilyneen muuttumattomana, eikä lähettänyt kovin pitkää elämäkertaa, koska totesi parin vuoden takaisessa elämäkerrassaan selvittäneensä jo tarkemmin aiempaa elämäänsä.¹⁰⁵ Hänen nimellään ei löydy hakemusta vuoden 1897 papereista, joten vaatisi lisäselvittelyä, mihin hä-

⁹⁸ KA SLA Eba 2 Airaksinen oek s.a.; Häggström oek s.a.; Puutula oek s.a..

⁹⁹ KA SLA Eba 2 Karhinen oek s.a..

¹⁰⁰ Vilikko-Riihelä 1999, 446.

¹⁰¹ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a.; Jokimies oek s.a.; Pääkkönen oek s.a.; Wäänänen oek toukokuu 1901; Försti oek 25.5.1901; Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901; Lauri oek 22.6.1901.

¹⁰² KA SLA Eba 2 Lauri oek 22.6.1901.

¹⁰³ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a.; Jokimies oek s.a.; Wäänänen oek toukokuu 1901.

¹⁰⁴ KA SLA Eba 2 Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901. Myös Häkkinen Hirille 19.7.1896; Häkkinen Hirille 8.8.1896; Häkkinen Hirille 13.10.1896.

¹⁰⁵ KA SLA Eba 2 Jokimies oek s.a..

nen aiempi elämäkertansa on joutunut tai onko hänellä aiemmin ollut ruotsinkielinen sukunimi. Forsberg puolestaan ilmoitti epätarkasti elämäkerrassaan ja vuonna 1899 päivätyssä kirjeessään tunteneensa ”pitkään halua lähetysalalle”. ”Pitkään” saattoi yhtä hyvin tarkoittaa lapsuudesta tai nuoruudesta saakka kestänyttä ajanjaksoa, mutta toisaalta vuosikin saattoi tuntua pitkältä ajalta. Häneltä ei löydy tarkempaa selvitystä motivaation syntyhetkestä tai sen aiheuttajasta.¹⁰⁶

Muita aiemmin pyrkineitä olivat Rämäkkä, Niemelä ja Vaakanainen, mutta he eivät vedonneet lapsuudentoiveeseen. Rämäkkä totesikin elämäkerrassaan, ettei voinut kerskata lapsuudesta asti kestäneellä lähetysinnolla, vaan hän oli alkanut tuntea kutsua lähetysalalle vasta vuonna 1895 koetun herätyksen jälkeen. Hän oli kirjoittanut konversionsa jälkeen jo johtokunnalle ja pyytänyt päästä kouluun saamatta myöntävää vastausta.¹⁰⁷ Tämä oli herättänyt hänessä epätoivoa:

Herran eteen korkeuteen on nousnut [sic] rukoukseni, että hän ottaisi minusta pois pakanain erämahan [sic] pyrkimisen halun, ellei ole nähnyt otolliseksi minussa kutsumistaan ja valitsemistaan pakanain suhteen vahvistaa ja antaisi sen sijaan minulle taidon täällä tehdäkseen heidän hyväkseen.¹⁰⁸

Niemelällä ja Vaakanaisella eivät heidän tietotaitonsa olleet riittäneet lähetyskouluun pääsemiseksi vuonna 1899.¹⁰⁹ Niemelän viimeisimmästä elämäkerrasta ei edes saa selkoa, mistä hänen lähetysmotivaationsa oli peräisin tai oliko sitä hänellä lainkaan.¹¹⁰

Koska lähetyskouluun otettiin vain tiettyinä vuosina uusia oppilaita, vuonna 1901 uudelleenhakeneista Pääkkönen, Rämäkkä, Vaakanainen ja Wäänänen kertoivat käyttäneensä odotusaikaansa toimimalla lähetyksen hyväksi levittämällä lähetyslehtiä ja -kirjoja.¹¹¹ Pääkkönen ja Wäänänen levittivät lisäksi lähetystietoutta pyhäkouluopettajina.¹¹² Into lähetystyön edistämiseen oli ollut merkittävä, ja tällainen käytännön työskentely oli tuntunut hakijasta mielekkäältä sillä välin, kunnes sai uuden tilaisuuden hakea lähetyskouluun ja päästä lähetyskentälle tositoimiin. Kovin yleistä tämäntapainen toiminta ei vaikuta hakijoille olleen: vain joka kahdeksas otoksesta kirjoitti toimistaan lähetystyön hyväksi odotusaikanaan.

Kolmen hakijan yksi toimintastrategioista lähetyskouluun pääsemiseksi oli itsensä määrätietoinen kouluttaminen koulun tiedollisten vaatimusten täyttämiseksi.

¹⁰⁶ KA SLA Eba 2 Forsberg oek s.a.; Forsberg Mustakalliolle 3.7.1899.

¹⁰⁷ KA SLA Eba 2 Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹⁰⁸ KA SLA Eba 2 Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹⁰⁹ KA SLA Eba 2 Niemelä oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5).

¹¹⁰ KA SLA Eba 2 Niemelä oek s.a..

¹¹¹ KA SLA Eba 2 Pääkkönen oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5); Wäänänen oek toukokuu 1901; Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹¹² KA SLA Eba 2 Pääkkönen oek s.a.; Wäänänen oek toukokuu 1901.

Hägström luuli lähetyskouluun tarvittavan ylioppilastutkinnon, mutta hänen onnistui setänsä avulla selvittää, että kansakoulutodistus riitti. Hän oli joutunut keskeyttämään kansakoulun 11-vuotiaana töiden vuoksi, joten hän suoritti sen rippikoulun jälkeen loppuun täyttääkseen lähetyskoulun vähimmäisvaatimukset koulusivistyksen osalta.¹¹³ Jokimies oli opiskellut kovasti päästäkseen pappina lähetystyöhön ennen kuin oli kuullut lähetyskoulun olemassaolosta. Lähetyskoulu itsessään ei saanut häntä kouluttautumaan, vaan halu hengelliselle alalle.¹¹⁴ Vaakanainen oli jo kerran saanut hylkäävän vastauksen hakemukselleen riittämättömän koulusivistyksen vuoksi. Hän oli jo aikonut luopua aikeestaan hakea lähetyskouluun uudelleen, mutta kutsumustunto oli voimistunut ensiyrityksen jälkeen. Hän päätti yrittää korjata esteen tieltään ja täydentää opintojaan kansakoulun opettajien avulla. Yrityksestään huolimatta hän näki itsensä yhä ”oppimattomana sepän poikana” eli minäkuva säilyi vaatimattomana, jopa negatiivisena.¹¹⁵ Vaakanaisella oli myös toinen toimintastrategia lähetystyöhön pääsemiseksi, mikäli koulutus ei riittäisi. Toisessa päiväämättömässä elämäkerrassaan hän tarjoutui lähtemään käsityöläiseksi Afrikkaan, jotta hänestä voisi olla apua kentällä. Elämäkerran sisällön perusteella vaikuttaisi, että hän olisi tämän tarjoutumisen esittänyt ennen kuin alkoi opiskella kansakoulun oppimäärää.¹¹⁶ Yritys sivuuttaa lähetyskoulu käsityöläisenä todennäköisesti juonsi tiedosta, että Afrikkaan oli 1860-luvun lopulla lähetetty neljä käsityöläistä lähetysaarnajien avuksi, mutta siitä ei muodostunut SLS:ssa yleistä käytäntöä, sillä jo matkalla Afrikkaan ja sittemmin lähetyskentällä oli erimielisyyksiä syntynyt käsityöläisten ja lähetysaarnajien sekä johtokunnan välillä. Käsityöläisten ja siirtolaisten tarkoitus oli todistaa Kristuksesta omalla kristillisellä elämällään, ja työllään saada tuloja kenttätöiden tukemiseksi. Ongelmaksi muodostui muun muassa johtokunnan ja lähetysaarnajien asenne pitää lähetysaarnajan tointa arvokkaampana ja sivuuttaa käsityöläisten tarve saada tarvittavaa kielikoulutusta kentällä selviämiseksi. Siitä seuranneet kommunikatiovaikeudet saksalaisten kanssa ja työtapojen vieraus lannistivat käsityöläisten työmotivaatiota.¹¹⁷ Hägström, Jokimies ja Vaakanainen olivat ainakin varmoja halustaan päästä lähetyskouluun, koska he olivat olleet valmiita näkemään vaivaa puutteellisten tietojensa korjaamiseksi. Oli erikoista, ettei tällaisia hakijoita ollut

¹¹³ KA SLA Eba 2 Hägström oek s.a..

¹¹⁴ KA SLA Eba 2 Jokimies oek s.a..

¹¹⁵ KA SLA Eba 2 Vaakanainen oek s.a. (A5).

¹¹⁶ KA SLA Eba 2 Vaakanainen oek s.a. (A4).

¹¹⁷ Peltola 1958, 11–14, 32, 37, 186, 190.

enemmän niiden keskuudessa, jotka eivät täyttäneet koulutuksen vähimmäisvaatimuksia. Esimerkiksi Häkkinen ja Jaakkola uskoivat Jumalan mystisesti korjauttavan heidän puutteensa ja kutsumuksen painavan vaakakupissa koulutietojen puutetta enemmän.¹¹⁸

3. Armo, rakkaus ja kutsumus

Tiedostettujen syiden ja päättelyketjujen jälkeen on luontevaa jatkaa syvemmälle hakijoiden sisäiseen kokemusmaailmaan: tunteisiin, uskomuksiin ja arvoihin. Läheskään kaikki tunne- ja arvopohjaiset motiivit eivät ilmene elämäkerroista suoraan, vaan usein rivien välistä. Yhden selkeän kokonaisuuden muodostaa joukko tunteita, jotka toistuvat tiheästi elämäkerroissa. Lähetystyöhön ohjannut tunne oli monilla joko rakkaus, armo tai kutsumus. Niihin saattoi liittyä myös velvollisuudentuntoa Jumalaa tai ei-kristittyjä kohtaan. Rakkautta ja armontunnetta edelsi monilla konversio, joka itsessään oli myös merkittävä tunnekokemus: synninhätä ja pelko muuttuivat hengellisen oivalluksen kautta armokokemukseksi, onneksi ja rauhaksi. Saavutettu autuudentunne oli monille keskeisin syy pyrkiä lähetystyöhön, sillä he halusivat jakaa evankeliumin kautta kokemaansa armoa muillekin. Tällaiset hakijat päättelivät, että ei-kristityt eivät voisi kokea samaa, jos eivät kuulisi evankeliumia, ja siksi sitä oli lähdettävä heille pikimmiten julistamaan.

Koetusta armosta tai autuudesta mainitsi kymmenen hakijaa, mikä oli noin kolmannes koko otoksesta ja siten myös merkittävä syy pyrkimiselle.¹¹⁹ Erityisesti Korvola ja Sivén siteerasivat armon vaikutusta elämäkerroissaan:

Jumalan armo, jonka hän minulle antanut on, jonka voimasta minä elän ja jonka voimalla olen alkanut pyrkiä lähetysalalle.¹²⁰

Samalla kuin itse sain tuntea, kuinka suuri Jumalan armo oli minua kohtaan, niin syttyi minussa vastustamaton halu saada ilmoittaa anteeksi antamusta [sic] Jesuksen [sic] veressä niille, jotka sitä ei tunne. Erittäin pakanain suuri lauma tuli minulle rakkaaksi. Päästä kertomaan heille rakkaasta Jesuksesta, [sic] on siitä lähten [sic] ollut haluni ja toivoni.¹²¹

Korvola oli niinkin innokas lähtemään Afrikkaan, että halusi lähteä vaikka omalla kustannuksellaan auttamaan evankeliumin levityksessä. Hän oli hakuhetkellä 19-vuotias, joten hänellä ei luultavasti ollut kovin realistista käsitystä siitä, kuinka kallis matka Afrikkaan oli ja mitä siellä asuminen olisi tullut maksamaan.¹²² Epä-

¹¹⁸ KA SLA Eba 2 Jaakkola oek s.a.; Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901.

¹¹⁹ KA SLA Eba 2 Jaakkola oek s.a.; Johansson oek s.a.; Korvola oek s.a.; Minkkinen oek s.a.; Sivén oek s.a.; Thomasson oek s.a.; Lindgren oek 24.4.1901; Wäänänen oek toukokuu 1901; Petäjä oek 13.6.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹²⁰ KA SLA Eba 2 Korvola oek s.a..

¹²¹ KA SLA Eba 2 Sivén oek s.a..

¹²² KA SLA Eba 2 Korvola oek s.a..

realistisuudesta ei toisaalta voi syyttää yksin ikää vaan pikemminkin kokemattomuutta. SLS:n johtokunnallekin oli tullut 1870-luvulla yllätyksenä kentän kulujen suuruus ensimmäisten lähetysaarnajien lähettämisen myötä.¹²³

Rakkaus ja lähetystyö esiintyivät yhdessä seitsemällä hakijalla, mutta eri tavoin. Häggström kuvaili motiiviaan seuraavasti:

-- syy, joka ensinnäkin on aiheuttanut minua pyrkimään lähetyskouluun, se rakkaus, joka Wapahtajan tuntemisen kautta tulee kaikkia ihmisiä kohtaan. Minä tunnen itsessäni olevan suuren rakkauden erittäin pakanoita kohtaan, jotka eivät mitään tiedä Wapahtajastaan eikä elämästä tämän elämän jälkeen.¹²⁴

Johansson kirjoitti Jeesuksen rakkauden herättäneen hänessä halun tarjoutua lähetystyöhön ja hän myös kertoi ihailleensa lähetystyöntekijöiden voimakasta vastarakkautta Jeesukseen.¹²⁵ Minkkiselle rakkaus tarkoitti Jeesuksen rakkautta häntä ja Afrikan veljiä kohtaan, sekä hänen omaa rakkauttaan lähetyskäskyyn.¹²⁶ Vaakanainen, Pääkkönen ja Jokimies ilmoittivat kukin yhdellä lauseella tuntevansa rakkautta lähetystyöhön.¹²⁷ Wäänänen 15-vuotiaana lähettämässä kirjeessä rakkaus esiintyi vahvana ja tunnepitoisena syynä pyrkimiselle: Jeesuksen rakkaus aiheutti hänessä halun julistaa samaa rakkautta sitä tuntemattomille.¹²⁸ Vuonna 1901 toimitetut hakupaperit ovat sävyiltään hillitympiä, mutta rakkaus on yhä niissä keskeisin motiivi lähetystyölle:

Minä tahtoisin niin mielelläni antaa Herralle ne lahjat jotka olen Häneltä saanut, ja uhrata elämäni Hänen sanansa ja erittäin Hänen rakkaudensa [sic] ja kuolemansa julistamiseen varsinkin niille, joilla ei ole tietoa Jumalasta.¹²⁹

Kuten esimerkeistä saattaa havaita, rakkaus ilmeni hieman erilaisena kullakin hakijalla. Jumalan rakkauteen ja armoon viittaasi heidän lisäksi myös muutama muu hakija, mutta koska nämä viittaukset eivät liity varsinaisesti lähetystyöhön vaan Jumalan ja ihmisen suhteeseen, olen jättänyt ne analyysin ulkopuolelle.

Armokokemukseen liittyi myös velvollisuudentuntoa: koettua onnea ei saisi pidättää itselleen, vaan muidenkin olisi päästävä siitä osallisiksi. Armon johdosta koettu velvollisuudentunto eroaa lähetyskäskystä seuranneesta velvoitteesta siten, että lähetyskäsky perustui luettuun tai kuultuun tekstiin, vaikka vaikuttikin tunnetasolla. Armokokemus oli laadultaan henkilökohtaisempi ja itsessään voimakas tunne-elämys. Velvollisuudentunne levittää tietoa henkilökohtaisesti koetusta ar-

¹²³ Remes 1993, 141, 147–149, 153.

¹²⁴ KA SLA Eba 2 Häggström oek s.a..

¹²⁵ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a..

¹²⁶ KA SLA Eba 2 Minkkinen SLS:n johtokunnalle 20.6.1901.

¹²⁷ KA SLA Eba 2 Jokimies oek s.a.; Pääkkönen oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5).

¹²⁸ KA SLA Eba 2 Wäänänen SLS:n johtajalle 15.5.1897.

¹²⁹ KA SLA Eba 2 Wäänänen Mustakalliolle 13.7.1901.

mosta painoi kolmea hakijaa.¹³⁰ Lindgrenin keskeisin motiivi oli juuri konversios-
ta seurannut velvollisuudentunto:

Silloin tuli minulle palava halu lähetyskouluun minun tuli sääli pakana raukkojen
suhteen jotka eivät tiedä mitään siitä iloisesta sanomasta Herrasta Jesuksesta [sic]
joka yksinänsä taiten antaa ja tahtoo antaa sielulle sen rauhan jota ei elottomat kä-
sillä tehdyt jumalat joita pakanat palvelevat taida antaa minun sieluuni tuli se va-
kutus [sic] että se on minun velvollisuuteni mennä viemään heille sen iloisen sa-
noman että Jesus [sic] kuolemaansa [sic] kautta on toimittanut heillekin syntein
[sic] anteeksi antamuksen [sic] ja niin on minulla nyt suuri halu tulla lähetyskou-
luun ja toivon että Herra täyttää myös tämän minun toivoni.¹³¹

Velvollisuudentunne liittyi vahvimmin kutsumukseen ja tehtyihin lupauksiin. Lä-
hetyskouluun hakeville eräs hakukriteeri oli harrastaa vakavaa itsetutkiskelua,
jotta hakija olisi varmistunut omasta kutsumuksestaan.¹³² Erityistä kutsumusta,
jopa pakottavaa halua ja kutsumukseen liittynyttä velvollisuutta tunsivat 11 haki-
jaa.¹³³ Heistä Wäänänen oli selvästi muuttunut vuosien aikana: 15-vuotiaana hän
oli ilmoittanut olleensa aivan varma kutsumuksestaan, mutta neljä vuotta myö-
hemmin hän oli selvästi varttuneempi ja jopa ilmoitti, ettei voi kerskata millään
erityisellä lähetyskutsulla, vaan johtokunnan päätös tulisi olemaan hänelle merkki
Jumalan tahdosta. Hän oli kuitenkin lisännyt elämäkertansa jälkikirjoituksen,
jossa ilmoitti olevansa sittenkin varma kutsumuksestaan.¹³⁴ Ailahtelu omasta kut-
sumuksesta saattaa herättää epäilyksiä siitä, miten varmallalla perustalla hakijan
vakaumus on, mutta toisaalta varmuuden saavuttaminen tunteeseen perustuvasta
asiasta ei ole kovin yksinkertaista.

Muutama hakija ajatteli kutsumuksensa olevan varma, mikäli Jumala antaisi
siitä merkin.¹³⁵ Osa rukoili Jumalalta suoraa merkkiä, millä Hän osoittaisi tahton-
sa. Toiset puolestaan kokivat unen, näyn tai äänen olevan viesti Jumalan tahdosta
ja siten peruste kutsumuksestaan. Otoksessa merkkien rooli oli kohtalaisen kes-
keinen. Esimerkiksi Johansson avasi virsikirjansa umpimähkään lähetysvirren
kohdalta, minkä hän koki Jumalan tahdon osoitukseksi. Luettuaan *Lähetysano-
mista* uusien oppilaiden ottamisesta lähetyskouluun alkoi myös ääni sydämessä
pakottaa häntä hakemaan.¹³⁶ Petäjälle Jumala lähetti ”henkilön Helsingistä” ke-

¹³⁰ KA SLA Eba 2 Jaakkola oek s.a.; Johansson oek s.a.; Pylkkänen johtokunnalle s.a.; Vaakanai-
nen oek s.a. (A5); Lindgren oek 24.4.1901; Wäänänen oek toukokuu 1901; Laine oek 3.5.1901;
Korpelainen oek 9.5.1901; Petäjä oek 13.6.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901; Lauri oek 22.6.1901.

¹³¹ KA SLA Eba 2 Lindgren oek 24.4.1901.

¹³² Saarilahti 1989, 81–82.

¹³³ KA SLA Eba 2 Ervast johtokunnalle s.a.; Jaakkola oek s.a.; Johansson oek s.a.; Häkkinen joh-
tokunnalle 13.6.1901.

¹³⁴ KA SLA Eba 2 Wäänänen SLS:n johtajalle 15.5.1897; Wäänänen oek toukokuu 1901.

¹³⁵ KA SLA Eba 2 Forsberg oek s.a.; Johansson oek s.a.; Huttunen P. oek s.a.; Petäjä oek
13.6.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹³⁶ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a..

hottamaan häntä hakemaan lähetyskouluun, minkä hän koki selväksi kutsuksi.¹³⁷ Mystisimmän lähetyskutsun otoksesta sai Rämäkkä: hän oli rukoillessaan kuullut sydämessään Herran äänen, joka käski häntä ensimmäisen Mooseksen kirjan sanoin: ”lähde maaltas [sic], ja suvustas [sic], ja isäs [sic] huoneesta: sille maalle, jonka minä sinulle osoitan.”¹³⁸ Mainitut kolme esimerkkiä olivat hakijan tahdosta riippumattomia, merkeiksi koettuja ilmiöitä. Kolme pyysi suoraan Jumalaa osoittamaan tahtonsa tietyllä merkillä eli he pyrkivät pakottamaan Jumalan toimimaan omasta tahdostaan. Kaksi heitti arpaa varmistuakseen Jumalan tahdosta. Paavo Huttusen arvanheiton taustalla oli konflikti perheen sisällä hänen lähetystyöhön hakeutumisestaan ja hän pyrki ratkaisemaan ongelman siirtämällä vastuun Jumalalle näkyvän ja konkreettisen merkin avulla.¹³⁹ Johansson pyrki myös selvittämään Jumalan tahtoa arpojen kautta ja kirjoitti viisi eri ammattivaihtoehtoa. Hän käytti samaa menetelmää kahdesti, ja jälkimmäisen yrityksen hän tunsu todelliseksi johdatukseksi ja Jumalan osoittaneen sillä hänet otolliseksi lähetysalalle.¹⁴⁰ Myös Niemelä selosti elämäkerrassaan asettamistaan ja sittemmin Jumalan täyttämistä merkeistä, mutta ne eivät liittyneet lähetystyöhön. Ne kertoivat olemassaolollaan kuitenkin jumalallisten tai jumalallisiksi koettujen merkkien voimakkaasta merkityksestä hakijoille. Forsberg ei ollut saanut Jumalalta mitään merkkiä varmistukseksi, vaikka oli sellaista rukoillut.¹⁴¹ Näistä esimerkeistä voi päätellä, että moni hakija piti Jumalaa aktiivisena persoonana, jolta saattoi pyytää tai jopa vaatia osoitusta tahdostaan näkyvällä merkillä.

Pari hakijaa koki saaneensa kutsun Jumalalta lähteä lähetystyöhön, ja he pitivät sitä tärkeimpänä kriteerinä sopivuudelleen. Häkkinen oli hakenut lähetyskouluun aiemmin, mutta koki yhä, että lähetysala oli Jumalan hänelle osoittama kutsumus. Perusteluna hänellä oli Herran hengen vakuutus julistajien tarpeesta. Hän jopa kehotti oppilaiden valitsijoita rukoilemaan Pyhää Henkeä, että he tekisivät oikeat valinnat eli ilmeisesti valita hänet.¹⁴² Lisäksi Häkkinen ilmaisi luottamuksensa siihen, että Jumala opettaisi hänelle ”kankeita afrikan kielijä”.¹⁴³ Myös Jaakkola uskoi vahvasti olevansa oikea henkilö lähetystyöhön, koska Jumala oli häntä kutsunut lähetykseen, ja hän uskoi Jumalan auttavan häntä opintojensa edis-

¹³⁷ KA SLA Eba 2 Petäjä oek 13.6.1901.

¹³⁸ KA SLA Eba 2 Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹³⁹ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a..

¹⁴⁰ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a..

¹⁴¹ KA SLA Eba 2 Forsberg oek s.a..

¹⁴² KA SLA Eba 2 Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901.

¹⁴³ KA SLA Eba 2 Häkkinen Hirnille 8.8.1896.

tymisessä, vaikka tiesi koulutietojensa olevan heikot.¹⁴⁴ Sekä Häkkinen että Jaakkola luottivat Jumalan tekevän ihmeitä puutteilleen, koska uskoivat olevansa Hänen valitsemiaan. Laine tunsu kutsumusta Jumalalta lähetystyöhön, mitä hän ei voinut sivuttaa siitä huolimatta, että oli yli-ikäinen, naimisissa ja koulua käymätön. Hän ei esiintynyt yhtä itsevarmana Jumalan valittuna kuin Häkkinen tai Jaakkola, mutta tähdensi elämäkertansa päätteeksi johtokunnan miettivän hänen asiansa todenteolla, koska itse Pyhä Henki oli häntä pakottanut pyrkimään.¹⁴⁵

Niemelä ja Vaakanainen tunsivat välttämättömäksi ilmoittaa halunsa lähetyskouluun, vaikka tiesivät oppimattomuutensa puutteeksi. Vaakanaisen kutsu-
mustunto oli hieman vahvistunut aiemman hylätyksi tulemisensa jälkeen, ja hänen oli siksi pyrittävä uudelleen. Hän vetosikin kutsumuksen olevan aineellisia tietoja tärkeämmän lähetysoppilaalle.¹⁴⁶ Niemelä ei ollut kokenut Jumalan varsinaisesti kutsuneen häntä lähetykseen, mutta muuten Jumalan kyllä kuulleen hänen rukouksiaan ja vastanneen merkkien ja unien kautta.¹⁴⁷ Molemmat jättivät pääsytensä Jumalan tahdon varaan, eivätkä uskoneet sen olevan selviö. He pikemminkin tarjosivat itseään siltä varalta, ettei sopivampia pyrkijöitä löytyisi.¹⁴⁸

Lauri oli siitä erikoinen hakija, että häntä velvoitti lapsena Jumalalle tehty lupaus lähteä lähetystyöhön.¹⁴⁹ Lupaus piti motivaation yllä, koska sen velvoittavuus säilyi alitajunnassa. Lupaus vaikuttaisi olleen sitovampi, mikäli sen lausui ääneen esimerkiksi konfirmaation yhteydessä. Ääneen lausuttu lupaus oli teko, jonka rikkominen tai toteuttamatta jättäminen näyttäi vaikuttavan hakijoiden oma-
tuntoon. Sen sijaan mielessä tehty lupaus ei vaikuttanut yhtä velvoittavalta, koska se on ”jäänyt” ajatuksen tasolle, eikä aktualisoitunut teon asteelle. Vaikka rippikoululla ei ollut suoraa yhteyttä lähetysmotiiveihin kuin parissa yksittäisessä tapauksessa, sen merkitys hakijoiden hengelliseen elämään oli ollut elämäkertojen perusteella hyvin merkittävä vuosisadan taitteessa. Samanlaisen havainnon teki Ollila 1800-luvun lopun uskonnollisesta mentaliteetista.¹⁵⁰ Rippikoulun merkitys ilmeni erityisesti uskonnollisen kriisin ja synnintunnon yhteydessä, sillä monelle hakijalle rippikoulu ja konfirmaatio olivat olleet tärkeitä hetkiä, jolloin oli pitänyt valita oikean ja väärän elämäntavan väliltä, ja moni tekikin konfirmaation yhtey-

¹⁴⁴ KA SLA Eba 2 Jaakkola oek s.a..

¹⁴⁵ KA SLA Eba 2 Laine oek 3.5.1901.

¹⁴⁶ KA SLA Eba 2 Vaakanainen oek s.a. (A5).

¹⁴⁷ KA SLA Eba 2 Niemelä oek s.a..

¹⁴⁸ KA SLA Eba 2 Niemelä oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5).

¹⁴⁹ KA SLA Eba 2 Lauri oek 22.6.1901.

¹⁵⁰ Ollilla 2000, 100.

dessä lupauksen Jumalalle pysyä aina Hänen ohjauksessaan.¹⁵¹ Useimman kohdalla ihanne ei toteutunut ja siten rikottu lupaus nuhteettomasta elämästä oli miltei musertava kokemus.¹⁵² Paavo Huttunen oli ainoa yksittäistapaus, joka oli pohtinut mahdollisuuksiaan säilyttää lupauksensa ja ajatellut parhaiten pysyvänsä Jumalan yhteydessä lähetysalalla.¹⁵³ Wäänänen oli ollut jo 14-vuotiaana innostunut lähetystyöstä. Konfirmaationsa yhteydessä hän oli luvannut antautua taitoineen Jumalan työhön, vaikkei viittaakaan suoraan juuri lähetystyöhön.¹⁵⁴

Rakkauden, kutsumuksen ja armon lisäksi elämäkerroissa ilmeni eräs marginaalisempi tunteeseen perustuva motiivi pyrkiä lähetyskouluun, nimittäin halu hakeutua lähetyskouluun turvaan, mikä tulkintani mukaan kumpusi pelosta tai huolesta. Neljä hakijaa halusi lähetyskouluun siksi, että he kokivat koulun turvapaikkana maailman houkutuksilta.¹⁵⁵ Vaikka motiivi onkin tietoisien päättelyn tulos, olen sisällyttänyt sen tunteiden kategoriaan, koska turvankaipuu kumpuaa tunteesta. Penttinen oli kotoisin maalta, mutta asui hakuhetkellä Helsingissä ja koki seuransa ympärillään hengellisesti hyvin vastenmieliseksi. Hän toivoi paikkaa, missä voisi oppia tuntemaan Jumalaa paremmin ja vahvistua uskossaan.¹⁵⁶ Johannes Huttunen kuvaili lähetyskoulua satamaksi maailman myrskyjen keskellä ja paikaksi, jossa voisi keskittyä Jumalan valtakunnan etsimiseen.¹⁵⁷ Häggström ajatteli tuntevansa olonsa lähetyskoulussa turvallisemmaksi siksi, että apua saattoi odottaa saavansa vain Jumalalta ja siten Jumala säilyisi huomion keskipisteenä.¹⁵⁸ Paavo Huttunen ajatteli lähetystyössä säilyttävänsä parhaiten edellä mainitun lupauksensa.¹⁵⁹ Lähetyskoulun pitäminen turvapaikkana on kyseenalainen motiivi, sillä vaikka koulu olikin muodoltaan sisäoppilaitos, sinne ei ollut tarkoitus jäädä loppuiäksi vaan päinvastoin lähteä ei-kristittyjen joukkoon vieraan kulttuurin keskelle todistamaan uskosta. Edellä mainituista vain Johannes Huttunen perusteli kouluun tahtomistaan pääasiassa oman sielunpelastuksensa varmistamiseksi ja

¹⁵¹ KA SLA Eba 2 Forsberg oek s.a.; Huttunen A. oek s.a.; Huttunen P. oek s.a.; Minkkinen oek s.a.; Niemelä oek s.a.; Penttinen oek s.a.; Puutula oek s.a.; Pääkkönen oek s.a.; Sivén oek s.a.; Wäänänen oek toukokuu 1901.

¹⁵² KA SLA Eba 2 Forsberg oek s.a.; Huttunen A. oek s.a.; Minkkinen oek s.a.; Niemelä oek s.a.; Sivén oek s.a..

¹⁵³ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a..

¹⁵⁴ KA SLA Eba 2 Wäänänen oek toukokuu 1901.

¹⁵⁵ KA SLA Eba 2 Huttunen J. oek s.a.; Huttunen P. oek s.a.; Häggström oek s.a.; Penttinen oek s.a..

¹⁵⁶ KA SLA Eba 2 Penttinen oek s.a..

¹⁵⁷ KA SLA Eba 2 Huttunen J. oek s.a..

¹⁵⁸ KA SLA Eba 2 Häggström oek s.a..

¹⁵⁹ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a..

lähetykskäslyn toteuttamiseksi.¹⁶⁰ Kolmella muulla keskeisin motiivi oli ei-kristityissä. Paavo Huttunen oli jo lapsesta asti orientoitunut ei-kristittyjen auttamiseen, Häggströmiä kantoi rakkaus ja huoli heidän tilastaan, ja Penttinen halusi päästä opastamaan heitä.¹⁶¹ Turvaa koulusta vaikuttaisi hakeneen myös Ervast, jonka motiivi oli ”viha syntiä kohtaan”. Lisäksi hän halusi elää kokonaan Jeesukselle ja tulla tuntemaan Häntä paremmin.¹⁶² Tulkitsen hänenkin epäsuorasti halunneen lähetykskouluun turvaan maallisen elämän paheista ja houkutuksista, ja päästä keskittämään siellä elämänsä Jumalan syvempään tuntemiseen.

4. Syntinen kurja, paholaisen kiusaama

Identiteetti on persoonan ydintä. Viimeisenä kategoriana keräsin viittauksia hakijoiden hengellisestä minäkuvasta ja Jumalan roolista heidän elämässään. Viittaukset perustuvat ainoastaan hakijan lähettämien dokumenttien varaan, suurimmilta osin heidän omaelämäkertoihinsa, joten minäkuvasta ja Jumalakuvasta ei saa kovin syvällistä, vain yleisvaikutelman. Minäkuvan jaoin karkeasti kolmeen tyyppiin: syntiseen, vaatimattomaan ja tavalliseen. Eniten kiinnitin huomiota siihen, keskittyikö hakija erityisesti synnintuskan kuvailuun ja konversioon.

Ahdistuneita, synnintuskaa tai heikkoa itsetuntoa potevia hakijoita oli otoksessa kohtalaisen pieni joukko: vain kuusi henkilöä toisti elämäkerrassaan ahdistusta syntisyydestään tai kyvyttömyyttään. Erityisesti Ervast, Forsberg ja Lindgren referoivat korostetusti hengellistä taisteluaan.¹⁶³ Johannes Huttusta ahdisti maailma ja synninpelko, ja hän kaipasi turvaa.¹⁶⁴ Rämäkkä ja Vaakanainen kokivat itsensä heikkoina ja alennettuina.¹⁶⁵ Kouluun saaduista kutsuista päätellen synnintuskan ja oman heikkouden ylenpalttinen korostaminen ei ollut sitä, mitä johtokunta odotti: näistä kuudesta ainoastaan Rämäkkä kutsuttiin kouluun.¹⁶⁶

Vaatimattomia, muttei korostetun ahdistuneita tai negatiivisesti itseensä suhtautuvia hakijoita oli 13.¹⁶⁷ Laitoin tähän kategoriaan hakijat, jotka olivat perusasenteeltaan optimistisia, mutta jotka saattoivat samalla viitata heikkouksiinsa.

¹⁶⁰ KA SLA Eba 2 Huttunen J. oek s.a..

¹⁶¹ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a.; Häggström oek s.a.; Penttinen oek s.a..

¹⁶² KA SLA Eba 2 Ervast johtokunnalle s.a..

¹⁶³ KA SLA Eba 2 Ervast johtokunnalle s.a.; 2 Forsberg oek s.a.; Lindgren oek 24.4.1901.

¹⁶⁴ KA SLA Eba 2 Huttunen J. oek s.a..

¹⁶⁵ KA SLA Eba 2 Vaakanainen oek s.a. (A5); Rämäkkä oek 13.6.1901; Vaakanainen johtokunnalle 20.6.1901.

¹⁶⁶ KA SLA Ad 3 35 Rämäkkä, Wilhelm.

¹⁶⁷ KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a.; Huttunen P. oek s.a.; Johansson oek s.a.; Jokimies oek s.a.; Karhinen oek s.a.; Korvola oek s.a.; Minkkinen oek s.a.; Sivén oek s.a.; Thomasson oek s.a.; Lindgren oek 24.4.1901; Wäänänen oek toukokuu 1901; Korpelainen oek 9.5.1901; Lauri oek 22.6.1901.

Viittaukset olivat osoitus pikemminkin vaatimattomuudesta tai varovaisuudesta, eivät oman kurjuuden korostamista, kuten yllämainituilla hakijoilla. Esimerkiksi Jokimies, Karhinen ja Korpelainen olivat hieman huolissaan tietojensa ja taitojensa määrästä, mutta Jokimies ainakin tahtoi ahkeruudellaan kompensoida puutteitaan.¹⁶⁸ Korvola jännitti työn suuruutta, mutta luotti saavansa Jumalalta voimaa tehtävässään.¹⁶⁹ Minkkisen omaelämäkerta on varsin pitkä kuvaus menneestä elämästään perkeleen johdettavana, mutta konversion jälkeen hän oli ollut hyvällä ja vakaalla mielellä. Elämäkerran tarkoitus ei ollut rypeä ahdistuksessa menneestä elämästä, vaan tehdä pikemminkin rehellisesti selkoa ajasta ennen herätystä.¹⁷⁰ Aaro Huttunen ja Wäänänen olivat miettineet pitkään lähetysalan etuja ja haittoja, mutta päätyneet kuitenkin hakemaan alalle, vaikka olivatkin epävarmoja ja ailahtelevia kutsumuksestaan.¹⁷¹

Miltei yhtä suuri joukko ei ollut kirjoittanut elämäkerrassaan suuresta hengellisestä kriisistä tai muutoin korostanut omaa heikkouttaan tai vaatimattomuuttaan.¹⁷² Syyt kriisittömyyteen tai hyvään itsetuntoon olivat kuitenkin vaihtelevia: Airaksinen oli tyyppiesimerkki tavallisesta hakijasta, joka luetteli tiiviisti keskeisimpiä tapahtumia elämästään kuvailematta kovin tarkasti sielunmaisemaansa.¹⁷³ Selvästi optimistisia ja innostuneita oli viisi.¹⁷⁴ Toiset olivat optimistisenoloisia, vaikka heidän menneisyydessään oli tapahtumia, joista olisi voinut muodostua syvä kriisi.¹⁷⁵ Häkkisen, Jaakkolan ja Laineen hakemuksissa puolestaan ei esiintynyt siksi mitään merkkiä heikosta itsetunnosta, koska he olivat niin vakuuttuneita kutsumuksestaan, etteivät kokeneet tarpeelliseksi edes murehtia mahdollisista esteistä lähetyskouluun pääsemiseksi. Lisäksi heidän mainintansa menneisyydestään olivat kovin vähäisiä, ettei luotettavaa yleiskuvaa ollut mahdollista edes muodostaa.¹⁷⁶ Sama ongelma oli Lehdon hakemuksessa: lyhyiden vuoksi ei ollut mahdollista muodostaa varmaa tulkintaa hakijan minäkuvasta ja siitä, miten tämä koki tähän asti eletyn elämänsä.¹⁷⁷

¹⁶⁸ KA SLA Eba 2 Jokimies oek s.a.; Karhinen oek s.a.; Korpelainen oek 9.5.1901.

¹⁶⁹ KA SLA Eba 2 Korvola oek s.a..

¹⁷⁰ KA SLA Eba 2 Minkkinen oek s.a..

¹⁷¹ KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a.; Wäänänen oek toukokuu 1901.

¹⁷² KA SLA Eba 2 Airaksinen oek s.a.; Häggström oek s.a.; Jaakkola oek s.a.; Niemelä oek s.a.; Penttinen oek s.a.; Puutula oek s.a.; Pääkkönen oek s.a.; Laine oek 3.5.1901; Försti oek 25.5.1901; Lehto oek 4.6.1901; Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901; Petäjä oek 13.6.1901.

¹⁷³ KA SLA Eba 2 Airaksinen oek s.a..

¹⁷⁴ KA SLA Eba 2 Penttinen oek s.a.; Puutula oek s.a.; Pääkkönen oek s.a.; Försti oek 25.5.1901; Petäjä oek 13.6.1901.

¹⁷⁵ KA SLA Eba 2 Häggström oek s.a.; Niemelä oek s.a..

¹⁷⁶ KA SLA Eba 2 Jaakkola oek s.a.; Laine oek 3.5.1901; Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901.

¹⁷⁷ KA SLA Eba 2 Lehto oek 4.6.1901.

Hakijan käsitys Jumalasta oli hankala muodostaa neljän pyrkijän kohdalla.¹⁷⁸ Pylkkäselä puuttui elämäkerta kokonaan, mutta hänen kirjeestään saattoi tulkita Jumalan vaikuttaneen aktiivisesti hänen elämäänsä. Muutoin hakijan käsitys itsestään, tarkemmin Jumalasta tai maailmasta yleensä jäi avoimeksi.¹⁷⁹ Muilla hakijoilla kokemus Jumalasta suhteessa menneisyyteensä oli pääpiirteissään joko varjeleva tai herättävä.

Varjelevaksi Jumalan koki 13 hakijaa. Sisällytin tähän ryhmään nekin, jotka kertoivat hieman horjuneen kaidalta tieltä menneisyydessään, mutta Jumalan silti pitäneen heistä huolen ja varoittaneen heitä ajoissa, etteivät olleet ajautuneet merkittävään synninhätään, vaan pysyneet kohtalaisen hyvin Jumalan johdatuksessa.¹⁸⁰ Esimerkiksi Korpelaisen ja Penttisen lapsuuden elinolot olivat olleet kurjat, mutta he olivat kuitenkin pysyneet Jumalan yhteydessä ja kokeneet tullessa varjelluiksi. Korpelainen aloittaa elämäkertansa sanoin ”Jumala on hänet herättänyt synnin unesta”, mutta kyseessä vaikuttaisi olevan pikemminkin tapa kirjoittaa. Ainakaan hän ei kirjoittanut merkittävästä herätyskokemuksesta ja synnintuskasta. Ehkä isän alkoholismi osoitti hänelle jo nuorena mitä hän ei elämältään ainakaan halua.¹⁸¹ Penttisen elinolot olivat hyvin niukat ja köyhät, mutta perhe-elämä muutoin vakaata verrattuna Korpelaisen taustaan. Hän koki Jumalan etsineen hänen perhettään juuri köyhyyden kautta, ja arveli, ettei perhe olisi ehkä ollut niin heränneellä mielellä, jos he olisivat voineet aineellisesti paremmin.¹⁸² Petäjä oli kokenut konversionsa yhteydessä tuskaa sielussaan, mutta hän ei keskity elämäkerassaan synnin korostamiseen, kuten muutamat muut.¹⁸³ Häggström tunsii olevan Jumalan johdatuksen ansiota, ettei hän hairahtanut isänsä mukana baptistiliikkeeseen.¹⁸⁴

Toisen yhtä suuren joukon muodostivat hakijat, jotka erityisesti kuvailivat eläneensä maailman mukana ja jopa luettelivat hävettäviksi pitämiään tekoja menneisyydestään. Heidät Jumala oli säännönmukaisesti herättänyt todenteolla ja

¹⁷⁸ KA SLA Eba 2 Jaakkola oek s.a.; Jokimies oek s.a.; Pylkkänen johtokunnalle s.a.; Lehto oek 4.6.1901.

¹⁷⁹ KA SLA Eba 2 Pylkkänen johtokunnalle s.a..

¹⁸⁰ KA SLA Eba 2 Airaksinen oek s.a.; Huttunen J. oek s.a.; Huttunen P. oek s.a.; Häggström oek s.a.; Korvola oek s.a.; Penttinen oek s.a.; Puutula oek s.a.; Pääkkönen oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5); Wäänänen oek toukokuu 1901; Korpelainen oek 9.5.1901; Petäjä oek 13.6.1901; Lauri oek 22.6.1901.

¹⁸¹ KA SLA Eba 2 Korpelainen oek 9.5.1901.

¹⁸² KA SLA Eba 2 Penttinen oek s.a..

¹⁸³ KA SLA Eba 2 Petäjä oek 13.6.1901.

¹⁸⁴ KA SLA Eba 2 Häggström oek s.a..

kääntymys oli saattanut olla hyvinkin voimakas.¹⁸⁵ Muun muassa Laine, Lindgren ja Minkkinen tunsivat perustavanlaatuisen herätyksen: Laine kuvaili herätystään hirmuiseksi, Lindgren tunsu konversionsa aikana fyysistä tuskaa, ja Minkkinen näki ahdistavia painajaisia.¹⁸⁶ Forsberg kuvaili elävästi omaa tilaansa ennen kuin hän sai rauhan pastorin julistuksesta:

Luin nytkin taas erästä kirja ja siinä sattui eteeni raamatun lause, joka antoi minun niin kovan iskun, että täytyi [sic] ruveta aivan ääneeni huutamaan enkä enää [sic] pitää salassa pitää, kuten ensimmäistä herätystä. - - Kuljin sitten ikäänkuin [sic] mieletön huutaen ja valittaen. Kun sain joskus laillisia kirjoja käsiini tuli vaivani niin suureksi, että olin aivan kuin helvetin tulessa ja odotin tilaisuutta milloin kokonaan sinne paiskataan.¹⁸⁷

Kaikilla herätys ei ollut yhtä raju. Esimerkiksi Niemelän Jumala herätti huomamaan, etteivät hänen omat kykynsä yksin riittäneet, vaan hän tarvitsi myös Jumalaa.¹⁸⁸ Kääntymyksen kokeneista kuusi kertoi erityisestä kamppailusta pahalaisen kanssa.¹⁸⁹ Ervast, Johansson ja Minkkinen korostivat huomattavasti taisteluaan, ja etenkin Minkkinen elämäkerrassa toistui *perkele* tiuhaan, mutta hänen elämäkertansa olikin pääasiassa selvitys hänen menneestä elämästään ennen konversiota. Johansson oli suorastaan uupunut sielunvihollisen tuodessa eteen monia esteitä, miksi hän ei ollut sopiva hakemaan lähetyskouluun.¹⁹⁰ Seitsemäs pahalaisen kanssa painia lyönyt oli Vaakanainen, joka oli kokenut Jumalan varjelevana, vaikka olikin joutunut käymään hengellistä taistelua.¹⁹¹ Lukumäärällisesti pahalaisen roolista mainitsee kohtalaisen huomattava joukko. 1800-luvun lopulla etenkin herätysliikkeiden hengellisessä elämässä oli tärkeää henkilökohtainen vakaumus ja kääntymisen tärkeys.¹⁹² Tämä Ollilan tutkimuksessaan havaitsema ilmiö voisi selittää korostunutta konversion selostamista myös omassa aineistossani.

Jumalan aktiivisen toiminnan omassa elämässä ei tarvinnut liittyä pelkääntään synnintuntoon ja kääntymykseen: myös Jumalan varjelusta kokeneet hakijat kirjoittivat Jumalan keinoista vaikuttaa omaan elämäänsä. Jumalan aktiivisista

¹⁸⁵ KA SLA Eba 2 Ervast oek s.a.; Ervast SLS:n johtokunnalle s.a.; Forsberg oek s.a.; Huttunen A. oek s.a.; Johansson oek s.a.; Karhinen oek s.a.; Minkkinen oek s.a.; Niemelä oek s.a.; Sivén oek s.a.; Thomasson oek s.a.; Lindgren oek 24.4.1901; Laine oek 3.5.1901; Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹⁸⁶ KA SLA Eba 2 Minkkinen oek s.a.; Lindgren oek 24.4.1901; Laine oek 3.5.1901.

¹⁸⁷ KA SLA Eba 2 Forsberg oek s.a..

¹⁸⁸ KA SLA Eba 2 Niemelä oek s.a..

¹⁸⁹ KA SLA Eba 2 Ervast oek s.a.; Forsberg oek s.a.; Johansson oek s.a.; Minkkinen oek s.a.; Niemelä oek s.a.; Laine oek 3.5.1901.

¹⁹⁰ KA SLA Eba 2 Ervast oek s.a.; Johansson oek s.a.; Minkkinen oek s.a..

¹⁹¹ KA SLA Eba 2 Vaakanainen oek.a. (A5).

¹⁹² Ollila 2000, 102–103.

vaikutuskeinoista mainitsi 14 hakijaa.¹⁹³ Näistä mielenkiintoisimpia ja mystisimpiä kokemuksia olivat äänien kuuleminen ja unien näkeminen. Unista mainitsee kaikkiaan kolme.¹⁹⁴ Äänen kertoi kuulleensa kolme.¹⁹⁵ Vaakanainen kirjoitti nähneensä haamun.¹⁹⁶ Näistä tosin Vaakanaisen haamu, ja Minkkisen ja Niemelän unet eivät liity lähetyskutsumukseen, mutta kertovat aikakaudesta, millaiset ilmiöt saivat hengellisen luonteen. Jumalan aktiivisuus ilmeni myös vastauksena rukoukseen.¹⁹⁷ Neljä henkilöä mystifioi elämäkerrassaan sairauksiaan tai onnettomuuksiin pitäen niitä Jumalan aiheuttamina. Yksikään niistä ei liittynyt lähetysmotivaatioon. Samat henkilöt olivat myös nähneet unia, kuulleet äänen tai saaneet vastauksen rukoukseensa, joten heillä vaikutti olevan taipumusta ylipäänsä mystifiointiin.¹⁹⁸ Ollila havaitsi saman piirteen omassa aineistossaan, miten sairaudet koettiin Jumalan johdatukseksi 1800-luvun lopulla.¹⁹⁹ Kaikkiaan kahdeksan henkilöä luetteli Jumalan vaikuttaneen heihin unien, sairauksien, äänen tai rukouksen kautta. Mystifiointia esiintyy siten joka neljännessä elämäkerrassa, joskin Häggströmin rukousvastaus ei ehkä ollut laskettavissa aivan samassa mittakaavassa mystiseksi kuin unia, ääniä tai sairautta. Mystifiointi ei ole siten otosryhmälle yleinen, mutta huomionarvoinen piirre.

Mystisten kokemusten lisäksi Jumalan aktiivisuus ilmeni lähetyskutsumuksen herättäjänä neljällä hakijalla.²⁰⁰ Paavo Huttunen tunsu Jumalan valmistaneen häntä kelvolliseksi lähetystyöhön, koska oli pakottanut häntä odottamaan sisäänpääsyä lähetyskouluun ja esimerkiksi estäneen häntä pääsemästä opettajaseminaariin. Pyhäkouluopettajana hän koki saaneensa lisäoppia ennen uutta yritystään pyrkiä lähetysalalle. Huttunen uskoi Jumalan myös ilmaisseen arvanheitossa tahtonsa.²⁰¹ Lisäksi Jumala oli saattanut kutsua hakijaa yhteyteensä herättämällä omatunnon, mutta se liittyi yleensä konversioon eikä lähetyskutsumukseen.²⁰²

¹⁹³ KA SLA Eba 2 Forsberg oek s.a.; Huttunen P. oek s.a.; Häggström oek s.a.; Johansson oek s.a.; Minkkinen oek s.a.; Niemelä oek s.a.; Penttinen oek s.a.; Pylkkänen johtokunnalle s.a.; Sivén oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5); Lindgren oek 24.4.1901; Wäänänen oek toukokuu 1901; Laine oek 3.5.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹⁹⁴ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a.; Minkkinen oek s.a.; Niemelä oek s.a..

¹⁹⁵ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a.; Lindgren oek 24.4.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹⁹⁶ KA SLA Eba 2 Vaakanainen oek s.a. (A5).

¹⁹⁷ KA SLA Eba 2 Häggström oek s.a.; Niemelä oek s.a..

¹⁹⁸ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a.; Niemelä oek s.a.; Lindgren oek 24.4.1901; Rämäkkä oek 13.6.1901.

¹⁹⁹ Ollila 2000, 91, 98.

²⁰⁰ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a.; Pylkkänen johtokunnalle s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5); Wäänänen oek toukokuu 1901.

²⁰¹ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a..

²⁰² KA SLA Eba 2 Forsberg oek s.a.; Penttinen oek s.a.; Sivén oek s.a.; Vaakanainen oek s.a. (A5); Wäänänen oek toukokuu 1901; Laine oek 3.5.1901.

5. Motiivien selkeys vuosisadan alussa

Lopuksi olen koonnut kunkin hakijan motiivit yhteen ja jakanut heidät kolmeen ryhmään motivaation selkeyden mukaan. Ensimmäisen ryhmän lähetysorientaatio oli selkeä: heidän elämäkertoistaan löytyi selkeä, hakupapereista osoitettavissa olevat motiivit lähetysalalle. Toisen ryhmän muodostivat hakijat, joiden elämäkertoista löytyi lähetysmotiiveja, mutta heidän fokuksensa ei ollut yhtä selkeä kuin ensimmäisen ryhmän edustajilla. Lähetysmotivaation selkeyttä tai realistisuutta saattoi haitata esimerkiksi keskittyminen omaan hengelliseen elämään ei-kristittyjen sijasta tai lähetysmotiivi saattoi hukkaa yleisen jumalanpalvelusmotiivin alle. Kolmanteen ryhmään sijoitin epäselvimmät hakijat, joiden elämäkerran tai minkään muunkaan lähetetyn dokumentin perusteella en pystynyt tulkitsemaan syytä mikä oli saanut hakijan pyrkimään juuri lähetystyöhön. Ryhmittelyyn on saattanut vaikuttaa tieto valinnan lopputuloksesta: olen pystynyt selvittämään johtokunnan hyväksymät hakijat mieslähetyskoulun matriikkelista. Ne, jotka sijoitin ensimmäiseen ryhmään, valittiin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta lähetysoppilaisiksi. Toisaalta matriikkelista päätellen myös johtokunnan mielestä näillä hakijoilla motiivit olivat olleet kirkkaimpia ja selkeimmin esitettyjä.

Lähetysfokus vaikutti selkeältä 17 hakijalla. Förstin tärkeimmät syyt olivat lähetystyöntekijän kohtaaminen ja lapsuudesta saakka kantanut toive päästä lähetysaarnajaksi.²⁰³ Aaro Huttunen halusi lähetystyöhön Jumalan kunniaksi. Lukeamalla *Lähetysseurakunta* hänessä oli herännyt kunnioitus lähetysaarnajia kohtaan Kristuksen käskyn täyttäjänä. Lisäksi häneen vaikuttivat sisar, lähetysjohtajan tapaminen ja satunnainen matkakumppani, joka oli aikoinaan aikonut lähetyskouluun.²⁰⁴ Paavo Huttusen oli kiinnostunut ei-kristittyistä ja hän halusi säilyttää ripipilupuoksensa. Myös lähetyskirjallisuus ja äiti vaikuttivat hänen motivaatioonsa.²⁰⁵ Häggströmille tärkeimpiä olivat rakkaus, lukeminen ja kiinnostus ”pakanoihin”.²⁰⁶ Jokimies oli lapsesta asti halunnut lähetysalalle, kiinnostunut ei-kristittyistä ja aikonut muutenkin kirkolliselle alalle, mikä ilmeni aikeena lukea papiksi.²⁰⁷ Korpelainen pyrki lähetyskouluun kutsumuksen, lähetyskäskyn ja ei-kristittyjen kurjuuden vuoksi.²⁰⁸ Korvolaa ajoi lähetystyöhön niin voimakkaasti oma armokokemus ja ei-kristittyjen tila, että hän olisi lähtenyt vaikka omakustan-

²⁰³ KA SLA Eba 2 Försti oek 25.5.1901.

²⁰⁴ KA SLA Eba 2 Huttunen A. oek s.a..

²⁰⁵ KA SLA Eba 2 Huttunen P. oek s.a..

²⁰⁶ KA SLA Eba 2 Häggström oek s.a..

²⁰⁷ KA SLA Eba 2 Jokimies oek s.a..

²⁰⁸ KA SLA Eba 2 Korpelainen oek 9.5.1901.

teisesti Afrikkaan.²⁰⁹ Lauri tahtoi lähetyslähetykseen voidakseen keskittyä rauhassa Jumalan sanaan. Lähetysmotivaatio perustui hänellä ei-kristittyihin ja lapsena tehtyyn lupaukseen ja siitä juontaneeseen pakottavaan kutsumukseen.²¹⁰ Minkkisen syyt lähetysalalle olivat lähetyskäsky, armokokemus ja rakkaus ei-kristittyjä kohtaan.²¹¹ Penttisen pyrkimiseen vaikuttivat lukeminen ja ei-kristityt, rakkaus sekä Jumalan palvelu ja kunnia. Hän oli innostunut lähetystyöstä kuultuaan siitä vuosi sitten, ja tahtoi päästä kouluun turvaan maailmalta vahvistumaan Jumalassa ennen lähetysaarnajaksi lähtöä.²¹² Petäjän motivaatio perustui armokokemukseen ja siitä seuranneeseen haluun viedä evankeliumia ei-kristityille, *Lähetysanomien* lukemiseen lapsuudesta lähtien sekä tarkentamattoman henkilön kehoitukseen pyrkiä lähetyskouluun, minkä Petäjä oli tulkinnut Jumalan kutsumukseksi.²¹³ Puutulaan vaikuttivat selkeästi tiedolliset syyt, kuten lähetyskirjallisuuden ja *Lähetysanomien* lukeminen, saarnan kuuleminen ja ei-kristittyjen kurjuus. Lisäksi hän oli käynyt lähetysjohtajan puheilla ennen pyrkimistään kouluun.²¹⁴ Pylkkäsen kirjeestä ilmeni vahva kutsumustunto, mutta elämäkertaa häneltä ei löytynyt, mistä olisi selvinnyt lisää motiiveja. Hän tuli valituksi ja myös valmistui lähetyskoulusta, joten mikäli muita motiiveja hänellä ei ollut, kutsumus oli hänelle merkittävin voimavara.²¹⁵ Pääkköstä ei valittu, mutta hänellä oli runsaasti selkeitä syytä lähetysmotivaatiolle: hän oli nähnyt lähetystyöntekijöitä ja käynyt lähetysjuhilla, levittänyt lähetyskirjallisuutta ja pyhäkouluopettajana yrittänyt tuoda lähetystyötä lasten tietoisuuteen. Lisäksi hän halusi auttaa ei-kristittyjä.²¹⁶ Rämäkälle tärkeimpiä olivat ei-kristityt, ja hänen halunsa pyrkiä lähetyskouluun oli säilynyt, vaikkei häntä oltu aiemmin valittu oppilaaksi. Taustalla häneen vaikutti armokokemus ja sydämessä kuulunut Jumalan ääni, joka käski häntä lähtemään ei-kristittyjen keskuuteen. Lisäksi hän oli levittänyt lähetyskirjasia.²¹⁷ Sivén halusi niin varmasti lähetysalalle, ettei ollut hakenut muihin töihin tai oppilaitoksiin. Lähetysmotivaatio perustui hänellä armokokemukseen ja sitä seuranneeseen rakkauteen Jeesusta ja ei-kristittyjä kohtaan.²¹⁸ Wäänänen oli halunnut lähetystyöhön lapsesta lähtien ja oli hakenut lähetyskouluun aiemmin 15-vuotiaana. Hän oli

²⁰⁹ KA SLA Eba 2 Korvola oek s.a..

²¹⁰ KA SLA Eba 2 Lauri oek 22.6.1901.

²¹¹ KA SLA Eba 2 Minkkinen johtokunnalle 20.6.1901.

²¹² KA SLA Eba 2 Penttinen oek s.a..

²¹³ KA SLA Eba 2 Petäjä oek 13.6.1901.

²¹⁴ KA SLA Eba 2 Puutula oek s.a..

²¹⁵ KA SLA Eba 2 Pylkkänen johtokunnalle s.a..

²¹⁶ KA SLA Eba 2 Pääkkönen oek.s.a.

²¹⁷ KA SLA Eba 2 Rämäkkä oek 13.6.1901.

²¹⁸ KA SLA Eba 2 Sivén oek s.a..

myös saanut kannatusta aikeelleen ystäviltaan, vaikka tunne kutsumuksesta varmistiikin vasta elämäkertaa kirjoittaessa.²¹⁹ Tulokset valittujen valmistumisesta olivat matrikkelin perusteella lannistavia: huolimatta kirkkaasta lähetysmotivaatiosta vain kuusi lopulta valmistui lähetysaarnajiksi kuudestatoista.²²⁰

Lähetysfokus ei ollut aivan selkeä seuraavalla yhdeksällä hakijalla. Heillä saattoi olla selkeitä syitä pyrkiä lähetystyöhön, mutta samalla puutteita, jotka eivät tukeneet oppilaaksi ottamista. Airaksisen pyrkimisen syinä olivat palveluhalu ja ei-kristittyjen tila.²²¹ Häkkinen ja Jaakkola selostivat kumpikin vahvasta kutsumuksestaan, mutta kummankin elämäkerta oli lyhyt ja pinnallinen sekä taidot vähäiset.²²² Johanssonia olivat motivoineet lähetystyöhön lähetysaarnajan lesken tapaaminen, Jumalalta saadut merkit ja *Lähetysanomien* lukeminen. Hänen elämäkertansa oli pitkä ja monipolvinen lähetysfokuksen hukkuessa muun tekstin sekaan.²²³ Laineen kutsumustunto oli vahva ja pakottava, mutta hänellä oli myös ratkaisevia esteitä tulla hyväksytyksi, mitkä hän itsekkin tiedosti.²²⁴ Lehto oli kiinnostunut lähetystyöstä jo lapsuudessaan ja hänellä oli vahva halu päästä julistamaan evankeliumia kuultuaan lähetystyöntekijöiden saarnoja ei-kristityistä.²²⁵ Lindgrenin huomion ei-kristittyihin oli kääntänyt oma armokokemus. Hän koki lähetystyön velvollisuudekseen ja oli yrittänyt tehdä sisälähetystyötä sunnuntaikoulussa. Puolet elämäkerrasta perustui kääntymyskamppailuun, mikä oli saatanut olla turhan perusteellinen selvitys. Selkein este hänen hyväksymiselleen oli jo perustettu perhe.²²⁶ Thomasson halusi lähetysalalle oman armokokemuksensa ja siitä heränneen ei-kristittyjen tilaan kohdistuneen huolen vuoksi. Hän ilmaisi motiivinsa karkeahkosti ”kääntää pakanoita Saatanan vallasta Jumalan luo”.²²⁷ Vaakanaisen lähetysmotivaatio perustui *Lähetysanomien* lukemiseen ja niistä heränneeseen huoleen ei-kristittyjen tilasta. Hän oli jo ennen lähetystyöhön tutustumistaan ollut heränneellä mielellä ja kokenut itsellään olevan korkeamman tehtävän. Lähetystyöstä lukeminen oli herättänyt hänessä velvoittavan kutsumustunnon, ja koska hän oli jo kertaalleen tullut hylätyksi heikkojen koulutietojensa vuoksi, hän oli pyrkinyt määrätietoisesti opiskelemaan kansakoulun oppimäärän

²¹⁹ KA SLA Eba 2 Wäänänen oek toukokuu 1901.

²²⁰ KA SLA Ad 3 numerot 22–37. Valmistuneet 24 Huttunen P., 32 Petäjä, 33 Puutula, 34 Pylkkänen, 36 Sivén ja 37 Wäänänen.

²²¹ KA SLA Eba 2 Airaksinen oek s.a..

²²² KA SLA Eba 2 Jaakkola oek s.a.; Häkkinen johtokunnalle 13.6.1901.

²²³ KA SLA Eba 2 Johansson oek s.a..

²²⁴ KA SLA Eba 2 Laine oek 3.5.1901.

²²⁵ KA SLA Eba 2 Lehto johtokunnalle 24.5.1901; Lehto oek 4.6.1901.

²²⁶ KA SLA Eba 2 Lindgren oek 24.4.1901.

²²⁷ KA SLA Eba 2 Thomasson oek s.a..

uutta pyrkimistä varten. Ohessa hän oli yrittänyt levittää myös lähetyslehtiä ja -kirjoja. Toisessa, mahdollisesti aiemmin kirjoitetussa elämäkerrassaan hän oli tarjoutunut lähtemään Afrikkaan käsityöläiseksi. Vaakanainen koki itsensä oppimattomaksi ja heikoksi, ja odotti kutsumuksensa kompensoivan vajeitaan.²²⁸

Lähetysfokus vaikutti olleen hukassa tai epämääräinen viidellä. Ervastin omaelämäkerta oli lyhyt selostus elämästä Jumalan ja Saatanan välissä. Kirjeessään hänen ainoa ja erikoinen syynsä pyrkiä lähetystyöhön oli ”viha syntiä kohtaan ja toivo saada elää Jeesukselle”. Ilmeisesti hän olisi tahtonut päästä julistamaan Jeesuksesta, mutta hakupapereista oli vaikea saada selkoa, miksi hän ylipäänsä lähetti ne SLS:lle.²²⁹ Forsbergin toivo päästä lähetystyöhön vaikutti irralliselta ajatukselta. Hänen elämäkertansa perustui Ervastin tavoin enemmänkin Jumalan ja paholaisen taisteluun hänestä. Lähetysmotiivi ilmenei yhdessä lauseessa elämäkerran lopussa: hän oli tuntenut jo pitempään halua lähetysalalle, mutta ei ollut rukouksesta huolimatta saanut siihen tunteellista käskyä.²³⁰ Johannes Huttusen halu lähetystyöhön perustui sielunpelastukselle. Koulun hän näki turvapaikkana, missä voisi etsiä Jumalan valtakuntaa turvassa maailmalta. Hän tahtoi täyttää lähetyskäskyä, mutta ajatteli asian olevan Jumalan tahdon varassa. Eikristittyjä hän ei mainitse elämäkerrassa lainkaan lähetyskäskystä huolimatta, ja asenne pyrkiä lähetyskouluun pakoon maailmaa ei olisi palvellut lähetysaarnajan tehtävää lähteä julistamaan Jeesuksesta ei-kristittyjen keskelle.²³¹ Karhisen elämäkerrasta oli lähetysmotiivi hukassa. Johdattelevasta lauseesta ”mikä saa minut lähetyskouluun pyrkimään” huolimatta vastauksessa ei ilmennyt mitään lähetystyöstä tai ei-kristityistä, vaan se oli vaikeakielinen ja ylimalkainen selvitys lähimmäisenrakkaudesta. Suurin osa elämäkerrasta perustui oman hengellisen elämän pohdiskeluun.²³² Niemelän elämäkerta oli pitkä kertomus hengellisestä taistelusta ja velvoituksesta tehdä jotain Jumalan valtakunnan eteen, luettelointia unista ja sairauksien mystifiointia. Hän oli käynyt tutustumassa lähetyskouluun ja sisään päästäkseen pyrkinyt opiskelemaan kansakoulun oppimäärän. Lähetysmotivaation alulle hän ei ilmoittanut mitään selkeää syytä. Hakemuksesta heräsi kysymys, oliko hakijalle itselleenkin aivan selvää miksi hän halusi lähetyskouluun.²³³

²²⁸ KA SLA Eba 2 Vaakanainen oek s.a. (A4); Vaakanainen oek s.a. (A5).

²²⁹ KA SLA Eba 2 Ervast oek s.a.; Ervast johtokunnalle s.a..

²³⁰ KA SLA Eba 2 Forsberg oek.s.a..

²³¹ KA SLA Eba 2 Huttunen J. oek s.a..

²³² KA SLA Eba 2 Karhinen oek s.a..

²³³ KA SLA Eba 2 Niemelä oek s.a..

III Sortavalasta Helsinkiin

1. *Muutokset 1901–1913 lähetyskoulussa, SLS:ssa ja yhteiskunnassa*

Vuosisadan taitteen jälkeen yhteiskunnallinen tilanne Suomen suuriruhtinaskunnassa tasaantui: esimerkiksi yhdistymis- ja kokoontumisvapaus sekä eduskuntalaitoksen perustaminen rauhoittivat kansaa, mutta samaan aikaan Forssan puoluekokous vuonna 1903, vuoden 1905 yleislakko ja uskontovastaisuus aiheuttivat jännitettä henkiseen ja hengelliseen ilmapiiriin. Esimerkiksi kansakouluissa uskonnonopetus joutui marxilaisten hampaisiin.²³⁴ Vuosisadan alussa mentaliteetti maailmanlähetyksessä oli lähetysoptimismien aikaa. Optimismi juonsi 1800-luvulla alkaneesta lähetystyön leviämisestä, jota edesauttoivat kohentuneet kulku- ja tiedotusyhteydet. Etenkin amerikkalaisille ominainen ajatus oli evankelioida maailma pikaisesti ja lähetystyön mahdollisuudet uskottiin rajattomiksi. Protestanttisen maailmanlähetyksen johtohahmo John R. Mott puhui kristinuskon ”valloitusso- dasta” ja uskoi etenkin vuosisadan taitteen merkittäväksi käännehetkeksi.²³⁵

Myös SLS sai osansa optimismista: työtä riitti Ambomaalla ja Kiinan uudella lähetyskentällä runsaasti vuosisadan alussa ja ajan innokkaan hengen vuoksi uskallettiin työtä myös laajentaa. SLS:n työntekijät kävivät ammentamassa lähetysoptimismia Edinburghin maailmanlähetyksen konferenssista vuonna 1910. Lähetysjohtaja Jooseppi Mustakallio teki vuosisadan alussa pitkiä kokousmatkoja Englantiin ja Amerikkaan, mikä alkoi vähitellen siirtää SLS:n ulkomaalaisten vaikutteiden painopistettä mannermaisista lähetysjärjestöistä angloamerikkalaiseen suuntaan, muttei vielä niin voimakkaasti kuin pian syttyneen maailmansodan jälkeen.²³⁶ Kotimaassa lähetystyö juurtui hyvin seurakuntien elämään 1910-luvun alussa: suurlakon jälkeinen yhdistymisvapaus mahdollisti vuonna 1906 seurassa sääntömuutoksen, jonka myötä oli lupa perustaa lähetysyhdistyksiä ja valtakunnallisia haaraosastoja. Vuoteen 1913 mennessä paikallisyhdistyksiä olikin perustettu jo 73 ja haaraosastoja kolme. Paikallisia lähetysjuhlia pidettiin vuonna 1910 jopa 242 seurakunnassa. Juhlat olivat luonteeltaan enemmän evankelioivia, mutta lisäksi seura järjesti eri puolille maata suuntautuvia esitelmäsarjoja, lähetyspäiviä ja -näyttelyitä. Kotimaan julistustyö oli myös kasvussa 1910-luvun alussa, ja seuran johto korostikin sitä kotimaisen toimintansa tärkeimpänä haarana. Kentältä

²³⁴ Tamminen 1967, 35–37.

²³⁵ Saarihahti 1989, 273–274.

²³⁶ Saarihahti 1989, 375.

palaavat lähetyssaarnaajat osallistuivat lähetysohjelmaan vierailijoina puhujina, mutta samalla mieslähetysohjelmaa valmistui sisälähetysohjelmalla puhujia kotimaahan lisätyövoimaksi. Heidän lisäksi SLS:lla oli muutama saarnalupatutkinnon suorittanut maallikko kotimaan saarnatyön tukena. Erityisesti Afrikan kentältä palannut lähetyssaarnaaja Frans Hannula vaikutti voimakkaasti lähetysohjelmien Lounais-Suomessa. Hänen taitava saarnatoimintansa ansiosta alkoi syntyä vuodesta 1902 alkaen omaehtoinen herätysliike, jota on myöhemmin historiassa kutsuttu Hannulan herätykseksi.²³⁷ Juuri vuoden 1913 alla kytty kriisi Kiinan työkentällä, kun vuonna 1906 Amerikasta lähtenyt helluntailiike vei mukanaan viisi seuran työntekijää.²³⁸

Mieslähetysohjelmaa oli aloitettu vuoden 1901 jälkeen säännöllisesti vuosina 1903 – 1904 ja 1907, joten samanlaista katkoa ei ollut muodostunut kuin 1800-luvun aikana. Nuorilla miehillä oli mahdollisuus uudistaa hakemuksensa kohtalaisen lyhyellä odotusajalla, joten hakemuksia ei kertynyt samassa määrin kuin juuri vuosisadan vaihteessa. Hakemuksia tulikin vuonna 1913 alkavalle kurssille vähemmän kuin vuosisadan alussa. Lisäksi johtokunta oli päättänyt karsia innokkaista nuorista pätevimpiä kiristämällä pääsyvaatimuksia: vähimmäiskoulutukseksi edellytettiin korkeampaa kansakoulua. Kaikkia tiedustelijoita ei enää rohkaistu lähettämään varsinaisia hakupapereita, jos he eivät täyttäneet vähimmäisvaatimuksia. Kouluihin hakevilta odotettiin selkeän uskonratkaisun jo tapahtuneen, tarkoitus ei ollut etsiä sitä enää kouluajana. Koulun esimiehen tehtävät siirrettiin lähetysohjohtajan pyynnöstä pois häneltä erikseen osoitetulle koulunjohtajalle, mihin tehtävään tuli Kustaa Aadolf Paasio.²³⁹ Uusi ilmiö lähetysohjohtajissa oli vuonna 1906 alkanut naislähetysohjohtajien.²⁴⁰ Viimein alkoi myös akateemisesti koulutettuja pappeja ja lääkäreitä hakeutua lähetysohjohtajien, jotka eivät tarvinneet lähetysohjohtajien opetusta. Heille tarjottiin sen sijaan tarvittavaa ammatillista tai kielellistä täydennyskoulutusta.²⁴¹ Kesti lähes puoli vuosisataa, kunnes seuran kenttätöihin tarjoutui akateemisia lähetysohjohtajia. Lähetysohjohtajien oli koko olemassaolonsa ajan ollut seuran työn arvostelijoiden hampaissa, etenkin niinä aikoina kun seuran talous oli kovilla. Koulua pidettiin kalliina laitoksena ja toistuvasti ratkaisuksi tar-

²³⁷ Saarilahti 1989, 246, 372–377.

²³⁸ Saarilahti 1989, 281–283.

²³⁹ Saarilahti 1989, 306–307.

²⁴⁰ Saarilahti 1989, 299.

²⁴¹ Saarilahti 1989, 308–311.

jottiin akateemisesti koulutettujen pappien ja lääkärien lähettämistä, jotka eivät olisi tarvinneet kuusivuotista lähetyskoulua.²⁴²

2. Ulkomaankokemusten kasvu ja kodin korostus

Lähetystyöhön liittyneistä henkilöistä ja paikoista oli kokemuksia kohtalaisesti. Kuusi kirjoitti kuulleensa saarnan, puheen tai esitelmän lähetystyöstä, ja näistä kolme oli nimenomaan lähetysaarnaaja pitänyt.²⁴³ Järvinen oli kuullut työmaalta palaavien lähetysaarnaajien kertomuksia ei-kristityistä.²⁴⁴ Laitilasta kotoisin ollut Perheentupa oli kuullut ”Setä Hannulan” saarnan rikkaasta nuorukaisesta, mikä herätti hänessä halun luopua kaikesta ja seurata Jeesusta.²⁴⁵ Frans Hannula (1855–1914) oli luultavasti vaikuttanut Perheentupaan vahvasti, sillä Hannulan kerrotaan olleen taitava puhuja ja hän edistäneen lähetysasiaa aktiivisesti etenkin Lounais-Suomen seurakunnissa 1900-luvun alussa. Hannula oli ollut SLS:n lähetysaarnaajana Afrikassa vuosina 1887–1894.²⁴⁶ Myös Tuukkanen oli kuullut lapsena lähetysaarnaajien kertomuksia työstään, mikä herätti hänessä rakkauden lähetystyöhön. Hän kirjoitti myös lähetysaarnaaja Pettisestä:

Kulkiessani lähetysaarnaaja Pettisen kanssa täällä omassa pitäjässämme kerroin hänelle Jumalan kutsuvan minuakin lähetysaarnaajaksi. Häneltä sainkin isälliset neuvot, kehoittaen [sic] olemaan nöyränä ja odottavaisena niin kauan, kuin Herra valmistaa tilaisuuden milloin voin ilmoittautua Lähetyskouluun missä Herra erityisesti saisi valmistaa minustakin asean.²⁴⁷

August Pettinen (1857–1914) oli kotoisin Ristiinasta, samoin kuin Tuukkanen. Kohtaamisen on täytynyt tapahtua vuosien 1908–1911 välillä, sillä Pettinen palasi Afrikkaan 1911 ja kuoli 1914 Saksassa syöpäkasvaimen leikkaukseen.²⁴⁸ Loput kolme hakijaa kertoivat yleensä kuulleensa saarnan tai esitelmän, jotka olivat olleet sisällöltään ja tyypiltään varsin erilaisia. Koskikallioon oli vaikuttanut lähetysjuhlien saarna ”pakanoiden kurjuudesta” ja kristittyjen velvoitteesta heitä kohtaan.²⁴⁹ Suojasta olivat liikuttaneet hartauspuheet työntekijöiden puutteesta, mikä herätti hänessä pitkän ajan kuluessa velvoitteen vastata kutsuun. Hän tosin ensin aikoi täyttää kutsun lukemalla papiksi.²⁵⁰ Mononen viittasi lähetysesitelmän vai-

²⁴² Esimerkiksi Saarilahti 1989, 18; Remes 1993, 142.

²⁴³ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Mononen oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Tuukkanen oek s.a.; Perheentupa oek 8.9.1912.

²⁴⁴ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a..

²⁴⁵ KA SLA Eba 3 Perheentupa oek 8.9.1912.

²⁴⁶ Peltola 1958, 261; Saarilahti 1989, 372–377..

²⁴⁷ KA SLA Eba 3 Tuukkanen oek s.a..

²⁴⁸ Peltola 1958, 261.

²⁴⁹ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a..

²⁵⁰ KA SLA Eba 3 Suojanen oek s.a..

kuttavuuteen NKY:n juhlilla.²⁵¹ Heidän kuuden lisäksi Puusaari totesi perustietolomakkeessaan ylimalkaisesti lähetysmotivaatioonsa vaikuttaneen osaltaan saarnat lähetyslehtien ja kutsumustuntonsa ohella. Saarnojen sisällöstä tai paikasta hän ei kirjoita tarkemmin.²⁵²

Vaikka otoksessa ei ole montaa, jotka olisivat kohdanneet lähetystyöntekijän henkilökohtaisesti, ryhmästä löytyi kuitenkin lähetystyöhön liittyviä henkilökohtaisia kokemuksia ja aktiivista osallistumista lähetystyötä tukevaan toimintaan jopa kymmeneltä hakijalta. Terho osallistui asuinpaikkakunnallaan Turussa nuorisujuhlaan, missä oli painotettu ulkolähetykseen osallistumisen velvoittavuutta, mikä oli herättänyt hänessä uutta intoa lähetystyöhön.²⁵³ Terhon elämäkerran ja lomakkeen perusteella kyseessä oli ollut Betelin nuorisujuhlat, jotka keräsivät paljon nuorisoa 1900-luvun alussa vuodesta 1906 alkaen. Betel oli eräänlainen turkulainen vastavoima muutoin Helsinki-keskeiselle Lähetysseuralle.²⁵⁴ Neljä muutakin hakijaa kertoivat ottaneensa osaa kotipaikkakuntansa lähetysjuhlille.²⁵⁵ Lähetystyötä tukevaan, paikkakuntakohtaiseen toimintaan oli osallistunut kolme. Isännäinen oli ollut mukana järjestämässä lähetysjuhlia ja -myyjäisiä Jämsässä. Ompeluseuraa piti kansakouluopettaja. Toimintaan osallistuminen vahvisti lähetys-harrastusta Isännäisessä, ja kun hän näki ilmoituksen uusien oppilaiden ottamisesta lähetyskouluun, hän koki sen olevan oikea paikka jatkaa lähetys-harrastustaan.²⁵⁶ Järvinen oli ollut mukana Tampereen lähetysyhdistyksessä ja lasten lähetysliitossa sekä pyrkinyt levittämään lähetys-harrastusta myös Sortavalan maaseudulle diakoniopintojensa aikana.²⁵⁷ Koskinen oli ollut mukana Hyvinkään lähetysyhdistyksessä kirjurina ja lopulta puheenjohtaja.²⁵⁸ Kahdella hakijalla oli kokemuksia lähetystyöstä ulkomailta: Wasenius oli nähnyt lähetystyötä Hullissa Englannissa, mikä oli herättänyt hänessä halun tehdä samaa työtä itsekin.²⁵⁹ Hänen näkemänsä lähetystyö oli tosin merimieslähetystä: Suomen Merimieslähetysseura (SMLS) oli aloittanut vuonna 1884 lähetystyönsä Hullissa, joka oli kauttakulupaikka suomalaisille Amerikan-siirtolaisille.²⁶⁰ Hiironen hakeutui Amerikas-

²⁵¹ KA SLA Eba 3 Mononen oek s.a..

²⁵² KA SLA Eba 3 Puusaari ptl § 17 14.1.1913.

²⁵³ KA SLA Eba 3 Terho oek s.a.; Terho ptl § 17 5.11.1912.

²⁵⁴ Saarilahti 1989, 239–245, 251.

²⁵⁵ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Perheentupa oek 8.9.1912.

²⁵⁶ KA SLA Eba 3 Isännäinen oek s.a..

²⁵⁷ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a..

²⁵⁸ KA SLA Eba 3 Koskinen oek 10.9.1912.

²⁵⁹ KA SLA Eba 3 Wasenius ptl § 17 11.1.1913.

²⁶⁰ Kansanaho 1983, 88–89.

sa newyorkilaiseen lähetykseen kevääksi 1912 merimiespastorien Kalle Mäkinen ja Eliel Sjöblomin kehotuksesta.²⁶¹ Lisäksi Mäkinen suositteli Hiirosta johtokunnalle pitäen tätä erittäin sopivana.²⁶² Kansanahon mukaan nämä kaksi New Yorkin merimiespastoria eivät olleet SMLS:n helpoimpia persoonallisuuksia. Mäkinen palveli seurassa vuodesta 1909, mutta erosi vuonna 1920 epäselvien talousseikkojen vuoksi.²⁶³ Sjöblom toimi siirtolaispappina Amerikassa vuosina 1907–1909, ja vuodet 1912–1920 Liverpoolissa.²⁶⁴ Maailmalle lähteneiden hakijoiden kertomukset ovat kiinnostava ilmiö SLS:n ja SMLS:n kytkeytymisestä yhteen myös ulkomailla. Tuleva lähetyksetjohtaja Matti Tarkkanen oli toiminut merimiespappina San Franciscossa vuodet 1890–1893 ja SMLS:n sihteerinä vuodet 1898–1906 ennen SLS:n palvelukseen astumistaan.²⁶⁵ Merimieslähetykset linkittyvät tänä aikana myös kotimaassaan pysyneisiin hakijoihin: esimerkiksi Perheentupa haki papinsuosituksensa vuonna 1912 Lontooseen lähteneeltä merimiespapilta Iivari Mikko Airilalta, jonka kanssa hän oli vuodesta 1910 lähtien kiertänyt kotiseutunsa lukukinkereillä.²⁶⁶ Hakijoiden osallistumisesta kotiseudun lähetyksisiin ja yhdistyksiin voi havaita, miten paljon vuoden 1906 jälkeen alkanut paikallisosastojen ja lähetyshdistysten perustaminen vaikutti hakijoiden kokemuspöytäkirjaan.²⁶⁷ Hakijoiden kokemukset ulkomailla lisääntyivät selvästi vuosisadan alusta.

Eräs lähetystietoon vaikuttanut, ympäristöön liittyvä ilmiö sisältyi Isännäisen hakupapereihin: hän oli viettänyt lukuvuoden 1909–1910 Sörnäisten kristillisessä kansanopistossa, missä oli tullut herätykseen. Saatekirjeessään hän mainitsi nimeltä opiston johtajan Edvard Einiön, mutta todistuskopiota kansanopistoajasta häneltä ei löydy. Einiö tosin oli täyttänyt hänestä suosittajan lausuntolomakkeen.²⁶⁸ Isännäinen ei itse mainitse opistoa nimeltä hakupapereissaan, mutta Einiön nimi johdattaa Sörnäisten opiston jäljille. Hänen nimensä löytyi opiston matrikelista ilmoitettuna lukuvuonna.²⁶⁹ Erikoista Isännäisen elämäkerrassa oli se, ettei hän yhdistä kansanopistoaikaa lähetyksensä motivaatioonsa, vaikka mainitun

²⁶¹ KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a..

²⁶² KA SLA Eba 3 Hiironen Mäkinen suositus 1.10.1912.

²⁶³ Kansanaho 1983, 118–122.

²⁶⁴ Kansanaho 1983, 115, 130.

²⁶⁵ Kansanaho 1983, 95–96, 99.

²⁶⁶ KA SLA Eba 3 Perheentupa papinsuositus Airila 17.9.1912 [?]. Tarkka vuosiluku on reititetty pois, sisällöstä päätellen laadittu vuonna 1912. Iivari Mikko (myös Ivar Mikael) Airila Lontoon merimiespastori 1912–1919. Kansanaho 1983, 112.

²⁶⁷ Saarilahti 1989, 373–374.

²⁶⁸ KA SLA Eba 3 Isännäinen oek s.a.; Isännäinen SLS:n johtokunnalle 20.9.1912; Isännäinen suositus Einiö 2.12.1912.

²⁶⁹ Nurmi & Kanala 2009, 90.

kansanopiston yksi tavoite oli lähetysharrastuksen herättäminen oppilaissa ja Einiö oli innokas lähetysystävä.²⁷⁰

Perheen rooli lähetystä tukevana voimana vahvistui hienoisesti. Silvast ja Koskinen kirjoittivat äitinsä roolista: Silvastin äiti sanoi Jumalan järjestävän pääsyn lähetyskouluun, jos katsoi sen parhaaksi.²⁷¹ Koskisen äiti oli puolestaan toivonut pojastaan lähetystyöntekijää. Myös hänen isänsä oli lähetysystävä, joka tilasi ja levitti lähetyslehtiä, ja kotona seurattiin innokkaasti lähetystyön vaiheita.²⁷² Perhenäkökulmasta kiinnostavin hakija oli Eetu Järvinen: hänen veljensä Aatu oli hyväksytty lähetysoppilaaksi, mikä innosti nuorempaa veljeä suuresti, vaikkei isovelji ollutkaan kehottanut häntä hakemaan lähetyskouluun ainakaan elämäkerran perusteella. Roolimalli elämäntyölle löytyi likeltä. Järvinen korosti kotinsa kristillistä henkeä: vanhemmilla oli tärkeä rooli kristillisessä kasvatustyössä ja hakijan kaikki vanhemmat sisarukset olivat uskovia. Lisäksi kotiin tilattiin *Lähetys-sanomia* ja äiti luki niitä ääneen.²⁷³ Vehnäjä kuuli lapsena lähetyskoulusta siskoltaan.²⁷⁴ Koskikallio mainitsi setänsä olleen suuri lähetysystävä.²⁷⁵ Lähetystyötä harrastettiin Järvisen kodin lisäksi Hinkkisen kodissa: vanhemmat olivat kristillismielisen kasvatuksensa lisäksi *Lähetys-sanomien* tilaajia ja lukivat niistä kertomuksia lapsilleen. Isä myös vei hakijan kouluikäisenä pitäjän lähetysjuhille.²⁷⁶ Yleensä kodin kristillisestä hengestä mainitsi kohtalaisen moni hakija.²⁷⁷ Lyhyitä viittauksia oli myös Terholla ja Flinckillä: Terho ilmoitti lyhyesti vanhempiensa olevan uskovaisia, ja Flinck kuvasi äitiään hurskaaksi.²⁷⁸ Kolmella hakijalla kodin voisi tulkita olleen kristillinen, vaikkeivät he ilmaisseet sitä suoraan.²⁷⁹ Esimerkiksi Hannukselan kirjeessä ei ole viitteitä kodista, mutta lomakkeesta selviää hänen isänsä olleen kappalainen Juhani Hannuksela, joten perhe-

²⁷⁰ Saarilahti 1999, 118; Nurmi & Kanala 2009, 19, 72.

²⁷¹ KA SLA Eba 3 Silvast oek s.a..

²⁷² KA SLA Eba 3 Koskinen oek 10.9.1912.

²⁷³ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a..

²⁷⁴ KA SLA Eba 3 Vehnäjä ptl § 17 liite 1.11.1912.

²⁷⁵ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a..

²⁷⁶ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a..

²⁷⁷ KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a.; Isännäinen oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Silvast oek s.a.; Soiniinen oek s.a.; Eriksson oek 7.5.1907; Juutilainen oek 2.9.1912; Komulainen ptl § 14 1.12.1912.

²⁷⁸ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a.; Terho oek s.a..

²⁷⁹ KA SLA Eba 3 Suojanen oek s.a.; Vehnäjä ptl § 17 liite 1.11.1912; Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915; Hannuksela ptl § 3 26.5.1915.

taustasta oli tuskin syystä mainita tarkemin.²⁸⁰ Seitsemän hakijaa ei maininnut kodin hengellisestä ilmapiiristä mitään.²⁸¹

Yhdessä kodissa tapahtui raju muutos hengellisessä ilmapiirissä: Närhen isän usko romahti pitkänä toipilasaikana. Ennen vuotta 1897 hän oli ollut harras uskova, joka muun muassa oli pakottanut lapsiaan kuuntelemaan Lutherin postilaa sunnuntaisin, mutta menetettyään työkykynsä neljäksi vuodeksi epäonnistuneen murhayrityksen jälkeen hän oli menettänyt uskonsa ja alkoi parannuttuaan suhtautua vihamielisesti Jumalaan. Pitkä työkyvyttömyys ja siihen liittynyt tarpeettomuudentunne aiheutti isälle hengellisen kriisin. Kun Närhi sanoi Jumalan vihdoon parantaneen hänet sairaudestaan, hän oli ajanut poikansa pois kotoaan.²⁸² Ollilan tutkimuksessa ilmeni Jumalan johdatuksen liittyvän sairauteen, mutta ilmeisesti hänen aineistoissaan ei ilmennyt uskosta luopumista sairauden seurauksena. Toisaalta hakija itse piti isän sairasaikaa Jumalan koettelemuksena.²⁸³

Äidin hengellinen ja henkinen merkitys korostui kolmanneksessa hakemuksista. Äitiä saatettiin kuvailla rukoilevaksi tai omantunnon herättäjäksi.²⁸⁴ Isännäisen äiti ei ollut aktiivisesti ohjannut häntä lähetysalalle, mutta ilahtunut poikansa aikeesta hakea lähetyskouluun, ja siten äidin asenne oli tukeva.²⁸⁵ Uskonnollisen vaikuttamisen lisäksi äiti saattoi vaikuttaa hakijaan henkisesti.²⁸⁶ Esimerkiksi äidin kuolemaa oli kaksi hakijaa puninut omaelämäkerrassaan pidemmin.²⁸⁷

Kodin ulkopuolella lähetysmotivaatioon vaikuttaneista henkilöistä mainitsi vain kaksi hakijaa. Tuukkasta oli lähetysaarnaja Pettinen rohkaissut hakemaan.²⁸⁸ Hannuksela kirjoitti ”[lähetys]asiaa ymmärtävien” kanssa keskusteltuaan saaneensa heiltä kehotuksia toteuttaa aikomuksensa.²⁸⁹ Kodin merkitys oli huomattavasti suurempi kuin kodin ulkopuolisilta henkilöiltä tulleet kehotukset.

3. Lähetyskäskyn ohjaamat

Tiedollisista syistä lähetyskäskyyn ja sen velvoittavuuteen viittasi otoksessa ennätyskelliset yhdeksän hakijaa. Määrällisesti joukko oli suurempi kuin ensimmäises-

²⁸⁰ KA SLA Eba 3 Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915; Hannuksela ptl § 3 26.5.1915.

²⁸¹ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Mononen oek s.a.; Puusaari oek s.a.; Juutilainen oek 2.9.1912; Perheentupa oek 8.9.1912; Päiviö oek 28.10.1912; Wasenius oek 13.1.1913.

²⁸² KA SLA Eba 3 Närhi oek 27.[?].1912. Huom. päiväyksestä puuttuu kuukausi.

²⁸³ Ollila 2000, 91, 96–99.

²⁸⁴ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Silvast oek s.a.; Tuukkanen oek s.a.; Närhi oek 27.[?].1912; Koskinen oek 10.9.1912.

²⁸⁵ KA SLA Eba 3 Isännäinen ptl § 9 8.11.1912.

²⁸⁶ KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a..

²⁸⁷ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a.; Silvast oek s.a.; Vehnälä jy s.a..

²⁸⁸ KA SLA Eba 3 Tuukkanen oek s.a..

²⁸⁹ KA SLA Eba 3 Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915.

sä otoksessa, mutta kattaovi vain kolmanneksen hakijoista. Heistä Flinck ja Päiviö korostivat erityisesti lähetyuskäskyn olleen heille tärkein pyrkimisen syy.²⁹⁰

Lähetykslehtien ja -kirjojen lukeminen oli vaikuttanut 11 hakijan lähetyksmotivaatioon. *Lähetykssanomien* lukemiseen tai niiden kertomusten kuuntelemiseen viittasi suoraan viisi hakijaa.²⁹¹ Ilmeisesti myös Isännäinen luki *Lähetykssanomia*, koska oli jotain kautta saanut tietoonsa uusia oppilaita otettavan lähetykskouluun. Hän viittasi sanomalehdistä saaneensa tietoa lähetyksystyöstä, muttei ilmoittanut lukeneensa nimenomaan *Lähetykssanomia*.²⁹² *Lasten lähetykslehti* oli tässä otoksessa uusi motivaation herättäjä. Lehti perustettiin vuonna 1900, jolloin suurin osa hakijoista oli kymmenen ikävuoden molemmilta puolilta. Lehden levikki oli jo ensimmäisenä vuonna 24 000 kappaletta numeroa kohti, ja viisi vuotta myöhemmin painoskoko oli 38 000, kun samana vuonna *Lähetykssanomien* painosmäärä oli ”vain” 25 000.²⁹³ Monosta olivat kiinnostaneet pyhäkoulussa ja kansakoulussa *Lasten lähetykslehden* kertomukset siinä määrin, että osasi lehtiä paikoin ulkoa. Lehti pohjusti hänen intoaan lähetyksystyöhön, mihin hän sai varsinaisen kimmokkeensa vasta kymmenisen vuotta myöhemmin.²⁹⁴ Päiviö sai samaisen lehden välityksellä ensitietonsa ei-kristityistä jo lapsena herättäen hänessä jo silloin tahdon pyrkiä lähetykssaarnaajaksi. Rippikoulun jälkeen hänen toivonsa oli vahvistunut entisestään. *Lasten lähetykslehti* vaikuttaisi olleen hyvin ratkaiseva hänelle lähetyksmotivaation syyntymisessä, sillä hän mainitsee sen myös lomakkeen kohdassa, jossa kysytään hakijalle hengellisesti hyödyllisistä kirjoista.²⁹⁵

Lähetykslehtien lisäksi tietyt kirjat olivat paljon luettuja hakijoiden keskuudessa. Järvisen motivaatioon oli vaikuttanut juuri lukeminen: lapsena kuullut kertomukset *Lähetykssanomista* olivat luoneet pohjan kiinnostukselle, mutta varsinaisen lähetykssinnon läpimurto tapahtui hänen luettuaan John G. Patonin elämäkerran ja Henry Ussingin *Lähetykshistorian*. Näistä kahdesta kirjasta Järviselle syntyi varsinaisen halu toimia lähetykssaarnaajana itsekin, ja luettuaan F. Würtzin käännöskirjan *Onko minusta tuleva lähetyksystöntekijä* hän oli ryhtynyt koettelemaan omaa

²⁹⁰ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a.; Komulainen oek s.a.; Järvinen oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Juutilainen oek 2.9.1912; Närhi ptl § 17 28.10.1912; Nikkola ptl § 17 3.11.1912; Päiviö ptl § 17 3.11.1912; Tuukkanen ptl § 17 7.11.1912.

²⁹¹ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a.; Järvinen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Puusaari oek s.a.; Tuukkanen oek s.a.; Puusaari ptl § 17 14.1.1913.

²⁹² KA SLA Eba 3 Isännäinen oek s.a..

²⁹³ Saarilahti 1989, 118–119.

²⁹⁴ KA SLA Eba 3 Mononen oek s.a..

²⁹⁵ KA SLA Eba 3 Päiviö oek 28.10.1912; Päiviö ptl § 13 3.11.1912.

kutsuaan.²⁹⁶ Koskikallion tarina oli samantapainen: hänkin oli saanut perustan motivaatiolleen *Lähetysanomien* kuuntelemisesta lapsena ja samainen Würtzin kirja kantoi hänen kiinnostustaan eteenpäin. Lopullisen varmuuden kutsumukselleen Koskikallio sai lukiessaan profeetta Jesajan kirjaa.²⁹⁷ Suojanen oli lukenut edellä mainitun kirjan kahteenkin kertaan: ensilukemallaan hän oli todennut, ettei hänestä voisi ikinä tulla lähetysaarnajaa, mutta kiinnostus oli jäänyt kuitenkin kytemään. Noin vuoden kuluessa hän luki kirjan toistamiseen ja silloin hän tunsii lähetystyön niin tärkeäksi, että päätti jättää aikeensa lukea papiksi ja pyrkiä lähetyskouluun.²⁹⁸ Terho oli lukenut Meyerin elämäkerran, jonka koki henkilökohtaiseksi kutsuksi lähetystyöhön. Hän pääsikin tuon innostuksen pohjalta jo kerran lähetyskoulun oppilaaksi vuoden 1904 kurssille.²⁹⁹ Hinkkinen luki matkakertomuksia ja *Kristityn vaelluksen*, joka oli vahvistanut hänen hengellistä elämäänsä ja paikkansa etsintää. Lähetysinto oli perua jo aiemmin luetuista *Lähetysanomista*.³⁰⁰ Juutilaisen pyrkimiseen oli vaikuttanut eniten perinteinen Raamatun lukeminen ja sen kautta lähetyskäsken omaksuminen.³⁰¹ Hengelliseen elämään vaikuttaneita kirjoja tiedusteltiin hakijoilta perustietolomakkeen kohdassa 13, mutta edellä esitellyt kirjat olivat sellaisia, jotka hakijat mainitsivat elämäkerroissaan ennen kuin olivat saaneet lomaketta täytettäväkseen. Lomakkeessa kiinnosti enemmän se, ilmoittiko hakija lähetysmotivaation syntyneen nimenomaan lukemisen kautta. Tällaisia mainintoja on kovin niukasti: vain Isännäinen, Koskinen, Puusaari ja Suojanen ilmoittivat lukemisen olleen osasyynä lähetystyöhön hakutumiselleen, ja heistäkin vain Suojanen korosti sekä elämäkerrassaan että lomakkeessaan lukemisen tärkeyttä motivaatiolleen.³⁰² Elämäkertojen perusteella olisi voinut nimittäin odottaa myös Järvisen, Koskikallion, Päiviön, Terhon ja Juutilaisen maininnee lukemisen ainakin osasyynä pyrkimiselleen lähetystyöhön.

Ei-kristittyjen tila oli tärkeä osa lähetysmotivaatiota: 14 hakijaa mainitsi heidät elämäkerrassaan, mutta näkökulma ja motiivin laatu vaihtelivat. ”Pakanoiden” kurjuus, pimeys, hätä ja tietämättömyys esiintyivät kahdeksassa elämäker-

²⁹⁶ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a..

²⁹⁷ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a..

²⁹⁸ KA SLA Eba 3 Suojanen oek s.a..

²⁹⁹ KA SLA Eba 3 Terho oek s.a.; Terho ptl § 17 5.11.1912.

³⁰⁰ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a..

³⁰¹ KA SLA Eba 3 Juutilainen oek 2.9.1912.

³⁰² KA SLA Eba 3 Suojanen oek s.a.; Koskinen ptl § 17 28.10.1912; Suojanen ptl § 17 30.10.1912; Isännäinen ptl § 17 8.11.1912; Puusaari ptl § 17 14.1.1913.

rassa.³⁰³ Heistä Koskikallio pohti ei-kristittyjen hätää kuoleman edessä, kun heillä ei ollut pelastuksen valoa, ja esimerkiksi Suojanen arveli heidän tarvitsevan opettajaa tietämättömyyteensä, mihin saattoi taustalla vaikuttaa isän opettajaura ja oma opiskeluinto.³⁰⁴ Soinista painoi tarve pelastaa kadotukseen kulkevia.³⁰⁵ Kymmenen ilmoitti halukseen päästä julistamaan ei-kristityille sanaa.³⁰⁶ Julistus halua ilmaistiin monin eri tavoin, esimerkiksi Komulaisella julistukseen liittyi opetus- ja valistusnäkökulma.³⁰⁷ Flinck halusi viedä autuutta tietämättömille ja jatkaa taistelua, kunnes pimeyden valta olisi kokonaan voitettu.³⁰⁸ Hänen elämäkerrassaan ilmenee hyvin aikakauden lähetysoptimismi ja maailman täysi ja lopullinen evankelioiminen.³⁰⁹ Kahdella selvästi lähetystyöhön motivoituneella hakijalla ei-kristityt hävisivät muiden syiden alle: vaikka he viittasivat elämäkertoissaan ”pakanamaihin”, ei-kristityt jäivät henkilöinä sivurooliin.³¹⁰ Yleensä Jumalan valtakunnan työstä kiinnostuneita hakijoita oli kymmenen henkilöä, joilta puuttuivat selkeät ja suorat maininnat ei-kristityistä.³¹¹ Heidän kohdallaan pohdin, oliko heillä varsinaista motivaatiota lähetystyöhön lainkaan, mikäli kristinuskoa tuntemattomat ihmiset eivät selvästi kiinnostaneet heitä. Esimerkiksi Puusaari tahtoi tehdä jotain Jumalan valtakunnan hyväksi, mutta totesi suoraan, ettei lähetysala välttämättä ole edes hänelle ainoa oikea. Hän toivoi kuitenkin voivansa julistamalla pelastaa sieluja Jumalalle.³¹² Runsasta puolta hakijoista kiinnosti ei-kristittyjen tila, ja lähes yhtä moni jätti heidät täysin mainitsematta hakemuksessaan.

Lapsuudesta asti kantanut lähetysmotivaatio esiintyi 11 elämäkerrassa tai lomakkeessa, mikä on reilu kolmannes otoksesta.³¹³ Pitkän motivaation syynä neljällä oli perheen vaikutus.³¹⁴ Kaksi oli kuullut lapsena lähetysaarnajia ja lu-

³⁰³ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Flinck oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Mononen oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Silvast oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Juutilainen oek 2.9.1912.

³⁰⁴ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a.; Suojanen oek s.a..

³⁰⁵ KA SLA Eba 3 Soininen oek s.a..

³⁰⁶ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a.; Hinkkinen oek s.a.; Komulainen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Mononen oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Silvast oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Närhi oek 27.[?].1912.

³⁰⁷ KA SLA Eba 3 Komulainen oek s.a..

³⁰⁸ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a..

³⁰⁹ Saarilahti 1989, 273.

³¹⁰ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a.; Tuukkanen oek s.a..

³¹¹ KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a.; Isännäinen oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Puusaari oek s.a.; Silvast oek s.a.; Eriksson oek 7.5.1907; Perheentupa oek 8.9.1912; Vehnäla ptl 1.11.1912; Wase-nius oek 13.1.1913; Hannuksela ptl 26.5.1915.

³¹² KA SLA Eba 3 Puusaari oek s.a..

³¹³ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Hinkkinen oek s.a.; Järvinen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Tuukkanen oek s.a.; Koskinen oek 10.9.1912; Tallbacka ptl § 17 27.9.1912; Päiviö oek 28.10.1912; Vehnäla ptl § 17 liite 1.11.1912; Silvast ptl § 17 4.11.1912.

³¹⁴ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Koskinen oek 10.9.1912; Vehnäla ptl § 17 liite 1.11.1912.

kenut lähetyslehtiä haluten jo silloin päästä samaan työhön.³¹⁵ Hinkkinen ja Päiviö eivät olleet tavanneet lähetyssaarnaajaa, mutta kumpikin oli jo lapsena lukenut ”pakanoista” lähetyslehdistä, ja siitä oli muodostunut heille unelma ja toiveammati, mitä kohti pyrkiä.³¹⁶ Silvast ja Tallbacka totesivat lomakkeissaan lyhyesti tunteneensa kutsumusta jo lapsesta asti, joskin Silvastin väittämä on ristiriidassa hänen elämäkertansa kanssa, jossa hän ei maininnut lähetysmotivaatiosta lapsena mitään, vaan se olisi syttynyt vasta noin 20-vuotiaana konversion yhteydessä.³¹⁷

Sinnikkäitä uudelleenpyrkijöitä ei ilmennyt otoksesta samaan tapaan kuin vuosisadan alussa. Tallbacka oli pyrkinyt edellisen kerran vuonna 1907 ollessaan 18-vuotias, ja hänen suurin esteensä oli tarvittavan peruskoulutuksen puute.³¹⁸ Terho puolestaan oli hyväksytty kouluun jo vuonna 1904, mutta hän oli tullut erotetuksi terveytensä vuoksi. Pyrkiessään takaisin lähetykouluuun hän oli huomattavan yli-ikäinen, 39-vuotias.³¹⁹ Vähäiseen uudelleenyrittävien määrään vaikutti luultavasti osittain se, että uusia lähetyskursseja oli aloitettu kohtalaisen säännöllisesti, eikä hakijoiden siksi tarvinnut odottaa montaa vuotta uutta yritystä. Myös johtokunta oli päättänyt olla rohkaisematta niitä, joilla ei ollut edellytyksiä päästä lähetykouluuun ja pärjätä siellä.³²⁰ Ilmeisesti kanta ilmaistiin niin selkeästi, ettei sinnikkäitä yrittäjiä enää ollut samaan tapaan kuin edellisellä vuosikymmenellä. Lisäksi nuoret hakijat maltoivat odottaa, että he täyttivät vaaditun alaikärajan.

Otoksesta huomattavan moni selosti tehneensä töitä tarvittavan pohjakoulutuksen saavuttamiseksi tai muutoin käyttäneen aikansa hyödyksi odottaessaan seuraavan lähetyskurssin alkua. Yleissivistävää täydennyskoulutusta hankki viisi pyrkijää. Hinkkinen ja Närhi viimeistelivät kansakoulunsa ja kävivät lisäksi kansanopistoa tietojensa tueksi.³²¹ Myös Tallbacka suoritti kansakoulun oppimäärän loppuun, koska se oli ollut edellisellä kerralla syy hylätyksi tulemiseen.³²² Koskikallion ei tarvinnut täydentää kansakoulutietojaan, mutta hän käytti odotusaikansa hyödyksi osallistumalla Rauman miesopettajaseminaariin.³²³ Suojanen pyrki lyse-

³¹⁵ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Tuukkanen oek s.a..

³¹⁶ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a.; Päiviö oek 28.10.1912.

³¹⁷ KA SLA Eba 3 Silvast oek s.a.; Tallbacka ptl § 17 27.9.1912; Silvast ptl § 17 4.11.1912.

³¹⁸ KA SLA Eba 3 Tallbacka ptl § 1 27.9.1912. Vuoden 1907 hakemus nimellä Eriksson.

³¹⁹ KA SLA Eba 3 Terho oek s.a.; Terho ptl § 2 5.11.1912.

³²⁰ Saarilahti 1989, 307.

³²¹ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a.; Närhi oek 27.[?].1912.

³²² KA SLA Eba 3 Tallbacka ptl § 12 27.9.1912.

³²³ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a.. Rauman seminaari oli perustettu vuonna 1896. Halila 1949, 303, 309.

oon aiottuaan konversionsa jälkeen papiksi, ja teki siksi sinnikkäästi töitä yliopistoon vaadittavan pohjakoulutuksen eteen.³²⁴

Uusi ilmiö oli kirkollisen tai kristillisen koulutuksen hankkiminen: hakijoista peräti neljä kävi Sortavalan Diakonilaitoksen. Syyt diakonikouluun hakemiselle olivat moninaiset: Silvast tiesi esteikseen heikot koulutiedot ja vähävaraisuuden, joten hän ajatteli kirkollisen koulutuksen saattavan tasoittaa hänen tietään ulkolähetykseen pääsemiseksi. Valmistuttuaan hän totesi, ettei sairaanhoito sopinut hänelle, ja hän olisi tahtonut päästä Amerikkaan pappisseminaariin, muttei varattomuutensa takia pystynyt sinne matkustamaan.³²⁵ Terho päätti opiskella ”seurakuntapalvelijaksi” Sortavalassa, mihin hän oli harkinnut siirtymistä jo lähetyskoulussa ollessaankin, mutta vasta tultuaan erotetuksi lähetyskoulusta terveytensä takia hän haki diakonilaitokseen. Diakonina toimiessaan hänelle oli palannut halu lähetystyöhön.³²⁶ Järvinen kävi diakonilaitoksen oman lähetyskutsumuksensa koettelemiseksi ja kehittämiseksi, ja Koskinen ajatteli hyödyntävänsä aikansa samassa laitoksessa odottaessaan uuden lähetyskurssin alkamista.³²⁷ Bragge ilmoitti hakevansa lähetyskurssin ohella Sortavalaan, koska epäili mahdollisuuksiaan päästä lähetyskouluun, mutta halusi varmuudella kristilliselle alalle.³²⁸ Myös Närhi oli käynyt tiedustelemassa suosittelijaltaan, Yli-Kiimingin vt. kappalaiselta Sortavalan diakonilaitoksesta, mutta suosittelijan mukaan hakijassa oli havaittavissa enemmän motivaatio ulko- kuin sisälähetystyöhön.³²⁹ Isännäinen vietti yhden talven Sörnäisten kristillisessä kansanopistossa.³³⁰ Erikoisinta oli kahden hakijan osallistuminen ulkomaalaisen lähetyskoulun opetukseen. Tallbacka vietti Ruotsissa Johannelundin lähetyskoulussa kolme vuotta odottaessaan uutta tilaisuutta pyrkiä SLS:n lähetyskouluun. Tallbackan äidinkieli oli ruotsi, joten tämä oli hänelle luonteva valinta, joskin yllättävä.³³¹ Hiironen kävi lähetyskoulu New Yorkissa, mutta halusi suomalaiseen lähetyskouluun saadakseen oppia äidinkielellään. Hiironen elämäkerrasta ei käy suoraan ilmi amerikkalaisen lähetyskoulun nimeä tai

³²⁴ KA SLA Eba 3 Suojanen oek s.a..

³²⁵ KA SLA Eba 3 Silvast oek s.a..

³²⁶ KA SLA Eba 3 Terho oek s.a..

³²⁷ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a.; Koskinen oek 10.9.1912.

³²⁸ KA SLA Eba 3 Bragge ptl § 18 2.11.1912.

³²⁹ KA SLA Eba 3 Närhi suositus Kytömäki 25.9.1912. Pastori Juho Kytömäki Kiimingin pappisluettelossa (1910–1913). Pappisluettelo: Kiiminki.

³³⁰ KA SLA Eba 3 Isännäinen oek s.a.; Nurmi & Kanala 2009, 90.

³³¹ KA SLA Eba 3 Tallbacka ptl § 12 27.9.1912

tunnustusohjaa, mutta lomakkeessa hän ilmoittaa koulun nimeksi NYAC.³³² Kyseessä saattoi olla New York Annual Conference -metodistien lähetyskoulu.³³³

Yksi otoksen erikoisimmista strategioista tulla valituksi lähetyskouluun oli Perheentuvalla: hän ilmoitti kirjeessään johtokunnalle olevansa valmis tekemään seuran kanssa sopimuksen siitä, että hänen tulevasta perinnöstään SLS saisi ne kulut, mitkä menevät hänen kouluttamiseensa, koska muita varoja hänellä ei ollut, joilla olisi voinut koulutustaan kustantaa, ja siksi hän pelkäsi tulevansa hylätyksi.³³⁴ Ehdotus osoittaa lähetysmotivaation olleen vakaa ja määrätietoinen, vaikka Perheentuvan hakupapereista oli vaikea selvittää miksi hän halusi juuri ulkolähetystyöhön.

4. Suurin niistä on kutsumus

Keskeisimmät tunnemotiivit otoksessa olivat armokokemus, rakkaus ja tunne kutsumuksesta. Armokokemuksesta mainitsee ainakin seitsemän, rakkaudesta 13, mutta kutsumukseen viittaaminen oli selkeästi runsainta tässä otoksessa: jopa 22 hakemuksessa oli jonkinlainen selvitys hakijan kutsumuksesta.

Muutama hakija ilmoitti hakemuksessaan selkeästi kokeneensa armon ja lähetysmotivaationsa olleen seurausta siitä.³³⁵ Esimerkiksi Nikkola halusi kertoa ilosanomaa Jeesuksesta niille, jotka eivät vielä olleet saaneet Hänestä kuulla koettuaan ensin itse armon.³³⁶ Kokiessaan syntien anteeksisaamisen, armon ja Jeesuksen rakkauden Flinck oli tuntenut myös äänen sydämessään, joka kehotti julistamaan kokemastaan onnesta ja autuudesta ei-kristityille.³³⁷ Järvisen kokemus syntien anteeksisaamisesta oli voimakas, ja hän menetti sen seurauksena halunsa elää vain itselleen ja tahtovansa johdattaa tovereitaankin Jeesuksen luo:

Kokouksen lopulla, polvistuin Herran eteen ja rukoilin Jeesusta puhdistamaan syntisen sydämeni. Ystävät rukoilivat edestäni. Tunsin olevani kosketuksissa elävän Jumalan kanssa. Jeesus vapautti minut raskaasta syntikuormastani, ottaen sen omille harteilleen. Rintani ahdistus katosi sillä hetkellä. Ijäisyys [sic] rauha täytti sydämeni.³³⁸

Armosta julistaminen suuntautui Järvisellä lähetystyöhön enemmänkin ympäristön ja lukemisen seurauksena; vapauttava tunne ei sellaisenaan johtanut hänen

³³² KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a.; Hiironen ptl § 12 14.11.1912.

³³³ NYAC 2014.

³³⁴ KA SLA Eba 3 Perheentupa SLS:n johtokunnalle 5.11.1912.

³³⁵ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Flinck oek s.a.; Järvinen oek s.a.; Silvast oek s.a.; Soininen oek s.a.; Päiviö oek 28.10.1912; Nikkola ptl § 17 3.11.1912.

³³⁶ KA SLA Eba 3 Nikkola ptl § 17 3.11.1912.

³³⁷ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a..

³³⁸ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a..

mieleensä Jeesusta tuntemattomia kansoja. Järvinen tunsu lähetyssalaa jo ennen armokokemustaan, ja siksi se tuntui luontevalta työalalta.³³⁹

Armokokemusten tunnistaminen elämäkertoista oli joissain tapauksissa varsin tulkinnanvaraista. Esimerkiksi Silvast ei viitannut elämäkerrassaan tuntemukseensa sanalla *armo*, mutta hän oli kokenut herätyksen ja Jumalan anteeksiantavana, ja tahtoi tätä lohdutuksen ja pelastuksen sanomaa ja autuutta julistaa sitä tuntemattomille.³⁴⁰ Päiviökään ei ilmaissut suoraan armokokemusta elämäkerrassaan, mutta tulkitsen hänen tarkoittaneen sitä, kun hän kirjoitti rippikoulussa tullessaan tietouteen omasta syntisyydestään ja samalla ymmärtäneensä löytävänsä onnen Jeesuksessa. Enempää hän ei armosta tai rakkaudesta maininnut elämäkerrassaan, vaan keskittyi selostamaan lähetystyön merkityksestä itselleen.³⁴¹ Braggen rauhantunne oli seurannut yhtä aikaa koetusta armon ja Jumalan rakkauden tunteesta, mistä oli kummunnut halu osoittaa Jumalalle vastarakkautta ja kertoa Hänen rakkaudestaan ”kurjille pakanoille”. Hänkään ei käyttänyt sanaa *armo*, mutta kuvaus tunteesta, miten hän oli joutunut Herran tuomioistuimen eteen, ja oivalluksesta, että hänen syntinsä olivat jo lunastetut, ja näistä seurannut rauhantunne olivat samoja piirteitä, joita muut hakijat nimittivät *armoksi*. Bragge kirjoitti seikkaperäisemmin rakkaudentunteestaan.³⁴² Braggen, Päiviön ja Silvastin tulkinnanvarainen armokokemus liittyi selkeästi lähetystyöhön. Tein rajanvetoa esimerkiksi Puusaaren kohdalla. Huomattuaan syntisyytensä hän oli tullut uskomaan Jeesuksessa saavansa anteeksiantamuksen, mutta kokemus ei elämäkerran perusteella vaikuttanut olleen syynä pyrkiä lähetyssalalle, vaan hän tahtoi yleensä saarnallaan edistää Jumalan valtakunnan työtä. Hän ei myöskään käyttänyt elämäkerrassaan sanoja *armo* tai *rakkaus*, joita taas toiset saattoivat käyttää runsain määrin.³⁴³

Neljä hakijaa kirjoitti sekä armon että rakkauden vaikutuksesta lähetyssmotiivaatioonsa.³⁴⁴ Esimerkiksi Soininen heräsi hätään sielunsa tilasta näkemänsä painajaisunen jälkeen, mistä seurasi kokemus armosta ja Jeesuksen rakkaudesta. Omakohtainen armon ja rakkauden kokemus aiheuttivat samalla Soinisessa huolen kadotukseen kulkevista. Unen jälkeen hän sai myös rukouksessaan kehoituksia

³³⁹ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a..

³⁴⁰ KA SLA Eba 3 Silvast oek s.a..

³⁴¹ KA SLA Eba 3 Päiviö oek 28.10.1912.

³⁴² KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a..

³⁴³ KA SLA Eba 3 Puusaari oek s.a..

³⁴⁴ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Flinck oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Soininen oek s.a.; Nikkola pti § 17 3.11.1912.

lähetystyöhön.³⁴⁵ Pelkästään rakkauteen viittasi yhdeksän hakijaa.³⁴⁶ Esimerkiksi Mononen tuli tuntemaan Jumalan rakkauden etenkin lukemisen kautta. Kun rippikoulun jälkeen Vapahtajan rakkaus alkoi vallata hänen sydäntään yhä enemmän, hän koki pakottavaksi puhua muillekin Jumalan rakkaudesta ihmiskuntaa kohtaan. Samalla alkoivat hänen mieltään painaa yhä raskaammin pimeydessä vaeltavat kansat.³⁴⁷ Koskikallion omaelämäkerrassa Jumalan rakkaus ja rakkaus Jumalaan toistui monesti. Hän oppi tuntemaan Jumalan rakkauden jo lapsena, mutta erityisesti rippikouluajan jälkeen hänen oli löydettävä suhteensa uudelleen Jumalaan, koska huomasi maailman vetävän häntä puoleensa jättäen sieluun tyhjyyden tunteen. Koskikallio luki paljon Uutta testamenttia, mistä valkeni hänelle uudelleen Jumalan rakkaus häntä kohtaan. Tämä oivallus palautti hänelle lapsuudenuskon ja rauhan sekä herätti hänessä vastarakkautta Jumalaa kohtaan. Hän mietti, miten voisi parhaiten palkita Jumalaa tämän rakkaudesta ja huomio suuntautui ulkolähetykseen, jonka oli tehnyt jo lapsuudesta lähtien tutuksi oma äiti. Myös omaisten kuolinvuoteiden äärellä Koskikallion mieleen johtui kuoleman toivottomuus niille, jotka eivät olleet saaneet Jeesuksesta kuulla, ja näistä mietteistä sai alkunsa orastava velvollisuudentunne julistaa Jumalan rakkaudesta sitä tuntemattomille. Rakkaudentunne oli tärkein pohja Koskikallion muille, myöhemmin esiin tuleville syille hakeutua lähetysalalle. Lomakkeeseensa hän tiivistää tärkeimmäksi syykseen lähetyskouluun hakeutumiselle rakkauden vanhempiensa kylvön ohella.³⁴⁸ Koskiselle tärkein motiivi hakeutua lähetyskouluun oli rakkaus Vapahtajaan. Vastarakkaudesta hän tahtoi pyhittää koko elämänsä ja itsensä Hänelle, ja hän pitää rakkautta myös tärkeimpänä vakuutena pitkään kestäneelle lähetyskutsumukselleen.³⁴⁹ Rakkauden ei-kristittyihin ilmoittaa hakemuksissaan selkeästi Komulainen, Soininen ja Bragge.³⁵⁰ Nikkola ilmaisi rakkautensa vaikeahkoin sanakääntein, mutta tulkitsen hänen tarkoittaneen pyhäkoulutoimintansa kasvattaneen hänen rakkauttaan ei-kristittyjä kohtaan niin, että hän tahtoi päästä heidän keskuuteensa julistamaan ja opettamaan Jeesuksesta.³⁵¹ Hinkkisen rakkaus syytyi *Lähe-*

³⁴⁵ KA SLA Eba 3 Soininen oek s.a..

³⁴⁶ KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a.; Hinkkinen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Mononen oek s.a.; Tuukkanen oek s.a.; Eriksson oek 7.5.1907; Juutilainen oek 2.9.1912; Koskinen oek 10.9.1912; Koskinen ptl § 17 28.10.1912; Koskikallio ptl § 17 29.10.1912; Juutilainen ptl § 17 30.10.1912; Komulainen ptl § 17 1.12.1912.

³⁴⁷ KA SLA Eba 3 Mononen oek s.a..

³⁴⁸ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a.; Koskikallio ptl § 17 29.10.1912.

³⁴⁹ KA SLA Eba 3 Koskinen oek 10.9.1912; Koskinen ptl § 17 28.10.1912.

³⁵⁰ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Soininen ptl § 17 8.11.1912; Komulainen ptl § 17 1.12.1912.

³⁵¹ KA SLA Eba 3 Nikkola oek s.a..

tyssanomiam lukemalla. Hän ei tarkentanut mihin rakkaus kohdistui, mutta se herätti hänessä toiveen päästä julistamaan evankeliumia.³⁵²

Kutsumustunnosta mainitsi 22 hakijaa, mikä oli noin 80 % otoksesta.³⁵³ Kuvaukset kutsumuksesta vaihtelivat kuitenkin tyypiltään selkeästä ja vahvasta kokemuksesta erittäin väljään viittaukseen hakupapereissa. Yksi tapa varmistua kutsumuksestaan tapahtui lukemalla. Esimerkiksi Koskikallion kutsumuksen selkiytymiseen lukeminen vaikutti vahvasti: *Onko minusta tuleva lähetystyöntekijä* -kirjan johdosta hän pyysi Jumalaa rukouksessa antamaan varmuuden kutsumuksestaan, ja pari päivää myöhemmin luettuaan Jesajan kirjan kuudetta lukua hän koki voivansa Jesajan sanoin vastata Jumalalle: ”Lähetä minut”. Kyseisen Raamatunjakeen avulla Koskikallio varmistui kutsumuksensa olevan Jumalasta.³⁵⁴ Puusaari ilmoitti tärkeimmäksi motiivikseen kutsumuksen, joka ilmeni sisäisenä tunteena edistää Jumalan valtakunnan työtä. Tunteen taustalla vaikuttivat lähetyslehkien lukeminen ja saarnojen kuuleminen.³⁵⁵ Suojasen kutsumusta herättivät kirjossa ja hartaustilaisuuksissa pidetyt puheet työntekijöiden jatkuvasta tarpeesta. Hän halusi antautua mihin tahansa työhön Herra häntä ohjaisi, ja aluksi hän aikoi täyttää työvelvoitteen pappina, koska piti itseään sopimattomana lähetysalalle luettuaan lähetysaiheisia kirjoja. Lyseo-opintojen ollessa varojen vuoksi vaakalaudalla hän luki uudelleen kirjaa *Onko minusta tuleva lähetystyöntekijä* ja tuli siihen tulokseen, ettei pappuus ehkä ollutkaan hänen työalansa, vaan lähetystyö. Kutsumuksestaan hän varmistui tutkimalla Jumalan sanaa.³⁵⁶

Toisilla kutsumukseen liittyi voimakas velvollisuudentunne.³⁵⁷ Hannukselan kutsumus johtui siitä velvoitteesta, että työntekijöitä tarvittiin Jumalan työhön.³⁵⁸

³⁵² KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a..

³⁵³ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Flinck oek s.a.; Hinkkinen oek s.a.; Järvinen oek s.a.; Komulainen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Mononen oek s.a.; Soininen oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Terho oek s.a.; Tuukkanen oek s.a.; Juutilainen oek 2.9.1912; Koskinen oek 10.9.1912; Tallbacka ptl § 17 27.9.1912; Närhi ptl § 17 28.10.1912; Päiviö oek 28.10.1912; Juutilainen ptl § 17 30.10.1912; Järvinen ptl § 17 30.10.1912; Suojanen ptl § 17 30.10.1912; Vehnäla ptl § 17 liite 1.11.1912; Silvast ptl § 17 4.11.1912; Terho ptl § 17 5.11.1912; Flinck ptl § 17 7.11.1912; Tuukkanen ptl § 17 7.11.1912; Soininen ptl § 17 8.11.1912; Hiironen ptl § 17 14.11.1912; Hinkkinen ptl § 17 18.11.1912; Mononen ptl § 17 21.11.1912; Wasenius oek 13.1.1913; Puusaari ptl § 17 14.1.1913; Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915; Hannuksela ptl § 17 26.5.1915..

³⁵⁴ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a..

³⁵⁵ KA SLA Eba 3 Puusaari ptl § 17 14.1.1913.

³⁵⁶ KA SLA Eba 3 Suojanen oek s.a..

³⁵⁷ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a.; Mononen oek s.a.; Terho oek s.a.; Tallbacka ptl § 17 27.9.1912; Närhi ptl § 17 28.10.1912; Järvinen ptl § 17 30.10.1912; Terho ptl § 17 5.11.1912; Tuukkanen ptl § 17 7.11.1912; Mononen ptl § 17 21.11.1912; Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915; Hannuksela ptl § 17 26.5.1915.

³⁵⁸ KA SLA Eba 3 Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915.

Lomakkeessaan hän tiivistää motiivikseen vähitellen syntyneen vakaumuksen.³⁵⁹ Myös Järvinen kuvaili kutsumustaan lähes velvoittavaksi. Hän oli tuntenut kutsumusta lukiessaan *Lähetys-sanomia* ja kuultuaan kentällä työskennelleitä lähetysaarnaajia. Hän oli pelännyt kutsumuksensa olevan vain hänen omaa tahtoaan, mutta pitkällisen itsetutkiskelun ja rukouksen kautta hän oli vihdoinkin vakuuttunut Jumalan kutsuvan häntä ulkolähetykseen, ja lisäksi omatunto pakotti häntä pyrkimään.³⁶⁰ Tallbackan tärkein syy lähetyskouluun pyrkimiselle oli ”pakanalähetysten välttämättömyys”, mikä painoi häntä kuin raskas taakka.³⁶¹

Lupauksia lähetystyöhön ryhtymisestä ei kovin moni tehnyt, mutta ne olivat kiinnostavia kutsumusta ja velvollisuudentuntoa tukevia tekoja. Koskikalliota sitoi lähetystä rakastaneen setänsä kuolinvuoteella tekemänsä lupaus tarjoutua lähetysaarnaajaksi. Tämä lupaus ylläpiti hänen motivaatiotaan usean vuoden ajan, jolloin lähetyskouluun ei otettu uusia oppilaita.³⁶² Perheentupa lupasi itsensä Herran palvelukseen kuultuaan Hannulan saarnan rikkaasta nuorukaisesta. Lupaus oli lomakkeen perusteella hänen tärkein syynsä pyrkimiselle ei-kristittyjen kadotukselta pelastamisen lisäksi.³⁶³ Tallbacka lupasi jo rippikoulussa hakeutua lähetysalalle.³⁶⁴ Kokkola velvoitti lupaus antautua Jumalalle, mihin oli johtanut hänen pitkään kokemansa levottomuus ja sieluntuska Jumalan äänettömyydestä. Toivottomuus oli syventynyt jo epäilykseksi Jumalan olemassaolosta ja vaadittuaan Jumalalta merkkiä hän oli kokenut vastauksena Jumalan läsnäolon. Hän rukoili Jumalalta rauhaa sielulleen ja lupasi antautua hänen työhönsä. Saavutettu rauhantunne ei johtanut Kokkolan ajatuksia välittömästi ei-kristittyihin, eikä omaelämäkerta paljasta mitään hänen kiinnostuksestaan lähetystyöhön, lähetyskutsumuksesta tai miten hän oli päätenyt lähetyskouluun ylipäänsä pyrkimään. Hän totesi ainoastaan lähetyskoulun olevan paras keino täyttää annettu lupaus.³⁶⁵

Kahdeksan kirjoitti tunteneensa äänen merkinä kutsumuksestaan.³⁶⁶ Esimerkiksi Närhen omatunnon ääni käski häntä suoraan: ”mene ja saarnaa”.³⁶⁷ Ter-

³⁵⁹ KA SLA Eba 3 Hannuksela ptl § 17 26.5.1915.

³⁶⁰ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a.; Järvinen ptl § 17 30.10.1912.

³⁶¹ KA SLA Eba 3 Tallbacka ptl § 17 27.9.1912.

³⁶² KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a..

³⁶³ KA SLA Eba 3 Perheentupa ptl § 17 27.10.1912.

³⁶⁴ KA SLA Eba 3 Eriksson oek 7.5.1907.

³⁶⁵ KA SLA Eba 3 Kokkola oek s.a..

³⁶⁶ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a.; Mononen oek s.a.; Soininen oek s.a.; Juutilainen oek 2.9.1912; Närhi ptl § 17 28.10.1912; Juutilainen ptl § 17 30.10.1912; Vehnäla ptl § 17 liite 1.11.1912; Silvast ptl § 17 4.11.1912; Flinck ptl § 17 7.11.1912; Soininen ptl § 17 8.11.1912; Hiironen ptl § 17 14.11.1912.

³⁶⁷ KA SLA Eba 3 Närhi ptl § 17 28.10.1912.

ho kirjoitti muista poikkeavan kokemuksen äänestä sydämessään: hän oli jo aloittanut lähetyskoulun vuonna 1904, mutta silloin häntä vaivasi alinomaa Jumalan ääni sydämessään, joka käski häntä hakemaan Sortavalan diakonilaitokseen. Hän koki kyseisessä laitoksessa opiskelun olleen hänelle välttämätön ”ahdas portti”, vaikka samalla hän oli hylännyt kertaalleen lähetysalan.³⁶⁸

Marginaalisemmista tunnemotiiveista pelkoa ilmeni yhdellä hakijalla. Närhi koki, että hänen oli sielunpelastuksensa takia päästävä lähetystyöhön, koska maallisissa toimissa ei ollut mieltä ja hänen elämänsä valuisi hukkaan. Hän vaikutti pelkäävän kuoleman jälkeistä tilaa, jollei tehnyt mitään hyödyllistä evankelioimisen eteen maanpäällisen elämänsä aikana.³⁶⁹ Vastaavaa pelkoa esiintyi ensimmäisessä otoksessa parilla hakijalla, joten pelko sielunpelastuksesta vaikuttaisi olleen marginaalinen, mutta todellinen syy hakeutua lähetyskouluun. Närhen tapauksessa se oli tosin yksi syy lähetyskäsken ja omantunnon äänen rinnalla. Rajoittiko lähetyskäsky ulkopuolelleen muut kristilliset palveluammatit, ettei hän katsonut voitavansa hyödyntää elinaikaansa evankeliumin levittämiseksi muutoin kuin ulkolähetyksessä? Lisäksi otoksessa ilmeni muutamilla hengellisiä kriisejä, joista vain yksi tapaus tuki lähetysmotivaatiota. Loput vaikuttivat yleensä hakijan hengelliseen elämään. Läheisen kuolema ravisutti neljää hakijaa, ja näistä vain Koskikallion kokemus liittyi lähetystyöhön.³⁷⁰ Koskikallion lähetystyötä rakastanut setä kuoli tapaturmaisesti, ja kuolinvuoteella Koskikallio oli luvannut tarjoutua itse lähetysalalle. Aiemmin olivat muidenkin lähiomaisten kuolemat aiheuttaneet hänessä pohdintoja ei-kristittyjen kurjuudesta ja häädystä kuoleman edessä, mutteivät olleet johtaneet samanlaiseen reaktioon kuin sedän kuolema.³⁷¹ Hengellisiä kriisejä aiheuttivat myös onnettomuudet, sairaus ja aikuistuminen, mutta näistä kokemuksista yksikään ei linkittynyt lähetystyöhön.³⁷²

Osaa hakijoista siivitti kaukokaipuu ja kokemus, etteivät maalliset toimet riittäneet elämäntehtäväksi. Kaukomaille haikailevia ja sinne lähteneitä löytyi kuusi. Hiironen päätyi Amerikkaan, Kokkola lähti alle 18-vuotiaana merille huolimatta perheensä estelyistä, ja Wasenius oli kansakoulun jälkeen merillä lämmitäjänä.³⁷³ Hinkkinen puolestaan suuntasi Amerikkaan keräämään varoja opin-

³⁶⁸ KA SLA Eba 3 Terho oek s.a..

³⁶⁹ KA SLA Eba 3 Närhi oek 27.[?].1912; Närhi ptl § 17 28.10.1912.

³⁷⁰ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Mononen oek s.a.; Soininen oek s.a.

³⁷¹ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a..

³⁷² KA SLA Eba 3 Isännäinen oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Mononen oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Närhi oek 27.[?].1912.

³⁷³ KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Wasenius oek 13.1.1913.

toihinsa. Häntä olivat viehättäneen kansakouluaikana kovasi *Lähetysseurien* matkakertomukset. Hän oli myös levottomanomainen, sillä hän ilmoitti elämäkerrassaan suoraan, etteivät maalliset työalat tyydyttäneet hänen kutsumustaan, mutta samalla kuitenkin ailahtelleen kahden vaiheilla pitäisikö jatkaa tienaanista Amerikassa vai hakeutua julistustyöhön.³⁷⁴ Silvast haaveili pappiseminaariin pyrkimisestä Amerikassa, ja myös hän valitti olevansa tyytymätön maallisiin toimiinsa, vaikka hän oli opiskellut Sortavalan diakonilaitoksessa. Ilmeisesti diakonina toimiminen mielisairaalassa ei häntä erityisesti miellyttänyt.³⁷⁵ Tuukkanen oli haittaillut jo nuorena ”pakanamaille” ja ihailleensa lähetysseurainjohtajia, mutta tämä toivo kirkastui hänelle kutsumukseksi iän karttuessa. Hänestä ei ota aivan selvää, palaako hänen sydämensä lähettäjä vai ei-kristittyjä kohtaan, sillä elämäkerrassaan hän viittaa *pakanamain*, eikä ei-kristittyihin henkilöihin.³⁷⁶ Tämä saattaisi viitata kaukokaipuuseen. Isännäinen valitti, etteivät maalliset toimet sujuneet häneltä ja siksi hän halusi uhrautua kokonaan Jumalalle. Jumalantyytymään pyrkimisen hän ilmoitti motiivikseen myös lomakkeessaan.³⁷⁷ Haluttomuutta maallisiin töihin valittavat myös Puusaari, Närhi ja Kokkola.³⁷⁸

Rippikoulu sai vuosisadan alussa huomattavan merkityksen hakijoiden hengellisessä elämässä. Vuosikymmentä myöhemmin maininnat rippikoulun merkityksellisyydestä harvenivat huomattavasti: yhdeksän hakijaa vuoden 1913 otoksessa kommentoi rippikouluaikaansa tarkemmin. Kahdella hakijalla viittaukset liittyivät lähetystyöhön, muilla hengelliseen elämään yleensä.³⁷⁹ Päiviö korosti juuri rippikoulussa tullessaan syntisyytensä ja sovituksen Jeesuksessa, ja lähetystyön tulleen samalla sydämen asiaksi jatkona lapsuuden toiveelle ryhtyä lähetysseurainjohtajaksi.³⁸⁰ Tallbacka oli rukoillut jo rippikoulussa Jumalalta lupaa toimia lähetystyössä, mutta syntinen elämä vei pian hänet mukanaan.³⁸¹

Tarkastelin otoksen 20-vuotiaiden ja sitä nuorempien elämäkertoista nuoruudenintoa: oliko nuorilla hakijoilla taipumusta pyrkiä ulkolähetystyöhön ikänsä perusteella. Analysoitavissa olleiden elämäkertojen perusteella ei vaikuttanut kuitenkaan siltä, että ikä olisi vaikuttanut innokkuuteen hakeutua ulkomaille. Hakijat

³⁷⁴ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a.; Hinkkinen ptl § 17 18.11.1912.

³⁷⁵ KA SLA Eba 3 Silvast oek s.a..

³⁷⁶ KA SLA Eba 3 Tuukkanen oek s.a..

³⁷⁷ KA SLA Eba 3 Isännäinen oek s.a.; Isännäinen ptl § 17 8.11.1912.

³⁷⁸ KA SLA Eba 3 Puusaari oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Närhi oek 27.[?].1912.

³⁷⁹ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Isännäinen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Tuukkanen oek s.a.; Eriksson oek 7.5.1907; Juutilainen oek 2.9.1912; Perheentupa oek 8.9.1912; Päiviö oek 28.10.1912.

³⁸⁰ KA SLA Eba 3 Päiviö oek 28.10.1912.

³⁸¹ KA SLA Eba 3 Eriksson oek 7.5.1907.

saattoivat olla innostuneita lähetystyöstä jo nuorina, mutta samalla he olivat myös maltillisia ja määrätietoisia pyrkimyksissään ja olivat kertomansa mukaan koetelleet kutsumustaan. Osan elämäkerrat olivat puolestaan niin lyhyitä, ettei niistä voinut varmuudella osoittaa iän vaikutusta pyrkimiseen.³⁸² Kaksi näistä nuorista oli kuitenkin ehtinyt olla jo merillä töissä, joten jonkinlaista kaukokaipuuta heillä oli saattanut esiintyä ainakin ennen lähetyskouluun pyrkimistä.³⁸³

5. Realistiset hakijat ja aktiivinen Jumala

Identiteetin tasolta etsin viitteitä hakijoiden hengellisestä minäkuvasta, heidän suhteestaan Jumalaan ja kokemuksia Jumalan johduksesta ja vaikutustavoista. Vertailun vuoksi ensimmäiseen otokseen etsin mainintoja myös paholaisen vaikutuksesta hakijoiden elämään.

Kolmanneksella hakijoista oli syntinen, kurja, ahdistunut tai muutoin poikkeuksellinen minäkuva. Heitä yhdisti turhautuminen maallisiin toimiin ja pelko puutteellisista koulutiedoista, mutta samalla he olivat realistisia ja tiedostivat mahdollisuutensa ja esteensä päästä lähetyskouluun. Suurin osa heistä koki, että on Jumalan päätäntävallassa, katsoiko Hän hakijan sopivaksi lähetystyöhön vai muulle kristilliselle alalle.³⁸⁴ Esimerkiksi Silvast tiedosti heikkoutensa, mutta toivoi Jumalan kuitenkin poistavan ne, mikäli lähetysala oli Hänen tahtonsa mukainen.³⁸⁵ Terho oli niin ikään rehellinen ja tunnistaa luonteenheikkoutensa, ja miten ne olivat vaikuttaneen hänen aiempiin valintoihinsa. Hänelle teki vaikeaa valita paikkaansa maailmassa.³⁸⁶ Syntisyyden ylenpalttinen korostaminen ja menneisyyden pahoilla teoilla rypeminen oli jäänyt kymmenen vuoden aikana, vaikka yhä hakijat saattoivat kokea synnintuskaa. Sitä ei kuitenkaan nostettu erityiselle jalustalle. Waseniuksen minäkuvasta ei voi tulkita mitään varmaa hakupapereiden lyhyiden vuoksi.³⁸⁷

Hakuhetkellä tavallisenoloisia hakijoita oli 14, jotka eivät kokeneet elämäkertansa perusteella mitään mainittavaa ahdistusta tai vajavuutta. He olivat määrätietoisia ja realistisia. Osa saattoi kirjoittaa konversiostaan, mutteivät korostaneet

³⁸² KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Mononen oek s.a.; Suojanen jy s.a.; Suojanen oek s.a.; Vehnäjä jy s.a.; Päiviö oek 28.10.1912; Mononen ptl § 17 21.11.1912; Wasenius oek 13.1.1913; Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915; Hannuksela ptl 26.5.1915.

³⁸³ KA SLA Eba 3 Kokkola oek s.a.; Wasenius oek 13.1.1913.

³⁸⁴ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Hinkkinen oek s.a.; Puusaari oek s.a.; Silvast oek s.a.; Terho oek s.a.; Tuukkanen oek s.a.; Eriksson oek 7.5.1907; Närhi oek 27.[?].1912; Perheentupa oek 8.9.1912; Tallbacka ptl § 12, 17 27.9.1912.

³⁸⁵ KA SLA Eba 3 Silvast oek s.a..

³⁸⁶ KA SLA Eba 3 Terho oek s.a..

³⁸⁷ KA SLA Eba 3 Wasenius oek 13.1.1913

syntisyyttä tai kurjuutta, vaan totesivat pikemminkin faktoja menneisyydestään ja elämäkerran kirjoitushetkellä he olivat heränneen optimistisessa mielentilassa, eheitä ja autuaita. Osalla heistä oli jopa selkeä näky haluta lähetystyöntekijäksi eli lähetysorientaatio ulottui hakijan identiteettiin asti. Heiltä löytyi myös joustavuutta ryhtyä toiselle kristilliselle alalle, jos heitä ei Jumala tai johtokunta pitänyt lähetystyöhön sopivina. Muutamalla hakijalla toimitetut hakupaperit saattoivat olla hyvin lyhyet, joten minäkuva jäi tulkinnanvaraiseksi. Mikäli ahdistukselle ei löytynyt perusteita, sijoitin hänet tähän ryhmään.³⁸⁸ Esimerkiksi Hannukselalta puuttuu elämäkerta ja hänen kirjeensäkin ovat kovin lyhyitä, joten syvällistä minäkuvausta niistä ei pysty määrittelemään. Hänen kirjeestään ilmeni kuitenkin toimeliaisuutta, eikä lainkaan mainintoja kurjuudesta, minkä perusteella voisi odottaa hänen olleen aktiivinen ja hyvän itsetunnon omaava nuorimies.³⁸⁹ Kokkolan elämäkerta perustui pitkälti konversiota edeltäneeseen toivottomuuteen, mutta elämäkertaa kirjoittaessaan hän vaikutti vakaalta ja määrätietoiselta. Selvitys konversiosta oli pikemminkin faktojen selvittämistä kuin oman syntisyyden korostamista tai sen suremista.³⁹⁰ Koskisen elämäkerrasta puolestaan välittyi poikkeuksellisen selkeän ja määrätietoisuuden nuoren miehen kuva, ja hän näki itsensä selkeästi tulevaisuuden lähetystyöntekijänä. Erotuksena useimpiin varmasta kutsumuksesta kertoneisiin hakijoihin hän oli huomattavan määrätietoinen ja realistinen tavoitteessaan.³⁹¹ Lisäksi hakijoissa oli kaksi selkeästi vaatimatonta, mutta muutoin tavallista kriisitöntä hakijaa. He kuitenkin korostivat puutteissaan Jumalan tahdon ratkaisevan.³⁹²

Kokemukset Jumalasta jaoin kolmeen kategoriaan. Ensimmäisen ryhmän muodostin hakijoista, jotka kokivat Jumalan varjelleen heitä synnin teiltä ja ohjanneen heidän elämäänsä aina hyvän tahtonsa mukaan. Toinen vaihtoehto oli, että hakija totesi eläneensä suruttomasti, kunnes Jumala oli herättänyt hänet huomaamaan tilansa ja johdattanut takaisin yhteyteensä. Kolmanteen ryhmään sijoitin hakijat, jotka eivät maininneet Jumalasta juuri mitään. Vehnälän Jumalakuvasta ei

³⁸⁸ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a.; Hiironen oek s.a.; Järvinen oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Komulainen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Mononen oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Soininen oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Juutilainen oek 2.9.1912; Koskinen oek 10.9.1912; Päiviö oek 28.10.1912; Juutilainen ptl § 17 30.10.1912; Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915.

³⁸⁹ KA SLA Eba 3 Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915.

³⁹⁰ KA SLA Eba 3 Kokkola oek s.a..

³⁹¹ KA SLA Eba 3 Koskinen oek 10.9.1912.

³⁹² KA SLA Eba 3 Isännäinen oek s.a.; Vehnälä jy s.a.; Vehnälä johtokunnalle 28.8.1912; Vehnälä lääkärintutkimustodistus § 18a 31.10.1912; Vehnälä suositus 31.9.1912 [sic, kuukausi tai päivämäärä merkitty väärin]; Vehnälä ptl 1.11.1912.

pysty toteamaan varmasti muuta kuin hänen pitävän pääsyään lähetykskouluun Jumalan tahdosta riippuvana asiana.³⁹³

Varjelun ja johdatuksen kokemuksista kirjoitti kahdeksan hakijaa eli noin kolmannes otoksesta.³⁹⁴ Esimerkiksi Koskikallio erityisesti koki Jumalan johtaneen hänen elämäänsä hyvin nyt ja vastedeskin. Hän ei ollut potentiaalisuurtta synnintuskaa, mutta rauhattomuutta ja epävarmuutta nuoruudessaan. Tätä mielentilaa tuki varmasti kotoa saatu vankka uskonnollinen pohja. Rippikoulun jälkeen Koskikallio tunsu Jumalan johdattaneen hänet Uuden testamentin ääreille löytämään varmuuden rakkaudesta häntä kohtaan.³⁹⁵ Mononen koki Jumalan varjelleen häntä etenkin hänen selvittyään hengissä kertomistaan onnettomuuksista. Hänen uskonelämänsä laimeni hetkeksi rippikoulun jälkeen, mutta Jumalan sanan lukemisella, rukouksella ja keskusteluilla uskovien kanssa hän palasi Jumalan yhteyteen ilman erityistä konversiota.³⁹⁶ Närhi kirjoitti Jumalan vaikutuksesta varsin vähän. Hän koki, että isän parantumisen murhayrityksestä tapahtui Jumalan sallimuksesta, mutta muuten hän ei juuri kirjoittanut Jumalan vaikuttaneen hänen elämänsä kulkuun. Hän ei myöskään kirjoittanut konversiosta, joten oletan hänen tunteneen itsensä aina uskovaisena, koska hänen äitinsä oli kotikasvatuksessa pitänyt huolen Jumalasuhteen luomisesta. Myöhemminkin Närhi puhui rohkeasti Jumalan kutsumuksesta muun muassa työtovereilleen pilkasta huolimatta. Toivo lähetyksalalle pääsemisestä on selvästi hänen omasta toiveestaan kiinni, sillä hän ei ilmoittanut monen muun tavoin kyseessä olevan Jumalan tahto tai kutsumus.³⁹⁷

Tällä otosryhmällä oli runsaasti selvityksiä omasta konversiosta, kaikkiaan 14 hakijalla. Useimmiten hakija oli ahdistunut, kun oli huomannut, ettei ollutkaan pysynyt Jumalan yhteydessä, vaikka oli aikonut. Muutamien konversiota edelsi aikuistuminen ja siitä seurannut vastuunkanto, sairaus tai kuolemanpelko. Osalla vertailu hurskaan kodin ja maallistuneen työyhteisön välillä pakotti oman uskonratkaisun tekemiseen. Maallistuminen ilmeni muutamassa konversiossa myös siten, että vaikeivät teot olleetkaan pahoja, ne tuntuivat hakijasta silti Jumalasta erottavilta.³⁹⁸ Esimerkiksi Nuorisoseuran toiminta herätti tällaisia tunteita kahdes-

³⁹³ KA SLA Eba 3 Vehnälä johtokunnalle 28.8.1912.

³⁹⁴ KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Mononen oek s.a.; Tuukkanen oek s.a.; Närhi oek 27.[?].1912; Koskinen oek 10.9.1912; Päiviö oek 28.10.1912.

³⁹⁵ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a..

³⁹⁶ KA SLA Eba 3 Mononen oek s.a..

³⁹⁷ KA SLA Eba 3 Närhi oek 27.[?].1912.

³⁹⁸ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Flinck oek s.a.; Isännäinen oek s.a.; Järvinen oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Puusaari oek s.a.; Silvast oek s.a.; Soininen oek s.a.; Terho oek s.a.;

sa hakijassa.³⁹⁹ Oleellisin ero vuosisadan alkuun nähden oli se, että konversiotarinat eivät olleet enää hillittömiä selostuksia ja luettelointia pahoista teoista, vaan suurimmalta osin asiallisia selvityksiä herätyksestä ja sitä edeltäneestä Jumalan etsimisestä. Esimerkiksi Juutilainen pyrki rippikouluaiikana uskonratkaisuun. Hän koki ensin synninahdistuksen ja sitten oivalsi Jumalan rakkauden. Hän ei potanut synnintuskaa menneestä elämästään, vaan ahdistus nousi tarpeesta tehdä uskonratkaisu.⁴⁰⁰ Terho vaikutti itse ohjaavansa elämäänsä varsin paljon, vaikka hän kokikin Jumalan vaikuttaneen joidenkin tapahtumien kulkuun. Hän piti Jumalan tahtona sitä, että oli tullut erotetuksi lähetyuskoulusta, jotta pääsi Sortavalan diakonilaitokseen nöyrytymään. Konversiosta hän ei kirjoita elämäkerrassaan, mutta lomakkeessaan hän ilmoitti siitä kuluneen kaksi vuotta. Herätys näyttäisi vapauttaneen hänet pikemminkin tarpeettomuudentunteesta kuin synnintuskasta.⁴⁰¹

Mitään erityistä mainintaa Jumalasta, varjeluntunnetta tai herätystä ei ilmennyt kolmessa elämäkerrassa.⁴⁰² Esimerkiksi Suojanen ei potanut kriisiä tehdyistä synneistä, mutta vähittäinen ajautuminen pois Jumalan yhteydestä kuitenkin valkeni hänelle ja hän alkoi pyrkiä takaisin Jumalan yhteyteen. Hän ei kirjoita suuresta herätyskokemuksesta, vaan yhteyden palauttaminen vaikutti olleen hänen omaa aikaansaannostaan. Hän uskoi Jumalan auttavan ja ohjaavan, mutta ei kokenut olevansa yksinomaan Jumalan vietävissä; hän saattoi itsekkin asettaa merkkejä ja odotti Jumalan vahvistavan ne.⁴⁰³

Kuten havaita saattaa, suurin osa koki Jumalan vaikuttavan aktiivisesti omaan elämäänsä joko varjelun tai konversion kautta. Aktiivisia verbejä, joilla hakijat kuvasivat Jumalan toimia, esiintyi ainakin 15 hakijalla.⁴⁰⁴ Puolet heistä kuvaili Jumalan toimintaa useammallakin eri tavalla, puolet maininnoista oli puolestaan yksittäisiä, kertaluontoisia ilmaisuja. Maininnat näyttivät olevan yhteneväisiä siitä näkökulmasta, miten vuorovaikutteiseksi hakija koki suhteensa Jumalaan. Esimerkiksi seitsemän koki Jumalan vaikuttaneen heihin aktiivisesti herättelemällä yhteyden palauttamiseksi. Näistä kokemuksista suurin osa liittyi konversioon, mutta muutama kokemuksista vaikuttivat olleen Jumalan muistutus ha-

Eriksson oek 7.5.1907; Juutilainen oek 2.9.1912; Perheentupa oek 8.9.1912; Järvinen ptl § 17 30.10.1912; Terho ptl § 14 5.11.1912; Isännäinen ptl § 17 8.11.1912; Wasenius oek 13.1.1913.

³⁹⁹ KA SLA Eba 3 Soinin oek s.a.; Perheentupa oek 8.9.1912.

⁴⁰⁰ KA SLA Eba 3 Juutilainen oek 2.9.1912.

⁴⁰¹ KA SLA Eba 3 Terho oek s.a.; Terho ptl § 14 5.11.1912.

⁴⁰² KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a.; Komulainen oek s.a.; Suojanen oek s.a..

⁴⁰³ KA SLA Eba 3 Suojanen oek s.a..

⁴⁰⁴ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a.; Hiironen oek s.a.; Isännäinen oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Koskikallio oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Puusaari oek s.a.; Soinin oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Silvast oek s.a.; Eriksson oek 7.5.1907;

kijalle siitä, ettei tämä hairahtaisi pois Jumalan yhteydestä.⁴⁰⁵ Seitsemän kirjoitti Jumalan puhutelleen itseään.⁴⁰⁶ Kaksi koki saaneensa merkin Jumalalta unen välityksellä, mutta kumpikaan niistä ei liittynyt lähetystyöhön, vaan olivat pikemminkin varoitus alkaa huolehtia sielunpelastuksesta.⁴⁰⁷ Terho tulkitsevi lukemalla saaneensa merkkejä Jumalalta: ilmoitus diakonilaitoksen koulutuksesta ja Meyerin kirjan lukeminen olivat ohjanneet häntä kristillisille työaloille, toinen lähetystyöhön ja toinen diakoniksi.⁴⁰⁸ Hannuksela oli rukoillut Jumalalta suostumusta aikomukselleen päästä lähetyskouluun, ja piti sisäänpääsyä Jumalan tahdon varassa olevana asiana. Tämänkin saattoi tulkita merkiksi Jumalan tahdosta ottaa tai hylätä hakija lähetystyön kentältä.⁴⁰⁹ Neljä nimenomaan oli vaatinut merkkiä ja kokenut saaneensa sellaisen. Koskikallio oli pyytänyt Jumalaa vahvistamaan hänelle, että hänen kutsumuksensa lähetystyöhön oli lähtöisin Hänestä.⁴¹⁰ Perheentupa päätti, että Jumala tulisi erottamaan hänet morsiamestaan, mikäli tahtoi hänet lähetysalalle.⁴¹¹ Kaksi muuta hakijan itse asettamaa merkkiä eivät liittyneet suoraan lähetystyöhön, mutta Kokkolan merkki johti lupaukseen, jonka hän ajatteli parhaiten täyttävänsä lähetystyössä.⁴¹² Kaiken kaikkiaan saatuja ja vaadittuja merkkejä koki seitsemän eri henkilöä.⁴¹³

Paholaisen rooli oli otoksessa varsin pieni, mutta se kuitenkin esiintyi muutamassa elämäkerrassa. Kaksi mainitsee paholaisesta suoraan: Nikkola kirjoitti perkeleen ryöstäneen hänen sydämensä maailman huvituksiin ja Jumalan sittemmin kutsuneen hänet pois maailman teiltä.⁴¹⁴ Suojanen koki olleensa rippikoulun jälkeen perkeleen vaivaama, koska tämä oli tukahduttanut häneltä Jumalan sanan sydämestään. Tämä ilmeni hänellä hengellisenä passivoitumisena rippikoulun jälkeen, ja lisäksi maallistunut työyhteisö veti hänet maallisiin ajatuksiin.⁴¹⁵ Terho viittasi ”pimeyden kahleisiin” kuvatessaan nuoruuttaan, kun hän olisi ollut kiinnostunut uskon asioista, muttei kehdannut lukea mitään ”leimallista” kirjaa. Hän

⁴⁰⁵ KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a.; Kokkola oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Puusaari oek s.a.; Soininen oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Eriksson oek 7.5.1907;

⁴⁰⁶ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a.; Hiironen oek s.a.; Mononen oek s.a.; Nikkola oek s.a.; Soininen oek s.a.; Juutilainen oek 2.9.1912; Juutilainen ptl § 17 30.10.1912; Vehnäla ptl § 17 liite1.11.1912.

⁴⁰⁷ KA SLA Eba 3 Kokkola oek s.a.; Soininen oek s.a..

⁴⁰⁸ KA SLA Eba 3 Terho oek s.a..

⁴⁰⁹ KA SLA Eba 3 Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915.

⁴¹⁰ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a.;

⁴¹¹ KA SLA Eba 3 Perheentupa oek 8.9.1912.

⁴¹² KA SLA Eba 3 Kokkola oek s.a.; Suojanen oek s.a..

⁴¹³ KA SLA Eba 3 Kokkola oek s.a.; Soininen oek s.a.; Suojanen oek s.a.; Terho oek s.a.; Perheentupa oek 8.9.1912; Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1915.

⁴¹⁴ KA SLA Eba 3 Nikkola oek s.a..

⁴¹⁵ KA SLA Eba 3 Suojanen oek s.a..

ei viittaa suoraan paholaiseen persoonana, vaan pikemminkin jumalanvastaiseen voimaan.⁴¹⁶ Suuria hengellisiä taisteluita Jumalan ja paholaisen välillä hakijan sielusta ei elämäkerroista ilmene, kuten vuosisadan alussa.

6. Fokus lähetystyöhön selkeimmillään

Jaoin ensimmäisen otoksen tavoin hakijat kolmeen ryhmään heidän lähetysmotivaationsa selkeyden mukaan ja vertasin ryhmiä lähetyskoulun matrikkeliin hyväksytyiksi tulemisen ja valmistumisen osalta. Tässä otoksessa arvioni poikkesi muutamilta osin johtokunnan hyväksymistä hakijoista. Tämän otoksen kouluun hyväksytyt hakijat eivät löydy matrikelista järjestysnumeron perusteella.

Selkeästi lähetystyöhön orientoituneita hakijoita oli analyysini ja tulkintani perusteella 12. Flinck oli kokenut Jumalan armon ja rakkauden, ja näistä tunteista heränneen sisäisen äänen käskemänä hän halusi päästä julistamaan kokemastaan onnesta ja autuudesta Jeesusta tuntemattomille, osallistua maailman evankelioimiseen ja pelastaa sieluja ”pakanuuden pimeydestä”. Lähetyskäsky on Flinckille tärkeintä elämässä ja hän uskoo vakaasti Jumalan tahtovan hänet alalle.⁴¹⁷ Järvinen oli tutustunut lähetystyöhön jo lapsena lukemalla *Lähetysseuranta* kotonaan. Hänen veljensä oli päässyt lähetyskouluun, ja hän halusi itsekkin päästä levittämään lähetysrakkautta ympärilleen. Lähetyskäsky oli innoittanut häntä useita vuosia, ja hän toimi Tampereella lähetysyhdistyksessä ja lasten lähetysliitossa. Herätyksen myötä Järvinen kadotti halunsa elää vain itselleen ja päästä johdattamaan toisia Jeesuksen luo. Lähetyskirjallisuuden lukemisen ja lähetyslehtien kuuntelemisen kautta hän alkoi tuntea kutsua alalle itsekkin, mutta pelkästi tahdon kumpuaavan hänestä itsestään. Koetteeksi hän opiskeli Sortavalan diakonilaitoksessa levittäen samaan aikaan lähetysseurannasta Sortavalan maaseudulle. Muutoin hän olisi kokenut nykyisenkin työnsä Oulussa mielisairaalan hoitajana sopivana, mutta omatunto pakotti häntä pyrkimään lähetystyöhön. Hän oli vakuuttunut pitkän itsetutkiskelun kautta kyseessä olevan Jumalan tahto.⁴¹⁸ Myös Koskisen kotona harastettiin lähetystyötä: isä tilasi ja levitti *Lähetysseuranta*, alasta keskusteltiin kotona, ja hänen äitinsä toivoi pojastaan lähetysseurantaaja. Hän oli tullut tuntemaan Jumalan rakkautta ja tahtoi vastarakkautta osoituksena pyhittää elämänsä Jeesukselle. Koskinen oli organisoinut Hyvinkäälle muiden lähetysseuranttien kanssa lähetysyhdistyksen muuttomaa yhteydessä, ja hän toimi yhdistyksen kirjurina ja myö-

⁴¹⁶ KA SLA Eba 3 Terho oek s.a..

⁴¹⁷ KA SLA Eba 3 Flinck oek s.a.; Flinck ptl 7.11.1912.

⁴¹⁸ KA SLA Eba 3 Järvinen oek s.a.; Järvinen ptl 30.10.1912.

hemmin puheenjohtajana. Koska uutta lähetyskurssia ei ollut hetkeen alkamassa, hänkin ajatteli Sortavalan diakonikoulutuksesta olevan hyötyä lähetyskoulussa. Laitoksesta valmistuttuaan hänet määrättiin katulapsityöhön Ouluun, ja nyt hän haki alun perin aikomalleen alalle.⁴¹⁹ Koskikallion tärkein taustavaikutin oli ollut kodin lähetys-harrastus: äiti oli lukenut lapsilleen *Lähetys-sanomia* ja rukoillut ei-kristittyjen puolesta. Kun rippikoulun jälkeen Koskikallio etsi aktiivisesti yhteyden takaisin Jumalaan Uutta testamenttia lukemalla, hänelle selvisi Jumalan rakkaus, ja vastarakkaudesta hän tahtoi tehdä jotain Jeesuksen rakkauden edestä. Hänen huomionsa kiinnittyi ei-kristittyihin. Kylän lähetysjuhlilla saarna pakanoiden kurjuudesta ja kristittyjen velvollisuudesta kosketti häntä syvästi, ja luettuaan juhlilta ostamansa kirjan *Onko minusta tuleva lähetystyöntekijä* Koskikallio rukoili Jumalaa antamaan varmuuden tuntemastaan kutsumuksesta. Merkiksi hän sai umpimähkään avaamansa Jesajan kirjan kohdan, joka käsitteli profeetan tarjoutumista lähetettäväksi. Koskikallion viimeisenä syynä oli lähetystyötä harrastaneen sedän kuolinvuoteella tehty lupaus tarjoutua lähetystyöntekijäksi, mikä auttoi pitämään lähetysmotivaation yllä. Odottaessaan uuden kurssin alkamista hän haki Rauman opettajaseminaariin valmistautuakseen odotusaikanaan lähetyskoulua varten.⁴²⁰ Mononen luki ahkerasti pyhäkoulussa *Lasten lähetyslehtiä* Lasten raamatun ja katekismuksen ohella. Vaikka kouluaikana hengellinen elämä laimeni, hän pyrki uudelleen Jumalan yhteyteen rippikoulun jälkeen. Ymmärrettyään Vapahtajan rakkauden häntä alkoivat painaa Jeesusta tuntemattomat kansat. Rukoillessaan Jumalaa lähettämään lähetystyöntekijöitä hän koki äänen kysyvän, miksei hän itse lähtenyt. Lopulta lähetysesitelmä NKY:n juhlilla sai hänet tekemään päätöksen antautua itse lähetysalalle. Omatunto pakotti häntä pyrkimään lähetyskouluun, jotta hän pääsisi julistamaan evankeliumia kastamattomille. Ilmeisesti pelkkä kansakoulupohja ei riittänyt Monosella koulutuksen läpiviemiseen, sillä matrikelin mukaan eron syynä oli kyvyttömyys seurata opetusta.⁴²¹ Närhi tiivistä lomakkeessaan selkeän lähetysorientaationsa omaan sielunpelastukseen, lähetyskäskeyn, kutsumustuntoon ja omantunnon käskeyn mennä ja saarnata. Lähetysmotivaatio syttyi hänellä uskoontulon yhteydessä, mikä puolestaan oli seurausta isän murhayrityksestä. Esteenä lähetyskouluun pääsille olisi jo silloin ollut kansakoulutodistuksen puuttuminen, mutta hakua edeltäneen vuoden aikana hän pon-

⁴¹⁹ KA SLA Eba 3 Koskinen oek 10.9.1912; Koskinen ptl 28.10.1912.

⁴²⁰ KA SLA Eba 3 Koskikallio oek s.a.; Koskikallio ptl 29.10.1912.

⁴²¹ KA SLA Ad 3 Mononen, Petter. KA SLA Eba 3 Mononen oek s.a..

nisteli kansakoulukurssin loppuun, vaikka pelkästi yhä vähäisen koulutuksensa muodostuvan ongelmaksi. Hän liittyi lestadiolaisiin vuonna 1908 ollessaan 22-vuotias ja silloin toivo lähetystyöhön pääsemisestä kyti entistä vahvempana. Hän tuns elämänsä menevän hukkaan, jollei pääsisi lähetystyöhön.⁴²² Päiviön motiivit lähetystyöhön olivat lähetyskäsken täyttäminen ja lapsuudesta asti kantanut unelma, johon vaikutti *Lasten lähetyslehtien* lukeminen ja joka tarkentui rippikouluaikana tärkeimmäksi sydämen asiaksi. Kutsumus pakotti häntä hakemaan lähetyskouluun. Johtokunta hyväksyi hänet, mutta hän erosi itse, koska ei ”katsonut voitavansa seurata kehitystä koulussa”.⁴²³ Perheentuvan lähetysinto alkoi konversionsa jälkeen kotipaikkakuntansa lähetysjuhlista, joilla Frans Hannula saarnasi. Saarna aiheutti hänessä halun pelastaa muita ihmisveljiään joutumasta kadotukseen. Hän lupasi silloin itsensä Herran palvelukseen, mutta seurustelusuhde vaikeutti aietta. Hän ajatteli Jumalan tahdon selviävän sillä, että Jumala antaisi eron tapahtua, jos tahtoi hänen antautuvan lähetystyöhön. Koska näin kävi, Perheentupa koki Jumalan olevan hänen pyrkimyksensä kannalla. Hän ilmeisesti pelkästi tulevansa hylätyksi vähävaraisuutensa takia, ja tarjoutui siksi tekemään sitoumuksen SLS:n kanssa tulevasta perinnöstään koulutuksensa rahallisena vakuutena.⁴²⁴ Soinisen tärkein motiivi on Jeesuksen hänessä sytyttämä rakkaus ei-kristittyjä kohtaan ja sisäisen ääni uhrautua Jeesuksen työlle. Isän kuolemasta ja unesta seurannut konversio ja armokokemus herättivät hänessä huolen kadotukseen kulkevista. Hän tuns kutsumusta lähetysalalle ja tahtoi uhrata elämänsä Jeesukselle alasta riippumatta. Johtokunta piti hänen 26 vuoden ikäänsä hieman korkeana, mutta hyväksyi hänet kouluun.⁴²⁵ Suojanen tiivistää lomakkeessaan motiiveikseen ”pakanoiden tietämättömyyden”, kutsumuksen ja lähetyskirjallisuuden lukemisen. Hänen lähetysarrastuksensa alkoi Vaasasta paikallisilta lähetysjuhlilta, joilta hän osti lähetyskirjan ja tuns itsensä ensilukeman jälkeen kelvottomaksi alalle. Hartaustilaisuuksissa ja kirkoissa pidetyt puheet työntekijöiden välttämättömyydestä herättivät hänessä velvollisuudentuntoa. Hän aikoi hengelliselle alalle pappina, mutta varallisuusongelmat olivat lopettaa hänen opintonsa. Tuohon aikaan hän luki lähetyskirjallisuutta uudella toivolla ja koki, että papinluvut voisi vaihtaa lähetyskouluun. Opintojen hankaloituminen oli hänelle Jumalan merkki alanvaihdosta. Raa-

⁴²² KA SLA Eba 3 Närhi oek 27.[?].1912; Närhi ptl 28.10.1912.

⁴²³ KA SLA Ad 3 Päiviö, Juho Arvo. KA SLA Eba 3 Päiviö oek 28.10.1912; Päiviö ptl 3.11.1912.

⁴²⁴ KA SLA Ad 3 Perheentupa, Antti. KA SLA Eba 3 Perheentupa oek 8.9.1912; Perheentupa ptl 27.10.1912; Perheentupa SLS:n johtokunnalle 5.11.1912.

⁴²⁵ KA SLA Eba 3 Soininen jy s.a.; Soininen oek s.a.; Soininen ptl 8.18.1912.

mattua lukemalla hän varmistui kutsumuksensa olevan lähetyksensä täyttämisen. Suojasesta ei aivan ota selvää, onko hänellä motivaatiota enemmän lähetysohjon vai yleensä hengelliselle alalle. Hän vaikutti opiskelijatyypiltä, sillä keskeisimmäksi elämäkerrassa nousivat lyseo-opinnot ja aiheet jatkaa teologiseen tiedekuntaan, ja lisäksi hän rukoili Jumalaa ”antamaan pakanoille opettajan”. Vahvaan opetusnäkökulmaan saattoi vaikuttaa isän pitkä opettajaura. Hänet hyväksyttiin lähetysohjon, mutta hän erosi itse 1,5 vuoden jälkeen, koska piti itseään liian epäkäytännöllisenä lähetysohjon tekijän toimeen. Ilmeisesti koulun ja lähetysohjon todellisuus eivät vastanneet hänen odotuksiaan.⁴²⁶ Tallbackan motivaatio rakentui lapsesta asti alkaneelle kutsumukselle lähetysohjon ja ulkolähetyksen velvoittavuudelle. Hän oli hakenut jo vuonna 1907, mutta koska ei tullut silloin hyväksytyksi, hän opiskeli ruotsalaisessa lähetysohjossa kolme vuotta. Vuoden 1907 elämäkerrassaan hän kertoi rakkauden Jumalaa ja lähetysohjoa kohtaan seuranneen konversiostaan. Johtokunta hyväksyi Tallbackan tällä kertaa, mutta hän erosi itse loppuvuodesta 1913. Matriikkelissa ei kerrottu eron syytä, mutta mahdollisesti suomenkielisen opetuksen seuraaminen oli liikaa hänen kielitaidolleen.⁴²⁷ Juutilainen oli lukenut herätyksensä jälkeen Raamattua, mistä oli selvinnyt hänelle lähetysohjo. Koska hän oli itse saanut kokea armon ja Jumalan rakkautta omassa herätyksessään, hänellä oli halu jakaa pyrkiä samaan ei-kristittyjen parissa. Lisäksi ääni käski häntä kolmen vuoden ajan lähteä julistamaan. Johtokunta näyttää kutsuneen hänet pääsytutkintoon, mutta selkeistä motiiveista huolimatta häntä ei valittu.⁴²⁸ Juutilaista lukuun ottamatta johtokunta hyväksyi lähetysohjon kaikki muut tästä ryhmästä, mutta lopulta heistä valmistui seitsemän: Flinck, Koskikallio ja Koskinen lähetettiin Kiinaan, Järvinen, Närhi ja Perheentupa Afrikkaan, ja Soininen jäi valmistuttuaan kotimaahan.⁴²⁹

Lähetysohjo oli kohtalainen 11 hakijalla. Bragge ihaili lähetysohjoa jo lapsesta lähtien, ja oman konversion ja armokokemuksen kautta hänelle syttyi halu levittää kokemustaan Jumalan rakkaudesta myös ei-kristityille. Hän oli hakuhetkellä vasta suorittamassa kansakoulukurssia ja epäili itsekin pääsyään lähetysohjon. Koska hän toivoi voivansa toimia millä tahansa kristillisellä alalla, hän haki

⁴²⁶ KA SLA Ad 3 Suojanen, Yrjö Emil. KA SLA Eba 3 Suojanen oek s.a.; Suojanen pti 30.10.1912.

⁴²⁷ KA SLA Ad 3 Tallbacka, Anders Edvin. KA SLA Eba 3 Eriksson oek 7.5.1907; Tallbacka pti 27.9.1912.

⁴²⁸ KA SLA Eba 3 Juutilainen jy s.a.; Juutilainen oek 2.9.1912.

⁴²⁹ KA SLA Ad 3 Flinck, Arvid; Järvinen, Eetu; Koskikallio, Juho Toivo; Koskinen, Eero Viktor; Närhi, Otto Emil; Perheentupa, Antti; Soininen, Juho.

samalla myös Sortavalan diakonilaitokseen.⁴³⁰ Hinkkistä kiinnostivat ei-kristityt ja heidän evankelioimisensa jo kouluiällä perheen tilaamien *Lähetysanomien* pohjalta. Mukana vaikuttaisi olleen myös toiveita päästä kaukomaille. Rippikouluiässä häntä masensi ehdoille jääminen kansakoulun laskennosta, minkä hän koki esteeksi päästä täyttämään kutsumustaan. Äidin kuolema aiheutti hänessä voimakkaan halun antautua Jumalan työhön ja kimmokkeen suorittaa vaaditut ehdot. Tämän jälkeen hän meni töihin kerätäkseen varoja opintojen jatkamiseen. Koska tie oli vienyt Amerikkaan asti ja työhistoriaa alkoi kertyä useammalta vuodelta, Hinkkisestä alkoi tuntua hankalalta valita jatkaako työntekoa vai seurata alkupeleistä aiettaan hakeutua lähetysalalle. Epävarmuus ja etenkin oleskelu Amerikassa vaikuttivat olleen esteinä hänen hyväksymiselleen.⁴³¹ Komulainen halusi lähetysalalle lähetyskäsken ja ei-kristittyjä kohtaan tuntemansa rakkauden takia, ja lisäksi hän halusi päästä opettamaan heille evankeliumia. Hän oli aikonut hakea jo aiemmin lähetyskouluun, mutta oli ollut silloin vielä liian nuori. Hän piti lähetystyötä kutsumuksenaan, mutta hakupapereista ei aivan selviä, mistä motivaatio oli lähtöisin. Johtokunta päätti kutsua Komulaisen pääsyttkintoon, mutta myöhemmin Uuno Paunu kirjoitti hänelle, ettei hakijalla ollut mitään toivoa päästä lähetysaarnajaksi, ja että hänen kannattaisi ennemmin ajatella kristillistä alaa esimerkiksi Sortavalan diakonilaitoksessa.⁴³² Isännäinen halusi armokokemuksensa vuoksi tehdä Jumalan valtakunnan työtä ja ajatteli lähetysalalla voivansa parhaiten palvella Jumalaa. Vaikutteita lähetystyöstä hän sai sanomalehdistä ja kotipaikkakuntansa lähetyspiiristä. Hän vaikutti olevan hengellisesti orientoitunut hakija, mutta hän ei osoittanut lainkaan mielenkiintoa ei-kristittyihin henkilöihin. Johtokunta kutsui hänet pääsyttkintoon lievistä yli-ikäisyydestä huolimatta, muttei kelpuuttanut häntä oppilaaksi.⁴³³ Nikkola tahtoi lähetysalalle lähetyskäsken takia ja levittämään ilosanomaa ei-kristityille oman armokokemuksensa innoittamana. Innostaan huolimatta hän ei ollut kelvollinen hakija ikänsä, siviilisäätynsä ja heikohkon kansakoulutodistuksensa vuoksi. Johtokunta päätti kutsua hänet kuitenkin pääsyttkintoon, koska rovasti Wilhelm Malmivaara suositteli häntä vakaasti ja johtokunnalla näyttäisi olleen halukkuutta saada oppilas myös herännäisyyden piiristä. Suosituksista huolimatta Nikkolaa ei lopulta voitu hyväksyä lähetyskou-

⁴³⁰ KA SLA Eba 3 Bragge oek s.a.; Bragge ptl § 18 2.11.1912.

⁴³¹ KA SLA Eba 3 Hinkkinen oek s.a..

⁴³² KA SLA Eba 3 Komulainen jy s.a.; Komulainen oek s.a.; Komulainen ptl § 17 1.12.1912; Paunu Komulaiselle 26.2.1913.

⁴³³ KA SLA Eba 3 Isännäinen jy s.a.; Isännäinen oek s.a.; Isännäinen ptl § 17 8.11.1912.

luun.⁴³⁴ Silvast koki kutsumusta lähetystyöhön jo lapsesta asti, mutta herätys ja armokokemus vaikuttaisivat aiheuttaneen hänessä vasta 19-vuotiaana halun päästä julistamaan hyvää sanomaa ei-kristityille. Silvast tiesi tietonsa ja varallisuutensa vähäisiksi, joten hän päätti käydä Sortavalan diakonilaitoksen, jotta se edistäisi hänen pääsyään lähetyskouluun. Hän ei kokenut sairaanhoitoa itselleen sopivana alana, vaan lähetysala säilyi ainoana mielekkäänä työmuotona. Hän piti itseään heikkolahjaisena ja halusi uskoa Jumalan mahdollistavan hänelle pääsyn lähetysalalle. Johtokunta ilmeisesti hylkäsi hakijan suoralta kädeltä.⁴³⁵ Terho oli jo kerran päässyt lähetyskouluun vuonna 1904, jolloin hän oli pitänyt Meyerin elämäkerran lukemista merkinä Jumalan kutsusta lähetystyöhön. Ilmeisesti hän oli päättänyt lopulta itse itselleen sopivasta työalasta, mutta päätös näytti syntyneen kuin tyhjästä. Samaan aikaan hakuilmoitukset Sortavalan diakonilaitokseen aiheuttivat Terhossa ailahtelua. Hän näyttäisi arvostaneen lähetyskoulua enemmän, koska lähetyskoulu kesti useamman vuoden kuin kaksivuotinen diakonikoulutus. Tultuaan erotetuksi lähetyskoulusta hän hakeutui Sortavalaan ja päätyi Turkuun mielisairaalan hoitajaksi. Turussa ollessaan hän sai Betelin nuorisujuhlista uudelleen velvoituksen tehdä ulkolähetystyötä, mikä oli hänen ainoa syynsä pyrkiä lähetyskouluun. Esimerkiksi ei-kristityt eivät vaikuta motivoivan häntä. Mahdollisesti aiemmasta elämäkerrasta saattaisi selvitä syvempiä syitä haluta ulkolähetystyöhön. Toisaalta ihmiset muuttuvat ajan saatossa ja Terho olisi saattanut nähdä motiivinsa eri tavalla kuin kymmenen vuotta sitten. Johtokunta ei hyväksynyt häntä uudelleen oppilaaksi iän ja epävarman terveyden vuoksi.⁴³⁶ Vehnälän niukkojen hakupaperien perusteella hänen tärkein motiivinsa vaikutti olleen lapsesta asti kantanut sydämen ääni, joka oli käskenyt hänestä tulemaan lähetysseuraan. Ääni oli ollut olemassa siitä asti, kun sisarensa oli kertonut hänelle Lähetysseurasta ja lähetyskoulusta. Äänen lisäksi hän oli ilmoittanut syykseen halun auttaa muita ihmisiä yleensä, mutta ei-kristityistä hän ei maininnut mitään. Johtokunnan yhteenvedosta sai arvion, että kyseessä oli nuori ja kehittymätön hakija, joka oli toimittanut lavean elämäkerran myöhässä. Edes elämäkerta ei ollut muuttanut johtokunnan mielipidettä Vehnälän sopivuudesta.⁴³⁷ Tähän ryhmään sijoitin vielä neljä hakijaa, jotka johtokunta hyväksyi lähetysoppilaiksi, mutta joista vain kaksi suo-

⁴³⁴ KA SLA Eba 3 Nikkola jy s.a.; Nikkola oek s.a.; Nikkola kansakoulun päästötodistus 30.5.1900; Nikkola suositus Malmivaara 16.9.1912; Nikkola ptl 3.11.1912.

⁴³⁵ KA SLA Eba 3 Silvast jy s.a.; Silvast oek s.a.; Silvast ptl 4.11.1912.

⁴³⁶ KA SLA Eba 3 Terho jy s.a.; Terho oek s.a.; Terho ptl 5.11.1912.

⁴³⁷ KA SLA Eba 3 Vehnälä jy s.a.; Vehnälä ptl 1.11.1912.

ritti lähetysaarnajan tutkinnon loppuun. Kokkolan tärkein motiivi oli lupaus antautua kokonaan Jumalalle. Hakupapereista ei kuitenkaan selviä miksi hän koki juuri lähetysalan olevan paras väylä täyttää lupaus tai mistä lähetystyö oli hänelle ylipäättään tullut mieleen. Kokkolan hakemuksen yhteydessä ei ollut johtokunnan yhteenvetoa, mistä olisi saattanut selvitä lisää. Hänet hyväksyttiin kouluun, mutta hän joutui eroamaan sairauden takia.⁴³⁸ Puusaari tahtoi tehdä Jumalan valtakunnan työtä yleensä ja luotti Jumalan osoittavan hänelle oikean alan. Elämäkerrasta ei selviä, miksi juuri lähetysala olisi ollut aloista paras, mutta lomakkeessa hän tarkentaa syikseen kutsumuksen sekä saarnat ja lähetyslehtien lukemisen. *Lähetys-sanomat* vaikuttaisivat suunnanneen Puusaaren motiivin Jumalan palvelemisesta lähetystyön suuntaan. Puusaari toivoi pystyvänsä saattamaan edes muutaman sielun omalla saarnallaan Jumalan yhteyteen. Hänet hyväksyttiin oppilaaksi ja hän valmistui kotimaan työhön.⁴³⁹ Tuukkasen motiivit olivat lähetyskäsken täyttäminen ulkolähetysten alalla ja Jumalan rakkauden vaatimuksesta tuntemansa kutsumus. Elämäkerrassaan hän tarkentaa syitä: lapsuudentoive oli tarkentunut kutsumukseksi ja Jumalan rakkaus muistutti häntä ”elon paljoudesta, joka työmiesten puutteessa varisi maahan”. Hän oli ollut rippikouluajoista lähtien innokas julistamaan Jeesuksen rakkaudesta lähipiirilleen, ja ollut aina hengellisesti orientoitunut. Hänen lähetysmotivaationsa selkeyttä vaivasi se, että häneltä vaikutti puuttuvan selkeä kiinnostus kastamattomiin kansoihin; julistus ja Jumalan valtakunnan työ yleensä vaikuttivat tärkeämmiltä. Hän kertoi tunteneensa kutsumusta myös pyhäkoulu- ja nuorisotyöhön, mutta toivoi itse saavansa tehdä työtä lähetysalalla. Tähän näyttäisi vaikuttaneen lähetysaarnajien kuunteleminen ja henkilökohtaiset kontaktit ainakin August Pettiseen sekä *Lähetys-sanomien* lukeminen, joiden kertomukset olivat vain kasvattaneet hänen haluaan päästä itse pakanamaille. Hänelle lähetystyöntekijä tuntui olevan lapsuudenihanne, johon hän halusi samaistua. Johtokunta hyväksyi Tuukkasen oppilaaksi, mutta hän erosi itse, koska koki opintojen jatkamisen tuottavan hänelle ylivoimaisia ponnistuksia.⁴⁴⁰

Lähetysmotiivi oli otoksen kolmella hakijalla epäselvä tai vailla perusteita. Hannuksela toimitti hakemuksensa myöhässä ja hän oli muutenkin viivytellyt hakemisessa pitkään. Lisäksi hänen kirjeestään ja lomakkeestaan ei ilmene kovin

⁴³⁸ KA SLA Ad 3 Kokkola, Armas Ilmari Edvard. KA SLA Eba 3 Kokkola oek s.a.; Kokkola ptl 1.6.1912.

⁴³⁹ KA SLA Ad 3 Puusaari, Kustaa Leander. KA SLA Eba 3 Puusaari oek s.a.; Puusaari ptl 14.1.1913.

⁴⁴⁰ KA SLA Ad 3 Tuukkanen, Antti Vilhelm. KA SLA Eba 3 Tuukkanen oek s.a.; Tuukkanen ptl 7.11.1912.

selvästi miksi hän ylipäättään halusi lähetyskouluun. Ainoat ilmoittamansa syyt olivat vähitellen syntynyt vakaumus ja kutsumus työvoiman tarpeen edessä, mutta esimerkiksi ei-kristittyjä hän ei maininnut missään hakupaperissaan.⁴⁴¹ Hiironen perusteli lähetysmotivaatiotaan myös vähäisesti. Hän oli lomakkeen perusteella tuntenut kutsua lähetysalalle jo 15-vuotiaasta lähtien ja uskoi sen Jumalan ääneksi. Hän oli kertonut kutsumuksestaan New Yorkissa suomalaisille merimiespastoreille ja heidän ohjaaminaan aloittanut lähetyskoulun Amerikassa. Hän halusi päästä lähetyskouluun Suomeen, jotta voisi seurata opetusta äidinkielellään. Lähetysmotivaation alkuperästä hän ei kirjoittanut mitään, eikä osoittanut hakemuksessaan kiinnostusta ei-kristittyihin lainkaan. Ainoa selkeästi ilmaistu syy oli tunne kutsumuksesta.⁴⁴² Erikoisin tapaus oli Wasenius: hänen harvoista hakupapereistaan selvisi lähetysmotiiviksi ainoastaan halu elää Jumalalle ja että hän oli nähnyt lähetystyötä käytännössä Hullissa, mikä tarkalleen ottaen oli tarkoittanut merimieslähetystä. Hänen hakemukseensa ei ollut liitetty johtokunnan yhteenvetoa, mutta matrikkelin perusteella hänet hyväksyttiin lähetyskouluun, joskin hänet erotettiin jo kolmen kuukauden kuluttua.⁴⁴³

⁴⁴¹ KA SLA Eba 3 Hannuksela Tarkkaselle 15.5.1912; Hannuksela ptl § 17 26.5.1915.

⁴⁴² KA SLA Eba 3 Hiironen oek s.a.; Hiironen ptl § 17–18 14.11.1912.

⁴⁴³ KA SLA Ad 3 Vasenius, Juho Artur. KA SLA Eba 3 Wasenius ptl § 17 11.1.1913; Wasenius oek 13.1.1913.

IV Jumalan valtakunnan työhön

1. Mieslähetyškoulun viimeinen kurssi käynnistyy

Vuoden 1913 jälkeen suurimmat yhteiskunnalliset muutokset olivat kansallisella tasolla Suomen itsenäistyminen ja vapaussota, ja kansainvälisessä mittakaavassa ensimmäinen maailmansota. Suomessa oli vuosisadan alussa asenne kirkkoa kohtaan muuttunut kriittisemmäksi, mutta kansallisen kriisin keskellä 1918 kirkon edustamat arvot muuttuivat tärkeiksi, ja se nähtiin kansan identiteetin ja moraalisena selkärangan lujittajana. Myönteinen asenne kirkkoa kohtaan ei kuitenkaan ulottunut koko kansaan: samaan aikaan uskonnollisesti piittaamaton asenne oli ominaista marxilais-ateistisen maailmankatsomuksen omaksuneille sosiaalidemokraateille.⁴⁴⁴ Vapaussodan jälkeen kristilliskansallinen yhtenäiskulttuuri ajoi ohi kansainvälisyydestä, mikä vaikutti lähetysharrastukseen lamaannuttavasti.⁴⁴⁵ Lähetysharrastus alkoi elpyä vasta 1920-luvun alussa: lähetysharrastus alkoi olla samaan mittaan kuin vuosikymmentä aiemmin. Edelleen Lähetyksen edustaja esiintyi juhlilla vierailevana puhujana, tapahtumat paikkakunnallistuivat, eivätkä olleet enää yhtä suuria kansanjuhlia kuin aiemmin.⁴⁴⁶ Lähetysharrastustoiminta oli voimissaan 1920-luvulla: uusia yhdistyksiä ei enää perustettu yhtä runsaasti kuin vuoden 1906 jälkeen, mutta perustettujen yhdistysten jäsenmäärät kasvoivat.⁴⁴⁷ 1920-luvun puolivälin tietämällä Suomen talous oli lähtenyt nousuun, säädettiin laki yleisestä oppivelvollisuudesta, terveydenhuolto parani ja uskonnonvapauslaki astui voimaan 1923.⁴⁴⁸

Kansainvälisessä mittakaavassa maailmansota aiheutti lähetysoptimismien romahduksen: sodan uhkakuvat huomattiin, mutta sen syttymiseen ei uskottu. Sota luhisti optimismin ja teki yhteydenpidosta lähes mahdotonta lähetysharrastuksen johdon ja kentällä olleiden työntekijöiden välillä koko maailman mittakaavassa. Etenkin saksalainen lähetysharrastus kärsi kovimmin sodasta, ja suomalaisten yhteys katkesi heihin täysin. Siksi SLS:n oli aloitettava yhteistyötä kasvavassa määrin angloamerikkalaisten ja pohjoismaisten lähetysharrastusten kanssa.⁴⁴⁹ Lähetysharrastuksen tilanne muuttui maailmalla sodan päättyttyä: länsimaisiin alettiin suhtautua nuivasti, lähetysharrastuksen maissa paikalliset alkoivat liikehtiä kansallishenkisesti ja vie-

⁴⁴⁴ Saarilahti 1999, 25–27.

⁴⁴⁵ Saarilahti 1999, 62–65.

⁴⁴⁶ Saarilahti 1999, 126–129.

⁴⁴⁷ Saarilahti 1999, 200.

⁴⁴⁸ Saarilahti 1999, 148–149.

⁴⁴⁹ Saarilahti 1999, 27–28.

roksua ulkomaalaisia. Vuonna 1919 kansainvälinen lähetystyö oli Yhdysvaltojen ja Englannin hallitseman ”hätäkomitean” varassa, jonka tilalle perustettiin vuonna 1921 Kansainvälinen Lähetysneuvosto (KLN) Amerikassa kansallisten lähetysjärjestöjen yhteiselimeksi. SLS:n lähetysjohtaja Matti Tarkkanen oli vakuuttunut perustamiskokouksen hyödyllisyydestä. Hän tosin ilmaisi mielipahaansa jo sodan jälkeen muiden puolueettomien pohjoismaisten lähetysjärjestöjen tavoin saksalaisten lähetysjärjestöjen kokemasta ahdingosta, jonka ne saivat harteilleen Saksan sotasyllisyyden kustannuksella. Mannermaisten lähetysjärjestöjen kanssa SLS pääsi yhteyteen niin ikään 1921 Bremenissä pidetyn kokouksen myötä. Ennen sotaa oli pidetty vastaavanlaisia kokouksia 1900-luvun alusta alkaen. Bremenin kokouksen antina olivat mannermaiset ajatukset henkilökohtaisen uskon syntymisestä lähetystyön tuloksena, ja pidättäytyminen kulttuurilähetyksestä ja politiikasta, mitä etenkin amerikkalaiset olivat harrastaneet lähetysoptimismissaan.⁴⁵⁰

SLS:n talous oli kovilla sodanjälkeisten valuuttakurssien vuoksi ja seura joutui turvautumaan ulkomaalaisiin lainoihin järjestääkseen työntekijöiden vaihdot lähetyskentille ja takaisin kotimaahan.⁴⁵¹ Lähetystyöntekijät pystyivät sodasta huolimatta työskentelemään lähes katkotta Kiinan ja Afrikan kentillä. Kulkuyhteydet kotimaahan olivat suurin haaste. Kentillä oli saatu siirrettyä vastuuta tehtävistä paikallisille, joten vuoden 1922 jälkeen alkoi optimismi orastaa lähetystyön tuloksista.⁴⁵² Maailmansodan jälkeen tilanne Ambomaalla muuttui siten, että aiemmin Saksalle kuulunut siirtomaa siirtyi Kansainliiton päätöksellä Brittiläisen mandaatin alaiseksi, mikä toi alueelle mukanaan anglikaaniset ja roomalaiskatoliset lähetystyöntekijät. Anglikaanit levittäytyivät nopeasti alueelle, mikä aiheutti kiistaa suomalaisten kesken. Ratkaisuna hallitus jakoi heimot kolmen tunnustuskunnan kesken, mikä närkästytti suomalaisia lisää heille jäädessä vain yksi heimo. Vuosikymmenien mittainen ambolähetys koettiin joutuneen vaarannetuksi, ja erityisesti harmistusta aiheutti piittaamaattomuus protestanttien periaatteesta pidättäytyä lähetystyöstä alueilla, joilla lähetystä jo tehtiin. Lähetysjohtaja Tarkkanen teki puolen vuoden mittaisen matkan Ambomaalle selvittääkseen tilannetta, ja lopulta hallitus poisti aluejaon 1926, mutta vapautti lähetystyön kaikille kirkkunnille. Suomalaiset jäivät siten vapaan kilpailun asemaan ja menettivät aieman etuoikeutetun asemansa, joka oli ollut saksalaisten kanssa tehdyn yhteistyön

⁴⁵⁰ Saarilahti 1999, 66–69, 77–80.

⁴⁵¹ Saarilahti 1999, 72–75.

⁴⁵² Saarilahti 1999, 81–83.

ansiota. Uusien lähetysaarnajien kouluttaminen todettiin kotimaassa tilanteen muuttuttua erityisen tarpeelliseksi.⁴⁵³ Myös Kiinassa tilanne oli kiristynyt maailmansodan aikana ja sen jälkeen länsimaiden menetettyä arvostuksensa kiinalaisten keskuudessa. Nationalismi ja uskontovastaisuus venäläisen bolsevismin rinnalla ajoivat lähetystyön ahtaalle vuoteen 1926 mennessä, jolloin syttynyt vallankumous (1926–1927) nosti valtaan kommunistien kanssa liittoutuneen kuomintangpuolueen.⁴⁵⁴

Mieslähetyskoulua maailmansota ei lamaannuttanut. Uuden työntekijäpolven kasvattaminen koettiin elinehdoksi toiminnan jatkamiselle, joten vuonna 1913 aloitannutta 15 miehen kurssia jatkettiin sodan syttymisestä huolimatta syksyllä 1914. Tuolloin kentillä kohdatut vaikeudet aiheuttivat tarpeen päivittää opetuksen sisältöä ja pituutta vastaamaan paremmin kentällä vaadittavia taitoja. Miesten koulutus muutettiin kuusivuotisesta seistsenvuotiseksi ja oppiaineita päivitettiin.⁴⁵⁵ Koulu oli suljettuna ainoastaan vapaussodan ajan keväällä 1918, jotta oppilaat pääsivät toteuttamaan asevelvollisuuttaan. Vuonna 1913 aloittaneet valmistuivat 1919 keväällä ja heidän koulujaksonsa oli ollut vaiherikkain lähetyskoulun historiassa. Uusien työntekijöiden tarve oli maailmansodan päättyessä poikkeuksellisen suuri, joten uusi kurssi aloitettiin heti syksyllä 1919. Hakijoita oli tuolloin parikymmentä. Hyväksytyjä ja kouluun saapuneita oli lopulta niin vähän, että koulu keskeytettiin väliaikaisesti lukuvuodeksi 1920–1921, minkä jälkeen jatkettiin muutamin lisäoppilain.⁴⁵⁶ Vuoden 1919 mieslähetyskurssi oli valmistumassa 1927. Koska työvoimapula oli kentillä edelleen suuri, uusi kurssi aloitettiin syksyllä 1926. Akateemisesti koulutautuneita halukkaita löytyi jälleen 1920-luvun alussa. Heitä ei koulutettu Suomesa, mutta heistä muutamille järjestettiin lähetys- ja kieliopintomahdollisuus Englannissa ennen kentälle menoa. Tässä vaiheessa todettiin lähetyskoulun sisäoppilaitosmallin vanhentuneen, ja alettiin kehitellä koulutuksen muuttamista paremmin koulutettavan valmiudet huomioon ottavaksi lähetysopistoksi. Opiston tarkoitus oli antaa erityiskoulutusta ja tietoa korkeakouluopiskelijoille muun muassa teologisessa tiedekunnassa, opettajaseminaareissa ja kansanopistoissa. Opistomuotoinen koulutus käynnistyi kolme vuotta viimeisen mieskurssin alkamisen jälkeen.⁴⁵⁷

⁴⁵³ Saarihahti 1999, 171–177.

⁴⁵⁴ Saarihahti 1999, 179–180.

⁴⁵⁵ Saarihahti 1999, 39–40.

⁴⁵⁶ Saarihahti 1999, 101–104.

⁴⁵⁷ Saarihahti 1999, 186–190.

2. Kristilliset kansanopistot ja lähetystyö paikkakunnilla

Tässä otoksessa hakijat kertoivat osittain samoista ympäristöstä saaduista virikkeistä hakemuksissaan kuin edellistenkin otosten hakijat, mutta myös uusia kokemusympäristöjä ilmeni. Lähetysmotivaation uusi merkittävä paikka olivat kristilliset kansanopistot. Vanhimmassa kristillisessä kansanopistossa Sörnäisissä oli opiskellut neljä hakijaa.⁴⁵⁸ Lapualla Karhumäen kansanopistossa oli opiskellut kaksi hakijaa samana vuonna.⁴⁵⁹ Lapinlahdella Savon kristillisessä kansanopistossa yhden lukuvuoden oli viettänyt Miettinen.⁴⁶⁰ Heistä erityisesti Ikäheimonen kertoi saaneensa opistoaikana tietoa lähetystyöstä ja lisäksi vierailleensa opistoryhmän kanssa lähetyskodilla, mihin hän haaveili joskus pääsevänsä.⁴⁶¹ Sörnäisten kristillisellä kansanopistolla ja SLS:lla oli kiinteä yhteys toisiinsa: Edvard Einiö oli toiminut SLS:n maallikkosaarnaajana ennen kansanopiston johtajaksi tuloaan, ja vuodesta 1916 alkaen hän oli mukana SLS:n johtokunnassa.⁴⁶² Pennanen kuvaili johtajaa palavaksi lähetysasian harrastajaksi.⁴⁶³ K.A. Paasio toimi kansanopiston johtokunnassa vuosina 1910–1912 ja 1918–1926, ja lisäksi hän luennoi opistolla. Tilanpuutteen vuoksi opiston oppitunteja pidettiin usein Lähetystalolla, ja opiston tavoitteena oli herättää oppilaissaan lähetysharrastusta.⁴⁶⁴ Mielenkiintoista on, miten maininnat Sörnäisten opistosta yleistyvät vasta tämän otoksen elämäkerrroissa, vaikka opisto oli toiminnassa jo vuodesta 1907 lähtien.⁴⁶⁵ Edellisessä vuoden 1913 otoksessa vain yksi hakija mainitsee opinnoistaan Sörnäisissä, mutta hänkään ei yhdistä lähetysmotivaatiotaan opisto aikaan.⁴⁶⁶ Olisi voinut odottaa, että edellisessäkin otoksessa olisi ollut enemmän Sörnäisten kansanopiston kautta motivoituneita. Tässä otoksessa Laurinen on samankaltainen hakija: hän ei maininnut elämäkerrassaan eikä lomakkeessaan mitään opistosta lukuun ottamatta lomakkeen kysymyksiä aiemmasta toiminnasta kristillisessä työssä ja nautitusta

⁴⁵⁸ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Laurinen kot s.a.; Onatsu kot s.a.; Ikäheimonen kot 4.5.1920; Pennanen oek 14.8.1925; Onatsu ptl § 12 3.6.1926; Pennanen ptl § 12 5.6.1926; Laurinen ptl § 12 13.6.1926. Opiston matrikkelissa 1919–20 Villiam Ikäheimonen, 1921–22 Eino Pennanen, 1923–24 Juho Onatsu, 1924–25 Joel Laurinen. Nurmi & Kanala 2009, 95–97.

⁴⁵⁹ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Rantanen Paasiolle s.a.; Rantanen suositus Malmivaara 23.6.1923; Hakkarainen kot 30.4.1923; Rantanen kot 30.4.1923; Hakkarainen ptl § 12 12.6.1926.

⁴⁶⁰ KA SLA Eba 4 Miettinen kot 30.4.1925; Miettinen oek 5.9.1925; Miettinen ptl § 12 12.6.1926. Savon kristillinen kansanopisto perustettiin herännäisopistona Lapinlahdelle vuonna 1923, nykyisin nimeltään Portaanpään kristillinen opisto. Karttunen 1979, 307.

⁴⁶¹ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a..

⁴⁶² Saarilahti 1999, 118. Sörnäisten kristillisen kansanopiston johtajana Einiö toimi vuodet 1910–1943. Nurmi & Kanala 2009, 19, 72.

⁴⁶³ KA SLA Eba 4 Pennanen oek 14.8.1925.

⁴⁶⁴ Saarilahti 1999, 118.

⁴⁶⁵ Karttunen 1979, 306; Saarilahti 1999, 118; Nurmi 2009, 15.

⁴⁶⁶ KA SLA Eba 3 Isännäinen oek s.a..

kouluopetuksesta.⁴⁶⁷ Ottaen huomioon opiston kiinteän yhteyden Lähetysseuraan ja johtajan lähetysharrastuneisuuden on suorastaan erikoista, ettei Laurinen kirjoittanut opiston vaikuttaneen hänen lähetysmotivaatioonsa edes motivaatiota tukevasti.

SLS toimi Sörnäisten kristillisen kansanopiston kannatusyhdistyksen henkisenä tausta järjestönä, tosin virallisesti vasta niinkin myöhään kuin vuodesta 1943. Kristillisiä kansanopistoja oli ollut suunnitteilla jo vuosisadan taitteessa evankelilla ja herännäisillä, mutta ensimmäisenä opiston ehti toteuttaa SLS.⁴⁶⁸ Ennen vuotta 1917 kristillisiä kansanopistoja oli kaksi, toisen maailmansodan syttymiseen mennessä jo toista kymmentä.⁴⁶⁹ Karhumäen kristillinen kansanopisto perustettiin 1914 ja sen ensimmäisenä johtajana toimi Väinö Malmivaara vuosina 1914–1926.⁴⁷⁰ Rantanen ei suoraan maininnut saaneensa tietoa lähetystyöstä Karhumäen opistolla, mutta kertoi tänä aikana toivonsa lähetystyöhön ryhtymisestä vahvistuneen entisestään.⁴⁷¹ Hänen kurssitoverinsa Hakkarainen tunsu opistoai-kansa ohjanneen häntä pyrkimään lähetystyöhön. Häneen oli vaikuttanut lähetys-johtajan vierailu ja esitelmöinti opistolla.⁴⁷² Opiskeluympäristöstä ei juuri muu-toin lähetysvirikkeitä saatu. Vain yksi hakija mainitsi kansakouluopettajansa vai-kutuksesta lähetysharrastukseensa: opettaja oli kertonut oppilailleen ei-kristittyjen hengellisestä pimeydestä ja kristittyjen velvollisuudesta viedä heille evan-geliumia.⁴⁷³ Aiemmissä otoksissa maininnat kansakouluopettajien vaikutuksesta olivat yhtä marginaalisia, niitä oli korkeintaan pari. Kansakouluopettajien rooli lähetystiedon jakamisessa ei siten vaikuta olleen kovin suuri ainakaan tutkimuk-seen sisältyneinä otosvuosina.

Paikkakunnallinen lähetystoiminta herätti hakijoissa intoa pyrkiä lähe-tysalalle. Lähetysjuhlille osallistumisesta mainitsi kolme hakijaa: Ikäheimoselle lähetysjuhlilla vierailu oli jokakesäinen tapahtuma vanhempien kanssa, Kilpelässä oli sitä vastoin nimenomaan vuoden 1921 vuosijuhlat sytyttänyt lähetyskutsumuk-sen.⁴⁷⁴ Onatsu oli osallistunut Sortavalan lähetyspäiviin vuonna 1922, missä hän ensimmäisen kerran tunsu kutsumusta lähetysalalle. Tämän jälkeen hän vietti lu-kuvuoden 1922–23 Sörnäisissä, mutta hänkään ei viittaa opistoai-kaansa lähetys-

⁴⁶⁷ KA SLA Eba 4 Laurinen kot s.a.; Laurinen oek 6.9.1925; Laurinen ptl § 12, 15 13.6.1926.

⁴⁶⁸ Karttunen 1974, 22, 25–28; Nurmi & Kanala 2009, 7–8, 12–13.

⁴⁶⁹ Karttunen 1979, 306–308; Nurmi & Kanala 2009, 7–8, 12–13.

⁴⁷⁰ Karttunen 1979, 307.

⁴⁷¹ KA SLA Eba 4 Rantanen Paasiolle s.a..

⁴⁷² KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a..

⁴⁷³ KA SLA Eba 4 Miettinen oek 5.9.1925.

⁴⁷⁴ KA SLA Eba 4 Hyvönen oek s.a.; Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a..

työn näkökulmasta. Sortavalan kokemus oli vaikuttanut hänen motivaatioonsa merkittävimmin.⁴⁷⁵ Muuta lähetysyhdistystoimintaa oli harrastanut kaksi: Aalto osallistui Helsingissä pakanalähetysten laulukuoroon, ja Tynkkynen otti osaa kotikylällään lähetysten ompeluseuran toimintaan sekä kävi Tähtitorninmäellä lähetyskirkossa ja lähetysnäyttelyssä.⁴⁷⁶ Harrastukset eivät herättäneet lähetysmotivaatiota, vaan olivat seurausta olemassa olleesta kiinnostuksesta. Lähetysjuhlat ja -päivät saattoivat olla motivaation herättäjiä.

Henkilökohtaiset kohtaamiset lähetystyöntekijöiden tai lähetysjohtajan kanssa vaikuttivat syvästi. Kolme hakijaa kirjoitti kohtaamisestaan lähetystyöntekijän kanssa. Mieltisen motivaatio syntyi lähetysaarnaja Erland Sihvosen esitelmän myötä Lapinlahden opistolla.⁴⁷⁷ Pennanen oli tavannut useitakin lähetysaarnajia ja ollut saattamassa heitä matkaan satamissa. Hänen motivaationsa oli syntynyt jo lapsuudessa, ja lähetysaarnajien kohtaaminen oli vahvistanut sitä.⁴⁷⁸ Yrjölä väitti kuulleensa lähetysaarnaja Hännisen saarnan Kotkan kirkossa ”viime syksynä”, mikä oli vahvistanut hänen haluaan pyrkiä itsekin lähetyskouluun.⁴⁷⁹ Lähetysseurasta joku oli alleviivannut ja varustanut kysymysmerkillä Hännisen nimen elämäkerrasta, mikä ei liene ihme, sillä August Hänninen (1876–1950) oli Ambomaan lähetyskentällä tutkimusajanjakson aikana vuodet 1904–1913 ja 1920–1928.⁴⁸⁰ Hänen olisi siten pitänyt saarnata Kotkassa vuosien 1913–1920 välillä, mutta Yrjölä viittaa viime syksyyn. Elämäkertaa ei ole päivätty, mutta muut hakupaperit on lähetetty keväällä 1926. Siten olisi saattanut olla kyse syksystä 1925 tai mahdollisesti jo sitä edellisestä. Todennäköisempää lienee, että Yrjölä muisti lähetysaarnajan nimen väärin. Lähetysaarnajien ohella myös lähetysjohtajan kohtaaminen oli ollut kahdelle merkittävä kokemus. Vaatii tarkkuutta tunnistaa elämäkertoista ja kirjeistä tarkoittavatko hakijat johtajalla lähetysjohtajaa vai koulun johtajaa. Lähetysjohtajana toimi Mustakallion jälkeen Matti Tarkkanen vuodet 1914–1934.⁴⁸¹ K. A. Paasio oli puolestaan lähetyskoulun johtaja vuodesta 1908, SLS:n apulaisjohtaja vuodet 1921–1934, minkä jälkeen hänestä vasta tuli lyhyeksi aikaa lähetysjohtaja vuosiksi 1934–1935.⁴⁸² Mieslähetyskoulun muututtua opistomuotoiseksi vuonna 1929 hän ei enää jatkanut opiston johtajana,

⁴⁷⁵ KA SLA Eba 4 Onatsu oek s.a..

⁴⁷⁶ KA SLA Eba 4 Tynkkynen oek s.a.; Aalto oek 5.9.1925.

⁴⁷⁷ KA SLA Eba 4 Miettinen oek 5.9.1925.

⁴⁷⁸ KA SLA Eba 4 Pennanen oek 14.8.1925.

⁴⁷⁹ KA SLA Eba 4 Yrjölä oek s.a..

⁴⁸⁰ Peltola 1958, 263.

⁴⁸¹ Saarilahti 1999, 17.

⁴⁸² Saarilahti 1999, 98–100.

vaikka jatkoi luennointia.⁴⁸³ Hakkaraiseen vaikutti voimakkaasti lähetysjohtajan esitelmä Karhumäen opistolla.⁴⁸⁴ Hänen on pitänyt siten tarkoittaa Tarkkasta. Ikäheimoseen olivat vaikuttaneet vahvasti Paasion sanat lähetystalolla:

Nyt te olette täällä vieraana mutta ette tiedä, kuinka pian ja kuka saa kutsun sapua [sic] tämän kodin vakituiseksi asukkaaksikin.⁴⁸⁵

Hinkkinen ja Tynkkynen tapasivat Paasion tiedustellakseen pääsyään kouluun, mutta tapaamisella ei ollut varsinaista vaikutusta heidän motivaatioonsa, sillä lähetysinto oli syttynyt aiemmin ja heidän vierailunsa tarkoitus oli eri kuin Sörnäisten kansanopiston oppilasryhmällä.⁴⁸⁶

Muiden pastorien puheista ja saarnoista kirjoitti neljä hakijaa. Heistä kaksi oli ollut kontaktissa papin kanssa, joka oli ensimmäistä kertaa lähdössä lähetystyöhön: Tynkkynen oli kertonut kylänsä kappalaiselle, pastori Niilo Mustalalle halustaan lähetysalalle ja ihailleen tätä, kun Mustala oli lähtenyt Kiinaan vuosiksi 1923–1927. Mustala oli ohjannut Tynkkystä lähetyskirjallisuuden pariin ja pitänyt Uukuniemellä ompeluseuraa, johon Tynkkynen oli osallistunut.⁴⁸⁷ Laaksonen oli keskustellut halustaan tehdä jotain Jumalan valtakunnan hyväksi pastori Matti Koiviston kanssa, joka oli myös ollut lähdössä Kiinaan lähetystyöhön vuosiksi 1926–1929. Koivisto sai hänet vakuuttamaan halustaan elää Vapahtajalle. Hänet oli vasta vuonna 1924 vihitty papiksi ja siten lähdössä ensikertaa lähetystyöhön.⁴⁸⁸ Aallossa oli ”erään pastorin” puhe sytyttänyt pohdintaa pyrkiä itse lähetysaarnajaksi.⁴⁸⁹ Kilpelän lähetystoivoon oli vaikuttanut kaksi pastoria: SLS:n vuosijuhlilla hän oli kokenut hengellisen murroksen pastori Raunion puheen myötä. Kun hän koki olevansa kelvoton hakemaan lähetyskouluun ja kertonut siitä seurakuntansa papille, tämä oli vakuuttanut, etteivät menneet synnit olleet esteenä uskovalle.⁴⁹⁰ Onatsuun vaikutti pastori U. Muroman puhe pakanoista ja työntekijöiden puutteesta evankelioimispäivillä. Hänen lähetysmotivaationsa sai tuulta alleen pian evankelioimispäiviä seuranneilla lähetyspäivillä.⁴⁹¹ Urho Muroma (1890–1966) oli kiertänyt SLS:n apulaisjohtaja Paasion kanssa teollisuusalueilla herätyspuhujana pappisuransa alkuvaiheilla vuodesta 1917. Paasion välityksellä hän sai vaikutteita myös Hannulan herätyksestä. Muroma piti ensimmäisinä pappisvuosinaan

⁴⁸³ Saarilahti 1999, 190.

⁴⁸⁴ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a..

⁴⁸⁵ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a..

⁴⁸⁶ KA SLA Eba 4 Tynkkynen oek s.a.; Himanen oek 10.9.1925.

⁴⁸⁷ KA SLA Eba 4 Tynkkynen oek s.a.; Lund 2006, 309; Pappisluettelo Uukuniemi.

⁴⁸⁸ KA SLA Eba 4 Laaksonen oek 14.5.1926; Lund 2006, 307.

⁴⁸⁹ KA SLA Eba 4 Aalto oek 5.9.1925.

⁴⁹⁰ KA SLA Eba 4 Kilpelä oek s.a..

⁴⁹¹ KA SLA Eba 4 Onatsu oek s.a..

evankelioivia kokoussarjoja Sortavalan evankelisen seuran, Suomen seurakuntatyön keskusliiton ja SLS:n palveluksessa. Muroman tavoitteena oli nimenomaan herätykseen johtava evankeliointi.⁴⁹²

Kodin ulkopuolisia vaikuttajia oli lisäksi yksi yksittäistapaus, jossa hakija sai kylän maanviljelijältä aiheen pohtia lähetysalaa. Maanviljelijä oli ehdottanut lähetyskoulua hänelle pariinkin kertaan.⁴⁹³ Vaikkei maanviljelijä ollutkaan samanlainen henkinen tai hengellinen auktoriteetti, mitä papit tai opettajat olivat olleet, oli hänelläkin ollut roolinsa lähetysmotiivin herättämisessä.

Perhe säilytti merkityksensä lähetysmotivaation herättäjänä ja tukijana. Suoria kehotuksia pyrkiä lähetysalalle tuli kolmen hakijan vanhemmalta, kahdessa tapauksessa äidiltä ja yhdessä isältä.⁴⁹⁴ Vanhempien vaikutus on ollut hakijoihin laadullisesti vahva, mutta määrällisesti marginaalinen ilmiö. Tynkkysen koti oli lähetysmyönteinen: isä luki ahkerasti *Lähetysanomiamia*, vaikkei suoraan hakijaa kehottanutkaan lähetystyöhön pyrkimään.⁴⁹⁵ Väkeväinen mainitsi lapsena tädin, Hilma Laurénin lähteneen opettamaan Afrikkaan, ja hän oli pohtinut pitkään, mihin täti oli lähtenyt. Elämäkerrasta jää epäselväksi oliko kyseessä sukulaistati vai tuttava esimerkiksi samalta kylältä. Hän oli kuitenkin lähetysaarnaaja Kalle Koivun puoliso, Hilma Koivu.⁴⁹⁶

Suoria mainintoja vanhempien ja kodin kristillisestä kasvatuksesta ja hengellisestä vaikutuksesta mainitsi puolet hakijoista.⁴⁹⁷ Erityisesti isän hengellisestä roolista mainitsi kaksi.⁴⁹⁸ Äidin hengelliseen rooliin viitattiin useammin, ja etenkin rukous korostui äidin merkittävytydessä.⁴⁹⁹ Kuusi hakijaa ei maininnut suoraan kotinsa olleen kristillinen, mutta rivien välistä oli tulkittavissa kodin olleen ainakin jossain määrin hengellinen.⁵⁰⁰ Vain neljältä ei löytynyt edes implikoituja viit-

⁴⁹² Junkkaala 1990, 57, 61–62, 76–78; Junkkaala 2001.

⁴⁹³ KA SLA Eba 4 Lehtimäki oek 12.9.1925; Lehtimäki ptl § 17 14.6.1926.

⁴⁹⁴ KA SLA Eba 4 Kilpelä oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Himanen oek 10.9.1925.

⁴⁹⁵ KA SLA Eba 4 Tynkkynen oek s.a..

⁴⁹⁶ KA SLA Eba 4 Väkeväinen oek 3.8.1925. Hilma Koivu (o.s. Laurén) Afrikassa 1906–1917. Kena 2000, 382.

⁴⁹⁷ KA SLA Eba 4 Hyvönen oek s.a.; Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Malmberg oek s.a.; Niku oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Setälä oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Laine oek 10.5.1925; Pennanen oek 14.8.1925; Aalto oek 5.9.1925; Himanen oek 10.9.1925; Ojonen oek 7.4.1926.

⁴⁹⁸ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a..

⁴⁹⁹ KA SLA Eba 4 Niku oek s.a.; Setälä oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Laine oek 10.5.1925; Himanen oek 10.9.1925; Ojonen oek 7.4.1926.

⁵⁰⁰ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Lehtimäki oek 12.9.1925; Erkkilä oek 13.9.1925; Laaksonen oek 14.5.1926; Klint oek 15.8.1927.

tauksia kodin hengellisestä taustasta.⁵⁰¹ Äidin kuoleman mainitsi kolme hakijaa, mutta he kaikki kirjoittivat siitä tapahtuneena faktana, eikä siitä vaikuttanut seuranneen yhdellekään mainittavaa hengellistä kriisiä.⁵⁰² Tämä oli uusi piirre verrattuna aiempien otosten seikkaperäisiinkin selvityksiin läheisten ja erityisesti äitien kuolemista.

3. Lukemalla tietoa lähetyksestä, odotusajaksi opistoon

Tiedollisista motiiveista lähetyksäkäslyn mainitsee tässä otoksessa suoraan vain viisi hakijaa, joista kahdelle se on tärkein syy pyrkiä lähetykskouluun. Toisille se oli syy muiden joukossa.⁵⁰³ Malmberg painotti lähetyksäkyä tärkeimpänä motiivinaan:

Lähetykskouluun pyrkimiseni on lähinnä aiheuttanut Wapahtajan jälkeensä jättämät kehoitukset [sic]: „Menkää kaikkeen maailmaan ja saarnatkaa evankeljumia [sic] kaikille luoduille” sekä „Menkää ja tehkää kaikki kansat opetuslapsikseni kastamalla heitä nimeen Isän ja pojan pyhän henken [sic] ja opettamalla heitä pitämään kaikki minkä minä olen käskeny [sic] ja katso minä olen teidän kanssanne maailman loppuun asti.

Nämä sanat, eikä mitkään ulkonaiset tekijät ovat saaneet minunkin ajattelemaan ja heräämään oman että eritoten Ambomaan kansan sielujen pelastuksesta ja vielä se että näiden sanojen kautta näen ikään kuin sieluni silmäin edessä siintäisi sen luvattun maan ihanat rannat.⁵⁰⁴

Kuultuaan lähetyssaarnaaja Sihvosen esitelmän kiinalaisten jumalista Mietteisestä oli lähetyksäky alkanut tuntua velvoittavalta. Lomakkeeseensa hän ilmoitti ainoaksi motiivikseen lähetyksäkäslyn.⁵⁰⁵

Lukemalla saadut herätteet lähetystyöhön pysyivät edellisiin otoksiin nähden vakiona: lukemisen tärkeydestä mainitsi reilut kymmenen hakijaa.⁵⁰⁶ *Lähetys-sanomat* oli tärkeä tiedonlähde vain Tynkkyselle: hän oli lapsena saanut jo tietoa niistä, ja myöhemmin hän oli nähnyt lehdestä koulun hakuilmoituksen 1920-luvun alussa, mutta koska hän ei silloin kokenut saaneensa varmuutta Jumalalta, hän jätti hakematta tuskailien heti päätöksen tehtyään valintaansa. Uuden kurssihaun tultua hän laittoi hakemuksensa lähetysoppilaiden ja Paasion rohkaisemana. Tynkkysen lähetysmotivaatiota tuki myös muun lähetykskirjallisuuden ja elämä-

⁵⁰¹ KA SLA Eba 4 Rantanen Paasiolle s.a.; Moisio SLS:n lähetysjohtajalle 27.5.1925; Väkeväinen oek 3.8.1925; Miettinen oek 5.9.1925.

⁵⁰² KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Laurinen oek 6.9.1925; Laaksonen oek 14.5.1926.

⁵⁰³ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Malmberg oek s.a.; Miettinen oek 5.9.1925; Tynkkynen ptl § 17 6.6.1926; Miettinen ptl § 17 12.6.1926; Laaksonen ptl § 17 19.6.1926.

⁵⁰⁴ KA SLA Eba 4 Malmberg oek s.a..

⁵⁰⁵ KA SLA Eba 4 Miettinen oek 5.9.1925; Miettinen ptl § 17 12.6.1926.

⁵⁰⁶ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Rinne oek s.a.; Tynkkynen oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Laine oek 10.5.1925; Väkeväinen oek 3.8.1925; Pennanen oek 14.8.1925; Laurinen oek 6.9.1925; Pennanen ptl § 17 5.6.1926; Tynkkynen ptl § 17 6.6.1926; Yrjölä ptl § 17 9.6.1926; Laurinen ptl § 17 13.6.1926; Kilpelä ptl § 13 15.6.1926; Klint oek 15.8.1927.

kertojen lukeminen.⁵⁰⁷ Hakkarainen oli tuntenut pakotusta hakea lähetyškouluun, mutta luuli kurssin alkaneen asepalveluksen aikana. Huomattuaan *Lähetys-sanomista* koulun alkavan vasta tulevana syksynä hänen oli pakko hakea.⁵⁰⁸ Myös Onatsu oli huomannut hakuilmoituksen vuoden 1926 kurssiin, mutta pelkäsi myös asepalveluksensa estävän kouluun pääsyn.⁵⁰⁹ Vaikka Hakkarainen ja Onatsu mainitsivat *Lähetys-sanomat* vain hakuilmoituksen vuoksi, voisi silti odottaa heidän lukeneen lehteä säännöllisesti. Klinton viittaus *Lähetys-sanomiin* oli nimittäin täysin erilainen: hänen äitinsä oli rukoushuoneelta tullessaan heittänyt lehden eteensä, mikä oli herättänyt hänessä idean kuin tyhjästä hakea lähetyškouluun.⁵¹⁰ Kilpelän elämäkerran perusteella hänen lähetyšmotivaatioonsa vaikutti merkittävimmin lukeminen isän lähetyšharrastuksen rinnalla: hän luki *Lähetys-sanomia* ja lähetyškirjallisuutta, vilahtaa lomakkeessa klassikkokin *Onko minusta tuleva lähetyštyöntekijä*.⁵¹¹ Ikäheimoselle antoi samainen klassikko lopullisen varmuuden omasta sopivuudestaan lähetyšalalle.⁵¹² Pennasen halu lähetyšalalle heräsi lähetyšsaarnaajien elämäkertoja lukemalla. Hänen kotiinsa oli lapsuudessa tullut lähetyšlehtiä, joista hän oli saanut ensitietonsa lähetyštyöstä. Vuonna 1921 hän kertoi huomanneensa *Lähetys-sanomista* hakuilmoituksen kouluun, mutta jättäneensä silloin pyrkimisen väliin, koska epäili koulutietojaan. Lukeminen vaikutti olleen Pennaselle ominainen tapa saada vaikutteita, sillä hän kirjoitti elämäkerrassaan enemmänkin lukuharrastuksestaan ja mainitsi myös pitäneensä kotiopintopiiriä.⁵¹³ Rinne luki myös paljon ja kiinnostui ensikertoja lähetyšsaarnaajista luettuaan Livingstonen elämäkerran, vaikkei se vielä herättänytään varsinaista motivaatiota pyrkiä itse lähetyšalalle.⁵¹⁴ Laineen tärkein sytyke tuli sitä vastoin tietystä lähetyšsaarnaajan elämäkerrasta. Kertomus vanhasta ja sairaasta brittilähetyšsaarnaajasta herätti hänessä ihailua ja halun ryhtyä samaan työhön. Laine oli sairastanut pitkään itsekin, joten hän mahdollisesti samaistui kertomuksen päähenkilön intoon lähteä lähetyškentälle jopa oman terveytensä kustannuksella.⁵¹⁵ Yrjölä oli lapsuuden sairasteluista parannuttuaan lukenut kaikkea lähetyštyöhön liittyvää, mitä vain löysi. Hän ilmoitti hakeutuvansa lähetyštyöhön nimenomaan *Avain lähetyštehtä-*

⁵⁰⁷ KA SLA Eba 4 Tynkkynen oek s.a.; Tynkkynen ptl § 17 6.6.1926.

⁵⁰⁸ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a..

⁵⁰⁹ KA SLA Eba 4 Onatsu oek s.a..

⁵¹⁰ KA SLA Eba 4 Klint oek 15.8.1927.

⁵¹¹ KA SLA Eba 4 Kilpelä oek s.a.; Kilpelä ptl § 13 15.6.1926.

⁵¹² KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a..

⁵¹³ KA SLA Eba 4 Pennanen oek 14.8.1925; Pennanen ptl § 17 5.6.1926.

⁵¹⁴ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a..

⁵¹⁵ KA SLA Eba 4 Laine oek 10.5.1925.

vään -kirjan vaikutuksesta.⁵¹⁶ Laurinen oli tullut herätykseen kirjallisuuden välityksellä, lähetysmotivaation tärkein lähde olivat olleet hänelle lähetyskirjat.⁵¹⁷

Suoria viittauksia ei-kristittyihin löytyi 15 hakijalta eli yli puolelta otoksesta.⁵¹⁸ Kymmenen liitti ei-kristittyihin hädän, tietämättömyyden ja pimeyden. Eniten ajatuksia herätti tietämättömyys, mikä ilmeni esimerkiksi seuraavin ajatuksin: Ikäheimonen ajatteli ongelman johtuvan kristittyjen velttoudesta, etteivät ”pakanat” tienneet armosta mitään.⁵¹⁹ Hätä oli toiseksi yleisin huolenaihe keräten neljä viittausta.⁵²⁰ Kaksi kantoi huolta ei-kristittyjen pimeydestä.⁵²¹ Yhdentenätoista Rinne viittasi lomakkeessaan ”syntisiin, jotka eivät tunne Vapahtajaa”.⁵²² Hän ei sanatarkasti viittaa ei-kristittyihin, mutta koska lomakkeen kohdassa kysytään syytä hakeutua lähetystyöhön, tulkitsen ilmaisun liittyvän huoleen ei-kristittyjen tietämättömyydestä. Elämäkerrassaan Rinne ei suoraan viitannut ei-kristittyihin henkilöinä, mutta hän vaikuttaisi ilmaisevan kiinnostustaan heihin seuraavasti:

Silloin tulin ajatelleksi ihmisiä, joilla taisteluissaan ei ole mitään mihin turvata, mitään joka täyttäisi sielun tyhjyyden ja tarpeen ja velvoituksena että kehotuksena tuli eteeni Jeesuksen nimen todistaminen niiden keskuudessa, jotka eivät ole koskaan kuulleet Hänestä.⁵²³

Rinne ilmoitti elämäkertansa viimeisessä lauseessaan kokevansa kutsumukseen lähteä *pakanamaille* julistamaan. Hän piti Jeesuksesta todistamista ratkaisuna ei-kristittyjen tietämättömyyteen.⁵²⁴ Hänen lisäksi noin puolet hakijoista ilmoitti haluavansa julistaa sanaa ei-kristityille.⁵²⁵ Väkeväinen oli päättänyt jo lapsena lähteä kertomaan ”pakanoille” oikeasta Jumalasta ja pelastuksesta Jeesuksen kautta.⁵²⁶ Kinnusen julistushalu ilmeni elämäkertaan liitettyssä virsisitaatissa:

Oi onnean’, kun viedä Saan armosanomaa Orjille synnin,
jotka Ei tunne Jumalaa;
Kun yöhön saan mä tuoda Valoa Jumalan;
Kun eksyneitä saattaa Saan kotiin taivahan!⁵²⁷

⁵¹⁶ KA SLA Eba 4 Yrjölä oek s.a.; Yrjölä ptl § 17 9.6.1926. Avain lähetystehtävään. Saarilahti 1989, 124.

⁵¹⁷ KA SLA Eba 4 Laurinen oek 6.9.1925; Laurinen ptl § 17 13.6.1926.

⁵¹⁸ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Rinne oek s.a.; Setälä oek s.a.; Tynkkynen oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Moisio lähetysjohtajalle 27.5.1925; Väkeväinen oek 3.8.1925; Miettinen oek 5.9.1925; Lehtimäki oek 12.9.1925; Ojonen ptl § 17 13.6.1926; Rinne ptl § 17 15.6.1926.

⁵¹⁹ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Setälä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Väkeväinen oek 3.8.1925; Miettinen oek 5.9.1925.

⁵²⁰ KA SLA Eba 4 Kilpelä oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Tynkkynen oek s.a..

⁵²¹ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a.; Yrjölä oek s.a..

⁵²² KA SLA Eba 4 Rinne ptl § 17 15.6.1926.

⁵²³ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a..

⁵²⁴ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a..

⁵²⁵ KA SLA Eba 4 Onatsu oek s.a.; Setälä oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Väkeväinen oek 3.8.1925; Miettinen oek 5.9.1925; Lehtimäki oek 12.9.1925.

⁵²⁶ KA SLA Eba 4 Väkeväinen oek 3.8.1925.

⁵²⁷ KA SLA Eba 4 Kinnunen oek 19.6.1924. Alleviivaus hakijalta itseltään.

Lehtimäki halusi myös viedä hyvää sanomaa ei-kristityille, jos vain Herra katsoi hänet siihen arvolliseksi.⁵²⁸ Yrjölä oli oivaltanut herätyksensä yhteydessä, että hänen oli vietävä evankeliumin valoa ”pakanoille”.⁵²⁹ Ei-kristittyjen hätää korostaneista hakijoista Onatsu tarjoutui lähtevänsä kertomaan pakanoille Vapahtajasta, koska työntekijöitä oli niin vähän.⁵³⁰ Eräs erikoisempi maininta ei-kristityistä löytyi Ojoselta, joka ilmoitti motiivikseen ”*julman* pakanuuden”. Hän ei elämäkerassaan viitannut lähetystyöhön tai ei-kristittyihin juuri lainkaan, ja siksi lainaus lomakkeesta herättää huomiota. Tulkitsen hänen tarkoittaneen haluavansa lähetysalalle siksi, että julistamisen avulla hän saisi muutosta aikaan ei-kristittyjen tavoissa ja tottumuksissa.⁵³¹

Halu yleensä Jumalan valtakunnan työhön ilmeni hakemuksissa toistuvasti. Ilmaus näyttäisi yleistyneen kaikille kuuluvaksi fraasiksi, mutta löytyy myös 11 hakijaa, joiden lähetysmotiivi näyttäisi katoavan Jumalan valtakunnan työn alle.⁵³² Kolmella heistä ilmeni niukka viittaus ”pakanamaihin”.⁵³³

Lapsuudesta asti kantanut motivaatio lähetystyöhön esiintyi selkeästi kolmella hakijalla.⁵³⁴ Kinnunen mainitsi lapsesta asti alkaneen rakkauden ja kunnioituksen lähetystyöhön.⁵³⁵ Pennanen luki lähetyslehtiä jo lapsena ja ilmoitti lähetystyön olleen hänelle siten aina rakas.⁵³⁶ Klinton viittaus lapsuudesta asti kantaneeseen lähetysmotiiviin on lyhyt ja epävarma: hän väitti lähetyslehden nähtyään muistaneensa jo pienenä rukoilleen, että pääsisi lähetystyöhön. Tämä lapsuuden aikainen kiinnostus ei kuitenkaan säilynyt selkeänä motiivina nuoruusaikaan, sillä hänen ideansa kouluun pyrkimisestä vaikutti syntyneen äkkiseltään.⁵³⁷ Kaksi ilmoitti lähetysmotivaationsa syntyneen nuoruudessaan noin 14–16-vuotiaana.⁵³⁸

Uuden lähetyskurssin alkamista odottaessaan moni hakija opiskeli jossain opistossa: Ikäheimonen haki kansanopistosta täydennysopetusta puutteellisiin

⁵²⁸ KA SLA Eba 4 Lehtimäki oek 12.9.1925.

⁵²⁹ KA SLA Eba 4 Yrjölä oek s.a..

⁵³⁰ KA SLA Eba 4 Onatsu oek s.a..

⁵³¹ KA SLA Eba 4 Ojonon oek 7.4.1926; Ojonon ptl § 17 13.6.1926.

⁵³² KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Niku oek s.a.; Rantanen Paasiolle .s.a.; Laine oek 10.5.1925; Moisio lähetysjohtajalle 27.5.1925; Aalto oek 5.9.1925; Miettinen oek 5.9.1925; Lehtimäki oek 12.9.1925; Ojonon oek 7.4.1926; Laaksonen oek 14.5.1926; Laurinen ptl § 17 13.6.1926; Laaksonen ptl § 17 19.6.1926.

⁵³³ KA SLA Eba 4 Moisio lähetysjohtajalle 27.5.1925; Aalto oek 5.9.1925; Ojonon oek 7.4.1926.

⁵³⁴ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Väkeväinen oek 3.8.1925.

⁵³⁵ KA SLA Eba 4 Kinnunen ptl § 17 3.6.1926.

⁵³⁶ KA SLA Eba 4 Pennanen oek 14.8.1925; Pennanen ptl § 17 5.6.1926.

⁵³⁷ KA SLA Eba 4 Klinton oek 15.8.1927.

⁵³⁸ KA SLA Eba 4 Onatsu oek s.a.; Rantanen Paasiolle s.a..

koulutietoihinsa.⁵³⁹ Onatsu oli kansanopistossa opiskelunsa lisäksi saanut pyynnöstä luku-aikaa valmistautuakseen lähetyskoulun pääsyttkintoon asepalvelusajanaan.⁵⁴⁰ Pennanen oli aikonut hakea jo 1921 lähetyskouluun, mutta ystävä oli saanut hänet lykkäämään hakemistaan. Hän harjoitti itseopiskelua ja perusti kotiopintopiiriin. Myöhemmin hän kävi kansanopistoa, osallistui Suomen Nuorten Kristillisen Liiton työntekijäkoulutukseen ja ryhtyi asiamieheksi Lounais-Suomeen avattavan kristillisen kansanopiston perustamishankkeeseen.⁵⁴¹ Hakijana hän on ollut huomattavan määrätietoinen ja sinnikäs täydentäessään tietojaan ja suuntaamalla jatkuvasti lähetyskouluun. Setälä epäili myös heikkoa peruskoulutustaan ja aikoi viettää tulevan syksyn Sörnäisten kristillisessä kansanopistossa, jos ei tulisi valituksi lähetyskouluun.⁵⁴² Rantanen oli aikonut opiskella, jotta pääsisi seuraavassa hakuerässä lähetyskouluun, mutta päätyi naimisiin ja isäksi, eikä hän ollut siten enää pätevä hakija, vaikka halusi yhä päästä lähetystyöhön. Hän kävi Karhumäen kristillistä kansanopistoa Lapualla.⁵⁴³ Pari hakijaa valmistautui lähetyskouluun harjoittamalla kielenopintoja. Tynkkynen opiskeli saksaa pastori Mustalan johdolla.⁵⁴⁴ Rinne luki englantia, koska oli nuorempana kaipaillut ulkomaille ja oli ensin aikonut hakea englantilaiseen lähetyskouluun oppiakseen samalla kielen hyvin. Hän tiedusteli sopivaa lähetyskoulua BMS:lta, mutta häntä neuvottiin kääntymään kotimaan lähetysseuran puoleen. Livingstonen elämäkerta saattoi siivittää hänessä kaukokaipuuta ja herättää ajatuksen pyrkiä ennemmin brittiläiseen lähetyskouluun kuin tyytyä kotimaiseen. Rinne käytti englantilaisesta lähetysseurasta elämäkerrassaan vain lyhennettä, mutta kyseessä olisi saattanut olla vuonna 1792 Englannissa perustettu The Baptist Missionary Society.⁵⁴⁵

4. Kutsumus ja kaukokaipuu

Armokokemuksia löytyi hakemuksista 10 selkeää ja yksi tulkinnanvarainen, mutta niistä vain viisi yhdistyi selkeästi lähetystyöhön.⁵⁴⁶ Esimerkiksi Setälä oli hätäantynyt herätyskokouksen jälkeen, jos Jeesus ei enää kutsuisikaan häntä, kolkuttaisi

⁵³⁹ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a..

⁵⁴⁰ KA SLA Eba 4 Onatsu oek s.a..

⁵⁴¹ KA SLA Eba 4 Pennanen oek 14.8.1925. Elämäkerrasta ei ilmene, mikä kansanopisto oli kyseessä, mutta kaksi mahdollista voisivat olla Turun kristillinen kansanopisto (perustettu 1925) tai Eurajoen kristillinen opisto (perustettu 1926). Karttunen 1979, 308.

⁵⁴² KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a..

⁵⁴³ KA SLA Eba 4 Rantanen kot 30.4.1923; Rantanen lähetyskoulun johtajalle 18.9.1925.

⁵⁴⁴ KA SLA Eba 4 Tynkkynen oek s.a..

⁵⁴⁵ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a.; BMS World Mission 2014.

⁵⁴⁶ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a.; Setälä oek s.a.; Pennanen oek 14.8.1925; Miettinen oek 5.9.1925; Laurinen oek 6.9.1925.

hänen sydämen ovelle. Hän kirjoitti silloin lakanneensa pakenemasta Jeesusta saaden lapsuudenuskonsa ja rakkautensa Jeesukseen takaisin. Tästä kokemuksesta seurasi kutsumus levittää evankeliumia.⁵⁴⁷ Rinteelle muutto paikkakunnalta toiselle mahdollisti hänessä konversion ja hän sai rauhan Jeesuksessa. Hän kuitenkin koki yhä jatkuvaa hengellistä kamppailua ja häntä vaivasivat ne, jotka eivät olleet vielä edes kuulleet Jeesuksesta ja joutuivat taistelemaan sielun tyhjyyttä vastaan ilman apua.⁵⁴⁸ Toiset viisi hakijaa kirjoitti armokokemuksesta synnintuskan päätteeksi, mutta heistä yhdenkään kokemus ei liittynyt suoraan lähetystyöhön, vaan konversio oli mielenmuutos, joka toisaalta oli välttämätön myöhemmin heräävälle lähetysmotivaatiolle.⁵⁴⁹ Moisio ei kirjoita tarkasti omasta armokokemuksestaan, mutta hänellä vaikuttaisi sellainen olleen, koska hän selosti poukkoilevin sanakääntein Jumalan lunastustyöstä Jeesuksessa ja halusi käyttää maanpäällisen elämänsä Jumalan palvelijana. Lisäksi hän toivoi kaikkien ”Afrikan mustien heimojen tulevan pyytämään armoa Jeesukselta.” Näiden pohdintojen taustalla tulkitseen vaikuttaneen voimakkaan henkilökohtaisen kokemuksen armosta.⁵⁵⁰

Kuusi hakijaa kirjoitti kokemastaan rakkaudesta, mutta rakkaus vaikutti hakijoissa eritavoin.⁵⁵¹ Esimerkiksi Kilpelää Kristuksen rakkaus pakotti lähetystyöhön, koska Hän oli kärsinyt ristinkuoleman hakijan edestä. Lomakkeen perusteella rakkaus oli Kilpelän tärkein motiivi pyrkiä lähetystyöhön, vaikka elämäkerrassa sanaa *rakkaus* ei esiintynyt lainkaan.⁵⁵² Setälän elämäkerrassa rakkaus sen sijaan toistui monesti aina lapsuususkon selostuksesta nuoruuden herätykseen. Hän halusi osoittaa vastarakkautta Jeesukselle ja siten evankeliumin levittäminen ja rakkaus *pakanamaih*n paloi hänessä vahvana. Setälältä ei löytynyt hakupapereista perustietolomaketta, joten siitä ei pysty varmentamaan minkä hän olisi ilmoittanut tärkeimmäksi motiivikseen kouluun pyrkimiselle. Elämäkerran perusteella rakkaus vaikuttaisi olleen hänelle kaikkein ylin.⁵⁵³

Velvollisuudentuntoa ilmenee selkeästi neljässä hakemuksessa ja kahdessa rivien välistä. Suorat ilmaisut velvollisuudentunnosta perustuivat kahteen syyhyn: Kilpelä, Rinne ja Yrjölä kokivat Jeesuksen rakkauden velvoittavan heitä viemään

⁵⁴⁷ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a..

⁵⁴⁸ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a..

⁵⁴⁹ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Tynkkynen oek s.a.; Väkeväinen oek 3.8.1925; Himanen oek 10.9.1925; Himanen ptl § 14 6.6.1926.

⁵⁵⁰ KA SLA Eba 4 Moisio SLS:n johtajalle 27.5.1925.

⁵⁵¹ KA SLA Eba 4 Kilpelä oek s.a.; Setälä oek s.a.; Laaksonen oek 14.5.1926; Ojonen ptl § 17 13.6.1926; Kilpelä ptl § 17 15.6.1926; Rinne ptl § 17 15.6.1926; Väkeväinen ptl § 17 15.6.1926.

⁵⁵² KA SLA Eba 4 Kilpelä oek s.a.; Kilpelä ptl § 17 15.6.1926.

⁵⁵³ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a..

evankeliumia.⁵⁵⁴ Miettistä velvoitti lähetyskäsky sekä oman armokokemuksensa levittäminen muidenkin tietoisuuteen.⁵⁵⁵ Ikäheimosen ja Onatsun tekstiin implikoitunut velvollisuudenilmaukset perustuivat kumpikin työntekijöiden puutteeseen. Lisäksi Ikäheimosta velvoitti lähetyskäskyn täyttäminen ja kutsumustunto.⁵⁵⁶

Kutsumustunnosta mainitsee selkeästi 15 hakijaa.⁵⁵⁷ Kuusi koki kutsumuksen tulleen suoraan Jumalalta.⁵⁵⁸ Esimerkiksi Mutasen kutsumus perustui 14-vuotiaana kokemaansa näkyyn ei-kristittyjen polttavasta hädästä ja tuskasta. Hän sai samalla sieluunsa pakottavan äänen ryhtyä itse aktiivisesti toiminaan lähetyskseen hyväksi. Mutanen tunsu tämän selkeäksi ja velvoittavaksi kutsuksi Jumalalta hänelle osoitetusta työalasta.⁵⁵⁹

Kolme hakijaa perusti kutsumustuntonsa erilaisiin merkkeihin, joiden kautta olivat vakuuttuneet kutsumuksestaan. Rantasen kutsumustunto vahvistui siitä, että kansanopiston johtaja oli kysynyt häneltä lähetysaluista tietämättä, että hakija oli jo lähetysalaa pohtinut itsenäisesti. Hän koki esitetyn kysymyksen Jumalan merkiksi ja kutsumuksensa vahvistajaksi.⁵⁶⁰ Setälä oli rukoillut Jeesusta kirkastamaan itselleen elämäntehtävän ja vastauksena hän oli saanut kutsumuksen viedä evankeliumia. Hänen kutsumustuntonsa ilmeni vahvana ja velvoittavana äänenä ”tule viinimäkeen työhön”.⁵⁶¹ Hakkarainen tunsu Herran äänen kutsuneen häntä hakemaan lähetyskouluun opistoajalta lähtien, ja hän oli jo ajatellut kouluun pyrkimisen mahdottomaksi, koska lähetyskoulun oli pitänyt alkaa samana syksynä, jolloin hän suoritti asepalvelustaan. Kun hän palveluksesta päästyään oli huomannut *Lähetysseuran* koulun avattavan vasta tulevana syksynä, Herran ääni alkoi jälleen huutaa ja pakotti häntä hakemaan. Ääni huusi hänelle: ”lähde maaltasi, mene lähetyskouluun”. Lomakkeeseensa Hakkarainen tiivisti tärkeimmäksi motiivikseen omatuntonsa kehotuksen.⁵⁶²

⁵⁵⁴ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Kilpelä ptl § 17 15.6.1926.

⁵⁵⁵ KA SLA Eba 4 Miettinen oek 5.9.1925; Miettinen ptl § 12 12.6.1926.

⁵⁵⁶ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Onatsu oek s.a..

⁵⁵⁷ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Malmberg oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Rinne oek s.a.; Tynkkynen oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Erkkilä lähetysjohtajalle 20.8.1924; Aalto oek 5.9.1925; Erkkilä oek 13.9.1925; Laaksonen oek 14.5.1926; Kinnunen ptl § 17 3.6.1926; Onatsu ptl § 17 3.6.1926; Tynkkynen ptl § 17 6.6.1926; Yrjölä ptl § 17 9.6.1926; Hakkarainen ptl § 17 12.6.1926; Rinne ptl § 17 15.6.1926; Laaksonen ptl § 17 19.6.1926; Mutanen ptl § 17 19.6.1926.

⁵⁵⁸ KA SLA Eba 4 Malmberg oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Rinne oek s.a.; Tynkkynen oek s.a.; Laaksonen oek 14.5.1926; Onatsu ptl § 17 3.6.1926; Tynkkynen ptl § 17 6.6.1926; Rinne ptl § 17 15.6.1926; Laaksonen ptl § 17 19.6.1926; Mutanen ptl § 17 19.6.1926.

⁵⁵⁹ KA SLA Eba 4 Mutanen oek s.a.; Mutanen ptl § 17 19.6.1926.

⁵⁶⁰ KA SLA Eba 4 Rantanen Paasiolle s.a..

⁵⁶¹ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a..

⁵⁶² KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Hakkarainen ptl § 17 12.6.1926.

Kuusi kirjoitti saaneensa kutsumustuntonsa muutoin kuin suoraan Jumalan käskynä, ja kertomukset vaihtelivat paljon toisistaan.⁵⁶³ Erkkilän ja Yrjölän kutsumustunto liittyi läheisesti konversioon. Erkkilä kirjoitti lähetyskutsumuksensa olleen vahva erityisesti herätyksensä aikaan vuonna 1923. Hänellä ei ollut omien sanojensa mukaan muuta syytä pyrkiä lähetyskouluun. Hän oli lähettänyt ennen elämäkertansa jo vuotta aiemmin kirjeen lähetysjohtajalle kutsumuksestaan lähetystyöhön.⁵⁶⁴ Yrjölä tunsikin lähetyskutsumuksensa olleen seurausta konversiostaan. Lähetysala oli ollut hänellä mielessä jo aiemminkin ja hän oli tuntenut sen työalukseen, mutta kääntymyksen myötä tunne kirkastui varmuudeksi ja velvollisuudeksi.⁵⁶⁵ Ikäheimosessa ja Kilpelässä vaikutti ympäristö lähetyskutsumuksen syntymisessä ja vahvistumisessa. Ikäheimonen oli kokenut kutsumusta Herran työhön yleensä jo kuuden vuoden ajan, ja koska myös silloin oli haku lähetyskouluun, hän rukoili Herraa hänet sinne päästämään, mikäli piti häntä kelvollisena. Opiskellessaan Sörnäisissä Ikäheimonen pääsi vierailemaan lähetystalolla, minkä jälkeen lähetyskäsky ja kutsumustunto olivat hänen mielessään toistuvasti. Lopullisen varmuuden kutsumukselleen hän sai vierailtuaan Helsingin lähetysjuhilla kuluneena kesänä. Lähetysjuhlien leiviskäsaarnan raamatunkohtaa (Matt. 25:15–30) ja *Onko minusta tuleva lähetystyöntekijä* -kirjaa tutkimalla hän oli tullut lopullisesti siihen vakaumukseen, että Herran ääni käski häntä jättämään kaiken ja elämään vain Hänelle.⁵⁶⁶ Kilpelä sai sytykkeen kutsumukselleen lähetysjuhlilta, minkä jälkeen lähetyskirjallisuus ja -saarnat vakuuttivat työntekijöiden tarpeen ulottuvan myös häneen. Hän oli ehtinyt jo epäillä kutsumustaan isänsä huomautettua siitä, ettei hän vain haaveile lähetysalasta paetakseen ruumiillista työtä. Myös oman syntisyyden tajuaminen tuntui tekevän hänestä kelvottoman Jumalan työhön. Kilpelä kuitenkin voitti epäilyksensä lukemalla yhä uudelleen lähetyskirjallisuutta, kuulemalla lähetystyöntekijöiden saarnoja ja keskusteltuaan kylänsä papin kanssa.⁵⁶⁷ Aalto ja Kinnunen vaikuttivat tulleen kutsumusvarmuuteen omatoimisesti. Aalto oli varmistunut kutsumuksestaan itsetutkiskelun kautta.⁵⁶⁸ Kinnunen kirjoitti tuntevansa lähetystyön kutsumukseksi ja elämäntyökseen, jonka Jeesus oli hänelle ilmoittanut. Lomakkeessaan hän ilmoitti itse valinneensa työmaakseen

⁵⁶³ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Erkkilä lähetysjohtajalle 20.8.1924; Aalto oek 5.9.1925; Erkkilä oek 13.9.1925; Kinnunen ptl § 17 3.6.1926; Yrjölä ptl § 17 9.6.1926.

⁵⁶⁴ KA SLA Eba 4 Erkkilä lähetysjohtajalle 20.8.1924; Erkkilä oek 13.9.1925.

⁵⁶⁵ KA SLA Eba 4 Yrjölä oek s.a.; Yrjölä ptl § 17 9.6.1926.

⁵⁶⁶ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a..

⁵⁶⁷ KA SLA Eba 4 Kilpelä oek s.a..

⁵⁶⁸ KA SLA Eba 4 Aalto oek 5.9.1925.

lähetysalan päätettyään antautua kokonaan Herran palvelukseen ja rukoilleensa Jumalaa, että Hän siunaisi aikeensa.⁵⁶⁹ Ilmoitukset ovat keskenään hieman ristiriitaisenoloiset, eikä tulkintaa tee helpommaksi se, että Kinnunen ei kuvaa lainkaan sitä prosessia, miten Jeesus olisi lähetysalan hänelle ilmoittanut tai millaisten pohdintojen kautta hän olisi alan valinnut itselleen. Elämäkerta on pitkä selostus hänen hengellisestä elämästään, mutta varsinainen lähetyskouluun pyrkimistä koskeva osuus elämäkerran lopussa on hyvin lyhyt ja perustuu lähes yksinomaan hengellisen laulunsanojen sitaattiin. Kiinnostus lähetysalaan uhkaa jäädä irralliseksi ilmiöksi muutoin eheästä ja selkeästä elämäkerrasta, eikä lähetysmotiivin heräämistä ja perusteita voi kuin arvailla.

Edellä mainittujen, kutsumukseen liittyneiden merkkien lisäksi elämäkertoista löytyi viideltä hakijalta selvityksiä näyistä tai äänistä, mutta ne eivät liittyneet lähetyskutsumukseen tai tukeneet kutsumusta. Kaksi niistä liittyi lähetystyöhön, loput kolme yleensä hengelliseen elämään, lähinnä konversioon.⁵⁷⁰ Himanen oli kokenut sairastaessaan näyn Jeesuksesta, joka oli sanonut: ”[S]inusta on tuleva yksi niitä, joka todistaa minun vereni voimasta, kunniastani ja kirkkaudestani vielä mustille pakanoillekin.” Näyn jälkeen hän oli pohtinut vastasiko Jumala tällä tavoin äitinsä rukouksiin, jotta hän yrittäisi lähetyskouluun. Himanen ei ilmoittanut tuntevansa kutsumusta, vaan muotoili kyseessä olevan neljä vuotta kestänyt ”toivo” päästä lähetyskouluun.⁵⁷¹ Ilmeisesti hän piti mahdollisena sitä, että Herra olisi kutsunut häntä näyllä, mutta hän ei tohdi asettua Jumalan asemaan ja väittää näkyä selväksi osoitukseksi Jumalan tahdosta. Niku kirjoitti ajatuksesta, joka kuiskasi ”antaudu lähetystyöhön, niin et lankea”, kun hän oli yksin, rukoili, luki Raamattua tai oli asettumassa levolle. Tätä oli kestänyt vuoden ja siksi hän oli päättänyt antautua kokonaan Jumalan opetuslapsiksi.⁵⁷² Tämänkin otoksen haki-joille vaikuttaisi ominaiselta kokea näkyjä ja kuulla äänien kehottavan heitä.

Lupauksia ilmeni otoksessa vähän: Hakkarainen ja Mutanen olivat kumpikin tehneet lupauksen lähteä lähetystyöhön, kun olivat saaneet siitä merkin Jumalalta. Hakkarainen oli Herran ääni käskennyt, ja Mutanen oli nähnyt näyn eikristityistä.⁵⁷³ Yrjölä lupasi itsensä Herran työhön yleensä, jos paranisi sairaudes-

⁵⁶⁹ KA SLA Eba 4 Kinnunen oek 19.6.1924; Kinnunen ptl § 17 3.6.1926.

⁵⁷⁰ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a.; Väkeväinen oek 3.8.1925; Himanen oek 10.9.1925; Lehtimäki oek 12.9.1925.

⁵⁷¹ KA SLA Eba 4 Himanen oek 10.9.1925.

⁵⁷² KA SLA Eba 4 Niku oek s.a..

⁵⁷³ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Mutanen oek s.a..

taan, ja äiti ohjasi hakijan ajatukset lähetysalalle.⁵⁷⁴ Yleensä Jumalaa lupasi seurata neljä hakijaa.⁵⁷⁵ Setälä oli heistä ainoa, jonka lupaus rakastaa ikuisesti Jeesusta sijoittui konfirmaation yhteyteen. Hän on ainoa, jolle rippikoulu oli merkittävä tapahtuma elämässä.⁵⁷⁶ Muutos on melkoinen vuosisadan alkuun, jolloin rippikoulu-aika oli huomattavasti useammalle merkittävä hetki elämässä.

Lopuksi tarkastelen yksittäisempiä tunnemotiiveja hakeutua lähetystyöhön. Kaksi mainintaa pelosta liittyi lähetysmotivaatioon. Setälä pelkäsi, että joutuisi viimeisellä tuomiolla tunnustamaan, ettei ollut totellut julistuskutsua ja haudanneensa leiviskänsä maahan.⁵⁷⁷ Nikun tärkein syy lähetyskouluun pääsemiseksi oli lankeamisen- ja maallistumisenpelko: hän kärsi maallistuneesta ilmapiiristä ensin vaimonsa seurassa ja myöhemmin tehtaan työssä.⁵⁷⁸ Hänelle lähetyskoulu vaikutti turvapaikalta, missä pysyisi Jumalan yhteydessä. Lainetta ja Laurista vaivasi pelko omasta sielunpelastuksesta, mikä tosin ei liittynyt suoraan lähetystyöhön vaan yleensä hengelliseen mentaliteettiin.⁵⁷⁹ Intoa ja ihailua tarkastelin edellisten otosten tapaan nuorissa hakijoissa. Nuoria, vuoden 1925 mukaan laskettuna alle 20-vuotiaita oli otoksessa kahdeksan, joista yksi oli vain 16-vuotias. Kuusi heistä oli varsin vakaita ikäisekseen, etenkin Yrjölä nuorimpana.⁵⁸⁰ Ainoastaan Klint vaikutti ailahtelevalta nuorelta. Hän täytti vasta tammikuussa 1926 18 vuotta, ja hänen niukasta elämäkerrasta ilmeni yhtäältä haaveita lähteä merikapteeniksi ja toisaalta jatkaa lukuja Porin lyseossa. Lähetyskouluun pyrkiminenkin näyttää tulleen äkillisenä päähänpistona.⁵⁸¹ Erkkilästä ei pysty kovin varmaa tulkintaa tekemään lyhyen hakemuksen vuoksi.⁵⁸² Innostuneita, lähetysaarnajia roolimalleina ihailleita hakijoita olivat Laine, Pennanen ja Tynkkynen, vaikka he eivät enää aivan nuoria olleetkaan yli 25-vuotiaina.⁵⁸³

KaukokaiPUuta vaikuttaisi ilmenneen Klintillä, joka suunnitteli lähtöä merikapteeniksi heti koulusta päästyään vuonna 1925.⁵⁸⁴ Rinteen nuoruudenhaaveena oli päästä suureen maailmaan ja opiskella englantia siksi, että pärjäisi ulkomailla.

⁵⁷⁴ KA SLA Eba 4 Yrjölä oek s.a..

⁵⁷⁵ KA SLA Eba 4 Niku oek s.a.; Setälä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Lehtimäki oek 12.9.1925.

⁵⁷⁶ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a..

⁵⁷⁷ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a..

⁵⁷⁸ KA SLA Eba 4 Niku oek s.a..

⁵⁷⁹ KA SLA Eba 4 Laine oek 10.5.1925; Laurinen oek 6.9.1925; Laurinen ptl § 17 13.6.1926.

⁵⁸⁰ KA SLA Eba 4 Hyvönen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Kinnunen johtokunnalle 21.6.1924; Kinnunen ptl 3.6.1926.

⁵⁸¹ KA SLA Eba 4 Klint oek 15.8.1927.

⁵⁸² KA SLA Eba 4 Erkkilä oek 13.9.1925.

⁵⁸³ KA SLA Eba 4 Tynkkynen oek s.a.; Laine oek 10.5.1925; Pennanen oek 14.8.1925.

⁵⁸⁴ KA SLA Eba 4 Klint oek 15.8.1927.

Hän myös suunnitteli pyrkimistä ulkomaiseen lähetyskouluun mahdollisesti eksoottisempaa vaihtoehtona kotimaiselle koululle.⁵⁸⁵ Neljässä elämäkerrassa ilmeni tulkinnanvaraisempaa kaukokaipua: hakijat viittaisivat pelkästään ”pakana-maihin”, eivätkä henkilöinä ei-kristittyihin.⁵⁸⁶ Heistä Pennanen ja Setälä ilmoittivat lisäksi suoraan, etteivät maalliset toimet tyydyttäneet heitä.⁵⁸⁷ Pennasen kaukokaipuu vaikutti olevan erityisen kovaa silloin, kun hän oli päässyt saattamaan lähetyskentälle lähteviä satamaan asti. Toisaalta hänen motivaationsa ei perustunut yksinomaan haluun päästä ulkomaille.⁵⁸⁸ Maallisten toimien tyydyttämättömyydestä valittivat myös Hyvönen ja Yrjölä, jotka olivat kumpikin opiskelemassa kaupallisella alalla, mutta kaipasivat sieltä pois. Heitä yhdistää myös huomattavan nuori ikä: hakuhetkellä Hyvönen oli vielä 17-vuotias ja Yrjölä häntä vuoden nuorempi.⁵⁸⁹ Ainakin Hyvösen pohdinnat hakemisesta lähetyskoulun, opettajaseminaarin ja liikealan välillä kertonevat hakijan nuoresta iästä: maailma on avoinna ja oman alan löytäminen ei ollut aivan helppoa.⁵⁹⁰

5. Minäkuva vahvistuu ja Jumala varjelee

Viimeiseksi analysoin otoksen minäkuva, käsitystä Jumalasta ja tämän vaikutuksesta hakijan elämään. Etsin myös mainintoja paholaisesta ja kokemusten mystifioinnista vertailuksi aiempiin otosryhmiin.

Minäkuvan jaoin kolmeen kategoriaan aiempien otosten tapaan ahdistuneisiin, tavallisiin ja niihin, joista ei voinut varmuudella tulkita mitään. Kolmen hakijan minäkuvasta ei voinut muodostaa varmaa kuvaa.⁵⁹¹ Ailahtelevia, ahdistuneita, epävarmoja tai korostetusti itsensä syntisiksi kokeneista hakijoita oli tässä otoksessa yhdeksän. Nuori ikä, heikko itsetunto ja jatkuva hengellinen kamppailu oli useimman piirteen taustalla.⁵⁹² Esimerkiksi Lehtimäellä vaikutti olevan epävarma minäkuva, ja hän oli omasta pelastuksestaan vielä horjuvalla mielellä. Hauraaseen minään vaikutti useampi seikka: kodin ilmapiiri oli uskova, mutta henkisesti kovin ahdas. Etenkin vanhempien ankuruus ja kiellot osallistua muiden nuorten

⁵⁸⁵ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a..

⁵⁸⁶ KA SLA Eba 4 Rantanen Paasiolle s.a.; Setälä oek s.a.; Pennanen oek 14.8.1925; Himanen oek 10.9.1925; Himanen ptl § 17 6.6.1926.

⁵⁸⁷ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a.; Pennanen oek 14.8.1925.

⁵⁸⁸ KA SLA Eba 4 Pennanen oek 14.8.1925.

⁵⁸⁹ KA SLA Eba 4 Hyvönen oek s.a.; Yrjölä oek s.a..

⁵⁹⁰ KA SLA Eba 4 Hyvönen oek s.a..

⁵⁹¹ KA SLA Eba 4 Rantanen Paasiolle s.a.; Moisio lähetysjohtajalle 27.5.1925; Erkkilä oek 13.9.1925.

⁵⁹² KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Hyvönen oek s.a.; Niku oek s.a.; Rinne oek s.a.; Tynkkynen oek s.a.; Väkeväinen oek 3.8.1925.; Miettinen oek 5.9.1925; Lehtimäki oek 12.9.1925; Klint oek 15.8.1927.

menoihin tai jatkaa koulunkäyntiä erottivat häntä omasta ikäluokastaan ja heikensivät itsetuntoa, koska hän ei pyynnöistä huolimatta saanut esimerkiksi opiskella, vaikka motivaatiota olisi hänellä ollut. Vapaussodan traumat punakaartin toimista kotipaikkakunnalla ja isän vastustus sodan jälkeen suorittaa asepalvelus vaivasivat Lehtimäkeä. Palveluksen hän kuitenkin koki tarpeelliseksi suorittaa rehellisesti ja menikin, mutta hän tunsu heti palveluksen alussa rikkoneensa Jumalalle tekemänsä lupauksen elää hyvin. Lähetysmotivaatiokaan ei ollut hänelle aivan varma, sillä ehdotus lähetyskouluun hakemisesta oli tullut kylän maanviljelijältä. Pitkään asiaa pohdittuaan Lehtimäestä olisi ollut hienoa päästä viemään hyvää sanomaa, mikäli Jumala vain piti häntä kelvollisena palvelukseensa. Lähetystyö ei siten ollut aivan selkeä osa hänen identiteettiään, ja kaikkiaan hänen minäkuvansa oli kovin hauras.⁵⁹³ Väkeväiselle oli jo lapsesta lähtien hengellisyys tärkeä osa identiteettiä, mutta hän keskittyi elämäkerrassaan niin kiinteästi omaan kilvoitteluunsa, että kiinnostus lähetystyöhön jäi sivurooliin.⁵⁹⁴ Rinteellä vaikutti olevan hyvä itsetuntemus, ja hän kuvaili elämänvaiheitaan realistisesti ja rehellisesti: hän totesi suoraan jännittävänsä julistustyötä ja tuntevansa heikkoutta sen edessä, vaikka siihen kokikin kutsumusta. Toisaalta jännityksen ja heikkoudentunteen tunnustaminen oli rehellisyyttä itseä kohtaan.⁵⁹⁵

Tavallisia, kriisittömiä hakijoita oli otoksesta valtaosa, kaiken kaikkiaan 14 hakijaa.⁵⁹⁶ Lukumäärään toisaalta vaikuttivat lyhyenpuoleiset elämäkerrat, joista ei pystynyt kovin syvällisesti tulkitsemaan.⁵⁹⁷ Muutama heistä korosti erityisen voimakkaasti omaa ja perheensä hengellisyyttä.⁵⁹⁸ Moni koki lähetystyön selkeäksi osaksi identiteettiään ja osa oli siitä vielä korostetun innostuneita.⁵⁹⁹ Muutama kirjoitti konversiostaan ja selostivat menneisyyden huonoista puolista, mutta hakuhetkellä he vaikuttivat vakailta.⁶⁰⁰ Esimerkiksi Setälällä oli vahva hengellinen ja lähetystyöhön suuntautunut identiteetti. Hän oli innostunut ja toivoi tulevansa

⁵⁹³ KA SLA Eba 4 Lehtimäki oek 12.9.1925.

⁵⁹⁴ KA SLA Eba 4 Väkeväinen oek 3.8.1925.

⁵⁹⁵ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a..

⁵⁹⁶ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Malmberg oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Setälä oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Aalto oek 5.9.1925; Laine oek 10.5.1925; Pennanen oek 14.8.1925; Laurinen oek 6.9.1925; Himanen oek 10.9.1925; Ojonen oek 7.4.1926; Laaksonen oek 14.5.1926.

⁵⁹⁷ KA SLA Eba 4 Kilpelä oek s.a.; Malmberg oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Aalto oek 5.9.1925; Ojonen oek 7.4.1926.

⁵⁹⁸ KA SLA Eba 4 Kinnunen oek 19.6.1924; Aalto oek 5.9.1925; Laurinen oek 6.9.1925; Ojonen oek 7.4.1926.

⁵⁹⁹ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Setälä oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Pennanen oek 14.8.1925; Himanen oek 10.9.1925.

⁶⁰⁰ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a.; Laine oek 10.5.1925; Himanen oek 10.9.1925; Laurinen oek 6.9.1925.

valituksi lähetykskouluun. Hän kirjoitti voimakkaasta herätyksestään ja sitä edeltäneestä synnintunnosta, mutta ne eivät olleet elämäkerran pääasia, vaan hän korosti tahtovansa noudattaa ja toteuttaa Jumalan tahtoa. Hänen minäkuvansa vaikutti eheältä ja itsevarmalta.⁶⁰¹

Jumalan vaikutuksesta ja paikasta omassa elämässä oli kolmenlaista päätyyppiä: joko Jumala oli taustavaikuttajana ilman aktiivista roolia tai Hän vaikutti hakijaan hyvinkin aktiivisesti joko varjelemalla tätä pahalta tai herättämällä hakijan huomaamaan huonon elämän vaarat ja palaamaan takaisin yhteyteensä. Kuudelle hakijalle Jumala vaikutti olevan passiivinen, mutta olemassa oleva taustavoima.⁶⁰² Vaikutelma johtui siitä, että hakijat olivat itse aktiivisia elämäkerroissaan ja katsoivat useimmat tekonsa ja kokemansa tapahtumat itse aiheutetuiksi.⁶⁰³ Kaksi ilmoitti suoraan kuitenkin rukoilleensa Jumalaa.⁶⁰⁴ Toiset kaksi totesivat myös suoraan kokevansa Jumalan hyväksi ja varjelevaksi, vaikka olivat itse aktiivisia oman elämänsä ohjaajia.⁶⁰⁵

Suurin osa koki Jumalan varjelevana ja aktiivisena vaikuttajan elämässään. Tällaisia mainintoja löytyi 12 hakijalta. Hei eivät olleet kokeneet mullistavaa konversiota, mutta olivat saattaneet etsiä Jumalayhteyttään koettuaan sen heikentyneen. Kääntymys ei kuitenkaan ollut elämäkerran tärkein huomionkohde. He tunsivat Jumalan herättäneen heissä kutsumuksen ja he luottivat Jumalan tahdon olevan heidän kannaltaan paras, johti se lähetyksalalle tai ei. Muutama saattoi luetella tapahtumia elämästään, joissa koki Jumalan varjelleen häntä. Osalla oli selvästi vuorovaikutteinen suhde Jumalaan, toisilla Jumala vaikutti hakijaan ilman hakijan omaa aktiivisuutta Jumalan puoleen.⁶⁰⁶

Kahdeksan hakijaa korosti Jumalan etsineen heitä ja aiheuttaneen heissä herätyksen.⁶⁰⁷ Heistä viidellä konversio tapahtui heränneen omatunnon ja synnintunnon seurauksena.⁶⁰⁸ Kolmella hakijalla konversioon liittyi sairaus, jonka kautta

⁶⁰¹ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a..

⁶⁰² KA SLA Eba 4 Hyvönen oek s.a.; Rantanen Paasiolle s.a.; Rinne oek s.a.; Aalto oek 5.9.1925; Rantanen lähetyksjohtajalle 18.9.1925; Ojonen oek 7.4.1926; Klint oek 15.8.1927.

⁶⁰³ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a.; Aalto oek 5.9.1925; Ojonen oek 7.4.1926.

⁶⁰⁴ KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a.; Aalto oek 5.9.1925.

⁶⁰⁵ KA SLA Eba 4 Hyvönen oek s.a.; Rinne oek s.a..

⁶⁰⁶ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Kilpelä oek s.a.; Malmberg oek s.a.; Mutanen oek s.a.; Onatsu oek s.a.; Setälä oek s.a.; Tynkkynen oek s.a.; Yrjölä oek s.a.; Kinnunen oek 19.6.1924; Pennanen oek 14.8.1925; Miettinen oek 5.9.1925; Laaksonen oek 14.5.1926.

⁶⁰⁷ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Niku oek s.a.; Laine oek 10.5.1925; Väkeväinen oek 3.8.1925; Laurinen oek 6.9.1925; Himanen oek 10.9.1925; Lehtimäki oek 12.9.1925; Erkkilä oek 13.9.1925.

⁶⁰⁸ KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Niku oek s.a.; Väkeväinen oek 3.8.1925; Laurinen oek 6.9.1925; Erkkilä oek 13.9.1925.

he kokivat Jumalan etsivän heitä.⁶⁰⁹ Sairastaminen vaikutti myös Jumalan varjelevaksi kokeneeseen Yrjölään: hän lupasi parantumista vastaan antautua Jumalan työhön eli hän kävi Jumalan kanssa vaihtokauppaa terveydestään.⁶¹⁰ Vastaavaa vaikuttamisyritystä Jumalan tahtoon ei otoksessa esiintynyt muilla.

Jumalalta koki saaneensa merkin kolme: Onatsu tunsu Jumalan tahtovan häntä lähetyskouluun, koska oli sallinut hänelle erivapauksia asepalveluksessa.⁶¹¹ Rantanen oli kokenut opiston johtajan kysymyksen Jumalan merkiksi ja kutsuksi lähetysalalle.⁶¹² Tynkkynen koki lähetyskoulun oppilaan kehotuksen pyrkiä lähetyskouluun merkiksi Jumalan tahdosta.⁶¹³

Paholaisen kokeminen aktiiviseksi persoonaksi oli hyvin marginaalinen, vain neljä kirjoitti suoraan tulkinneensa paholaisen vaikuttamisesta elämäänsä. Laine viittasi elämäkerrassaan ”vihollisen” kuljettaneen häntä mihin tahtoi nuoruusvuosinaan.⁶¹⁴ Rantanen ilmoitti Jumalan sallineen ”vihollisen” saattaa hänen tielleen naisen, jonka kanssa avioitui ja siten muuttui kelvottomaksi hakijaksi lähetysalalle.⁶¹⁵ Kaksi viittasi maalliseen elämään tai maailmanhenkeen Jumalasta erottavana voimaan. Niku oli elänyt maallista elämää eli olleensa ”Saatanan pauloissa”.⁶¹⁶ Setälää oli ”maailman henki” yrittänyt saada pois lapsuuden uskosta. Hän myös nimitti maailmaa pettäväksi ja kavalaksi kuin persoonaa.⁶¹⁷ Tämän voisi tulkita kuvaukseksi persoonallisesta pahasta ja siten synonyymiksi paholaiselle, mutta Setälä ei toisaalta kirjoita elämäkerrassaan suoraan paholaisesta eikä käytä aiheeseen paria lausetta enempää.

6. Lähetysorientaation selkeys hämärtyessä

Lähetysorientaatio selkeiden, osittain selkeiden ja epäselvien välillä hajaantuu tässä otoksessa tasaisemmin, vaikka olisi odotuksenmukaista, että hakukriteerien tiukentuessa olisi jälkimmäinen ryhmä jäänyt jo kokonaan pois, mutta sitä vastoin ryhmään sijoittui tulkintani mukaan tavanomaista suurempi määrä hakijoita. Selkeästi lähetystyöhön tahtovia oli tulkintani mukaan yhdeksän. Heistä yksi perui hakemuksensa terveyteensä vedoten ja kuusi hyväksyttiin, joista puolestaan valmistui vain kolme. Hakkaraisen lähetysmotivaatio syntyi kristillisessä kansanopis-

⁶⁰⁹ KA SLA Eba 4 Laine oek 10.5.1925; Himanen oek 10.9.1925; Lehtimäki oek 12.9.1925.

⁶¹⁰ KA SLA Eba 4 Yrjölä oek s.a..

⁶¹¹ KA SLA Eba 4 Onatsu oek s.a..

⁶¹² KA SLA Eba 4 Rantanen Paasiolle s.a..

⁶¹³ KA SLA Eba 4 Tynkkynen oek s.a..

⁶¹⁴ KA SLA Eba 4 Laine oek 10.5.1925.

⁶¹⁵ KA SLA Eba 4 Rantanen lähetysjohtajalle 18.9.1925.

⁶¹⁶ KA SLA Eba 4 Niku oek s.a..

⁶¹⁷ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a..

tossa, jossa lähetysjohtaja kävi esitelmöimässä lähetystyöstä. Hän oli tätä ennen kokenut konversion ja armon, ja nyt esitelmän seurauksena ääni alkoi käskeä häntä lähtemään. Hakkarainen luuli asepalveluksensa estävän lähetyskouluun pääsyn, mutta huomattuaan *Lähetysanomista* koulun alkavan vasta tulevana syksynä sisäinen ääni pakotti häntä taas, ja silloin hän lupasi Jumalalle tarjoutua lähetysalalle. Hänet hyväksyttiin, mutta hän erosi ensimmäisen lukuvuoden päätteeksi.⁶¹⁸ Ikäheimosen lähetysidentiteettiä tuki moni asia: hän oli käynyt lapsesta asti perheensä kanssa lähetysjuhlilla ja hän tunsu kuuden vuoden ajalta kutsumusta Jumalan työhön. Hän oli aikonut hakea jo lähetyskoulun edelliselle mieskurssille, mutta oli luopunut aikeestaan vähäisten koulutietojensa vuoksi. Hän täydensi tietojaan kristillisessä kansanopistossa ja samalla sai tietoa lähetystyöstä, tutustui lähetystaloon ja sen oppilaisiin. Tuolloin lähetyskäsky alkoi toistua hänen mielessään yhä useammin. Opistoajan jälkeen Ikäheimosella oli ollut hiljaisempi hengellinen kausi elämässään, mutta sitten pyrkiminen lähetystyöhön oli jälleen alkanut tuntua velvoittavalta, koska muutoin ei-kristityt eivät voisi kuulla armosta. SLS:n viimeisimmät vuosijuhlat ja lähetyskirjallisuuden lukeminen olivat hänen viimeisin innoittajansa pyrkiä lähetyskouluun. Motiivinsa puolesta Ikäheimonen olisi saattanut olla otollinen hakija, mutta heikko koulutustausta esti hänen valintansa.⁶¹⁹ Kilpelän lähetysmotivaatio oli syttynyt lähetysjuhlilla vuonna 1921, jolloin hän tunsu Jumalan kutsun ja heräsi huolehtimaan sielunpelastuksestaan. Ennen mainittuja lähetysjuhlia hän oli lukenut *Lähetysanomista* ja lähetyskirjallisuutta. Merkittävimmin Kilpelän motivaatioon vaikutti hänen isänsä, jonka kanssa hän kävi lähetysjuhlilla ja keskusteli ei-kristittyjen tilasta sekä omasta toivostaan päästä lähetystyöhön. Isä tuki aietta, mutta samalla laittoi pohtimaan aikoiko hän alalle oikeista syistä. Kilpelä epäili sopivuuttaan, mutta kirjallisuuden ja saarnojen kautta hän vakuuttui Herran tarvitsevan häntä lähetystyöhön. Tämän jälkeen isä kertoi rukoilleensa hänen puolestaan, että Herra käyttäisi häntä lähetyksen palveluksessa. Lomakkeeseensa Kilpelä tiivistää motiivikseen Kristuksen rakkauden. Hyväksytyksi tulemisestaan huolimatta hän erosi lähetyskoulusta kahden vuoden jälkeen.⁶²⁰ Malmbergin selkeä lähetysmotivaatio perustui lähetyskäskyyn, huoleen Ambomaan kansan sielujen pelastuksesta ja kutsumusvarmuuteen, johon hän oli päätenyt vakavan itsetutkiskelun kautta. Hänellä oli vankka kristillinen minäkuva,

⁶¹⁸ KA SLA Ad 3 Hakkarainen, Eemil. KA SLA Eba 4 Hakkarainen oek s.a.; Hakkarainen pti 12.6.1926.

⁶¹⁹ KA SLA Eba 4 Ikäheimonen oek s.a.; Ikäheimonen johtokunnalle 7.9.1925.

⁶²⁰ KA SLA Ad 3 Kilpelä, Walde Johannes. KA SLA Eba 4 Kilpelä oek s.a.; Kilpelä pti 15.6.1926.

mutta häntä ei valittu oppilaaksi.⁶²¹ Mutasen lähetyksutsumus syttyi 14-vuotiaana saatuaan näyn afrikkalaisten hädästä ja tuskasta. Lisäksi hän tunsu sielussaan äänen, joka pakotti häntä lähetystyöhön heidän pelastamiseksi. Näyn jälkeen hän lupasi lähteä, ja koki pitkittäneensä jo liikaakin pyrkimistään. Hän oli toisaalta vielä hakuhetkelläkin vasta täyttämässä 18 vuotta. Hän suoritti lähetyssaarnaajan tutkinnon, mutta matriikkelista ei selviä, pääsiko hän ulkolähetykseen.⁶²² Onatsun motiivit olivat selkeät ja johdonmukaiset: hän tunsu ensi kertaa kutsua lähetystyöhön Sortavalan lähetyspäivillä vuonna 1922, jolloin häntä koskettivat eikristittyjen hätä ja työntekijöiden vähyys. Luettuaan *Lähetyssanomiam* hän oli arvellut, ettei häntä oltu tarkoitettu lähetyksalalle, koska lähetykskoulun oli tarkoitus alkaa yhtä aikaa asepalveluksensa kanssa. Toivo lähetyksstyöstä ei unohtunut sota-väessä, ja saatuaan luvan valmistautua koulun pääsytutkintoon hän koki sen merkiksi Jumalan tahdosta saada hänet lähetyksstyöhön. Lomakkeeseen Onatsu tiivisti motiiveikseen pakanoiden hädän ja sisäisen kehotuksen hakea. Onatsu suoritti lähetykssaarnaajan tutkinnon Tampereen tuomiokapitulissa 1933.⁶²³ Pennanen tuli herätykseseen ja koki armon talvella 1920, ja innostui silloin puhumaan julkisesti Vapahtajasta. Puheiden pitäminen hartauskokouksissa johti ajatukseen pyrkiä ulkolähetykseseen, mihin vaikutti lapsuudessa luetut kertomukset lähetykslehdistä. Hän epäili koulutietojensa riittävyttä ja vietti kristillisessä kansanopistossa yhden talven ja innostui siellä lähetyksalasta lisää lähetyksesitelmien myötä. Opiston johtaja tuki hänen toivettaan ja kehotti itseopiskeluun, jotta Pennanen olisi saattanut päästä mukaan jo edellisen kurssin aloittaneiden joukkoon. Yritys oli liian työläs, joten Pennanen päätti odottaa uuden kurssin alkua ja sinä aikana opiskella pätevyysden kristilliseen nuorisotyöhön. Erityisen innokkaasti hän toivoi pääsyä lähetykskoulun niinä hetkinä, kun oli saattanut lähetyksstyöntekijöitä matkaan kotimaan rannikkokaupungeissa. Lomakkeen perusteella lähetyksstyö oli ollut Pennaselle aina rakas ja kiinnostusta oli pitänyt yllä lähetyksstyöntekijöiden elämäkertojen lukeminen. Odotus ja harrastuneisuus palkittiin, sillä hänet hyväksyttiin oppilaaksi suorittaen lähetykssaarnaajan tutkinnon loppuun.⁶²⁴ Setälän hakemus oli innokas ja tunnerikas. Hänellä oli vankka kristillinen identiteetti, vaikka kävikin läpi konversion rippikouluajan jälkeen: hän oli konfirmaation yhteydessä luvannut seurata

⁶²¹ KA SLA Eba 4 Malmberg oek s.a..

⁶²² KA SLA Ad 3 Mutanen, Aaro. KA SLA Eba 4 Mutanen oek s.a.; Mutanen ptl 19.6.1926.

⁶²³ KA SLA Ad 3 (Onatsu) Ojanto, Johannes. KA SLA Eba 4 Onatsu oek s.a.; Onatsu ptl 3.6.1926.

⁶²⁴ KA SLA Ad 3 Pennanen, Eino. KA SLA Eba 4 Pennanen oek 14.8.1925; Pennanen ptl 5.6.1926.

aina Jeesusta, mutta oli sinisilmäisyyttään vähitellen mennyt maailman mukana. Konversion yhteydessä hän koki Jeesuksen rakkautta ja tunsi saaneensa kutsun Jumalalta lähteä viemään ”evankeliumin valoa pakanuuden pimeyteen”. Hän koki velvollisuudekseen lähteä työmieheksi elon paljouteen ja häntä ahdisti ajatus, ettei täyttäisi kutsumustaan eli käyttäisi leivisköjään, jotka hänelle oli uskottu. Hän toisti elämäkerrassaan paloaan kaukaisiin maihin ja kantoi huolta kiinalaisten tilasta. Tähän oli luultavasti vaikuttanut Kiinaan lähteneen pastori Koiviston tunteminen. Setälä oli varma, ettei kutsumus ollut hetken mielikuvitusta, vaan Jumalan tahto. Myöhemmin lähettämässään kirjeessä hän tiedusteli, oliko hänellä mahdollisuutta päästä lähetyskouluun pelkällä kansakoulutodistuksella, sillä muutoin hänen olisi etsittävä toinen ala, jolla palvella Jumalaa. Lähetystyö ei ollut hänelle siten ehdoton päähänpintymä, vaan hän oli valmis toteuttamaan palveluhaluaan toisellakin työalalla. Setälä olisi todennäköisesti päässyt lähetyskouluun, mutta hän perui hakemuksensa epävarman terveytensä vuoksi.⁶²⁵ Yrjölän lähetysmotivaatio syttyi tämän sairastaessa 13-vuotiaana. Hän lupasi ryhtyä Jumalan valtakunnantyöhön, jos paranisi, ja äiti ohjasi hänen ajatuksensa lähetysalalle. Tuolloin Yrjölä luki kaikki lähetystyötä koskevat kirjat, mitä sai käsiinsä. Halu lähetysalalle vahvistui, kun hän väitti kuulleensa lähetysaarnaaja Hännistä Kotkan kirkossa ja tunteneensa samaan aikaan, ettei kaupallinen ala ollut häntä varten. Poikkeuksellisesti hän koki herätyksen ja tuli oivaltamaan sovitustyön voiman lähetyskutsumuksensa syttymisen jälkeen, mitä herätys voimisti entisestään. Hän tunsi velvollisuudekseen lähteä viemään ”evankeliumin valoa pakanuuden synkkään yöhön” Jeesuksen rakkauden vuoksi. Tärkeimpänä vaikuttimenaan hän piti kirjaa *Avain lähetystehtävään* sekä kutsumustaan. Yrjölän motiivit olivat vahvasti tunneperusteisia. Hänet hyväksyttiin lähetyskouluun, mutta hän erosi reilun kahden vuoden jälkeen.⁶²⁶

Kolmentoista hakijan hakemuksessa ilmeni jokin seikka, miksi lähetysorientaatio ei ollut aivan yhtä selkeä tai perusteltu edellisillä. Ryhmästä kaksi joutui perumaan hakemuksensa ennen koulun alkua ja lopulta kahdeksan hyväksyttiin, joista valmistui neljä ja yksi kuoli kesken opintojen. Aallon lyhyt elämäkerta oli korostetun kristillinen, mutta Jumalalla ei vaikuttanut olevan kovin aktiivista roolia hänen elämässään. Kutsumusvarmuuteen Aalto oli tullut itsetutkiskelun kautta. Motivaation ulkolähetykseen hän sai tarkentamattomasta saarnasta ja lisäksi hän

⁶²⁵ KA SLA Eba 4 Setälä oek s.a.; Setälä Paasiolle s.a.; Setälä Paasiolle 14.6.1926.

⁶²⁶ KA SLA Ad 3 Yrjölä, Toimi Leonard. KA SLA Eba 4 Yrjölä oek s.a.; Yrjölä ptl 9.6.1926.

oli osallistunut Pakanalähetysten laulukuoroon vuoden ajan. Vaikka Aallolla oli osoittaa syy lähetyskiinnostuksen heräämiseen ja varmuus kutsumuksestaan, häneltä silti tuntuu puuttuvan selkeä kiinnostus lähetystyöhön. Hän perui hakemuksensa avioliiton takia.⁶²⁷ Erkkilän ainoa motiivi on Jumalan kutsumus. Hän ilmoitti joutuvansa mahdollisesti asepalvelukseen tulevana vuonna, mutta koska hänellä saattoi olla mahdollisuus saada palveluksesta vapautus, hän päätti hakea. Vajaa kuukausi elämäkertansa lähettämisen jälkeen Erkkilä ilmoitti, että hänet oli todettu kelvolliseksi asepalvelukseen ja joutui siksi perumaan hakemuksensa.⁶²⁸ Himasen lähetysmotiivi liittyy vahvasti konversioon ja armokokemukseen. Konversioon liittyi näky Jeesuksesta, joka ilmoitti Himasen tulevan vielä julistamaan pakanoille Hänestä. Konversion ja näyn taustalla vaikuttivat äidin puheet siitä, miten hänen piti pyrkiä lähetyskouluun 18 vuotta täytettyään. Himanen arveli näyn olleen Jumalan vastaus äitinsä rukouksiin. Hän oli odottanut hakua kouluun neljä vuotta ja käynyt jo kahdesti lähetyskoulun johtajan puheilla. Vaikka tulkintani mukaan Himasen lähetysmotivaatio ei ollut aivan selkeä siksi, että hän ei elämäkerrassaan osoittanut suoraa kiinnostusta ei-kristittyihin ja motivaatio perustui näylle, hänet kuitenkin hyväksyttiin oppilaaksi suorittaen tutkinnon loppuun.⁶²⁹ Hyvönen motivaatio lähetystyöhön syntyi lähetysjuhilla, jolloin hän koki Jumalan hyvyttä ja alkoi kilvoitella uskossaan. Lähetystyöstä tuli hänelle sydämen asia. Hyvönen ei selosta kovin syvällisesti miten lähetysjuhlat tai NMKY:n Helsingin maailmankokous olivat avanneet hänelle lähetystyön tärkeyttä, ja mahdollisesti nuoresta iästä johtuva ailahtelu elämäntehtävän valinnassa antoivat hänestä vaikutelman, ettei hänen lähetysorientaatiokaan ollut aivan selvä. Hänet hyväksyttiin oppilaaksi ja hän myös suoritti lähetysaarnajan tutkinnon Tampereen tuomiokapitulissa.⁶³⁰ Kinnusen elämäkerrassa oli huomattavan vähän viittauksia lähetystyöhön, vaikka pitkästä elämäkerrasta välittyikin vankka hengellinen mielenlaatu. Hänen motiivinsa oli Jumalalta saatu kutsu lähetysalalle, ja hengellisen laulun sanoin hän viittasi armosanomien viemiseen siitä tietämättömille. Lomakkeen perusteella Kinnunen tosin ilmoitti valinneensa lähetystyön työalukseen itse ja tunnustaneensa jo lapsuudestaan lähtien rakkautta ja kunnioitusta lähetystä kohtaan, mutta hänen lähetysintonsa alkusyytä ei hakemuksesta selvinnyt. Hän joutui eroamaan

⁶²⁷ KA SLA Eba 4 Aalto oek 5.9.1925; Aalto ptl 2.6.1926.

⁶²⁸ KA SLA Eba 4 Erkkilä oek 13.9.1925; Erkkilä SLS:n johtokunnalle 9.10.1925.

⁶²⁹ KA SLA Ad 3 Himanen, Kalle. KA SLA Eba 4 Himanen oek 10.9.1925; Himanen ptl 6.6.1926.

⁶³⁰ KA SLA Ad 3 Hyvönen, Erkki Rudolf. KA SLA Eba 4 Hyvönen oek s.a..

lähetyskoulusta sairauden vuoksi kolmen vuoden opintojen jälkeen.⁶³¹ Laaksosen motiivi lähetystyöhön oli vastarakkaus Kristukseen ja halu tehdä jotain Jumalan valtakunnan hyväksi. Kiinaan lähtenyt pastori Koivisto oli saanut Laaksosen vakuuttuneeksi siitä, että tämäkin halusi elää Vapahtajalle, ja ilmeisesti tästä syystä hän halusi täyttää lähetyskäskyä, mikäli hän oli siihen kelvollinen. Oliko halu lähetystyöhön lähtöisin hänestä itsestään vai oliko lähetystyöntekijä ihanne, mitä kohti hän pyrki, koska oli ollut tekemisissä lähetystyöhön lähtevän kanssa? Ilmeisesti tahto lähetystyöhön ei ollut kovin vahva, sillä Laaksonen erosi ensimmäisen syyslukukauden lopussa.⁶³² Laineen motivaatio perustui pelkästään hänen lukeensa kertomukseen vanhasta lähetystyöntekijästä. Vaikuttaisi siltä, että hän samaistui kertomuksen päähenkilöön tämän sairauden vuoksi, koska oli itse sairastellut lapsena ja myöhemmin nuoruudessaan tullut herätykseen sairauden ja kuolemanpelon seurauksena. Konversion yhteydessä hän päätti uhrautua Jumalan työlle kiitokseksi terveytensä palauttamisesta.⁶³³ Miettisen pohdinnat lähetysalasta alkoivat aikuistumisen kynnyksellä, kun oli aika valita elämäntehtävä itselle. Opettaja oli kansakouluaikana jo kertoillut lähetystyöstä, mutta silloin lähetysala ei Miettistä vielä kiinnostanut. Lähetyskutsumus syttyi kristillisessä kansanopistossa, missä lähetysaarnajan esitelmä Kiinan oloista herätti Miettisessä velvollisuudentunteen lähteä julistamaan heille siitä armosta, jonka oli itse kokenut. Miettinen tunsikin elävänsä parhaiten Kristukselle pyrkimällä lähetyskouluun, mutta piti kouluun pääsyn olevan Jumalan tahdon varassa. Muutoin selkeää lähetysmotivaatiota laimensi epävarmuus omasta kelvollisuudesta sekä kommentti, ettei hän halunnut olla parempien hakijoiden esteenä. Miettinen pääsi lähetysoppilaaksi, mutta hän kuoli keuhkokuumeeseen kesken opintojensa 16.7.1928.⁶³⁴ Ojosen elämäkerrassa oli poikkeuksellisen vähän viitteitä lähetystyöhön. Hän oli kristillisestä kodista ja pysynyt Jumalan yhteydessä koko ikänsä. Lähetyskouluun hän halusi antaa kaikki voimavaransa Jumalan valtakunnan työhön. Tämän oli aiheuttanut oivallus ”Jumalan suuresta kasvatustyöstä ihmiskunnassa”. Lomakkeessa hän ilmoitti motiivikseen ”julman pakanuuden ja rakkauden Mestarin työhön”. Tämä oli ainoa viittaus, jolla hän osoitti halunsa tehdä Jumalan valtakunnantyötä nimenomaan ulkolähetyksessä. Ojosen otettiin oppilaaksi ja hänet lähetettiin Af-

⁶³¹ KA SLA Ad 3 Kinnunen, Tobias Leevi. KA SLA Eba 4 Kinnunen oek 19.6.1924; Kinnunen pti 3.6.1926.

⁶³² KA SLA Ad 3 Laaksonen, Elias Rudolf. KA SLA Eba 4 Laaksonen oek 14.5.1926.

⁶³³ KA SLA Eba 4 Laine oek 10.5.1925.

⁶³⁴ KA SLA Ad 3 Miettinen, Antti. KA SLA Eba 4 Miettinen oek 5.9.1925; Miettinen pti 12.6.1926.

rikkaan syksyllä 1933.⁶³⁵ Rantasella oli intoa lähetysalalle, mutta ulkoiset puitteet estivät häntä tulemasta valituksi. Halu lähetyskouluun heräsi hänessä 14–15-vuotiaana ja se uusiutui etenkin kansanopistoaikana. Johtaja Malmivaaran kysymys hänen kiinnostuksestaan lähetysalaa kohtaan oli tuntunut Rantasesta Jumalan merkiltä. Rantanen oli kiinnostava hakija siksi, että hän sai vankan suosittelijan johtaja Malmivaarasta. Vaikka tämä tiesi hakijan lähtökohdat epävakuuttaviksi, hän tarjoutui jopa kustantamaan Rantasen koulutuksen lähetyskoulussa. Paasio oli kehottanut ensimmäisen yhteydenoton jälkeen vuonna 1923 Rantasta hankkimaan koulutietoja, mihin Rantanen oli ryhtynytkin. Hän oli kuitenkin päätyntä naimisiin ja perheelliseksi kuluneen kahden vuoden aikana, ja hän tiesi itsekin siviilisäätynsä olevan esteenä kouluun pääsulle heikkojen koulutietojen lisäksi. Hän kuitenkin toivoi mahdotonta, ettei Jumala hylkäisi häntä lähetysalalta ja yritti vedota siihen, että lähetystyössä tarvittaisiin monenlaisia työmiehiä.⁶³⁶ Rinne oli konversionsa jälkeen pysynyt heränneellä mielellä ja koettuaan vielä taisteluja hyvän ja pahan välillä hän oli alkanut pohtia niitä, jotka eivät tunteneet lainkaan Jeesusta. Siten hän oli alkanut tuntea kutsumusta lähteä julistamaan Jeesuksesta. Sama ajatuskulku hänellä oli lomakkeessaan rakkauden näkökulmasta: ”Vapahtajan rakkaus minua syntistä kohtaan muistuttaa syntisistä, jotka eivät tunne Vapahtajaa”. Hän oli haaveillut lähetyskoulusta Englannissa, mutta ymmärtänyt toiveensa olevan epärealistinen. Hän oli ennen herätystään jo tutustunut välillisesti lähetystyöhön Livingstonen elämäkerrasta, muttei silloin ollut vielä kiinnostunut varsinaisesti lähetysalasta. Rinteen pitkänpuoleinen elämäkerta muista elämänvaiheista ja epävarma minäkuva eivät tehneet hänen lähetysorientaatiostaan täysin selkeää: hän tunsu itsensä araksi ja huonoksi Jeesuksen nimen todistajaksi, mutta luotti kutsumuksen olevan lähtöisin Jumalasta eikä omasta mielikuvituksestaan. Rinne valittiin oppilaaksi, mutta koulukomitea erotti hänet neljännen vuoden päätteeksi ”sopimattoman luonteen vuoksi”.⁶³⁷ Tynkkysen lähetysharrastus perustui *Lähetysanomiiin*, joita hänen isänsä oli tilannut jo hänen lapsuudessaan. Konversion jälkeen Tynkkynen huomasi samasta lehdestä hakuilmoituksen kouluun vuonna 1921, mutta koska ei ollut silloin varma Jumalan tahdosta, hän jätti hakematta tullen kuitenkin rauhattomaksi eikä saanut mielestään ei-kristittyjä ja heidän hätäänsä. Hän kertoi

⁶³⁵ KA SLA Ad 3 Ojonen, Toimi Albinus. KA SLA Eba 4 Ojonen oek 7.4.1926; Ojonen ptl 13.6.1926.

⁶³⁶ KA SLA Eba 4 Rantanen Paasiolle s.a.; Rantanen suositus Malmivaara 23.6.1923; Rantanen lähetyskoulun johtajalle 18.9.1925.

⁶³⁷ KA SLA Ad 3 Rinne, Aarno Aleksander. KA SLA Eba 4 Rinne oek s.a.; Rinne ptl 15.6.1926.

ajatuksistaan pastori Mustalalle, jolta hän sai lähetyskirjallisuutta luettavaksi ja jonka johtamaan ompeluseuraan hän osallistui. Mustalan lähtiessä Kiinaan vuonna 1923 Tynkkynen haikaili hänen matkaansa. Tämän jälkeen pari lähetysoppilaista kehotti häntä hakemaan lähetyskouluun ja hän kävi myös Paasion puheilla. Lomakkeeseen Tynkkynen täydensi syikseen lähetyskäslyn ja sanat ”tule ja auta meitä”, vaikkei hakupapereista selviä mistä ne olivat peräisin. Hän arveli vaikeuksia tulevan eteen, mutta luotti pyrkimisensä olevan Jumalan tahdon mukaista. Hänen lähetysfokuksensa jäi hieman epävarmaksi kaukokaipuun ja epävarman itsetunnon vuoksi, vaikka hänellä oli runsaasti lähetysmotivaatiota tukeviakin perusteita.⁶³⁸ Väkeväinen oli päättänyt jo kansakouluiässä lähteä julistamaan ei-kristityille Jeesuksesta lähetystyöhön lähteneen tati Hilma Laurénin tavoin. Lomakkeessa hänen motiivinsa oli ”tuntematon rakkautensa pakanoihin”. Aikuisena hän tuli herätykseen ja koki armon, muttei selostanut miten päätyi hakemaan lähetyskouluun. Hänen ainoaksi motiivikseen voi siten laskea lapsuudenaikkeen ryhtyä lähetysaarnajaksi ja konversiosta seuranneen ymmärryksen, miten elämä Jumalan yhteydessä oli ainoa millä oli merkitystä. Vaikkei Väkeväisen hakemus ollut selkeimpiä lajissaan, hänet hyväksyttiin lähetyskouluun suorittaen lähetysaarnajan tutkinnon.⁶³⁹

Lähetysfokus oli viidellä hukassa, epäselvä tai vaikeasti tulkittavissa, eikä heistä yhtäkään hyväksytty lähetyskouluun. Klinton lyhyt elämäkerta antoi hakijasta varsin ailahtelewan mielikuvan. Motiivi lähetystyöhön näytti syntyneen hetken mielijohteesta lähetyslehden näkemisellä, vaikka hän väitti jo lapsena ajatelleensa lähetysalaa. Lisäksi Klint totesi elämäkertansa lopussa, ettei hänestä varmaan opiskelijaa tule, vaikka hän juuri oli pyrkimässä kuusivuotiseen sisäoppilaitokseen. Hän ei maininnut myöskään ei-kristityistä tai kutsumuksesta mitään, vaan päällimmäisenä motiivina näyttäisi olleen kaipuu maailmalle.⁶⁴⁰ Laurinen tahtoi lähetystyöhön oman armokokemuksen ja ylimalkaisen toisten sielunpelastuksesta huolehtimisen vuoksi. Lomakkeessa hän ilmoitti tärkeimmäksi syykseen lähetyskirjojen vaikutuksen ja kaipuun elämäntehtävästä, missä voisi parhaiten palvella Jumalaa. Elämäkerta oli selostus hakijan hengellisestä historiasta, eikä siitä käy ilmi syy ulkolähetystyöhön haluamisesta.⁶⁴¹ Lehtimäki vaikutti epävar-

⁶³⁸ KA SLA Eba 4 Tynkkynen oek s.a.; Tynkkynen ptl 6.6.1926.

⁶³⁹ KA SLA Ad 3 Väkeväinen, Eino. KA SLA Eba 4 Väkeväinen oek 3.8.1925; Väkeväinen ptl 15.6.1926.

⁶⁴⁰ KA SLA Eba 4 Klinton oek 15.8.1927.

⁶⁴¹ KA SLA Eba 4 Laurinen oek 6.9.1925; Laurinen ptl 13.6.1926.

malta lähetyskutsumuksestaan. Ehdotus lähetyskoulusta tuli toiselta kyläläiseltä, eikä Lehtimäki pitänyt alaa aluksi mahdollisena vähävaraisuutensa vuoksi. Koska käytännöllisten töiden aloilta oli ilmennyt esteitä, hän oli alkanut miettiä olisiko Jumalan valtakunnan työ sittenkin oikeampi tie ja esteet osoitus Jumalan tahdosta. Lehtimäki vaikutti olleen varma ainoastaan siitä, että tahtoi tehdä Jumalan valtakunnan työtä, mutta oli Jumalasta kiinni millä alalla Hän piti hakijaa sopivampana. Myös papinsuositus viittasi siihen, ettei lähetystyö ollut ollut hakijan pitkäaikainen toive.⁶⁴² Moision ainoa arkistoitu kirje oli varsin sekava ja lyhyt, eikä siitä saanut selville miksi hän oli kouluun pyrkimässä, vaikka ilmoitti kirjeensä alussa täydentävänsä omaelämäkertansa kysymyksestä mistä oli saanut lähetysrakkauten ja halun uhrata itsensä Jumalan valtakunnan työlle. Kirjeestä ilmeni, että hän oli lähettänyt aiemmin samana vuonna liudan papereita lähetysjohtajalle, mutta niitä ei ollut arkistoitu ainakaan muiden hakupapereiden joukkoon.⁶⁴³ Nikulta puuttui selkeä lähetysidentiteetti ja hänen motiivinsa lähetyskouluun pääsemiseksi oli saada turvapaikka Jumalan yhteydessä pysymiseksi. Konversionsa yhteydessä hän oli luvannut pysyä Jumalan palvelijana hamaan vanhuuteen, ja kuluneen vuoden ajan hän oli tuntenut sisäisen äänen kehottaneen häntä ryhtymään lähetystyöhön, jotta hän ei lankeaisi. Myöhemmin lähettämästään kirjeestä Tarkkaselle ei selvinnyt muita viitteitä lähetysalaan kuin ”erikoinen halu antautua lähetystyöhön”.⁶⁴⁴

⁶⁴² KA SLA Eba 4 Lehtimäki oek 12.9.1925; Lehtimäki suositus Kankainen 15.9.1925; Lehtimäki ptl 14.6.1926.

⁶⁴³ KA SLA Eba 4 Moision SLS:n lähetysjohtajalle 27.5.1925.

⁶⁴⁴ KA SLA Eba 4 Niku oek s.a.; Niku Tarkkaselle 3.9.1927.

V Tutkimustulokset

Lähetysmotivaatioon vaikuttivat hakijoiden elinympäristö, tietoiset pohdinnat ja tunteet, joiden perustana oli heidän kokemus hengellisestä elämästään ja maailmankuvasta. Lähetysmotiivit syntyivät joko perheen tai kylä- ja kouluyhteisön kautta tai täsmälleen lähetystyöhön liittyneistä tapahtumista tai henkilöistä. Kodin merkitys oli kaikissa otoksissa kohtalaisen pieni, mutta merkittävä. Vuonna 1901 kolme hakijaa kertoi saaneensa kotoaan tukea aikeelleen pyrkiä lähetyskouluun, ja kahden kotoa oli tullut selkeää vastustusta. Vuosikymmen myöhemmin viisi hakijaa oli saanut lähetysharrastukselleen tukea kotinsa piiristä, ja lisäksi kaksi kertoi kotonaan harrastetun lähetystyötä, vaikkei kukaan perheenjäsenistä ollut erityisesti kehottanut lähetystyöhön pyrkimään. Vuonna 1913 sukulaisten kirje oli myös suurimmillaan: lähetysmotivaatioon vaikuttivat vanhempien lisäksi sisarukset ja setä. Vuonna 1926 kahden hakijan äiti ja yhden isä oli aktiivisesti tukenut lähetyskouluun pyrkimistä. Lisäksi kaksi kertoi kotonaan harrastetun lähetystyötä. Kodin aktiivinen vaikutus oli siten suhteellisen vähäistä, mutta sillä oli merkitystä lähetysmotivaation taustavoimana. Yleisainnatt kodin kristillisyydestä sitä vastoin yleistyivät otoksesta toiseen. Vuonna 1901 vain viisi hakijaa ilmoitti saaneensa kotoaan kristillisen kasvatuksen, vuonna 1913 suorina mainintoja löytyi kymmeneltä hakijalta ja lisäksi rivien välistä oli tulkittavissa ainakin viidestä hakemuksesta kodin olleen kristillisesti orientoitunut. Vuonna 1926 vain neljä jätti kertomatta kotinsa kristillisestä hengestä mitään.

Kodin ulkopuolelta selkeimmät lähetysmotivaatioon liittyneet vaikutteet tulivat lähetysalalla työskentelevien kautta: vuonna 1901 neljä hakijaa oli nähnyt lähetystyöntekijän, neljä lähetysjohtajan ja yksi lähetysaarnajaan lesken. He muodostivat neljänneksen koko otoksesta. Vuoden 1913 otoksessa lähetysaarnajaan puheen tai esitelmän oli kuullut vain kolme henkilöä, ja toiset kolme olivat kertoneet kuullessaan yleensä lähetysaiheisen puheen. Viimeisessä otoksessa lähetysalalla työskentelevien kohtaamiset olivat jälleen yleisempiä: kentällä olleita lähetysaarnajia oli kuulut kolme hakijaa, kaksi oli ollut tekemisissä ensikertaa kentälle lähtevän pastorin kanssa, SLS:n johtajan oli tavannut yksi ja lähetyskoulun johtajan oli kohdannut kolme hakijaa. Muut kodin ulkopuolella lähetysmotivaatioon vaikuttaneet henkilöt muodostivat kussakin otoksessa varsin heterogeenisen joukon: ensimmäisessä otoksessa lähetysalalle olivat johdattaneet kaksi satunnaista henkilöä, kansakouluopettaja, pitäjän pappi ja ystävät. Toisessa otoksessa vain kaksi oli saanut kehotuksen pyrkiä lähetysalalle perheen ulkopuolelta:

toista oli opastanut lähetyssaarnaaja ja toista ”lähetyssystävät”. Kolmannessa otoksessa kodin ulkopuolinen vaikutuspiiri oli monipuolinen: kolme oli saanut tukea lähetyksmotiivilleen seurakunnan papeilta, kaksi kristillisen kansanopiston johtajalta, yksi kansakouluopettajalta, yksi kylän maanviljelijältä lähetykskoulun aloittaneilta oppilailta.

Maininnat lähetyksmotivaatiota herättäneistä ja ylläpitäneistä paikoista monipuolistuivat otosten välillä. Vuoden 1901 viisi mainintaa sisälsivät joko kodin, kotikylän tai lähetyksjuhlat. Vuonna 1913 mainintoja oli 10: lähetyksjuhlat mainittiin viidesti, kolme hakijaa oli ollut itse mukana lähetyks toiminnassa omalla paikkakunnallaan ja kaksi hakijaa oli saanut kosketuksissa merimieslähetykseseen ulkomailla ollessaan. Vuoden 1926 otoksessa uudeksi ilmiöksi nousivat kristilliset kansanopistot: seitsemän hakijaa oli sellaisessa opiskellut ja erityisesti neljän lähetyksmotivaatioon opisto aika oli vaikuttanut merkittävästi. Lähetyksjuhlista ja -päivistä kirjoitti neljä hakijaa, ja kaksi kertoi muista lähetyks harrastusta tukeneista toimintamuodoista: lähetyks laulukuo rosta, ompeluseurasta, vierailusta lähetyks talolla ja lähetyks museon näyttelystä. Kaikkiaan mainintoja antoi otoksesta kymmenen eri henkilöä eli joka kolmas hakijoista. Painopiste alkoi siis siirtyä vuosien varrella kodeista seurakuntiin, opistoihin ja yhdistyksiin. Ilmiöön on vaikuttanut osaltaan lähetyks yhdistysten perustaminen ja lähetyks harrastuksen paikkakunnallistumisen vuodesta 1906 lähtien.

Tietoisiksi syiksi hakeutua lähetyks salalle tulkitsin lähetyks käskyn, lukemisen, kiinnostuksen ei-kristittyihin ja tahdon tehdä Jumalan valtakunnan työtä esimerkiksi julistamalla. Selvitin myös hakijoiden keinoja käyttää hyödyksi aikansa ennen lähetyks kurssin alkamista. Vaikka lähetyks käskyn odottaisi olleen selkein syy pyrkiä lähetyks työhön, vain harva hakija mainitsi sen otoksesta toiseen. Suurin ”piikki” osui vuodelle 1913, jolloin lähetyks käskyyn viittasi hakemuksessaan jopa yhdeksän hakijaa. Kahdessa muussa otoksessa vain viisi hakijaa kummassakin mainitsi lähetyks käskyn motiivikseen.

Koska ulkolähetyks työ tähtäsi työhön ei-kristittyjen kansojen keskuudessa, olisi ollut odotuksenmukaista kaikkien lähetyks työhön pyrkivien osoittaneen kiinnostusta ei-kristittyjä kohtaan hakemuksissaan. Siksi oli yllättävää, että yhdessäkään otoksessa kaikki hakijat eivät maininneet automaattisesti kastamattomista kansoista mitään, vaikka määrällisesti maininnat olivatkin kohtalaisen korkeita. Vuonna 1901 pyrkineistä 16 mainitsi ei-kristityt omaelämäkerrassaan, 1913 maininnat vähenivät 14 hakemukseen ja pysyivät 15 maininnassa vuonna 1926. Huol-

ta ei-kristittyjen tilassa herätti oletus heidän kurjuudestaan, tietämättömyydestään, hädästään ja hengellisestä pimeydestään. Kastamattomiin kansoihin liittyi kiinteästi halu julistaa evankeliumia. Lukumäärällisesti maininnat julistushalusta kuitenkin vähenivät otosten välillä. 1901 hakeneista 15 halusi päästä julistamaan evankeliumia ja yksi halusi päästä nimenomaan kääntymään pakanoita. 1913 hakijoista kymmenen kertoi tahtovansa päästä viemään Jumalan sanaa ei-kristityille ja lisäksi kaksi mainitsi julistushalustaan kohdentamatta sitä erityisesti Jeesusta tuntemattomiin kansoihin. Vuonna 1926 vain yhdeksän ilmoitti suoraan tahtovansa päästä viemään sanaa ei-kristityille.

Kun tarkastelin hakijoiden halua tehdä Jumalan valtakunnan työtä, näyttää kirjoitustavassa tapahtuneen selkeä muutos otosten välillä. Ensimmäisessä otoksessa vain kolme hakijaa ilmoitti motiivikseen halun päästä tekemään Jumalan valtakunnan työtä. Toisessa otoksessa ilmaisua käytti kymmenen, mutta jälkimmäisessä otoksessa ei juuri ilmennyt hakijoita, jotka eivät olisi kyseistä fraasia käyttäneet. Vuosisadan alussa fraasia käytettiin yleensä silloin, kun hakijalla ei ollut ilmoittaa tarkempaa motiivia haluta lähetysalalle. Neljännesvuosisata myöhemmin Jumalan valtakunnan työstä näyttää tulleen vakiofraasi, joka kuului ilmoittaa hakemuksessa. Tosin vuoden 1926 hakijoistakin kolme yritti häivyttää epävarmaa lähetysmotivaatiotaan fraasin alle, ja kolmella ilmaisuun liittyi löyhästi jokin selvä lähetysmotiivi, kuten ”halu täyttää edes vähän lähetyskäskyä”.

Lukemalla herännyt ja ylläpidetty kiinnostus lähetystyöhön kasvoi eniten vuosisadan alusta ensimmäiselle vuosikymmenelle. Vuoden 1901 otoksessa seitsemän hakijaa kirjoitti lukemisen merkityksestä: he olivat lähetyslehdistä ja -kirjoista saaneet tietoa lähetystyöstä ja sysäyksen omalle pyrkimiselleen lähetyskouluun. Lehdistä ja kirjoista heräsi myös kunnioitus lähetysaarnajia kohtaan ja halu ottaa heistä mallia. Myös ei-kristittyjen kurjuudesta lukeminen herätti hakijoissa huolta ja halun auttaa omalta osaltaan. Vuoden 1913 otoksessa oli 11 mainintaa lukemisesta, joista kuudelle lukeminen oli merkittävin syy lähetysmotiivin heräämiseen. Vuoden 1926 kokemukset olivat vastaavia: mainintoja lukemisen vaikutuksesta lähetysmotivaatioon oli yhteensä 12, mutta vain osalle se oli ollut merkittävä syy lähetystyöhön pyrkimiselle.

Otosten välillä ilmeni eroja siinä, miten hakijat käyttivät hyödyksi aikansa, kun odottivat uuden lähetyskurssin alkamista. Vuonna 1901 viisi hakijaa oli pyrkinyt kouluun jo aiemmin. Heistä neljä oli levittänyt lähetyskirjallisuutta ja -lehtiä lähetystietouden edistämiseksi odotusaikanaan, ja yksi täydentänyt koulutietojaan

tullakseen valituksi uudella yrittämällä. Myös kaksi ensikertaa pyrkivää oli kouluttautunut odottaessaan mahdollisuutta hakea lähetyskouluun. Otoksessa oli myös kaksi hakijaa, jotka päinvastoin odottivat Jumalan korjaavan heidän tiedolliset puutteensa, ja kutsumuksen painavan valinnassa enemmän kuin koulutiedon. Vuoden 1913 otoksessa odotusajan koulutusväylät monipuolistuivat: viisi hankki yleissivistävää koulutusta ja neljä oli valmistunut Sortavalan diakonilaitoksesta. Yksi oli opiskellut kristillisessä kansanopistossa, ja kaksi hankkinut lähetyskoulutusta ulkomailta. Kaksi hakijaa ilmoitti pyrkivänsä lähetyskoulun ohella Sortavalaan, koska he pelkäsivät tulevansa hylätyiksi opiskelijavalinnassa. Vain kaksi pyrki lähetyskouluun uudelleen: toinen oli hakenut aiemmin alaikäisenä ja toinen oli tullut aiemmin erotetuksi lähetyskoulusta sairauden vuoksi. Vuonna 1926 seitsemän oli opiskellut kristillisessä kansanopistossa ja yksi ilmoitti aikovansa Sörnäisten opistoon, mikäli ei tulisi valituksi lähetyskouluun. Kaksi oli opiskellut vieraita kieliä lähetyskoulua varten, ja yksi kertoi haaveilleensa lähetysopinnoista Englannissa. Diakonilaitosta ei enää mainittu vaihtoehtoisena koulutuspaikkana. Hakijat selvästi aktivoituivat itsensä kehittämisessä odotusaikanaan, ja uudelleen pyrkivien määrät vähenivät otoksesta toiseen. Yhteenkoottuna tietoiset syyt korostuivat vuoden 1913 hakijoilla.

Tunneperäisistä motiiveista toistui runsaimmissamäärin armokokemus ja rakkaus. Vuoden 1901 otoksessa henkilökohtaisesta armokokemuksesta kummunnut motiivi pyrkiä lähetystyöhön ilmeni kymmenellä hakijalla, joista kolme tunsikin kokemuksen velvoittavaksi. Lähetystyöhön liittyvästä rakkaudesta mainitsi seitsemän hakijaa. Molemmat tunteet ilmenivät yhtä aikaa kolmella hakijalla. Toisessa otoksessa mainintoja armosta ilmeni seitsemällä, rakkaus jopa 13 hakemuksessa ja molemmat motiivit löytyivät neljältä hakijalta. Viimeisessä otoksessa armo ohjasi lähetystyöhön vain viittä, rakkaus kuutta, ja vain kaksi tunsikin molempien tunteiden ohjaavan lähetystyöhön.

Tunne lähetyskutsumuksesta oli seikka, mistä johtokunta oli erityisen kiinnostunut uusien oppilaiden kohdalla jo lähetyskoulun perustamisajoista lähtien. Vuoden 1901 hakijoista 11 mainitsi kutsumuksen hakemuksessaan ja he tunsivat sen joko pakottavana tai velvoittavana. Varmuus kutsumuksesta ei kuitenkaan ollut aivan helppo, vaan yhdenkin hakijan kutsumustunto oli elämäkerran alussa epävarma, mutta jälkikirjoituksessa hän totesi varmistuneensa siitä. Kaksi kolmesta hakijasta ei maininnut kutsumuksestaan lainkaan elämäkertoissaan. Yhtä hakijaa pakotti lapsena tehty lupaus ryhtyä lähetystyöntekijäksi. Huomattava muutos

tapahtui seuraavaan otokseen mennessä: vuonna 1913 kutsumuksesta mainitsi jo 22 hakijaa eli 80 % kaikista hakijoista ja lisäksi heistä kymmenen oli kuvaillut kutsumuksensa kestoja. Lupaus pakotti neljää hakijaa. Vuonna 1926 kutsumukseen liittyneet viittaukset sen sijaan olivat laskeneet 15 hakemukseen. Kuusi kertoi saaneen kutsunsa Jumalalta. Velvollisuudentunnetta koki neljä hakijaa armon vuoksi, kolme lupauksen ja yksi lähetyskäsken vuoksi.

Eräs kiinnostava piirre hakijoiden hengellisestä maailmankuvasta oli tulkinat Jumalalta saaduista merkeistä, joita esiintyi kohtalaisesti jokaisessa otoksessa. Lähetystyöhön liittyneitä merkkejä oli ensimmäisessä otoksessa ilmennyt viisi, ja ne vaihtelivat arvanheitosta äänen kuulemiseen. Toisessa otoksessa merkki ilmeni ainoastaan kutsumukseen liittyneenä äänenä. Kolmannessa otoksessa neljä koki saaneensa merkin tukemaan omaa lähetyskutsumustaan ja kahdella merkki liittyi lähetystyöhön yleensä. Kolme heistä koki merkkinsä velvoittavan heitä hakemaan.

Erikoinen tunnemotiivi oli pelko, joka sai ensimmäisessä otoksessa neljä hakijaa pyrkimään lähetyskouluun turvaan. Toisessa otoksessa yksi kanto huolta sielunsa pelastuksesta ja tahtoi lähetyskouluun, jotta hänen elämänsä ei olisi mennyt hukkaan maallisissa toimissa. Jälkimmäisessä otoksessa kaksi poti tuskaa sielunsa pelastuksesta, joista toinen tahtoi lähetyskouluun eskaltologisen pelon vuoksi, ja toinen tunsu koulun suojaavan häntä maallistumiselta. Pelon lisäksi marginaalisempia tunnemotiiveja olivat kaukokaipuu ja tyytymättömyys maallisten tehtävien mielekkyyteen. Olin tarkastellut otoksissa myös nuoruuden vaikutusta hakijoiden innokkuuteen, mutta iällä ei vaikuttanut olevan merkitystä hakijan innostukseen. Useimmat alle 20-vuotiaat hakijat sen sijaan vaikuttivat etenkin vuosina 1913 ja 1926 olevan poikkeuksellisen määrätietoisia ja realistisia.

Hakijoiden minäkuvassa tapahtui hienoinen muutos ensimmäisen neljännesvuosisadan aikana. Suunnilleen puolet hakijoista oli kaikissa otoksissa normaalinoloisia, tavallisen ja kriisittömän minäkuvan omaavia nuoria. Eroja tosin oli siinä, että ensimmäisessä otoksessa optimistisia hakijoita oli selvästi viisi, mutta kahdessa jälkimmäisessä otoksessa kaikki olivat määrätietoisia ja innostuneenoloisia. Jokaisessa otoksessa oli myös kuudesta yhdeksään hakijaa, jotka kokivat itseänsä vuosisadan alussa syntisiksi ja kurjiksi, ja seuraavissa otoksissa pikemminkin epävarmoiksi tai muutoin ahdistuneiksi. Lisäksi vuosina 1901 ja 1913 osa hakijoista kuvaili itseään vaatimattomasti, muttei korostanut syntisyyttä tai huonouttaan, pikemminkin suhtautuivat puutteisiinsa realistisesti.

Jumalan vaikutus näytti myös muuttuvan otosten välillä: vuonna 1901 puolet hakijoista koki Jumalan varjelleen ja pitäneen hakijan yhteydessään, ja puolet puolestaan olivat kokeneet konversion ja kamppailleen syntisyytensä kanssa luetellen jopa menneitä paheitaan elämäkerrassaan. Kaksi oli myös aivan varmoja siitä, että Jumala mystisesti korjaisi heidän vikansa lähetyskouluun pääsemiseksi. Vuoden 1913 hakijoista vain kahdeksan tunsu Jumalan varjelleen heitä elämässään ja jopa 14 kirjoitti Jumalan puuttuneen heidän elämäänsä konversion kautta. Osa poti syntikriisiä, mutta osa tunsu itse erkaantuneensa Jumalasta ja pyrki siksi aktiivisesti takaisin Hänen yhteyteensä. Menneillä synneillä ei märehditty samaan tapaan kuin vuosisadan alussa. Vuoden 1926 otoksessa kuudessa hakemuksessa Jumala jäi taustalle olemassa olevaksi, mutta passiiviseksi voimaksi. Kaksitoista tunsu Jumalan varjelleen heitä. Vaikka osalla saattoi liittyä elämäänsä myös pientä synnintuntoa, ei synti kuitenkaan ollut elämäkerran kohokohta, vaan pääasiassa he kokivat Jumalan johdattaneen heitä hyvin elämässään. Kahdeksan hakijaa viittasi Jumalan puuttuneen heidän elämäänsä konversion kautta. Kokemuksista kolme yhdistyi sairauden yhteydessä heränneeseen synnin- ja kuolemanpelkoon. Otosten perusteella näyttäisi siltä, että vuosisadan alun syntisyyden korostaminen ja pahoiaksi koettujen tekojen luetteleminen muuttui eheämmän minäkuvan suuntaan. Jumalan rooli alkoi passivoitua 1920-luvulle tultaessa. Myös maininnat paholaisen roolista muuttuivat huomattavasti: vuonna 1901 jopa seitsemän kertoi kamppailusta perkeleen kanssa, 1913 vain kaksi mainitsi suoraan paholaisen elämäkerrassaan, ja 1926 kaksi mainitsi elämäkerrassaan vihollisen ja toiset kaksi ”maailman hengen” Jumalasta erottavana voimana. Ilmiö vaikuttaisi samalta kuin Ollilan huomaama muutos 1800-luvun lopun hengellisyydessä: 1800-luvun lopulla henkilökohtainen herätys oli olennaista etenkin herätysliikeissä, mutta samaan aikaan maallistuminen alkoi vaikuttaa mentaliteettiin siten, ettei enää luotettu Jumalan kaitselmukseen, vaan oma aktiivinen vaikuttaminen omaan elämään yleisty. Rippikoulu oli ollut Ollilan mukaan olennainen osa omaa hengellistä kasvua, mutta maallistuminen vaikuttaisi muuttaneen myös rippikoulun merkittävyyttä. Omassa aineistossani maininnat rippikoulun merkityksestä hakijan hengelliseen elämään harventuivat rajusti vuosisadan alun 14 elämäkerrasta vuoden 1926 yhteen elämäkertaan. Maallistumiseen voisi liittää myös hakijoiden taipumuksen korostaa kotiaan saamaansa kristillistä kasvatusta otos otokselta yhä enemmän; kristillinen koti osoitti heidän olevan motivoituneita aktiiviseen kristilliseen toimintaan lähestytyessä vastapainona muutoin yhä maallistuvammassa elinpiirissä. Mahdollises-

ti myös julistushalun väheneminen saattaisi osoittaa maailmankuvan muutoksesta: oma vankkakin kristillinen vakaumus ei ollut kaikille yhtä tosi ja siten ehkä epävarmuutta alkoi ilmetä siitä, miten innokkaasti omaa vakaumustaan oli lähdössä julistamaan.

Loppuyhteenvedot hakijoiden motiivien selkeydestä näyttivät myös muuttuvan otosten välillä: vuoden 1901 hakijoista tulkitsin 17:lla olleen selkeä orientoituminen lähetyksalalle, osittain selkeän yhdeksällä ja epävarman viidellä. Vuosikymmen myöhemmin selkeästi lähetystyöhön suuntautuneita oli 11, melko selkeitä 12 ja epäselviä kolme. Viimeisessä otoksessa selkeästi fokusoituneiden määrä oli pudonnut yhdeksään, kohtalaisen selkeitä oli 13 hakijaa, mutta jopa viidellä motivaatio oli epäselvä tai hukassa, vaikka olisi voinut odottaa, että epävarmat hakijat olisivat vähitellen koulun vaatimusten noustessa jääneet kokonaan pois. Ensimmäisessä otoksessa kaikki kouluun hyväksytyt sijoittuivat selkeästi motivoituneiden ryhmään. Toisessa otoksessa hajontaa oli eniten: kaikista ryhmistä oli otettu lähetysoppilaita, joskin eniten selkeästi orientoituneiden ryhmästä. Viimeisessä otoksessa kouluun valitut jakautuivat tasaisesti tulkintani mukaan selkeiden ja osittain selkeiden joukkoon. Tulkintani ei siten ollut aivan yhtenäinen johtokunnan päätöksen kanssa, mutta oppilasvalintaan vaikutti motivaation lisäksi myös hakijan koulutiedot ja esimerkiksi oleskelu ulkomailla. Yhteenvedoista käy myös ilmi, miten valituille lopulta kävi. Lähetysaarnaan tutkinnon suorittaneiden määrä ei ollut yhdessäkään otoksessa täydet 100 %, vaan kaikissa otoksissa lähetykskouluun hyväksytyistä noin puolet erosi tai erotettiin.

Tärkeimmät motiivit näyttävät säilyneen kohtalaisen samanlaisina otosten välillä. Armo, rakkaus ja kutsumus ovat määrällisesti vaihdelleet, mutta ilmenneet jokaisesta otoksesta. Lähetyskäsky pysyi poikkeuksellisen marginaalisena motiivina, vaikka sitä korostettiin vuonna 1913. Myös kiinnostusta ei-kristittyjen tilaan ilmeni kaikissa otoksissa, mutta ei läheskään jokaisella hakijalla. Evankelioimishalu näyttää myös vähentyneen vuosisadan alusta lähtien. Näkyvimvät erot otosten välillä liittyvät lähinnä kokemisympäristön ja identiteetin tason muutoksissa: lähetystyön paikallistuminen vuodesta 1906 alkaen näkyi ompeluseuroihin ja paikkakunnan lähetysyhdistyksiin osallistumisella, mutta myös muu kokemyspiiri on laajentunut ulkomailta saatuihin kokemuksiin lähetykskouluista ja lähetystyöstä muun muassa merimiesten parissa. Täydennyskoulutusta haettiin vuoden 1913 otoksessa etenkin Sortavalan diakonilaitoksesta ja 1920-luvulla puolestaan kristillisistä kansanopistoista. Vuosisadan alulle tyypillisempi syntikurja paholai-

sen kiusaama minäkuva muuttui 1920-luvulla enenevässä määrin aktiivisemmaksi ja itsevarmaksi, mutta samalla Jumalan rooli oli alkanut muutamilla muuttua passiivisemmaksi taustavoimaksi.

Koska tämä työ käsitteli ainoastaan nuorten miesten motiiveja, työtä voisi jatkaa saman aikakauden naishakijoiden motiivien vertailulla. Aikakauden mentaliteettia voisi tarkentaa myös analysoimalla otosten väliin jääneitä hakijoita, joskin muutoksia ajanjakson hengessä en juuri usko löytyvän. Antoisammaksi näkökulmaksi pitäisin ajanjakson laajentamista motiivien tarkastelussa esimerkiksi ensimmäisistä hakijoista 1860-luvulta aina 2010-luvulle, jolloin lähetystyöstä kiinnostuneiden motiivien ja maailmankuvan muutos todennäköisesti ilmenisi selkeämmin eri aikakausina. Tällainen tutkimus pitäisi toteuttaa poikkileikkausvuosina, sillä vaikka SLS:n historiassa ensimmäisen 50 vuoden aikana lähetyskursseja aloitettiin miehille vain kymmenkunta, nykyään Lähetysseura järjestää vuosittain lyhytkursseja vapaaehtoistyöstä kiinnostuneille puhumattakaan varsinaisesta lähetystyöntekijöiden koulutuksesta. Olettaisin 150 vuoden ajanjaksolta löytyvän kohtalaisen hyvin suomalaisille tyypillisimmät lähetysmotiivit. Aineiston ja otosten määrässä vaikuttaisi se, olisiko tarkoitus koota motiiveista määrällistä vai laadullista tietoa. Yksi vaihtoehto olisi tarkastella yksinomaan 2000-luvun suomalaisten lähetystyöhön tahtovien lähetysmotiiveja ja hengellistä maailmankuvaa. Löytyisivätkö samat perusmotiivit yhä vai onko maailma, maailmankuva ja arvot muuttuneet niin paljon, että lähetystyökin olisi saanut aivan uusia merkityksiä alalle hakevien mielissä? Suomalaisia arvoja on tutkittu aiemminkin, joten lähetysmotiivien ja siihen liittyvien arvojen kartoittaminen täydentäisi ymmärrystä suomalaisesta uskonnollisesta mielenmaisemasta ja arvomaailmasta. Jatkotutkimus lähetysmotiiveista ja hengellisestä maailmankuvasta vaatisi perusteellisempaa perehtymistä motivaatioteorioihin ja psykologiaan historiallisen näkökulman lisäksi, jotta aineiston analysointi ei jäisi pelkäksi luetteloinniksi.

Liitteet

Liite 1: Perustietolomake (ptl)

Koska on tarpeellista voidaksemme oikein arvostella hakemustanne, että meillä on yksityistietoja Teistä, pyydämme Teitä omantunnonmukaisesti vastaamaan seuraaviin kysymyksiin sekä lähettämään vastauksenne ennen ____kuun ____ p. osoitteella Suomen Lähetysseuran _____ Helsinki.

1. Täydellinen ristimä- ja sukunimenne.
2. Syntymävuosi ja -paikka sekä nykyinen osoitteenne.
3. Vanhempienne nimi, sääty ja nykyinen osoite.
4. Oletteko nainut, naimaton tai kihloissa?
5. Nykyinen terveytenne.
6. Onko teillä koskaan ollut vaikeampaa sairautta tai vammaa?
7. Onko perheessänne mitään perinnöllistä tautia?
8. Elävätkö vanhempanne ja ja ovatko he riippuvaiset teistä elatukseensa nähden?
9. Onko teillä vanhempienne suostumus aikomukseenne?
10. Mikä on toimenne, tehtävänne tai ammattinne?
11. Oletteko veloissa?
12. Mitä koulusivistystä teillä on?
13. Mainitkaa lukemistanne kirjoista muutamia, joista olette saanut eniten hengellistä hyötyä.
14. Voitteko sanoa milloin ja miten tulitte uskomaan Kristukseen?
15. Oletteko toiminut jossakin kristillisessä työssä ja missä?
16. Onko Teillä harjoitusta sairaanhoidosta?
17. Mikä on saattanut Teidät pyrkimään ulkolähetysten palvelukseen ja milloin ja miten olette tunteneet kutsumusta antautumaan lähetystyöhön?
18. Oletteko ennen hakeneet ja haetteko paraikaa johonkin muuhun kouluun, laitokseen tai toimeen?
19. Voitteko maksaa ylläpidostanne lähetyskoulussa lukuvuonna Smk.50* kuussa? Jollette, kuinka paljon?
20. Olkaa hyvä ja ilmoittakaa kahden tai kolmen tunnetun ja Teitä tuntevan henkilön (joista yhden pitäisi olla pappi) nimet ja osoitteet, jotka olisivat halukkaita vastaamaan Teitä koskeviin kysymyksiin.

Lyhenteet

jy	johtokunnan yhteenveto
kot	kansanopistotodistus
LS	Suomen lähetysseuran
oek	omaelämäkerta
ptl	perustietolomake
SLS	Suomen lähetysseura

* Lomakkeen summa 50 Smk on vuodelta 1912. 1925 summa oli 500 Smk kuulta.

Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Lähteet

Painamattomat lähteet:

Kansallisarkisto, Helsinki	KA
Suomen lähetysseuran arkisto	SLA
Mieslähetykskoulun matrikkeli ja arvostelukirja 1897–1929	Ad 3
Mieslähetykskouluun pyrkineiden hakemukset 1897–1901	Eba 2
Mieslähetykskouluun pyrkineiden hakemukset 1904, 1907, 1912	Eba 3
Mieslähetykskouluun pyrkineiden hakemukset 1919, 1925–1926	Eba 4

Kirjallisuus

ELOMAA, HANNA

2002 Mikrohistoria johtolankojen jäljillä. – Kulttuurihistoria. Johdatus tutkimukseen. Toim. Immonen, Kari & Leskelä-Kärki, Maarit. Tietolipas 175. Helsinki: SKS.

HALILA, AIMO

1949 Suomen kansakoululaitoksen historia. 3, Piirijakoasetuksesta oppivelvollisuuteen. Suomen tiedettä 3, 3. Porvoo: WSOY.

JUNKKAALA, TIMO

1990 Urho Muroma. Herätysaarnaaja. Kauniainen: Perussanoma.

KALELA, JORMA

2002 Historiantutkimus ja historia. Hanki ja jää. Helsinki: Gaudeamus.

KANSANAHO, ERKKI

1983 Kirkko ja merenkulkijat. Sata vuotta Suomen Merimieslähetysseuran työtä. Helsinki: Kirjapaja.

KARTTUNEN, M. O.

1974 Karhunmäki. Vanhin herännäisopisto. Lapua: Herättäjä-Yhdistys.

1979 Suomen kansanopisto 1889–1979. Helsinki: Suomen kansanopistoyhdistys.

KATAN, DAVID

2004 Translating Cultures. An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators. Manchester: St Jerome Publishing.

KENA, KIRSTI

2000 Eevat apostolien askelissa. Naislähetit Suomen lähetysseuran työssä 1870–1945. Helsinki: SLS.

KORHONEN, ANU

2002 Mentaliteetti ja kulttuurihistoria. – Kulttuurihistoria. Johdatus tutkimukseen. Toim. Immonen, Kari & Leskelä-Kärki, Maarit. Tietolipas 175. Helsinki: SKS.

LAWTON, HENRY

1988 The psychohistorian's handbook. Institute for psychohistory books. New York, NY: Psychohistory Press.

LUND, PEKKA

2006 Kuulun reunalla. Suomen lähetysseura Kiinassa 1926–1929. Helsinki: SLS.

NURMI, JARI & KANALA, HARRI

2009 Suomen vanhin kristillinen kansanopisto 100 vuotta 1907–2007. Historiikki ja matrikkeli. Helsinki: Helsingin kristillinen opisto.

OLLILA, ANNE

2000 Aika ja elämä. Aikakäsitys 1800-luvun lopussa. Suomalaisen Kirjallisuuden seuran toimituksia 795. Helsinki: SKS.

PAUNU, UNO

1908–09 Suomen pakanalähetystoimi I-II. Helsinki: SLS.

PELTOLA, MATTI

1958 Sata vuotta suomalaista lähetystyötä 1859–1959. 2, Suomen lähetysseuran Afrikan työn historia. Helsinki: SLS.

PELTONEN, MATTI

1999 Mikrohistoriasta. Hanki ja jää. Helsinki: Gaudeamus.

REMES, VILJO

1993 Siemen kasvaa puuksi 1859–1895. Sata vuotta suomalaista lähetystyötä 1:2. Helsinki: SLS.

SAARILAHTI, TOIVO

1989 Lähetystyön läpimurto. Suomen lähetysseuran toiminta kotimaassa 1895–1913. Sata vuotta suomalaista lähetystyötä 1:3. Helsinki: Kirjaneiliö.

1999 Kriisien kautta kasvuun. Suomen lähetysseuran toiminta kotimaassa 1914–1938. Sata vuotta suomalaista lähetystyötä 1:4. Helsinki: SLS.

TAMMINEN, KALEVI

1967 Kansakoulun uskonnonopetus vuosisadan vaihteen murroksessa. Maamme kansakoulujen uskonnonopetuksen asema, tavoitteet ja opetus suunnitelmat vuosina 1898–1912. Diss. Helsinki. Porvoo: WSOY.

TEINONEN, SEPPO A.

1959 Gustav Warneekin varhaisen lähetysteorian teologiset perusteet. STKSJ 66. Helsinki: STKS.

TUPPURAINEN, JUKKA

1990 Lähetykskouluun pyrkineiden jakaantuminen 1901–1931. Suomen ja Skandinavian kirkkohistorian pro gradu -tutkielma. Hc.

VILKKO-RIIHELÄ, ANNELI

1999 Psyyke. Psykologian käsikirja. Porvoo: WSOY.

Internet:

BMS WORLD MISSION

2014 BMS origins.

<http://www.bmsworldmission.org/about-us/our-heritage-0>.

Katsottu 3.5.2014.

JUNKKAALA, TIMO

2001 Muroma, Urho. SKS Biografiakeskus.

<http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/7582/>.

Katsottu 18.4.2014.

NYAC

2014 New York Annual Conference. <http://nyac.com>. Katsottu 12.7.2014.

Pappisluettelot (Suomen sukututkimusseura)

– Kiiminki.

<http://hiski.genealogia.fi/seurakunnat/srk?CMD=PRIESTS&ID=203&TYPE=HTML&LANG=FI>

Katsottu 24.3.2015.

– Uukuniemi.

<http://hiski.genealogia.fi/seurakunnat/srk?CMD=PRIESTS&ID=587&TYPE=HTML&LANG=FI>

Katsottu 13.4.2014.